

Nejvyšší soud

SBÍRKA soudních rozhodnutí a stanovisek

Ročník: LXXV

1 2023

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce, ale jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.
Místopředseda: JUDr. Petr Šuk
Členové: JUDr. Antonín Draštík, JUDr. Václav Duda, JUDr. Roman Fiala, JUDr. František Púry, Ph.D., JUDr. Zdeněk Krčmář, JUDr. Radek Doležel, JUDr. Vladimír Veselý, Mgr. Aleš Pavel, Mgr. Zdeněk Stuchlík

Adresa redakce:

Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: sbirka@nsoud.cz

Ročník LXXV

Číslo 1/2023 vychází 22. 5. 2023

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015 (uveřejněné pod č. 1/2017 Sb. rozh. st.)
 - rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);
- nebo
- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

STANOVISKA	6
č. 1	
Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2023, sp. zn. Tpjn 300/2022	7
ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH.....	20
č. 1	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2021, sp. zn. 6 Tdo 794/2021	21
č. 2	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2021, sp. zn. 6 Tdo 1175/2021	32
č. 3	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2022, sp. zn. 6 Tdo 884/2022	40
č. 4	
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 8. 2022, sp. zn. 1 Tmo 12/2022	51
č. 5	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2022, sp. zn. 5 Tdo 835/2022	56
ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH, OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH	64
č. 1	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2022, sp. zn. 27 Cdo 2286/2021	65
č. 2	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2022, sp. zn. 20 Cdo 588/2022	74
č. 3	
Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 4. 2022, sp. zn. 26 Co 97/2022	81
č. 4	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2022, sp. zn. 26 Cdo 1040/2021	84
č. 5	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2022, sp. zn. 30 Cdo 3274/2021	89
č. 6	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2022, sp. zn. 23 Cdo 1861/2021	111
č. 7	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2207/2020	116
č. 8	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. 23 Cdo 397/2020	124
č. 9	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2022, sen. zn. 29 ICdo 7/2020	149
č. 10	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2022, sen. zn. 29 ICdo 108/2021	159

STANOVISKA

Č. 1

Vylákání kompenzačního bonusu, vypláceného na základě jednotlivých zákonů o kompenzačních bonusech přijatých v letech 2020 a 2021 v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2 způsobujícího nemoc COVID-19, je za splnění dalších podmínek trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku.

Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby

§ 240 odst. 1 tr. zákoníku

Č. 1

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2023, sp. zn. Tpjn 300/2022, ECLI:CZ:NS:2023:TPJN.300.2022.1

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2023, sp. zn. Tpjn 300/2022, k právnímu posouzení vylákání kompenzačního bonusu, vypláceného na základě jednotlivých zákonů o kompenzačních bonusech přijatých v letech 2020 a 2021 v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2 způsobujícího nemoc COVID-19.

I.

Vymezení problému

1. Předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu navrhl dne 25. 8. 2022 podle § 21 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, v návaznosti na podnět nejvyššího státního zástupce ze dne 15. 8. 2022, podaný podle § 12 odst. 4 zákona č. 283/1992 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, trestnímu kolegiu Nejvyššího soudu zaujmout stanovisko k otázce právního posouzení (ve smyslu trestněprávní kvalifikace) skutku spočívajícího ve vylákání kompenzačního bonusu, vypláceného na základě jednotlivých zákonů o kompenzačních bonusech přijatých v letech 2020 a 2021 v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2 způsobujícího nemoc COVID-19 (dále jen „koronavirus“). Konkrétně šlo o zákon č. 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 159/2020 Sb.“), zákon č. 461/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti se zákazem nebo omezením podnikatelské činnosti v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 461/2020 Sb.“), zákon č. 95/2021 Sb., o kompenzačním bonusu pro rok 2021 (dále jen „zákon č. 95/2021 Sb.“), a zákon č. 519/2021 Sb., o kompenzačním bonusu pro rok 2022 (dále jen „zákon č. 519/2021 Sb.“).

2. Nejvyšší státní zástupce ve svém podnětu uvedl, že po zjištění nejednotnosti soudní praxe v přístupu k popsánému problému byla na základě žádosti o součinnost oslovena všechna státní zastupitelství, přičemž z jejich odpovědí a z jimi předložených soudních rozhodnutí vyplynulo, že v zásadě totožná jednání žadatelů, kteří podvodně vylákali či se pokusili vylákat vyplacení kompenzačních bonusů, některé soudy kvalifikují jako trestný čin zkrácení daně,

poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku a jiné jako trestný čin podvodu podle § 209 tr. zákoníku. Byl rovněž zjištěn případ, kdy dané jednání bylo posouzeno jako dotační podvod podle § 212 tr. zákoníku. Určitý význam přitom mohla mít i okolnost, zda se pachatel vydával při podání žádosti za jiný daňový subjekt, než odpovídalo realitě, nebo zda při své řádné identifikaci jako skutečný daňový subjekt pouze předstíral, že mu vznikl nárok na vyplacení kompenzačních bonusů, ačkoli věděl, že tomu tak není. Ke svému podnětu nejvyšší státní zástupce přiložil 32 rozhodnutí získaných od státních zastupitelství nižších stupňů, k nimž uvedl, že většina z nich neobsahuje odůvodnění nebo z jejich odůvodnění nevyplývá, zda byla zvažována i jiná než užitá právní kvalifikace; výjimku představují zejména některá rozhodnutí krajských soudů, které rozhodovaly ve druhém stupni.

3. V návaznosti na takto získané podklady nejvyšší státní zástupce konstatoval, že jedna názorová skupina považuje kompenzační bonus za daň, a to s ohledem na skutečnost, že všechny zákony, jimiž byl nárok na kompenzační bonus stanoven, jej výslovně prohlásily za vratku daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti s tím, že se kompenzační bonus spravuje jako daň. Tato skutečnost následně odůvodnila kvalifikaci jednání osob, které úmyslně neoprávněně vylákaly kompenzační bonus nebo se o to pokusily, jako trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku. Přitom bylo nerozhodné, zda se tyto osoby vydávaly při podání žádosti za jiné daňové subjekty, nebo zda jako skutečné daňové subjekty pouze neoprávněně předstíraly, že jim vznikl nárok na vyplacení kompenzačních bonusů, a to s poukazem na fakt, že u trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku se nevyžaduje speciální subjekt, a tedy jej může spáchat kdokoli, jak ostatně vyplývá i z dosavadní judikatury a odborné literatury. Z důvodu poměru speciality trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku ve vztahu k trestnému činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku pak nelze dané jednání v případě nenaplnění všech znaků trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, jmenovitě znaku spočívajícího ve větším rozsahu zkrácení, kvalifikovat ani jako trestný čin podvodu. Nutným důsledkem tohoto právního názoru je, že jednání osob, které se jednotlivými dílčími útoky nepokusily vylákat kompenzační bonusy přinejmenším ve větším rozsahu, s ohledem na ustanovení § 138 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, kde jde o výši nejméně 100 000 Kč, nenaplnilo skutkovou podstatu žádného trestného činu, a tyto osoby tak nelze postihnout prostředky trestního práva. V uvedené souvislosti nejvyšší státní zástupce poukázal na dvě z předložených rozhodnutí, kde v jednom případě po dovození nutnosti právní kvalifikace podle § 240 tr. zákoníku a současně z důvodu nedosažení potřebného rozsahu následku soud podle § 226 písm. b) tr. ř. zprostil obviněného obžaloby a v dalším případě za obdobných okolností postoupil věc podle § 222 odst. 2 tr. ř. příslušnému finančnímu úřadu, neboť toto jednání není trestným činem, avšak zažalovaný skutek by mohl být posouzen jako přestupek, konkrétně by mohlo jít o přestupek proti pořádku ve státní správě vyskytující se na více úsecích státní správy podle § 2 odst. 2 písm. b) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o některých přestupcích“).

4. Odlišný právní názor spočíval podle nejvyššího státního zástupce v tom, že je správné kvalifikovat výše popsané jednání jako trestný čin podvodu ve smyslu § 209 tr. zákoníku. Kompenzační bonus totiž nelze pro účely trestního práva považovat za daň, neboť svou povahou není daní, ale zákonodárce jej pouze z administrativních a organizačních důvodů pro účely jeho vyplacení podřadil pod správu daní, což ostatně vyplývá i z důvodových zpráv

k jednotlivým zákonům. Na základě této argumentace je pak z hlediska právní kvalifikace nerozhodné, zda se žadatel vydává za jiný daňový subjekt, nebo zda pouze v rámci žádosti jako skutečný daňový subjekt uvádí nepravdivé údaje.

5. V jedné pravomocně skončené trestní věci pak byla tato právní úvaha ještě rozvedena a jednání pachatele bylo kvalifikováno jako trestný čin dotačního podvodu podle § 212 tr. zákoníku s ohledem na závěr, že kompenzační bonus je svou povahou vlastně příspěvkem ve smyslu tohoto ustanovení trestního zákoníku.

6. Do jisté míry poslední názorovou skupinu představovali ti, kteří sice nezpochybňovali, že kompenzační bonus je daní, ale za zásadní považovali skutečnost, zda se osoby žádající o kompenzační bonus při žádosti vydávaly za jiný daňový subjekt, či nikoli. Nebylo sice výslovně zpochybněno, že u trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku není stanoven speciální subjekt, a tedy postačuje subjekt obecný, zastánci zmíněného názoru se však neztotožnili se závěrem, že v důsledku uvedené skutečnosti je třeba jednání osob vydávajících se za jiný daňový subjekt kvalifikovat právě podle citovaného ustanovení (tj. podle § 240 tr. zákoníku). Měli za to, že v daném případě nejsou tito pachatelé oprávněnými účastníky konkrétního daňového vztahu se státem, a proto je třeba v jejich jednání spatřovat obecný podvod ve smyslu § 209 tr. zákoníku.

7. Nejvyšší státní zástupce dodal, že Nejvyšší státní zastupitelství je toho názoru, že kompenzační bonus je třeba pro účely trestního řízení považovat za daň a že trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku se dopouští i osoby, které se pouze neoprávněně vydávají za konkrétní daňový subjekt bez jeho vědomí. Při nenaplnění znaku základní skutkové podstaty spočívajícího ve větším rozsahu pak nelze dané jednání postihnout prostředky trestního práva, ale ani jako přestupek.

8. Jak již bylo zmíněno, nejvyšší státní zástupce přiložil ke svému podnětu 32 rozhodnutí (konkrétní označení soudů, jež je vydaly, resp. konkrétní spisové značky věcí, v nichž se tak stalo, nejsou pro posouzení vytyčené otázky podstatné), která se při v zásadě shodném skutkovém ději spočívajícím ve vylákání kompenzačního bonusu většinově přikláněla k právní kvalifikaci takového skutku jako trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku (22 rozhodnutí), menšinově potom jako trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku (9 rozhodnutí), v jednom případě jako trestného činu dotačního podvodu podle § 212 tr. zákoníku. Tato rozhodnutí, opět většinově, neobsahovala odůvodnění vysloveného právního názoru, neboť šlo zejména o trestní příkazy, o rozsudky, jimiž byla schválena dohoda o vině a trestu, resp. o rozsudky, které s ohledem na naplnění procesních podmínek podle § 129 odst. 2 tr. ř. nemusely obsahovat odůvodnění, a byla-li odůvodnění vyhotovena, byla spíše stručná.

II.

Vyjádření připomínkových míst

9. Návrh stanoviska s výše uvedenou právní větou, s níž byl nakonec i schválen, byl zaslán k připomínkám všem krajským soudům, Městskému soudu v Praze, oběma vrchním soudům, Nejvyššímu správnímu soudu, Ministerstvu spravedlnosti, Ministerstvu financí, Ministerstvu vnitra, Nejvyššímu státnímu zastupitelství, katedrám trestního práva a katedrám finančního práva všech čtyř právnických fakult univerzit v České republice, České advokátní

komoře, veřejnému ochránci práv, Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky a Institutu pro kriminologii a sociální prevenci. Z nich se k návrhu vyjádřila následujícím způsobem tato připomínková místa.

10. Vrchní soud v Olomouci vyslovil v zásadě souhlas se zasláným návrhem stanoviska, s tím, že se v některých případech jako přílehlavá jeví spíše právní kvalifikace vylákání kompenzačního bonusu jako trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku, a to zvláště tam, kde jsou k vylákání zneužity doklady jiného daňového subjektu. Současně bylo ze strany tohoto soudu navrženo blíže rozvést postup pro situace, v nichž je v úvahu přicházející kvalifikace jako trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku vyloučena skutečností, že daňová výhoda nedosahuje „většího rozsahu“.

11. Krajský soud v Hradci Králové a Krajský soud v Plzni akceptovaly navržené znění stanoviska.

č. 1

12. Nejvyšší státní zastupitelství vyjádřilo souhlas s návrhem stanoviska a doporučilo upřesnění jeho právní věty tak, aby bylo zřejmé, že na právní závěr zde obsažený nemá vliv to, zda pachatel byl přímo daňovým subjektem a jen podvodně prohlašoval, že mu vznikl nárok na vyplacení kompenzačních bonusů, ačkoli věděl, že tomu tak není, anebo zda se při podání žádosti vydával za jiný daňový subjekt. Rovněž byla zmíněna drobná formulační připomínka.

13. Katedra trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze podpořila přijetí stanoviska v navrženém znění.

14. Katedra finančního práva a finanční vědy Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze konstatovala, že kompenzační bonus by neměl být považován za daň (ani v širokém slova smyslu). Je nutné jej vnímat jako *ad hoc* formu pomoci ze strany státu ve prospěch dotčených subjektů. Při rozhodování o vnější formě kompenzačního bonusu hrály klíčovou roli aspekty účelnosti, efektivnosti, proveditelnosti a kontroly. Právě tyto aspekty byly nakonec rozhodující pro procesní podřazení kompenzačního bonusu pod činnost orgánů finanční správy (tedy pod daňovou agendu a daňový řád). Toto podřazení však mělo toliko praktické příčiny a bylo zvoleno i přesto, že odborníci na daňové právo konstantně namítali nesoulad znaků kompenzačního bonusu s daní (v širokém slova smyslu). Z pohledu teorie daňového práva se tedy katedra finančního práva a finanční vědy Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze přiklonila k posuzování kompenzačního bonusu nikoli jako daně podle § 240 tr. zákoníku, resp. rovněž nikoli jako jiné podobné povinné platby ve smyslu téhož ustanovení.

15. Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně uvedla, že souhlasí s věcným řešením dané problematiky podle návrhu stanoviska. V něm je dostatečně zdůvodněna praktická potřeba jeho přijetí ke sjednocení aplikační praxe a způsob, který byl zvolen, tedy podřazení vylákaných kompenzačních bonusů pod pojem „daň“ ve smyslu § 240 odst. 1 tr. zákoníku, je správný z teoretického hlediska a vhodný z praktického hlediska. Následně tato právnická fakulta navrhla doplnit stanovisko ke zdůraznění odlišnosti v případě vylákání kompenzačního bonusu a jiných forem ekonomické pomoci v souvislosti s výskytem koronaviru, a to stran programů COVID-nájemné, COVID-nepokryté náklady, COVID-kultura apod., a závěry dovozené v tomto smyslu vyjádřit širším způsobem v další právní větě, jež by byla zařazena jako bod II., nebo omezeněji rozšířením již navržené stávající právní věty se souladným odůvodněním. Dále zmíněná právnická fakulta uvedla, že návrh stanoviska odůvodňuje charakter kompenzačního bonusu jako daně mimo jiné tím, že je jako daň označen v příslušných

zákonech, a to s odvoláním na potřebu jednotnosti právního řádu. Tento argument, jakkoliv je v dané věci přiléhavý, by mohl do budoucna vyvolat potíže v případě, že zákonodárce přijme nějakou obdobnou formu ekonomické pomoci, ale v příslušném zákoně ji označí jinak, či dokonce výslovně uvede, že nejde o daň. Za vhodnější by proto považovala odůvodnit uvedený závěr výhradně povahou, konstrukcí a charakterem kompenzačních bonusů, tedy funkčním kritériem, přičemž rozhodujícím argumentem, proč je třeba uzavřít, že kompenzační bonus je pro potřeby ustanovení § 240 tr. zákoníku daní, je to, že jde o snížení daňových příjmů státního rozpočtu stejně jako u vratek daní. Přesvědčivost závěru, že kompenzační bonus lze považovat za daň ve smyslu § 240 tr. zákoníku, podporuje zdůraznění významu právě této skutečnosti. Je-li totiž kompenzační bonus snížením příjmové, nikoliv výdajové stránky státního rozpočtu (resp. je-li snížením daňových příjmů), je dán jeho charakter vratky nejen formálně (v tom smyslu, že jej takto označují příslušné zákony), ale i materiálně (tj. splňuje stejné pojmové znaky, jako jiné vratky). Současně bylo zmíněno, že „daň“ je tzv. normativním znakem skutkové podstaty, který sice zohledňuje obsah tohoto pojmu v jiných právních předpisech, ovšem připouští i autonomní trestněprávní výklad tam, kde je to nutné s ohledem na účel trestněprávní ochrany. Jakkoliv to v nynější věci není potřebné, bylo by vhodné výslovné doplnění textu návrhu stanoviska o konstatování, že pojem „daň“ v § 240 tr. zákoníku je normativním znakem skutkové podstaty, a tedy jeho výklad se může odchylovat od výkladu v jiných právních předpisech, nicméně že povaha a podstata kompenzačních bonusů odpovídá dani, takže v jejich případě není důvod vykládat je jinak, než jak je označují příslušné právní předpisy. Závěrem Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně navrhla drobnou formulační úpravu textu.

16. Ministerstvo financí uvedlo, že z jeho pozice lze souhlasit s celkovým závěrem vyjádřeným v návrhu stanoviska, a proto k němu nevznáší žádné připomínky s výjimkou dílčí nesrovnalosti týkající se vyloučení možnosti uložení penále, neboť jedinou sankcí za neoprávněně vyplacený, resp. správcem daně doměřený, kompenzační bonus je úrok z prodlení podle § 252 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“), a to za dobu, kdy daná osoba disponovala neoprávněně vylákanými finančními prostředky.

17. Nejvyšší státní zástupce v průběhu projednávání návrhu stanoviska požádal, aby se pro případ, že by bylo dovozeno možné posouzení vylákání kompenzačního bonusu jako trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku, Nejvyšší soud vyjádřil i k související otázce povinnosti mlčenlivosti ve smyslu § 52 a násl. daňového řádu, a to s ohledem na její omezené prolomení ve vztahu ke zmíněné právní kvalifikaci. Současně požádal, aby se Nejvyšší soud, shledal-li by, že za určitých okolností (při nenaplnění znaků skutkové podstaty trestného činu) přichází v úvahu postoupení věci jinému orgánu z důvodu, že skutek může být posouzen jako přestupek, a to konkrétně podle § 2 odst. 2 písm. b) zákona o některých přestupcích, vyjádřil, zda je příslušným orgánem k jeho projednání finanční úřad nebo obecní úřad a jak se v takové situaci opět vypořádat s povinností mlčenlivosti.

III.

Základní východiska

18. Trestní kolegium Nejvyššího soudu posoudilo předložený návrh stanoviska a obsah připomínek k němu došlých a při zaujetí stanoviska vycházelo z následujících skutečností.

19. Trestného činu podvodu podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí, kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou.

20. Trestného činu dotačního podvodu podle § 212 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí, kdo v žádosti o poskytnutí dotace, subvence nebo návratné finanční výpomoci nebo příspěvku uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí.

21. Trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí, kdo ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění, pojistné na zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou podobnou povinnou platbu anebo vyláká výhodu na některé z těchto povinných plateb.

č. 1

22. Dále je namístě připomenout, že jednočinný souběh trestného činu dotačního podvodu podle § 212 tr. zákoníku s trestným činem podvodu podle § 209 tr. zákoníku je vyloučen, neboť trestný čin dotačního podvodu podle § 212 tr. zákoníku je ve vztahu speciality k trestnému činu podvodu jako trestnému činu obecnému. Ze stejného důvodu je vyloučen jednočinný souběh trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku, tedy jako obecného, s trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku jako speciálním.

23. Pokud jde o dotaci, rozumí se jí peněžní prostředky státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuté právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel. Dotaci ze státního rozpočtu může poskytnout ústřední orgán státní správy, Akademie věd České republiky, Grantová agentura České republiky, Technologická agentura České republiky nebo organizační složka státu, kterou určí zvláštní zákon [viz § 3 písm. a) a § 14 odst. 2 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů]. Dotace lze rozlišit na účelové a neúčelové. Subvencí se obecně rozumí finanční podpora poskytovaná z veřejných prostředků, i ji lze poskytnout v účelové nebo neúčelové podobě. Pojmy „dotace“ a „subvence“ v našem právním řádu do značné míry splývají, a proto jejich rozlišení je třeba provádět na základě konkrétní právní úpravy, která se jich týká. Návratnou finanční výpomocí jsou prostředky státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuté bezúročně (nestanoví-li zákon jinak) právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel, které je povinen jejich příjemce vrátit do státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2122).

24. Podle § 2 odst. 1 daňového řádu jsou předmětem správy daní daně, které jsou příjmem veřejného rozpočtu, nebo snížením příjmu veřejného rozpočtu (dále jen „vratka“). Podle § 2 odst. 3 daňového řádu se pro účely tohoto zákona rozumí daní podle písm. a) peněžité plnění, označené zákonem jako daň, clo nebo poplatek, popřípadě podle písm. b) peněžité plnění, pokud zákon stanoví, že se při jeho správě postupuje podle daňového řádu. Podle § 2 odst. 4 daňového řádu daň ve smyslu § 2 odst. 3 daňového řádu zahrnuje rovněž daňový odpočet, daňovou ztrátu nebo jiný způsob zdanění a příslušenství daně.

25. K výkladu ustanovení § 240 odst. 1 tr. zákoníku je namístě zmínit následující. Jednání pachatele, v důsledku něhož je plátcí (poplatníkovi) vyměřena nižší daň, než jaká odpovídá jeho skutečně existující daňové povinnosti, popřípadě mu není daň vyměřena vůbec, ačkoliv daňová povinnost vznikla, lze za splnění dalších podmínek posoudit jako zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby. Úmyslné jednání pachatele, jímž státu (správci daně) nepravdivě předstírá existenci skutečností zakládajících povinnost státu poskytnout plátcí (poplatníkovi) daň peněžité plnění jako údajný přeplatek na dani, představuje vylákání daňové výhody (viz přiměřeně rozhodnutí publikované pod č. [22/2005-I](#). Sb. rozh. tr.). Vylákání výhody na některé povinné platbě lze tedy obecně definovat jako předstírání okolnosti, na základě níž vzniká povinnost státu (resp. jiného správce povinné platby) poskytnout plnění subjektu, který podle zákona ve skutečnosti nemá nárok na takové plnění nebo jenž vůbec není plátcem či poplatníkem takové povinné platby (např. daň z přidané hodnoty), ve vztahu k níž je výhoda (poskytované plnění) poskytována (např. nadměrný odpočet). Za vylákání daňové výhody přitom nelze považovat pouhé neoprávněné snížení skutečně existující daňové povinnosti, které je zkrácením daně, ale fingované předstírání skutečnosti, z níž má vyplývat povinnost státu poskytnout neoprávněně plnění tomu, kdo zpravidla ani není plátcem příslušné povinné platby, od níž se výhoda odvíjí. Pokud jde o daňové výhody, pachatelé podvodně uplatňují (tedy vylákávají) v praxi zejména nadměrný odpočet daně z přidané hodnoty na výstupu a nárok na vrácení spotřební daně, nicméně podobně tomu může být také u fingovaného vylákání jakéhokoli jiného přeplatku na dani, poplatku nebo jiné povinné platbě (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2425 až 2430).

26. Pachatelem i spolupachatelem trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1 tr. zákoníku může být nejen subjekt daně (poplatku nebo jiné povinné platby), tj. plátce či poplatník příslušné platby, ale kdokoli, tedy osoba fyzická nebo právnická, která jen předstírá, že je subjektem příslušné povinné platby (např. plátcem spotřební daně), ačkoli vzhledem k jen fiktivní podnikatelské činnosti ve skutečnosti vůbec není daňovým subjektem (plátcem nebo poplatníkem), a tím finguje i povinnost státu k vrácení platby (např. spotřební daně), tedy daňové výhody (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2431, a rovněž usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2020, sp. zn. [8 Tdo 648/2020](#)).

27. Pokud jde o první z výše zmíněných zákonů, které se týkaly kompenzačního bonusu, tedy zákon č. 159/2020 Sb., jeho ustanovení § 1 upravuje daňový bonus na kompenzaci některých hospodářských následků souvisejících s ohrožením zdraví v souvislosti s prokázáním výskytu koronaviru nebo s krizovými opatřeními přijatými z důvodu tohoto ohrožení. Ustanovení § 2, § 2a a § 2aa tohoto zákona upravují subjekt kompenzačního bonusu, § 3 předmět kompenzačního bonusu, § 4 a § 5 jeho výši a bonusové období. Ustanovení § 6 zákona č. 159/2020 Sb. potom určuje, že kompenzační bonus se spravuje jako daň podle daňového řádu (odst. 1) a že je vratkou daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti (odst. 2); správcem kompenzačního bonusu je finanční úřad (odst. 3). Podle § 8 odst. 1 zákona č. 159/2020 Sb. se kompenzační bonus stanoví za bonusové období. Zjistí-li správce bonusu na základě postupu k odstranění pochybností nebo na základě daňové kontroly, že nebyly splněny podmínky pro vznik nároku na kompenzační bonus a kompenzační bonus nebyl vyměřen ve správné výši, doměří daň ve výši rozdílu vyměřeného kompenzačního bonusu a částky nově zjištěné (§ 8 odst. 3 zákona č. 159/2020 Sb.). Podle § 9 odst. 1 a 2 zákona

č. 159/2020 Sb. vyměřený kompenzační bonus jeho správce předepíše do evidence daní. Kompenzační bonus se eviduje na samostatném osobním daňovém účtu daňového subjektu. Přepatek vzniklý předepsáním vyměřeného kompenzačního bonusu je vratitelným přeplatkem a správce bonusu jej vrátí daňovému subjektu bez zbytečného odkladu ode dne vyměření kompenzačního bonusu.

28. Pro stručnost lze dále uvést, že zákon č. 461/2020 Sb., zákon č. 95/2021 Sb. a zákon č. 519/2021 Sb. vykazují shodnou konstrukci a obsahují v podstatě stejná ustanovení, jaká byla výše zmíněna u zákona č. 159/2020 Sb., přičemž jejich zásadní rozdíl spočívá v bonusovém období, tedy ve vymezení časového úseku, za který se poskytoval kompenzační bonus, upravený daným předpisem.

29. Z důvodových zpráv k těmto zákonům lze uvést, že cílem navrhovaných opatření bylo prostřednictvím tzv. kompenzačního bonusu zmírnit dopady událostí souvisejících se vznikem a rozšířením onemocnění způsobeného koronavirem na (zejména) osoby samostatně výdělečně činné, jejichž činnost byla v důsledku těchto událostí úplně či částečně utlumena, a tedy došlo k podstatnému nebo výraznému negativnímu zásahu do jejich podnikání. Kompenzační bonus se spravuje jako daňový odpočet podle daňového řádu, tedy v procesním režimu správy daní. Vstupním požadavkem byla především rychlost a snadná realizovatelnost, a to za využití jednak prvku čestného prohlášení a dále konceptu tzv. samovyměření. Tento koncept na jedné straně velmi zjednodušuje a zrychluje samotné vyměření, na druhé straně však garantuje, že pokud bude při následném kontrolním postupu zjištěno, že kompenzační bonus byl vyměřen v nesprávné výši, bude následkem nejen doměření daně, ale také vznik sankce podle daňového řádu. Důvodové zprávy k citovaným zákonům rovněž konstatovaly, že po předepsání kompenzačního bonusu vznikne na osobním daňovém účtu přeplatek, který není podroben tzv. testu vratitelnosti, tj. nebude použit na úhradu případných nedoplatků daňového subjektu ani u správce kompenzačního bonusu, ani u jiného správce daně. Naopak na základě speciální normy, která jej *ex lege* prohlašuje za vratitelný, je bez žádosti vrácen daňovému subjektu bez zbytečného odkladu ode dne vyměření kompenzačního bonusu.

č. 1

IV.

Závěry trestního kolegia Nejvyššího soudu vyvozené z výše uvedených poznatků

30. Trestní kolegium Nejvyššího soudu především konstatuje, že z rozhodnutí soudů, předložených v příloze podnětu nejvyššího státního zástupce k zaujetí tohoto stanoviska, je zřejmé, že soudní praxe týkající se posuzování vylákání kompenzačního bonusu není jednotná, a to ve smyslu zjištění popsaného nejvyšším státním zástupcem v jeho podnětu, který byl již výše reprodukován a lze na něj na tomto místě pro stručnost odkázat. Bylo tedy namístě, aby v zájmu jednotného rozhodování soudů bylo zaujato stanovisko k rozhodovací činnosti soudů v takových, tj. skutkově obdobných věcech. K závěru, jaká právní kvalifikace je odpovídající zákonné úpravě, bylo konkrétně třeba, aby trestní kolegium Nejvyššího soudu vyhodnotilo, zda je vylákání kompenzačního bonusu některým ze speciálních trestných činů (podle § 212 tr. zákoníku nebo § 240 tr. zákoníku), a pokud nikoli, zda je obecným trestným činem podvodu (§ 209 tr. zákoníku), či případně trestným činem jiným nebo žádným.

31. S ohledem na výše citované právní normy, závěry soudní praxe a související odbornou literaturu trestní kolegium Nejvyššího soudu zaujalo právní názor, že takové jednání

(tj. vylákání kompenzačního bonusu) může být za splnění dalších podmínek trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1 tr. zákoníku.

č. 1

32. Trestní kolegium Nejvyššího soudu zastává v první řadě právní názor, že kompenzační bonus je třeba považovat za daň. Platí to jednak ve formálním smyslu, neboť se podle norem, které tento institut (shodně) upravují (tedy podle výše uvedených zákonů o kompenzačních bonusech), spravuje podle daňového řádu a je označen jako vratka daně (viz zmíněné ustanovení § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 159/2020 Sb. a obdobně v dalších zákonech). Rozumí se proto daní ve smyslu § 2 odst. 1 daňového řádu, jenž shodně (a obecně) shledává předmětem správy daní i vratky jako snížení veřejného rozpočtu, přičemž následně v § 2 odst. 3 písm. b) daňového řádu výslovně prohlašuje za daň i peněžité plnění, stran kterého zákon stanoví, že se při jeho správě postupuje podle daňového řádu, což výslovně činí právě i zákony o kompenzačních bonusech. Není přitom žádného důvodu vykládat pojem „daň“ pro účely § 240 odst. 1 tr. zákoníku v daném případě odlišně, než je tomu v těchto zákonech, byť jinak není vyloučeno interpretovat pojmy, které tvoří podle trestního zákoníku znaky skutkových podstat trestných činů, v rámci trestního práva autonomně (viz např. i výkladová ustanovení podle § 110 a násl. tr. zákoníku). Zde však, jak již bylo řečeno, nevzniká taková potřeba, resp. ta není nijak odůvodněna.

33. Dále nelze přehlédnout, že systematika zákonů o kompenzačních bonusech odpovídá systematice daňových zákonů (např. pokud jde o subjekt, předmět a výši kompenzačního bonusu, bonusové období), správa kompenzačních bonusů byla svěřena finančním úřadům, přičemž při stanovení a vyplácení kompenzačního bonusu se vyměřený kompenzační bonus předepisuje do evidence daní, v důsledku čehož vznikne přeplatek na daňovém účtu příslušného daňového subjektu jako příjemce kompenzačního bonusu. Jeho vyměření v nesprávné výši má za následek doměření daně. Uvedené tudíž rovněž odůvodňuje potřebu přistupovat ke kompenzačnímu bonusu jako k dani, neboť se s ním takto nakládá.

34. Trestní kolegium Nejvyššího soudu k tomu doplňuje, že kompenzační bonus byl právně upraven v zájmu rychlé a účinné reakce na dopady událostí souvisejících se vznikem a rozšířením onemocnění způsobeného koronavirem, jelikož zejména některé osoby samostatně výdělečně činné z důvodu nuceného utlumení jejich činnosti v podstatě ze dne na den zůstaly bez příjmů. V návaznosti na to vznikl kompenzační bonus jako institut nový a do jisté míry specifický, resp. nikoli zcela standardní, jenž – jako daň – dříve nebyl součástí soustavy daní. S naznačeným účelem kompenzačního bonusu (náhrada výpadku příjmů) pak přímo souvisí, že jeho podstatou je vždy snížení příjmu veřejného rozpočtu, zatímco daně (z jinak existující soustavy daní) jsou pravidelně jeho příjmem a pouze v konkrétních případech (zejména jde-li o nadměrný odpočet daně z přidané hodnoty, osvobození od daně či nárok na její vrácení v případě spotřební daně) dochází k vratce daně. Proto sice může být z teoretického pohledu charakter kompenzačního bonusu (právě s ohledem na jeho specifčnost) jako daně zpochybňován (viz vyjádření katedry finančního práva a finanční vědy Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a dále viz např. BOHÁČ, R. Kompenzační bonus – příjem, nebo výdej veřejných rozpočtů? AUC Iuridica č. 3/2020, s. 15, dostupné v právním informačním systému ASPI). Nicméně z komplexního hlediska, s ohledem na zákonnou konstrukci kompenzačního bonusu, resp. systematiku a jeho navázání na další stávající instituty (byl označen za vratku daně) i na související procesní postupy (spravuje se jako daň podle daňového řádu) je namíste považovat kompenzační bonus za daň (být v širším smyslu)

pro potřeby ustanovení § 240 odst. 1 tr. zákoníku. Navíc je nutné zmínit i to, že připomínka katedry finančního práva a finanční vědy Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze byla ve své podstatě jen konstatováním, že by kompenzační bonus neměl být považován za daň, ovšem bez podpůrné argumentace, jež by se vyjadřovala k výše citovaným ustanovením. Pokud jde potom o zmíněný odborný příspěvek dostupný v ASPI, na který se odkazuje výše, byla v něm jako klíčová (pro závěr, že kompenzační bonus není daň) shledána skutečnost, že tento bonus není příjmem veřejného rozpočtu, ale snížením příjmu veřejného rozpočtu. Povaha kompenzačního bonusu jako vratky příjmu státního rozpočtu je údajně specifická, neboť jiné vratky (např. nadměrný odpočet daně z přidané hodnoty nebo daňový bonus u daně z příjmů fyzických osob) jsou typické tím, že k nim dochází u konkrétních daní, které jsou ve většině případů příjmem veřejných rozpočtů, pouze za splnění určitých podmínek (u daně z přidané hodnoty převýšení daně na výstupu daní na vstupu, u daně z příjmů fyzických osob převýšení daňového zvýhodnění na vyživované dítě daně po uplatnění slev na dani), nikoli obecně. Kompenzační bonus je ovšem, jak bylo ve zmíněném příspěvku konstatováno, vratkou vždy, v tom je zcela jedinečný. Trestní kolegium Nejvyššího soudu respektuje tento teoretický náhled, ale s přihlédnutím k výše uvedenému znění rozhodných právních předpisů (zejména § 2 odst. 1 daňového řádu, podle kterého jsou předmětem správy daní jak ty daně, které jsou příjmem veřejného rozpočtu, tak ty daně, které jsou snížením příjmu veřejného rozpočtu, tedy tzv. vratky), dovozuje potřebu podřadit institut kompenzačních bonusů pod pojem daň.

č. 1

35. Navíc vedle uvedeného, do jisté míry dílčího závěru (podle něhož je kompenzační bonus daň), trestní kolegium Nejvyššího soudu s ohledem na výše citované znění skutkové podstaty trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1 tr. zákoníku a její výklad poukazuje na funkční kritérium, tedy na způsob stanovení a vyplácení kompenzačního bonusu. Jak již bylo zdůrazněno, vyměřený daňový bonus předepíše jeho správce (finanční úřad) do evidence daní, přičemž důsledkem takového postupu je vznik přeplatku na osobním daňovém účtu daně z příjmů, který je vrácen (bez zbytečného odkladu, resp. bez testu vratitelnosti) jako vratka daně daňovému subjektu. Z uvedeného vyplývá, že je-li kompenzační bonus vyplacen za řádných okolností, tedy za splnění zákonem stanovených podmínek, i stav daňového účtu odpovídá řádnému běhu věcí. Je-li však kompenzační bonus vyplacen na podkladě podvodného jednání pachatele, který cíleně nepravdivě tvrdí existenci podmínek pro jeho stanovení a placení, dochází, v důsledku nesprávně určeného přeplatku, ke snížení daňových příjmů veřejného rozpočtu (jak je tomu právě u daňových vrátek, resp. je to jejich podstatou). K tomuto snížení dochází formou uplatnění daňové výhody, tedy předstíráním nepravdivé okolnosti, zakládající jinak povinnost státu (finančního úřadu) poskytnout pachateli plnění z daňových výnosů. Z uvedeného vyplývá, že zjevným a pravidelným následkem takového jednání, tedy v podobě podvodného požadování kompenzačního bonusu, je neoprávněné uplatnění (vylákání) daňové výhody jako alternativa spáchání zmíněného deliktu podle § 240 odst. 1 tr. zákoníku.

36. Trestní kolegium Nejvyššího soudu dále doplňuje, že na popsany závěr stran jednání pachatele formou vylákání výhody na příslušné platbě nemá vliv, jestli pachatel byl určitým daňovým subjektem a jen podvodně tvrdil, že mu vznikl nárok na vyplacení kompenzačních bonusů, ačkoli věděl, že tomu tak není, nebo zda se při podání žádosti vydával za jiný daňový subjekt. Uvedený rozdíl v postavení pachatele nemá žádný dopad na podstatu realizovaného jednání a jeho zamýšleného následku v podobě vylákání výhody na dani, resp. tímto rozdílem

není skutečnost, zda je daňová vratka provedena z daňového účtu pachatele nebo z daňového účtu jiného subjektu, za který se pachatel vydává. Tento závěr je v souladu s výše citovaným názorem teorie i soudní praxe, podle kterého pachatelem trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1 tr. zákoníku může být nejen subjekt daně, ale kdokoli, tedy subjekt obecný, takže zde není důvod na něm cokoli měnit ani pro případy posuzované tímto stanoviskem. Proto je názor vyjádřený v právní větě tohoto stanoviska všeobecný, platný pro vymezenou množinu případů (definovanou vylákáním kompenzačního bonusu) a trestní kolegium Nejvyššího soudu neshledalo potřebným výslovně uvádět v právní větě, že je tomu tak i v případě podmnožin, např. s ohledem na to, jaké je postavení pachatele, směřujícího své jednání k vylákání kompenzačního bonusu v daňovém vztahu (resp. má-li v něm vůbec formálně nějaké postavení).

č. 1

37. V návaznosti na popsanou (jako správnou) právní kvalifikaci jednání daného charakteru trestní kolegium Nejvyššího soudu zdůrazňuje, že předpokladem trestní odpovědnosti za trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1 tr. zákoníku je vylákání výhody na povinné platbě (nebo její zkrácení) ve větším rozsahu, tj. za podpůrného využití pravidla podle § 138 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku ve výši nejméně 100 000 Kč. V případě zjištění, že pachatel sice vylákal (popřípadě chtěl vylákat) prostřednictvím kompenzačního bonusu výhodu na dani, avšak v nižším rozsahu, se trestní represe neuplatní. V takové situaci je namístě považovat za adekvátní zejména sankční oprávnění podle daňového řádu, neboť pokud je při kontrolním postupu daňových orgánů zjištěno, že kompenzační bonus byl vyměřen v nesprávné výši nebo zcela neoprávněně, je následkem nejen doměření daně, ale také vznik sankce v podobě úroku z prodlení podle daňového řádu. V úvahu pak rovněž může připadat naplnění znaků přestupku podle § 2 odst. 2 písm. b) zákona o některých přestupcích fyzickou osobou, popřípadě podle § 2 odst. 3 písm. b) téhož zákona právnickou osobou nebo podnikající fyzickou osobou, což může odůvodnit rozhodnutí o postoupení věci podle § 171 odst. 1, § 188 odst. 1 písm. b), § 222 odst. 2 nebo § 257 odst. 1 písm. b) tr. ř., a to podle fáze daného trestního řízení. Příslušným správním orgánem k projednání takového (možného) přestupku je podle § 60 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, obecní úřad obce s rozšířenou působností.

38. Stran souvisejících procesních postupů k tomu trestní kolegium Nejvyššího soudu doplňuje, že podle § 52 odst. 1 daňového řádu jsou úřední osoby a osoby zúčastněné na správě daní vázány povinností mlčenlivosti o tom, co se při správě daní dozvěděly o poměrech jiných osob. O porušení povinnosti mlčenlivosti nicméně podle § 53 odst. 2 písm. a) daňového řádu nejde, poskytne-li správce daně informace získané při správě daní pro účely trestního řízení, pokud je požaduje státní zástupce a po podání obžaloby soud v souvislosti s objasněním okolností nasvědčujících tomu, že byl spáchán některý z trestných činů daňových a poplatkových, který se týká porušení povinnosti při správě daní. Správce daně má současně i oznamovací povinnost podle zákona, pokud při své činnosti zjistí skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán (mimo jiné) takový trestný čin. Jestliže by státní zástupce nebo soud činný ve věci dovodil, že je třeba postupovat podle § 171 odst. 1, § 188 odst. 1 písm. b), § 222 odst. 2 nebo § 257 odst. 1 písm. b) tr. ř. (viz výše bod 37. odůvodnění tohoto stanoviska), je namístě zmínit, že podle § 53 odst. 1 písm. d) daňového řádu o porušení povinnosti mlčenlivosti rovněž nejde, poskytne-li správce daně informace získané při správě daní.

39. Pro úplnost k dalším právním kvalifikacím zvažovaným v soudní praxi trestní kolegium Nejvyššího soudu ve stručnosti dodává, že kompenzační bonus není dotací zejména z důvodu, že tu může poskytnout ústřední orgán státní správy, Akademie věd České republiky, Grantová agentura České republiky, Technologická agentura České republiky nebo organizační složka státu, kterou určí zvláštní zákon, přičemž finanční úřady k tomu nebyly určeny. Rovněž nelze mít za to, že by kompenzační bonus byl subvencí, a jistě není ani návratnou finanční výpomocí (viz i již výše citovanou literaturu, zejména BOHÁČ, R. Kompenzační bonus – příjem, nebo výdej veřejných rozpočtů? AUC Iuridica č. 3/2020, s. 15, dostupné v právním informačním systému ASPI). Posuzované jednání proto nemůže být trestným činem dotačního podvodu podle § 212 odst. 1 tr. zákoníku; v rámci dalších reakcí na výskyt koronaviru však lze připomenout např. program COVID-Nájemné, realizovaný Ministerstvem průmyslu a obchodu, nebo program Antivirus z gesce Ministerstva práce a sociálních věcí, které mohou vykazovat spíše dotační charakter.

40. V návaznosti na zjištěnou nutnost právní kvalifikace jako speciálního trestného činu podle § 240 tr. zákoníku pak není namístě ani postih daného jednání jako trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku. Při úvahách o trestném činu úvěrového podvodu podle § 211 tr. zákoníku je však možné připomenout programy či finanční instrumenty COVID úvěr.

41. Ke zmíněným dalším programům ekonomické pomoci upraveným v souvislosti s výskytem koronaviru je vhodné zdůraznit, že z nich vyplývající případné platby, náhrady apod. byly prováděny na podkladě různých právních úprav a právních titulů, a tudíž právní kvalifikaci možných protiprávních jednání, která směřovala k vylákání vyplacení takových plnění, je nutné posuzovat individuálně, což – v jednotlivých případech – přesahuje rámec problematiky řešené tímto stanoviskem.

42. Trestní kolegium Nejvyššího soudu tedy uzavírá, že vylákání kompenzačního bonusu, vypláceného na základě jednotlivých (výše uvedených) zákonů o kompenzačních bonusech přijatých v letech 2020 a 2021 v souvislosti s výskytem koronaviru, je za splnění dalších podmínek (míněno dalších obecně platných podmínek nutných pro závěr o spáchání trestného činu) trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

Č. 1

Ustanovení § 265k odst. 2 poslední věta tr. ř. upravující tzv. *beneficium cohaesionis* se v dovolacím řízení neuplatní, jestliže výrok o vině, který by pro věcnou souvislost bylo třeba zrušit u dotčeného spoluobviněného, již de iure neexistuje proto, že byl pravomocně zrušen v souvislosti s ukládáním společného trestu za pokračování v trestném činu podle § 45 odst. 1 tr. zákoníku. Totéž platí při rozhodování o jiných opravných prostředcích.

Č. 1

Beneficium cohaesionis

§ 261 tr. ř., § 265k odst. 2 věta poslední tr. ř., § 269 odst. 2 tr. ř., § 285 tr. ř.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2021, sp. zn. 6 Tdo 794/2021, ECLI:CZ:NS:2021:6.TDO.794.2021.2

Nejvyšší soud k dovolání obviněného R. F. zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20. 1. 2021, č. j. 3 To 324/2020-223, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 11 T 68/2020 a Krajskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2020, sp. zn. 11 T 68/2020, byl obviněný R. F. (dále též jen „obviněný“, případně „dovolatel“) uznán spolu s obviněným R. A. vinným zločinem krádeže podle § 205 odst. 2, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, spáchaným formou spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, jehož se podle jeho skutkových zjištění dopustili tím, že ačkoliv vláda České republiky v souladu s čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, vyhlásila dne 12. 3. 2020 usnesením č. 194 pro území České republiky z důvodu ohrožení zdraví v souvislosti s prokázaným výskytem koronaviru označovaného jako SARS CoV-2 na území České republiky nouzový stav na dobu od 14:00 hodin dne 12. 3. 2020 na dobu 30 dnů, přičemž trvání nouzového stavu ze stejného důvodu bylo na základě souhlasu Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky usnesením vlády ze dne 9. 4. 2020 č. 396 prodlouženo do 30. 4. 2020, dne 12. 4. 2020 v době kolem 15:15 hodin po předchozí dohodě společně obviněným G. H. přijeli vozidlem tov. zn. XY, reg. zn. XY, na ul. XY v B., kde zaparkovali před bytovým domem XY, který je v současné době před kompletní rekonstrukcí, je volně přístupný a byty v domě jsou vyklizené, neobývané a volně přístupné, přičemž obvinění R. A. a R. F. vstoupili do uvedeného domu a v 1. patře v prostorách prázdného bytu č. 3 odcizili měděné topenářské trubky o celkové hmotnosti 12,1 kg tím způsobem, že je odřízli od radiátorů, vytrhali z úchytek ve zdi a následně je polámali na délku potřebnou k odnesení, přičemž část takto připravených trubek předali obviněnému G. H., který čekal ve vozidle před domem a který je uložil do zavazadlového prostoru vozidla, další část trubek měli připravenou k odnesení na podlaže za vstupními dveřmi do domu

a při tomto jednání byli zajištěni přivolanou hlídkou Policie České republiky; poškozenému vlastníku domu, společnosti TK byty, se sídlem v G., B., tím způsobili škodu ve výši 1 125 Kč. Uvedeného činu se obvinění dopustili, přestože

- obviněný R. A. byl rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 18. 2. 2017, sp. zn. 8 T 12/2017, který nabyl právní moci téhož dne, uznán vinným mimo jiné přečinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), b), odst. 2 tr. zákoníku a odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 24 měsíců, který vykonal dne 30. 3. 2019, a dále byl rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 13. 6. 2017, sp. zn. 91 T 67/2019, který nabyl právní moci dne 4. 10. 2017 ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 4. 10. 2017, sp. zn. 3 To 292/2017, uznán vinným mimo jiné přečinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), b), odst. 2 tr. zákoníku a odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 26 měsíců nepodmíněně, z jehož výkonu byl podmíněně propuštěn dne 18. 10. 2019 na základě usnesení Okresního soudu v Mostě ze dne 18. 10. 2019, sp. zn. 6 PP 157/2019, se stanovením zkušební doby do 18. 10. 2022,

- obviněný R. F. byl rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 15. 4. 2016, sp. zn. 5 T 57/2016, který nabyl právní moci téhož dne, uznán vinným zvláště závažným zločinem loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, za který mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání 48 měsíců, který vykonal dne 11. 2. 2020.

2. Oba obvinění byli za tento zločin odsouzeni podle § 205 odst. 4 tr. zákoníku k trestům odnětí svobody v trvání 2 roků, pro jejichž výkon byli podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazeni do věznice s ostrahou.

3. O odvoláních obou obviněných a státního zástupce proti tomuto rozsudku rozhodl Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 20. 1. 2021, sp. zn. 3 To 324/2020, jímž z podnětu odvolání státního zástupce podle § 258 odst. 1 písm. d), písm. e), odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek ohledně obou obviněných ve výroku o trestu. Podle § 259 odst. 3 písm. b) tr. ř. nově rozhodl tak, že obviněného R. A. odsoudil podle § 205 odst. 4 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 33 měsíců, pro jehož výkon ho podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Obviněného R. F. za zločin krádeže podle § 205 odst. 2, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, kterým byl uznán vinným napadeným rozsudkem, a za sbíhající se přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. g) tr. zákoníku, kterým byl uznán vinným trestním příkazem Okresního soudu v České Lípě ze dne 11. 5. 2020, sp. zn. 32 T 30/2020, odsoudil podle § 205 odst. 4 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 38 měsíců, pro jehož výkon ho podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Dále mu podle § 70 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku uložil trest propadnutí věci specifikované ve výroku rozsudku. Podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku současně zrušil výrok o trestu v trestním příkaze Okresního soudu v České Lípě ze dne 11. 5. 2020, sp. zn. 32 T 30/2020, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tento výrok, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Odvolání obou obviněných pak odvolací soud podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti citovanému rozsudku krajského soudu podal obviněný R. F. prostřednictvím své obhájkyň dovolání proti výroku o trestu, jež opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

5. Obviněný podal dovolání z důvodu nesprávného užití § 205 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, které je v rozporu se současnou sjednocenou judikaturou a výkladem Nejvyššího soudu. Obviněný od počátku řízení popírá, že by měl vědomí o důsledcích vyhlášení nouzového stavu, když evidoval pouze, že existuje povinnost nosit roušky. To nepodmiňuje jeho vědomost, že je nouzový stav spojen s vyšší trestní sazbou. Z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. [15 Tdo 110/2021](#), vyplývá, že důvodem pro zpřísnění postihu je až vlastní projev pachatele, který zneužívá existujících podmínek ke spáchání trestného činu. Obviněný však nevěděl o existenci nouzového stavu, a nemohl ho tedy zneužít. Takové zneužití ani nebylo teoreticky možné, neboť se zabezpečení objektu oproti běžnému stavu nijak nelišilo a nouzový stav mu nepřinesl při páchání činu žádné zvýhodnění.

č. 1

6. Obviněný proto zpochybňuje použití § 205 odst. 4 písm. b) tr. ř., neboť účelem tohoto ustanovení je potrestání pachatele, pokud se dopustí trestné činnosti v příčinné souvislosti s nouzovým stavem. Obviněný zopakoval, že o nouzovém stavu ani jeho důsledcích neměl žádné vědomí, a navíc odcizené zboží (měď) nemá s nouzovým stavem žádnou souvislost. Šlo přitom o bagatelní krádež v hodnotě 1 125 Kč, která by za normálních okolností byla jen přestupkem. Svoji část způsobené škody již navíc nahradil. Rozsudkem odvolacího soudu tak byl obviněnému uložen exemplární trest a soud měl na jeho případ aplikovat institut mimořádného snížení trestu odnětí svobody podle § 58 odst. 1 tr. zákoníku.

7. Závěrem obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20. 1. 2021, sp. zn. 3 To 324/2020, a věc mu vrátil k novému projednání, eventuálně aby podle § 265m odst. 1 tr. ř. změnil napadený rozsudek ve výroku, jímž byl obviněnému uložen souhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody v délce 38 měsíců se zařazením do věznice s ostrahou, tak, že mu uloží trest mírnější, popřípadě podmíněný trest odnětí svobody.

8. Nejvyšší státní zástupce se vyjádřil k dovolání obviněného prostřednictvím státní zástupkyň činné u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupkyň“), která námitku dovolatele označila za podřaditelnou „pod vytýkané dovolací důvody“ a opodstatněnou. Poukázala na to, že přístup soudů, resp. orgánů činných v trestním řízení, k problematice právní kvalifikace skutku nebyl zcela jednotný, neboť část z nich vycházela ze závěru, že již pandemie sama o sobě, případně dokonce vyhlášený nouzový stav, odůvodňují vždy a za všech situací potřebu užít zmíněnou kvalifikovanou skutkovou podstatu, jiné soudy takto striktní závěr nezastávaly a poukazovaly na potřebu prokázat určitou věcnou souvislost spáchané krádeže s danou událostí, tedy pandemickou situací vážně ohrožující zdraví a životy lidí. Naznačený nesoulad pak v podstatě vyřešil až velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu v nedávném rozsudku ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. [15 Tdo 110/2021](#), a to ve prospěch druhé z naznačených variant. V něm Nejvyšší soud upozornil, že v případě znaku skutkové podstaty podle § 205 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku zákon počítá v zásadě se čtyřmi alternativami. První dvě jsou vázány na formální akt příslušného orgánu státu

v podobě vyhlášení určitého stavu – konkrétně stavu ohrožení státu a válečného stavu. Žádný jiný stav – tedy ani stav nouzový – sám o sobě neodůvodňuje naplnění uvedené kvalifikované skutkové podstaty. Další dvě varianty, které by odůvodňovaly naplnění posuzovaného znaku kvalifikované skutkové podstaty, spočívají ve spáchání činu za živelní pohromy nebo za jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek. Jde v podstatě o výčet demonstrativní, přičemž pod formulaci „... jiná událost vážně ohrožující život nebo zdraví lidí ...“ lze nepochybně podřadit i ohrožení života a zdraví lidí související s výskytem koronaviru označovaného jako SARS CoV-2 a způsobujícího onemocnění COVID-19 v pandemickém rozsahu na území našeho státu. Z právě uvedeného tak vyplývá, že kvalifikovaná skutková podstata [zde trestného činu krádeže podle § 205 odst. 2, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku] může být naplněna v případě „... jiná události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí ...“ bez ohledu na vyhlášený nouzový stav. Jinak řečeno, na tento nouzový stav není vůbec vázána. Nejvyšší soud vedle toho vyjádřil názor, že nouzový stav může mít jistý podpůrný význam pro úvahy o naplnění znaku kvalifikované skutkové podstaty trestného činu krádeže ve smyslu § 205 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku. Jednak totiž z důvodu, který vládu vedl k jeho vyhlášení, bude možné dovodit, že v době, kdy byl na určitém místě vyhlášen nouzový stav, existovala v daném čase a místě také událost vážně ohrožující životy nebo zdraví lidí. Podpůrný význam vyhlášeného nouzového stavu současně spočívá v tom, že pachatel by měl díky tomuto formálnímu aktu o takto závažné události také vědět.

č. 1

9. Z citovaného rozsudku velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu současně vyplývá, že k tomu, aby mohly být ty případy krádeží, které jsou jinak pouhými přečiny (§ 205 odst. 1, 2 a 3 tr. zákoníku), posouzeny jako zločiny v důsledku naplnění některého ze zákonných znaků ve smyslu § 205 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku a postiženy podstatně přísnějším trestem odnětí svobody, musí zde být určitá věcná souvislost spáchané krádeže s danou událostí vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek. Přitom může jít o různou souvislost spočívající např. v tom, že pachatel přímo využije či zneužije ke spáchání trestného činu existující událost, která vážně ohrožuje život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, anebo mu taková událost umožní či usnadní spáchání trestného činu, popřípadě pachatel počítá s tím, že v důsledku této události či opatření vyvolaných k jejímu řešení nebo zvládnutí nebude odhalena jeho trestná činnost, resp. pachatel nebude zjištěn a dopaden apod. Uvedená souvislost je přitom zřejmá zejména v případě, jestliže trestný čin pachatele bude zaměřen přímo proti opatřením či omezením učiněným k řešení zmíněné situace, anebo bude mařit či ztěžovat její zvládnutí nebo odvrácení, anebo pokud se spáchaný čin týkal konkrétních předmětů, jež mají zvláštní důležitost pro řešení dané události, a proto zasluhují zvýšenou ochranu i trestním právem, a podobně. Z právě uvedeného je namísto dovodit, že důvodem zpřísnění trestního postihu krádeží spáchaných za určitých nepříznivých situací, v nichž musí stát a další subjekty vynaložit zvýšené úsilí na jejich zvládnutí (a případně také nasadit lidské a materiální zdroje, které obvykle nejsou nutné), není samotná událost ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, nýbrž až vlastní projev pachatele, který zneužívá těchto existujících podmínek ke spáchání trestného činu, v němž se tak projevuje jeho specifická bezohlednost. Jinak vyjádřeno, možnost naplnění zákonného znaku podle § 205 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku spočívajícího ve spáchání trestného činu krádeže za „jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí“, je třeba podmínit existencí nejen časové a místní souvislosti s takovou událostí, ale zejména též věcnou

souvislostí s ní, tedy tím, že se určitým konkrétním způsobem projevila při spáchání trestného činu jeho pachatelem.

10. Pokud je pozornost zaměřena na aktuálně řešenou trestní věc dovolatele, v napadeném rozsudku Krajského soudu v Brně není konstatována existence žádné z naznačených věcných souvislostí dovolatelem spáchané krádeže s událostí vážně ohrožující život a zdraví lidí v podobě výskytu koronaviru způsobujícího onemocnění COVID-19 v pandemickém rozsahu. Naopak, šlo v podstatě o běžnou krádež, které se obviněný dopustil způsobem do značné míry typickým pro obdobný druh protiprávního jednání spočívajícího v odcizení měděných topenářských trubek ve vyklizeném domě před celkovou rekonstrukcí. V návaznosti na shora prezentované závěry rozsudku velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. [15 Tdo 110/2021](#), proto takové jednání dovolatele vymezené v rozsudku Městského soudu v Brně a spočívající v odcizení měděných topenářských trubek z vyklizeného domu před celkovou rekonstrukcí, ke kterému došlo dne 12. 4. 2020, naplnilo pouze znaky přečinu krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku, a nikoli znaky zločinu krádeže podle § 205 odst. 2, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku.

č. 1

11. Státní zástupkyně proto navrhla, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil napadené rozhodnutí a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Brně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Dále navrhla, aby Nejvyšší soud rozhodl o tomto dovolání podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání a pro případ, že by shledal podmínky pro jiné než navrhované rozhodnutí, vyjádřila ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. výslovný souhlas s rozhodnutím věci v neveřejném zasedání jiným než navrženým způsobem.

III.

Přípustnost dovolání a obecná východiska rozhodování

12. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda v této trestní věci je dovolání přípustné, zda bylo podáno v zákonné lhůtě a na místě, kde lze takové podání učinit, a zda jej podala osoba oprávněná. Shledal přitom, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř. Dále zjistil, že dovolání bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), přičemž splňuje i obsahové náležitosti dovolání (§ 265f tr. ř.).

13. Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vyjádřených v § 265b tr. ř., Nejvyšší soud dále posuzoval, zda obviněným vznesené námitky naplňují jím uplatněný dovolací důvod.

14. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen v zásadě pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Dovolací soud musí – s výjimkou případu tzv. extrémního nesouladu – vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen především ve výroku odsuzujícího

rozsudku, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav.

15. Nejvyšší soud dále zdůrazňuje, že ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k této Úmluvě.

16. Ze skutečností výše uvedených vyplývá, že východiskem pro existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. jsou zásadně v pravomocně ukončeném řízení stabilizovaná skutková zjištění vyjádřená především v popisu skutku v příslušném výroku rozhodnutí ve věci samé, popřípadě i další soudem (soudy) zjištěné okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (trestního, ale i jiných právních odvětví).

17. Z hlediska rozhodování dovolacího soudu je vhodné připomenout, že Nejvyšší soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozhodnutí z vlastní iniciativy. Fundovanou argumentaci tohoto mimořádného opravného prostředku má zajistit povinné zastoupení obviněného obhájcem – advokátem (§ 265d odst. 2 tr. ř.).

18. Na podkladě těchto východisek přistoupil Nejvyšší soud k posouzení dovolání obviněného.

IV.

Důvodnost dovolání

19. Byť obviněný ve svém dovolání uvedl, že ho podává proti jím specifikovanému rozsudku odvolacího soudu, „a to konkrétně proti Výroku o trestu II.“, jeho dovolací argumentace, opírající se o právní názor vyslovený rozsudkem velkého senátu trestního kolegia ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. [15 Tdo 110/2021](#) (uveřejněným pod č. 19/2021 Sb. rozh. tr.), je založena na zpochybnění právní kvalifikace skutku, jímž byl uznán vinným. Protože i v řízení o dovolání je namístě zohlednit ustanovení § 59 odst. 1 tr. ř. stanovící, že podání se posuzuje vždy podle svého obsahu, dospěl dovolací soud k závěru, že na podání zpracované obhájkyň obviněného je třeba nahlížet jako na dovolání napadající nejen výrok o trestu, nýbrž i výrok o vině. Bylo však třeba ještě vyhodnotit, že je v tomto rozsahu dovolání obviněného přípustné, neboť z řádného opravného prostředku obviněného, vyhotoveného stejnou obhájkyň, vyplynulo, že toto bylo proti rozsudku soudu prvního stupně podáno rovněž toliko proti výroku o trestu, byť i v něm obsažená argumentace směřovala proti výroku o vině. Na jeho podkladě odvolací soud (s odkazem na § 254 odst. 1, 3 tr. ř., ač příléhavým se jevil odkaz na § 254 odst. 2 tr. ř.) přezkoumal i výrok o vině, k němuž zaujal níže zmíněné stanovisko. Toto zjištění vedlo dovolací soud k závěru již výše (pod bodem 12. tohoto usnesení) uvedenému, že dovolání obviněného je přípustné, a to stran všech výroků, které se ho dotýkají (tedy i výroku o vině).

20. Jak již bylo zmíněno, obviněný uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., přičemž namítl nesprávné užití § 205 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku s ohledem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. [15 Tdo 110/2021](#). Argumentace dovolání obviněného neumožňovala, aby o něm dovolací soud rozhodl způsobem upraveným v § 265i odst. 1 tr. ř., tj. formou jeho odmítnutí. Nejvyšší soud proto podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal napadený rozsudek i řízení jemu předcházející a dospěl k následujícím poznatkům.

21. Soud prvního stupně skutkově uzavřel, že obvinění „museli a podle soudu také objektivně zaznamenali projevy karantény ... Proto má soud za prokázané, že dne 12. 4. 2020 obžalovaní objektivně museli zaznamenat již měsíc trvající mimořádnou událost - vyhlášení nouzového stavu a i přes tento stav oslabení země a omezené fungování jejich institucí jednali shora popsaným způsobem“, a následně k příslušnému právnímu posouzení uvedl, že „jednali v době, trvání události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, tj. v době, kdy byl usnesením vlády České republiky ze dne 12. 3. 2020 č. 194 vyhlášen nouzový stav pro území České republiky na dobu 30 dnů od 14:00 hodin dne 12. 3. 2020, přičemž trvání nouzového stavu ze stejného důvodu bylo na základě souhlasu Poslanecké sněmovny České republiky usnesením vlády ze dne 9. 4. 2020 č. 396 prodlouženo do 30. 4. 2020“.

22. Krajský soud jako soud odvolací projednával odvolání jak obou obviněných, tak odvolání státního zástupce podané v jejich neprospěch. Provedl přezkum napadeného rozsudku a ztotožnil se se závěry soudu prvního stupně. K námitkám stran právní kvalifikace podle § 205 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku uvedl, že podstatnou skutečností je to, že obvinění se dopustili svého jednání v době, kdy byl pro území České republiky vyhlášen nouzový stav, který má vliv na trestnost činů spáchaných v době jeho trvání, a to jako přitěžující okolnost při ukládání trestu i z hlediska právní kvalifikace skutku. Stávající pandemii je podle něj možno považovat za událost ohrožující zdraví nebo život lidí ve smyslu kvalifikovaných skutkových podstat vyjmenovaných v trestním zákoníku, přičemž s ohledem na formální pojetí trestného činu je nutno vždy uvedené trestné činy spáchané v době trvání pandemie takto právně kvalifikovat. Dále odvolací soud dodal, že „ve vztahu ke kvalifikovaným skutkovým podstatám postačuje pouze nedbalostní zavinění na straně obžalovaného. Je přitom zřejmé, že oba obžalovaní museli být srozuměni s tím, že byl vyhlášen nouzový stav ...“.

23. K tomuto specifickému zákonnému znaku kvalifikované skutkové podstaty trestného činu krádeže [§ 205 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku] se závazným způsobem vyjádřil Nejvyšší soud v obviněném citovaném rozsudku velkého senátu trestního kolegia ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. [15 Tdo 110/2021](#), uveřejněném pod č. 19/2021 Sb. rozh. tr. Zabýval se nejen tímto zákonným znakem samotným, nýbrž i významem nouzového stavu a stěžejní otázkou nutné věcné souvislosti spáchané krádeže s danou událostí vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek. Dospěl zde mimo jiné k následujícím závěrům: Nouzový stav není znakem kvalifikované skutkové podstaty trestného činu krádeže ve smyslu § 205 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku. Ta může být naplněna v případě „jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí“ (např. i ve vztahu k nyní aktuálnímu výskytu koronaviru označovaného jako SARS CoV-2 a způsobujícího onemocnění COVID-19 v pandemickém rozsahu) bez ohledu na vyhlášení nouzového stavu, na který není vázána. Rozhodující je jen existence takové události. Nesprávná je v tomto směru rovněž argumentace, která dovozuje zavinění pachatele trestného činu krádeže ohledně zmíněného znaku jeho kvalifikované skutkové podstaty výlučně z toho, že pachatel věděl o vyhlášení nouzového stavu vládou České republiky.

24. S ohledem na podrobnou argumentaci vyloženou především v bodech 29. až 33. citovaného rozsudku dospěl k závěru, že „možnost naplnění zákonného znaku podle § 205 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku spočívajícího ve spáchání trestného činu krádeže za „jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí“, ohledně které se ve svých názorech rozešly senáty č. 4 a č. 6 Nejvyššího soudu, je třeba podmínit existencí nejen časové a místní souvislosti s takovou událostí, ale též věcnou souvislostí s ní, tedy tím, že se určitým konkrétním způsobem projevila při spáchání trestného činu jeho pachatelem. Takový vztah bude dán zejména tehdy, usnadnila-li zmíněná událost (nebo omezení či jiná opatření přijatá v jejím důsledku) spáchání trestného činu pachateli či se jinak významněji projevila v jeho prospěch, anebo pokud se spáchaný čin týkal konkrétních předmětů, které mají zvláštní důležitost pro řešení dané události, a proto zasluhují zvýšenou ochranu i trestním právem (např. krádeže většího množství respirátorů, dezinfekčních prostředků, zdravotnických potřeb apod. v případě zvládnání pandemie způsobené virovým onemocněním)“.

č. 1

25. V projednávané věci sice rozhodnutí soudů obou stupňů obsahují zmínky o jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, tyto jsou však zcela nevhodně navázány na samotnou existenci vyhlášeného nouzového stavu. Naopak zcela chybí argumentace stran věcné souvislosti mezi jednáním obviněných a takovou událostí. Soudy přitom neposkytly ani přesvědčivé důvody pro závěr, že se tato událost relevantně projevila na spáchání trestného činu krádeže. Zatímco v rozsudku soudu prvního stupně taková argumentace chybí zcela, odvolací soud zdůraznil „mimořádnou škodlivost předmětných trestných jednání, tedy mj. majetkové trestné činnosti, za takového extrémně škodlivého stavu, kdy je třeba směřovat veškeré lidské zdroje a činnost orgánů státu právě a toliko k odstranění tohoto extrémně škodlivého stavu. Proto je nutné i ve zvýšené míře vyžadovat, aby k páchaní trestné činnosti a k dalšímu zhoršování škodlivého stavu a vyčerpání orgánů činných v trestním řízení nedocházelo“. Svoji úvahu však již krajský soud nerozvinul konkrétně ve vztahu k jednání obviněných. Tato argumentace proto nemá dostatečnou hodnotu, neboť by ji v daném období bylo možné použít v případě všech spáchaných krádeží na území České republiky. To ve svém důsledku znamená ztrátu rozlišovacího potenciálu zmíněného argumentu ve vztahu k tomu, kdy jde o naplnění kvalifikované skutkové podstaty podle § 205 odst. 2, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, neboť se jeho akceptací při právním posouzení skutku soudy fakticky omezují na již zmiňovanou nedostačující obecnou časovou a místní spojitost s danou trestnou činností.

26. Žádný z provedených důkazů přitom neskýtá podklad pro závěr, že by jednání obviněného (dovolatele) neslo jakékoli znaky výše uvedené významné věcné souvislosti s událostí vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, která by odůvodnila právní kvalifikaci i podle § 205 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku. Nejvyšší soud tedy dospěl k závěru, že soudy nižších stupňů učinily nesprávné právní posouzení skutku v případě trestného činu krádeže, pokud u obviněného dovodily naplnění znaku jeho kvalifikované skutkové podstaty podle § 205 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku pouze z důvodu časové (a místní) souvislosti tohoto činu s událostí vážně ohrožující život nebo zdraví lidí. Tím byl odsuzující rozsudek soudu prvního stupně zatížen vadou odpovídající dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. v jeho první variantě, kterou v napadeném usnesení nenapravit ani odvolací soud.

V.

Způsob rozhodnutí

27. Protože Nejvyšší soud zjistil, že napadený rozsudek odvolacího soudu je zatížen vadou naplňující obviněným uplatněný důvod dovolání, přistoupil na jeho podkladě podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. k částečnému zrušení napadeného rozsudku odvolacího soudu, protože tak učinil jen ve vztahu k těm výrokům, které se týkají dovolatele samotného, a v návaznosti na to i ke zrušení všech rozhodnutí obsahově navazujících na zrušenou část rozsudku, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. V konkrétnosti uvedeno Nejvyšší soud zrušil výroky, jimiž odvolací soud

č. 1

a) z podnětu odvolání státního zástupce podle § 258 odst. 1 písm. d), písm. e), odst. 2 tr. ř. zrušil výrok o trestu uloženém tomuto obviněnému,

b) podle § 259 odst. 3 písm. b) tr. ř. tomuto obviněnému uložil trest,

c) podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání tohoto obviněného.

28. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal odvolacímu soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Zrušení toliko rozsudku odvolacího soudu, byť stejnou vadou je zatížen i rozsudek soudu prvního stupně, je odůvodněno zásadou rychlosti a ekonomičnosti řízení, neboť vadu uvedeného rozhodnutí může napravit, při vázanosti právním názorem obsaženým v tomto usnesení (§ 265s odst. 1 tr. ř.), odvolací soud. Jeho úkolem je, aby na podkladě odvolání obviněného a odvolání státního zástupce podaného v jeho neprospěch znovu rozhodl o vině a trestu obviněného.

29. Z výše uvedeného je zřejmé, že stejná vada při právním posouzení skutku zatěžuje rozsudek odvolacího soudu (a před tím i soudu prvního stupně) i ohledně spoluobviněného R. A. Též u něj byl totiž skutek kvalifikován jako zločin krádeže podle § 205 odst. 2, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku (spáchaný formou spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku), aniž by byla zjištěna a soudem vyložena existence nezbytné věcné souvislosti ve smyslu obsaženém v odkazovaném rozsudku velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu, který řešil danou problematiku. V úvahu by proto mohlo přicházet užití ustanovení § 265k odst. 2 věty poslední tr. ř., podle něhož se ustanovení § 261 tr. ř. užije přiměřeně.

30. Podle posledně citovaného ustanovení prospívá-li důvod, z něhož rozhodl odvolací soud ve prospěch některého obžalovaného, také dalšímu spoluobžalovanému nebo zúčastněné osobě, rozhodne odvolací soud vždy též v jejich prospěch (věta první). Takto formulovaný předpoklad byl v případě spoluobviněného R. A. splněn, neboť výše označená vada při právním posouzení skutku dovolatele se projevila v jím napadeném rozsudku odvolacího soudu i u označeného spoluobviněného (podle soudu spolupachatele). Užití § 265k odst. 2 věty poslední tr. ř. ze strany dovolacího soudu však zabránila zjištění, která nabyt z jím provedeného dílčího dokazování. Z aktuálního opisu z evidence Rejstříku trestů tohoto spoluobviněného, stejně jako z napadeného rozsudku totiž vyplynulo, že rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20. 1. 2021, sp. zn. 3 To 324/2020, byl ohledně obviněného R. A. zrušen v souvislosti s ukládáním společného trestu za pokračování v trestném činu rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 11. 2. 2021, sp. zn. 4 T 94/2020, jenž nabyt právní moci dne 3. 3. 2021.

31. Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu dospěla k závěru, že v dovolacím řízení není možné projednat, resp. věcně rozhodnout o dovolání, jež napadá výrok rozhodnutí, který byl pravomocně zrušen v rámci postupu podle § 45 tr. zákoníku. V uvedeném případě bývá o takovém dovolání rozhodnuto způsobem upraveným v § 265i odst. 1 písm. a) tr. ř., tj. je Nejvyšším soudem odmítnuto jako dovolání nepřipustné. Otázka věcné důvodnosti takového dovolání [např. z hlediska vady naplňující dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.] není v takovém případě vůbec posuzována.

32. K uvedené otázce již např. v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. [6 Tdo 833/2018](#), odeznělo následující: „Dovolací soud přezkoumává napadené pravomocné rozhodnutí (tj. zákonnost a odůvodněnost dovoláním napadených výroků) v rozsahu a z důvodů v dovolání uvedených, jakož i správnost předcházejícího řízení na podkladě skutkového a právního stavu, který existoval v době jeho vydání (tj. *ex tunc*). K provedení přezkumné činnosti dovolacího soudu je ovšem nezbytné, aby v době rozhodování dovolacího soudu vůbec existovalo rozhodnutí napadené dovoláním (popřípadě výrok rozhodnutí napadený dovoláním). Jestliže by po podání dovolání proti pravomocnému rozhodnutí došlo k jeho zrušení, popřípadě by došlo ke zrušení výroku napadeného dovoláním (např. právě v souvislosti s uložením souhrnného trestu či společného trestu za pokračování v trestném činu), pak by dovolací soud nemohl přezkoumávat již neexistující rozhodnutí. V takovém případě by dovolání proti neexistujícímu rozhodnutí či výroku bylo nepřipustné a bylo by nutno je odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. a) tr. ř. (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2004, sp. zn. [11 Tdo 245/2004](#)). Jsou-li splněny podmínky přípustnosti dovolání ve smyslu § 265a tr. ř., lze dovoláním, podaným ovšem proti pravomocnému rozhodnutí, kterým byl uložen souhrnný trest nebo společný trest za pokračování v trestném činu, uplatnit též vady předpokládané v § 265b tr. ř. jako důvody dovolání, byť se vztahují pouze k dřívějšímu pravomocnému rozhodnutí, jež bylo zrušeno v souvislosti s uložením souhrnného nebo společného trestu, popřípadě k řízení mu předcházejícímu (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 3248). Pokud tedy v průběhu řízení u dovolacího soudu bylo zjištěno, že výrok o trestu v rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 20. 2. 2018, sp. zn. 4 To 21/2018, byl zrušen v souvislosti s ukládáním společného trestu za pokračování v trestném činu v dalším trestním řízení, pak dovoláním napadené rozhodnutí v současné době již neexistuje a nelze je ani v intencích ustanovení § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumat. Proto je nutno v takovém případě pokládat dovolání proti neexistujícímu rozhodnutí za nepřipustné.“

33. Z povahy věci pak plyne, že stejným způsobem je nutno postupovat tehdy, byl-li postupem podle § 45 tr. zákoníku, tj. v souvislosti s rozhodováním o společném trestu za pokračování v trestném činu, zrušen výrok o vině osoby na činu participující (např. spolupachatele), o jejíž vině bylo rozhodnuto stejným rozhodnutím jako o vině dovolatele, který důvodně napadl svým dovoláním takové rozhodnutí. Být důvod, pro který dovolací soud zruší napadené rozhodnutí ohledně dovolatele, prospívá i této osobě (spoluobviněnému), nelze užít ustanovení o tzv. *beneficiu cohaesionis*, neboť ve vztahu k této osobě výrok o vině (a výroky na něj bezprostředně navazující), jenž by uvedeným mechanismem bylo třeba zrušit, již *de iure* neexistuje. Takové rozhodnutí, resp. jeho část, proto nemůže být (jako *de iure* neexistující) zrušeno při použití § 265k odst. 2 věta poslední tr. ř.

34. Ustanovení § 265k odst. 2 věta poslední tr. ř. upravující tzv. *beneficium cohaesionis* se v dovolacím řízení neuplatní, jestliže výrok o vině, který by pro věcnou souvislost bylo třeba zrušit u dotčeného spoluobviněného, již *de iure* neexistuje proto, že byl pravomocně zrušen v souvislosti s ukládáním společného trestu za pokračování v trestném činu (§ 45 odst. 1 tr. zákoníku).

35. Protože použití § 265k odst. 2 věta poslední tr. ř. v případě spoluobviněného R. A. nepřicházelo z vyložení důvodu v úvahu, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že napadený rozsudek je na podkladě dovolání obviněného R. F. možno a nutno zrušit jen ohledně samotného dovolatele.

č. 1

36. Zbývá dodat, že o dovolání obviněného bylo za splnění podmínek § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. rozhodnuto v neveřejném zasedání. Samostatným rozhodnutím byla řešena související otázka, která je upravena v § 265l odst. 4 tr. ř.

č. 2

Obviněná právnická osoba může dovolání podat pouze prostřednictvím obhájce. Podání takto označené učiněné jejím opatrovníkem nebo zmocněncem, byť je jím advokát, se za dovolání nepovažuje. Nejvyšší soud o něm proto nerozhoduje, ale naloží s ním způsobem, který zákon pro takový případ stanoví v § 265d odst. 2 věta třetí tr. ř.

Dovolání, Obhájce, Právnická osoba
§ 265d odst. 2 tr. ř.

č. 2

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2021, sp. zn. 6 Tdo 1175/2021, ECLI:CZ:NS:2021:6.TDO.1175.2021.1

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného P. L. proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. 5. 2021, sp. zn. 3 To 423/2020, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Blansku pod sp. zn. 1 T 156/2019.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Okresního soudu v Blansku ze dne 7. 10. 2020, sp. zn. 1 T 156/2019, byl obviněný P. L. (dále též jen „obviněný“, případně „dovolatel“) uznán vinným zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, spáchaným ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, jehož se podle jeho skutkových zjištění dopustil způsobem specifikovaným ve výroku rozsudku.

2. Obviněný byl za tento zločin odsouzen podle § 240 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 2 roků, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 3 roků. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku byl obviněnému dále uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu obchodních společností a družstev na dobu 3 roků. Citovaným rozsudkem bylo rozhodnuto také o dvou spoluobviněných, a to obviněné obchodní společnosti S., jež byla uznána vinou zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, a obviněném Z. K., který byl naopak zproštěn obžaloby.

3. O odvoláních obviněného P. L. a dalších spoluobviněných proti tomuto rozsudku rozhodl Krajský soud v Brně usnesením ze dne 19. 5. 2021, sp. zn. 3 To 423/2020, jímž je podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti citovanému usnesení krajského soudu podal obviněný P. L. prostřednictvím svého obhájce dovolání, jež opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obviněný má za to, že v jeho věci došlo k porušení zásady presumpce neviny a z ní vyplývajícího pravidla *in dubio pro reo*, přičemž je možné dovodit situaci tzv. extrémního nesouladu mezi skutkovými a právními závěry soudů.

č. 2

5. Dovolatel se domnívá, že nedošlo k náležitému posouzení subjektivní stránky trestného činu, pro jehož spáchání byl odsouzen. Z důkazů, na které soudy obou stupňů v rámci jejich hodnocení odkazují, nevyplývá, že by jednal úmyslně. Listinné důkazy včetně spisu Finančního úřadu pro Jihomoravský kraj vypovídají o tom, že jako jednatel vždy postupoval v souladu s listinnými podklady, které mu byly řádně předloženy a odůvodňovaly jeho kroky, jež byly z jeho pohledu správné. Ve vztahu k uvedenému soudy neposkytly dostatečné odůvodnění.

6. Následně obviněný uvádí, že nemohl vědět, že daná plnění neproběhla, když sám nekontroloval příslušné zakázky. To činili k tomu povolání zaměstnanci obchodní společnosti S., od kterých vždy obdržel předávací protokol a další podklady vedoucí k odsouhlasení příslušné účetní operace. Nemůže po něm být požadováno, aby jako jednatel obchodní společnosti osobně kontroloval každou operaci a provedení všech konkrétních prací probíhající v rámci její činnosti. Soudy podle obviněného neprovedly jediný důkaz, z něhož by vyplynulo, že se jako jednatel úmyslně snažil vytvořit fiktivní smluvní vztah mezi obchodní společností S. a obchodní společností M. Ze všeho výše uvedeného podle dovolatele vyplývá, že bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces.

7. Závěrem svého dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně a podle § 265m odst. 1 tr. ř. vydal rozsudek o jeho zproštění obžaloby.

8. Citované usnesení odvolacího soudu napadla podáním vyhotoveným opatrovníkem a označeným jako dovolání i obviněná právnická osoba - obchodní společnost S. Navrhla v něm, aby z důvodů jí vyložených bylo usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. 5. 2021, sp. zn. 3 To 423/2020, podle § 265k tr. ř. zrušeno a věc byla podle § 265l odst. 1 tr. ř. vrácena Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení.

9. Nejvyšší státní zástupce se k dovolání obviněného, jehož opis mu byl doručen dne 18. 10. 2021, a k podání obviněné právnické osoby, jehož opis mu byl doručen dne 15. 10. 2021, dosud nevyjádřil.

III.

Přípustnost dovolání a obecná východiska rozhodování

10. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda v této trestní věci je dovolání přípustné, zda bylo podáno v zákonné lhůtě a na místě, kde lze takové podání učinit, a zda jej podala oprávněná osoba. Shledal přitom, že dovolání obviněného P. L. je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř. Dále zjistil, že toto dovolání bylo podáno oprávněnou

osobou [§ 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze takové podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), přičemž splňuje i obsahové náležitosti dovolání (§ 265f tr. ř.).

11. Podání označené jako dovolání učiněné obviněnou právnickou osobou - obchodní společností S. prostřednictvím jí ustanoveného opatrovníka JUDr. R. R. nebylo Nejvyšším soudem posouzeno jako dovolání, a to s ohledem na povinnost obviněného plynoucí z ustanovení § 265d odst. 2 tr. ř. – zde bez rozdílu, zda jde o osobu fyzickou či právnickou – podat dovolání prostřednictvím obhájce. Podle jeho znění může obviněný podat dovolání pouze prostřednictvím obhájce (věta první). Citované ustanovení (jeho věta druhá) současně upravuje důsledky spojené s nesplněním takto formulovaného požadavku, neboť stanoví, že podání obviněného, které nebylo učiněno prostřednictvím obhájce, se nepovažuje za dovolání, byť bylo takto označeno; o tom musí být obviněný poučen (§ 125 odst. 3 tr. ř.). V této souvislosti Nejvyšší soud konstatuje, že rozhodnutí odvolacího soudu, jež obviněná právnická osoba specifikovaným podáním napadala, obsahuje zákonem požadované poučení obviněného. Zbývá dodat, že citované ustanovení (§ 265d odst. 2 tr. ř.) upravuje (věta třetí) i způsob, jak naloží Nejvyšší soud s takovým podáním (Nejvyšší soud o takovém podání nerozhoduje, ale ...). Protože osobu ustanoveného opatrovníka nelze ztotožňovat s osobou zvoleného či ustanoveného obhájce (viz níže), který jako jediný je oprávněn podat za obviněného dovolání, bylo třeba s podáním opatrovníka obviněné právnické osoby naložit způsobem, který zákon stanoví pro takový případ v § 265d odst. 2 věta třetí tr. ř.

č. 2

12. Z uvedených důvodů Nejvyšší soud nerozhodoval o tomto podání obviněné právnické osoby (a proto ani jeho obsah blíže nezmínil v části II. odůvodnění tohoto rozhodnutí). Zvolený postup je ve shodě s procesním řešením, které již v obdobných případech Nejvyšší soud v minulosti zaujal. V uvedeném směru lze odkázat např. na věci vedené pod sp. zn. 4 Tdo 530/2018, sp. zn. [11 Tdo 1044/2019](#) či sp. zn. [4 Tdo 552/2021](#).

13. V prvně označené věci (vedené pod sp. zn. 4 Tdo 530/2018) dospěl Nejvyšší soud k závěru, že nemůže jako dovolání, o němž by měl procesně rozhodnout, posoudit podání, které obviněná právnická osoba podala prostřednictvím zmocněnce, jímž byl, jako v případě nyní posuzovaném, rovněž advokát. Na nemožnost takového posouzení poukázala již ve svém vyjádření k takovému podání státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství, která tak učinila na základě následující argumentace: Je tedy zřejmé, že jmenovaný advokát v předmětném trestním řízení vystupoval za splněných podmínek § 34 odst. 2 zákona č. 418/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce "t. o. p. o."), tak, že činil úkony za označenou právnickou osobu, a tudíž byl ve smyslu § 34 odst. 6 t. o. p. o. vybaven stejnými právy a povinnostmi jako jeho zmocnitelka, proti níž bylo toto trestní řízení vedeno. Tím se v uvedené souvislosti především rozumí umožnění jejího práva na obhajobu cestou zvolení jejího obhájce, a to ve smyslu obsahového naplnění takového oprávnění tak, jak je zakotveno v § 2 odst. 13 tr. ř. a v jeho jednotlivých aspektech specifikováno v § 33 tr. ř. Obviněná právnická osoba může mít v trestním řízení vedle zástupce také obhájce. Nadpis § 35 t. o. p. o. "Obhájce" jako by naznačoval, že se ustanovení z těchto důvodů omezuje jen na jeden projev práva na obhajobu, kterým je právo na obhájce, ale obsah § 33 odst. 1 tr. ř. předpokládá uplatnění práva na obhajobu právnické osoby v identickém rozsahu jako u osoby fyzické, toliko s vyloučením nutné obhajoby. Dostupný spisový materiál

č. 2

přitom nevypovídá nic o tom, že by zmocněnec obviněné právnické osoby postupoval výše uvedeným způsobem, a tedy že by jí zvolil obhájce tak, aby v daném trestním řízení měla vedle svého zplnomocněného zástupce také obhájce ve smyslu § 35 odst. 1 t. o. p. o., neboť z něj vyplývá, že ustanovení § 34 t. o. p. o. nemá vliv na právo obviněné právnické osoby na obhajobu. Toto specifické oprávnění, identické se shora uvedenou výjimkou se založením práva obviněné fyzické osoby na obhajobu prostřednictvím zvoleného obhájce (§ 37 odst. 1 věta první tr. ř.), by totiž muselo být podloženo tomu odpovídající smlouvou o poskytování právních služeb podle příslušných ustanovení zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, jakož i na ni navazující plnou mocí, udělenou k výkonu obhajoby v tam označeném trestním řízení a z hlediska rozsahu uděleného zplnomocnění specifikovanou v případě, že nepůjde o tzv. generální plnou moc. Jestliže bylo dovolání obviněné právnické osoby podáno prostřednictvím jejího zmocněnce, pak nebyl respektován zákonný požadavek, vyplývající z povahy dovolání jako mimořádného opravného prostředku, určeného k nápravě nejzávažnějších vad rozhodnutí ve věci samé a s tím spojené právní náročnosti zpracování nezbytné dovolací argumentace, zaručené pro všechny obviněné bez rozdílu právě prostřednictvím kvalifikovaného obhájce tak, jak je vyjádřeno v ustanovení § 265d odst. 2 tr. ř. Podle tohoto ustanovení může obviněný podat dovolání pouze prostřednictvím obhájce, jinak se jeho podání nepovažuje za dovolání. Z těchto důvodů není možno s výše uvedeným podáním dovolatelky, které nebylo vyhotoveno jejím obhájcem, tedy nebylo učiněno jeho prostřednictvím, spojovat jakékoliv účinky vztahující se k dovolání a řízení o něm, a k jeho obsahu nelze v dovolacím řízení přihlížet (k tomu viz přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2007, sp. zn. [11 Tdo 494/2007](#), publikované pod č. T 993. v sešitě 35 Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha 2007).

14. Nejvyšší soud v označené věci při zdůvodnění svého postupu podle § 265d odst. 2 věty třetí tr. ř. argumentoval takto: Podle § 34 odst. 2 t. o. p. o. si obviněná právnická osoba může zvolit zmocněnce. Podle § 35 odst. 1 t. o. p. o. platí, že ustanovení § 34 t. o. p. o. nemá vliv na právo obviněné právnické osoby na obhajobu. Z uvedených ustanovení tedy vyplývá, že obviněná právnická osoba se může v trestním řízení nechat zastupovat zmocněncem a obhájcem, přičemž ovšem jde o dva odlišné subjekty. Jinak řečeno, zmocněnec právnické osoby nemá postavení obhájce obviněné právnické osoby a obhájce obviněné právnické osoby nemá postavení zmocněnce. Současně podle § 1 odst. 2 t. o. p. o. nestanoví-li tento zákon jinak, použije se trestní zákoník, v řízení proti právnické osobě trestní řád a v řízení o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních přiměřeně zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, není-li to z povahy věci vyloučeno. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob neupravuje jinak otázku řízení o dovolání. Proto i v případě dovolání podaného právnickou osobou platí ustanovení § 265d odst. 2 tr. ř., podle kterého musí být dovolání obviněného, tedy i obviněné právnické osoby, podáno prostřednictvím obhájce, a pokud tomu tak není, nelze ho považovat za dovolání. O tomto byla obviněná právnická osoba výslovně poučena v rozhodnutí soudu druhého stupně, včetně následku nedodržení tohoto postupu. Nejvyšší soud považuje za nutné zdůraznit, že přestože u obviněných právnických osob není dán institut nutné obhajoby, tak ten nelze zaměňovat s povinností podat dovolání prostřednictvím obhájce (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 649).

15. S řešením, které zaujal Nejvyšší soud, se ztotožnil i Ústavní soud, jenž v reakci na ústavní stížnost stěžovatelky ve svém usnesení ze dne 18. 12. 2018, sp. zn. [IV. ÚS 2527/18](#), uvedl následující: Argumentaci stěžovatelky nemohl Ústavní soud přisvědčit. Z ústavního pořádku nevyplývá nárok na podání dovolání či jiného mimořádného opravného prostředku. Současně však platí, že jsou-li mimořádné opravné prostředky právním řádem připuštěny, nemůže se rozhodování o nich ocitnout mimo ústavní rámec ochrany základních práv jednotlivce, tzn. především práva na spravedlivý proces (viz např. nález ze dne 11. 2. 2004, sp. zn. [Pl. ÚS 1/03](#), č. 153/2004 Sb.; všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <https://nalus.usoud.cz>). K tomu však v dané věci nedošlo. Nejvyšší soud aplikoval jednoznačné a určité ustanovení trestního řádu, které zakotvuje podmínku povinnosti podávání dovolání prostřednictvím obhájce. Jakkoliv taková podmínka může obecně být pro obviněné osoby zatěžující a v některých případech se může zdát dokonce zbytečná (kupříkladu v trestních věcech vedených proti právním odborníkům nebo obchodním společnostem vybaveným vlastním rozsáhlým právním aparátem), nelze ji podle Ústavního soudu označit za protiústavní, neboť je přiměřeným řešením zákonodárcem sledovaného legitimního cíle nezatěžovat Nejvyšší soud nekvalifikovanými a lehkovážnými podáními. Vzhledem k výše uvedenému závěru ohledně mimořádnosti tohoto opravného prostředku je pak povinností účastníků řízení respektovat toto rozhodnutí zákonodávce. Hrozbu odepření přístupu k soudu kupříkladu z důvodu nemajetnosti pak řeší jiné právní instituty. Nejvyšší soud postupoval v souladu s příslušnými ustanoveními trestního řádu a zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, čemuž nemůže Ústavní soud nic neústavního vytknout. Podmínku podání dovolání obhájcem nepovažuje Ústavní soud v případě stěžovatelky za přehnaně zatěžující a porušující její práva. Ve splnění této podmínky jí podle uvedeného vyrozumění, jakož i obsahu samotné ústavní stížnosti, žádné objektivní podmínky nebránily (na rozdíl například od případu, který Ústavní soud rozhodoval nálezem ze dne 27. 11. 2018, sp. zn. [II. ÚS 1967/18](#)). Jde-li o formu vyřízení stěžovatelčina podání, tak i tu určuje explicitně § 265d odst. 2 tr. ř.

16. Ve zbývajících dvou výše označených věcech reagoval Nejvyšší soud na podání označená jako dovolání, která za obviněné právnické osoby podali ustanovení opatrovníci. Ve věci vedené pod sp. zn. [11 Tdo 1044/2019](#) poukázal Nejvyšší soud při posouzení takového podání na ustanovení § 265d odst. 2 tr. ř. a v návaznosti na to zmínil, že podle § 265d odst. 2 věty první tr. ř. však může být dovolání ze strany obviněného, a to i v rámci řízení vedeného podle zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob, ve znění pozdějších předpisů (viz § 1 odst. 2 t. o. p. o.), podáno právě jen prostřednictvím obhájce, nikoli jinou osobou.

17. Obdobně Nejvyšší soud postupoval i ve věci vedené pod sp. zn. [4 Tdo 552/2021](#), v níž své rozhodnutí nezabývat se takovým podáním jako dovoláním podrobně rozvedl, neboť mimo jiné zmínil, že okresním soudem ustanovený opatrovník po celou dobu řízení vystupoval jako opatrovník obviněné právnické osoby, za opatrovníka obviněné právnické osoby se také označoval při veškeré komunikaci s orgány činnými v trestním řízení a jako opatrovník se také označil v podaném dovolání a při udělení souhlasu s projednáním dané trestní věci u Nejvyššího soudu v neveřejném zasedání. Nejvyšší soud ve svém podání adresovaném ustanovenému opatrovníkovi dále uvedl, že podle § 34 odst. 4 t. o. p. o. nemůže za právnickou osobu činit úkony v řízení osoba, která je obviněným, poškozeným nebo svědkem v téže věci. Podle § 34 odst. 5 t. o. p. o. není-li osoba uvedená v § 34 odst. 4 t. o. p. o. určena ve stanovené lhůtě, nebo právnická osoba nemá osobu

č. 2

způsobilou činit úkony v řízení, popřípadě právnické osobě nebo jejímu zmocněnci prokazatelně nelze doručovat písemnosti, předseda senátu a v přípravném řízení soudce ustanoví právnické osobě opatrovníka. Osobu lze ustanovit opatrovníkem jen s jejím souhlasem. Opatrovníkem nelze ustanovit osobu, o níž lze mít důvodně za to, že má takový zájem na výsledku řízení, který odůvodňuje obavu, že nebude řádně hájit zájmy právnické osoby. Usnesení o ustanovení opatrovníka se oznamuje tomu, kdo je ustanovován opatrovníkem, a nevylučuje-li to povaha věci, též právnické osobě. Podle § 35 odst. 1 t. o. p. o. ustanovení § 34 t. o. p. o. nemá vliv na právo obviněné právnické osoby na obhajobu. Z uvedených ustanovení tedy vyplývá, že obviněná právnická osoba se může v trestním řízení nechat zastupovat opatrovníkem a obhájcem, přičemž ovšem jde o dva odlišné subjekty. Jinak řečeno, opatrovník právnické osoby nemá postavení obhájce obviněné právnické osoby a obhájce obviněné právnické osoby nemá postavení opatrovníka. Současně podle § 1 odst. 2 t. o. p. o. nestanoví-li tento zákon jinak, použije se trestní zákoník, v řízení proti právnické osobě trestní řád a v řízení o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních přiměřeně zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, není-li to z povahy věci vyloučeno. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob neupravuje jinak otázku řízení o dovolání. Proto i v případě dovolání podaného právnickou osobou platí ustanovení § 265d odst. 2 tr. ř., podle kterého musí být dovolání obviněného, tedy i obviněné právnické osoby, podáno prostřednictvím obhájce, a pokud tomu tak není, nelze ho považovat za dovolání. O tom byla obviněná právnická osoba výslovně poučena v rozhodnutí soudu druhého stupně, včetně následku nedodržení tohoto postupu. Nejvyšší soud považuje za nutné zdůraznit, že přestože u obviněných právnických osob není dán institut nutné obhajoby, tak ten nelze zaměňovat s povinností podat dovolání prostřednictvím obhájce (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 649).

18. V nyní posuzované věci není důvod k učinění odlišného závěru. Senát č. 6 rozhodující v této věci sdílí argumentaci uvedenou výše, z níž jednoznačně plyne, že podání učiněná zmocněncem či opatrovníkem obviněné právnické osoby, byť označená jako dovolání, nelze posoudit jako tento mimořádný opravný prostředek, neboť nebyla učiněna osobou, kterou zákon v ustanovení § 265d odst. 2 věť první tr. ř. určuje k vyhotovení takového mimořádného opravného prostředku (dovolání). Proto, jak již bylo zmíněno, nebylo podání JUDr. R. R. posouzeno jako dovolání obviněné právnické osoby a bylo s ním naloženo způsobem upraveným v § 265d odst. 2 věť třetí tr. ř.

19. Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vyjádřených v § 265b tr. ř., Nejvyšší soud dále posuzoval, zda obviněným P. L. vznesené námitky naplňují jím uplatněný dovolací důvod.

20. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen v zásadě pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Dovolací soud musí – s výjimkou případu tzv. extrémního nesouladu – vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen především ve výroku odsuzujícího

rozsudku, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav.

21. Nejvyšší soud dále zdůrazňuje, že ve smyslu § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k této Úmluvě.

22. Ze skutečností uvedených výše vyplývá, že východiskem pro existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. jsou zásadně v pravomocně ukončeném řízení stabilizovaná skutková zjištění vyjádřená především v popisu skutku v příslušném výroku rozhodnutí ve věci samé, popřípadě i další soudem (soudy) zjištěné okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (trestního, ale i jiných právních odvětví).

23. Z hlediska rozhodování dovolacího soudu je vhodné připomenout, že Nejvyšší soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozhodnutí z vlastní iniciativy. Fundovanou argumentaci tohoto mimořádného opravného prostředku má zajistit povinné zastoupení obviněného obhájcem – advokátem (§ 265d odst. 2 tr. ř.).

24. Na podkladě těchto východisek přistoupil Nejvyšší soud k posouzení dovolání obviněného.

IV.

Důvodnost dovolání

25. Námitky dovolatele nelze hodnotit ani jako formálně naplňující jím zvolený důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť nenapadají nesprávnost hmotně právního posouzení skutkového stavu, nýbrž samotná skutková zjištění soudu prvního stupně. Nejvyšší soud není v rámci dovolacího řízení oprávněn přezkoumávat skutková zjištění soudu prvního stupně a s výjimkou tzv. extrémního nesouladu musí vycházet ze skutkového stavu tak, jak jej popsal soud prvního stupně ve výroku odsuzujícího rozsudku.

26. Přestože dovolatel namítá, že napadená rozhodnutí jsou zatížena vadou tzv. extrémního nesouladu, dovolací soud tento jeho závěr nesdílí. Rozhodnutí trpící vadou extrémního nesouladu by obsahovalo taková skutková zjištění, která nevyplývají z důkazů při žádném z logicky přijatelných způsobů jejich hodnocení nebo jsou dokonce s nimi přímo v rozporu. Za případ extrémního nesouladu naopak nelze považovat situaci, kdy hodnotící úvahy soudů splňují požadavky formulované zněním § 2 odst. 6 tr. ř., ústí do skutkových a právních závěrů, jež jsou z obsahu provedených důkazů odvoditelné postupy nepřičítacími se zásadám logiky a požadavku pečlivého uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu, avšak jsou odlišné od pohledu obviněného.

27. Námitky dovolatele v podstatě spočívají v tom, že soudům obou stupňů vytýká nedostatečné důkazní podložení závěrů o naplnění subjektivní stránky trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku. V návaznosti na tuto výhradu obviněný uvádí, že rozhodnutí soudů neobsahuje přijatelné odůvodnění jejich závěru o úmyslném spáchání zmíněného trestného činu. Ani jedné z těchto rovin jeho argumentace nelze přisvědčit, neboť soudy nižších stupňů se touto obhajobou obviněného zabývaly a své závěry v dostatečném rozsahu a přesvědčivě vyložily. V případě soudu prvního stupně Nejvyšší soud odkazuje zejména na odůvodnění jeho rozsudku, kde tento soud odmítá tvrzení obviněného o chybějící vědomostní složce zavinění, tedy že by nevěděl o tom, že daná plnění reálně neprobíhala. Vycházel přitom jak ze samotné výpovědi obviněného, tak z výpovědi svědkyně V. F., účetní obchodní společnosti S., a svědka M. F. a rovněž z dlouholetého přátelského vztahu mezi dovolatelem a tímto svědkem. Uvedené pak soud prvního stupně podtrhl úvahou, že „... sám obžalovaný uvádí, že v podstatě žádné jiné subjekty na pomocné a uklízecké práce nebyly sjednány“, čímž odkazuje na skutečnost, že tyto subjekty neměly žádné zaměstnance, kteří by vykonali zadané práce. Dále zmiňuje, „... že jde o smluvní ujednání týkající se jednoznačně největších a nejzásadnějších akcí obchodní společnosti S. Pokud jde o vědomost o reálném provedení prací, jejichž potřebu pro společnost měl obžalovaný P. L. sám zjistit a zajistit, nelze si představit, že by pak tento jednatel společnosti při zakázkách v milionových hodnotách se nezajímal o to, zda jsou tyto práce prováděny, jak jsou prováděny, kým jsou prováděny, v jaké kvalitě jsou prováděny a vůbec nenavštěvoval žádné místo, kde měly být vykonávány ...“, přičemž „... svědek M. F., známý obžalovaného, tvrdí, že obžalovaný věděl o tom, že jeho společnost nemá žádné zaměstnance“. Odvolací soud v tomto směru přijal hodnocení soudu prvního stupně a ve svém usnesení rovněž poukázal na rozpor mezi výpověďmi obviněného a svědka M. F., přičemž odmítl snahu dovolatele zbavit se trestní odpovědnosti tvrzením, že v podstatě o ničem nevěděl.

28. Nejvyšší soud nemůže soudu prvního ani druhého stupně vytknout chybné hodnocení důkazů, resp. nějaké zásadní pochybení zakládající vadu takové úrovně, jež by odůvodnila závěr o existenci tzv. extrémního nesouladu, a tím i porušení ústavně garantovaných práv dovolatele, na něž by bylo třeba reagovat vydáním kasačního rozhodnutí.

29. Z uvedeného hodnocení dovolání obviněného plyne, že ten v něm uplatnil výhradně námitky, které se s použitým dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. věcně rozešly. Protože současně nebyly zjištěny ani žádné vady, pro které by bylo třeba napadené rozhodnutí zrušit v důsledku zajištění práva obviněného na spravedlivý proces, rozhodl Nejvyšší soud o dovolání obviněného způsobem uvedeným v § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. Podle něj Nejvyšší soud dovolání odmítne, bylo-li podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř.

30. Za podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. rozhodl Nejvyšší soud o tomto dovolání v neveřejném zasedání. Pokud jde o rozsah odůvodnění tohoto usnesení, odkazuje se na ustanovení § 265i odst. 2 tr. ř., podle něhož v odůvodnění usnesení o odmítnutí dovolání Nejvyšší soud jen stručně uvede důvod odmítnutí poukazem na okolnosti vztahující se k zákonnému důvodu odmítnutí.

č. 3

Dosud nevykonanými tresty ve smyslu § 39 odst. 4 tr. zákoníku se rozumí jen ty části dříve uložených trestů, které pachatel ke dni rozhodnutí soudu nevykonal. Pravidlo obsažené v citovaném ustanovení samo o sobě neodůvodňuje uložení trestu pod dolní hranicí zákonné trestní sazby.

Ukládání trestu, Mimořádné snížení trestu odnětí svobody, Upuštění od uložení souhrnného trestu

§ 39 odst. 4 tr. zákoníku, § 58 tr. zákoníku, § 44 tr. zákoníku

č. 3

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2022, sp. zn. 6 Tdo 884/2022, ECLI:CZ:NS:2022:6.TDO.884.2022.1

Nejvyšší soud odmítl jako zjevně neopodstatněné dovolání obviněného M. S. a k dovolání nejvyššího státního zástupce zrušil rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 3. 3. 2022, sp. zn. 7 To 227/2021, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Litoměřicích pod sp. zn. 4 T 123/2019, a Krajskému soudu v Ústí nad Labem přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Okresního soudu v Litoměřicích (dále též „soud prvního stupně“) ze dne 22. 4. 2021, sp. zn. 4 T 123/2019, byl obviněný M. S. (dále též jen „obviněný“, případně „dovolatel“) uznán vinným zločinem loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 3 tr. zákoníku, kterých se podle jeho skutkových zjištění dopustil tím, že dne 23. 1. 2019 v době kolem 12:00 hodiny před rodinným domem č. p. XY v ulici XY v XY poté, co ho T. Ch. odmítl vpustit na pozemek a do svého domu, rukama silou strčil do zavřené vstupní branky vedoucí na pozemek, odstrčil poškozeného a následně ho na pozemku před domem několikrát udeřil pěstí do hlavy, přičemž od něho požadoval, aby mu dal vše, co má, následně ho vyzval, aby s ním šel dovnitř domu, což poškozený z obavy před dalším fyzickým napadením učinil, přičemž uvnitř od něho požadoval, aby mu dal všechny drogy, peníze a vše, co tam má, a když to poškozený znovu odmítl, obviněný mu dal pár facek a poté vzal do ruky dřevěnou nohu od stolu, s níž vyhrožoval, že mu s ní "zláme hnáty", zároveň se dožadoval, aby mu poškozený otevíral šuplíky a skříňky, což neučinil, a proto je začal otevírat a prohledávat sám, následně vzal ze stolu jeho mobilní telefon zn. Samsung nezjištěného IMEI, a když vyšli ven z domu, vzal si ještě další mobilní telefon poškozeného zn. Sencor IMEI XY, který poškozený před tím ze strachu odhodil do blízkosti stojícího vozidla, čehož poškozený využil, přeběhl zahradu a přes díru v plotě běžel na policii, kde vše oznámil.

2. Obviněný byl za tyto trestné činy odsouzen podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 9 a 1/2 roku, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku byl zrušen výrok o trestu v rozsudku Okresního soudu v Lounech ze dne 17. 8. 2020, sp. zn. 4 T 19/2020, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tento výrok, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Poškozený T. Ch. byl podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázán s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

3. O odvolání obviněného proti tomuto rozsudku rozhodl Krajský soud v Ústí nad Labem (dále též jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 3. 3. 2022, sp. zn. 7 To 227/2021, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. částečně zrušil napadený rozsudek ve výroku o trestu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že podle § 44 tr. zákoníku upustil od uložení souhrnného trestu ve vztahu k trestu uloženému rozsudkem Okresního soudu v Lounech ze dne 17. 8. 2020, sp. zn. 4 T 19/2020.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti citovanému rozsudku krajského soudu podali dovolání obviněný a v jeho neprospěch nejvyšší státní zástupce.

5. Obviněný opřel své dovolání zpracované obhájkyní o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaku trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované důkazy. Obviněný vytýká soudům, že vybočily z mezí volného hodnocení důkazů podle § 2 odst. 6 tr. ř., nedostatečně se vypořádaly s provedenými důkazy, jimi provedené hodnocení odporuje zásadám formální logiky a neučinily adekvátní skutková zjištění, neboť fakticky jediným, a tedy osamoceným, usvědčujícím důkazem zůstává i nadále výpověď poškozeného T. Ch. K posouzení otázky věrohodnosti tohoto svědka, pravidelného uživatele návykových látek, resp. k posouzení jeho schopnosti vnímat okolnosti, o nichž vypovídal, a jeho schopnosti zapamatovat si je, nebylo soudem prvního stupně vůbec vedeno dokazování, přičemž odvolací soud přes námitky obhajoby tuto vadu nezhodil. Zcela nepochopitelně vzal za prokázaný skutkový stav, tak jak jej popsal poškozený T. Ch., aniž by existovaly jakékoliv další důkazy podporující jeho tvrzení, a to navíc za situace, kdy verze obviněného, podpořená výpovědí svědkyně M. P., se diametrálně odlišuje.

6. Následně obviněný zpochybňuje vypovídací hodnotu části důkazů, konkrétně otisku pneumatiky od vozidla, který byl nalezen před domem poškozeného, soudy utvořené časové osy, jakož i nálezu nohy od stolu, na niž nebyly zajištěny žádné jeho daktyloskopické stopy. Kromě toho obviněný namítá, že soudy bezdůvodně neprovedly jím navržené důkazy, konkrétně výslechy policistů, s nimiž poškozený nedlouho po oznámení věci jednal a kteří se mohli vyjádřit k jeho stavu v době, kdy věc oznámil. Nelze totiž podle obviněného přehlédnout, že přestože měl být poškozený údajně fyzicky napaden, neexistuje žádná lékařská zpráva dokumentující nějaké jeho zranění. Dovolání pak obviněný uzavírá konstatováním, že rozhodnutí soudů vykazují prvky svévole a odsuzující rozsudek je důsledkem nerespektování principu *in dubio pro reo*.

7. Z těchto důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal tomuto soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

8. Nejvyšší státní zástupce opřel své dovolání o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř., neboť obviněnému byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným. V návaznosti na rekapitulaci rozsudků soudů obou stupňů připomenul, že odvolací soud shledal trest uložený obviněnému soudem prvního stupně při samé horní hranici zákonné trestní sazby nepřiměřeně přísným, a to zejména s přihlédnutím k obviněným nezaviněnému delšímu časovému odstupu od spáchání skutku, nižší intenzitě násilí, problematické osobě poškozeného, málo závažnému následku, důvodu návštěvy obviněného u poškozeného, kterým bylo obstarání drogy, jakož i významně nižší kvalitě bydlení poškozeného. Odvolací soud dovodil, že z hlediska obecného vnímání jednání, jež lze posoudit jako trestné činy loupeže a porušování domovní svobody, v daném případě nešlo o způsob provedení, který by jakkoli vybočoval z rámce obdobných a shodně kvalifikovaných trestných činů. Současně zdůraznil, že obviněnému v minulosti uložené a dosud zcela nevykonané tresty odnětí svobody, tedy jednak trest ve výměře 1 roku, který mu byl uložen shora citovaným rozsudkem Okresního soudu v Lounech, ve vztahu k němuž by měl být nyní ukládán souhrnný trest, a jednak souhrnný trest ve výměře 6 let uložený mu rozsudkem Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 29. 11. 2018, sp. zn. 5 T 55/2018, jsou z hlediska naplnění funkcí trestu naprosto dostačující. V této souvislosti odvolací soud poukázal též na ustanovení § 39 odst. 4 tr. zákoníku, ve znění po novele provedené zákonem č. 333/2020 Sb., podle něhož pokud soud neukládá souhrnný trest nebo společný trest za pokračování v trestném činu, při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlédne též k druhu a výměře trestů, které byly pachateli uloženy za jinou jeho trestnou činnost a dosud nebyly vykonány, tak, aby vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu a osobě pachatele nebyl uložen takový trest, který by spolu s dosud nevykonanými tresty vedl k nepřiměřenému postihu pachatele. Veden těmito úvahami pak odvolací soud považoval za odpovídající dané situaci upuštění od uložení souhrnného trestu postupem podle § 44 tr. zákoníku.

9. Uvedené řešení shledává nejvyšší státní zástupce nezákonným, neboť napadeným rozsudkem odvolacího soudu byl nastolen stav spočívající v uložení trestu ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl obviněný uznán vinným. Ukládal-li soud prvního stupně obviněnému souhrnný trest (za sbíhající se přečin krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku podle rozsudku Okresního soudu v Lounech ze dne 17. 8. 2020, sp. zn. 4 T 19/2020, a zločin loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku a přečin porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 3 tr. zákoníku, jimiž obviněného uznal vinným) podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku, postupoval zcela v souladu se zákonem, neboť trest vyměřil v rámci trestní sazby stanovené v trestním zákoně na nejprísněji trestný ze sbíhajících se deliktů. Naproti tomu odvolací soud pochybil, pokud po částečném zrušení rozsudku napadeného odvoláním upustil podle § 44 tr. zákoníku od uložení souhrnného trestu ve vztahu k trestu v rozsudku Okresního soudu v Lounech ze dne 17. 8. 2020, sp. zn. 4 T 19/2020. Tímto postupem se totiž nepodmíněný trest odnětí svobody v délce 1 roku za první ze sbíhajících se trestných činů stal rovněž trestem uloženým za další dva sbíhající se trestné činy v rozsudku Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 22. 4. 2021, sp. zn. 4 T 123/2019. Jedním z nich je přitom zločin loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku,

u kterého zákon určuje sazbu trestu odnětí svobody ve výměře od 2 roků do 10 let. V důsledku toho se ocitl trest uložený obviněnému za zločin loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku zcela mimo hranici zákonné trestní sazby, která je na tento trestný čin stanovena.

č. 3

10. Podle nejvyššího státního zástupce je proto třeba dovodit, že rozsudkem, jímž krajský soud podle § 44 tr. zákoníku upustil od uložení souhrnného trestu, v důsledku čehož se stal nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 1 roku rovněž trestem za zločin loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, došlo k naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. Kromě nerespektování § 173 odst. 1 tr. zákoníku navíc odvolací soud napadeným rozhodnutím fakticky porušil taktéž ustanovení § 43 odst. 1, 2 tr. zákoníku, z něhož vyplývá mimo jiné to, že souhrnný trest je ukládán podle sazby, která se vztahuje na trestný čin nejprísněji trestný. Tím, že odvolací soud upustil od uložení souhrnného trestu, nebyl trest za sbíhající se zločin loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku a přečiny krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku a porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 3 tr. zákoníku vyměřen v rámci nejprísněji trestné sazby za zločin loupeže, nýbrž mimo ni, pod její dolní hranici, podle mírnější sazby odpovídající přečinu krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku.

11. Institut upuštění od uložení souhrnného trestu má své nepřekročitelné hranice. Nelze jej užít tehdy, pokud by se v důsledku jeho uplatnění výměra trestu odnětí svobody za sbíhající se delikty ocitla pod dolní hranici trestu odnětí svobody v tomto směru nejprísnější zákonné trestní sazby a nastal by rozpor s ustanovením § 43 odst. 2 tr. zákoníku stanovícím pravidla pro výměru souhrnného trestu. Takový postup by byl možný jen při navazujícím užití § 58 tr. zákoníku nebo § 40 odst. 2 tr. zákoníku. Tyto instituty upravují možnosti výjimečného uložení trestu odnětí svobody pod dolní hranici zákonné trestní sazby ve specifických případech, přičemž potenciálně je lze použít taktéž při ukládání souhrnného trestu. To se však s ohledem na výrok a argumentaci odvolacího soudu v posuzované věci nestalo, neboť ten zjevně neshledal důvody pro specifický postup spočívající v ukládání trestu pod dolní hranici za využití § 58 tr. zákoníku či § 40 odst. 2 tr. zákoníku.

12. Závěrem svého dovolání nejvyšší státní zástupce navrhl Nejvyššímu soudu, aby v neveřejném zasedání podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušené rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž dojde zrušením, pozbydou podkladu, a dále aby postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a Krajskému soudu v Ústí nad Labem přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

13. Nejvyšší státní zástupce se prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“) vyjádřil k dovolání obviněného M. S. Podle jeho mínění je dovolací argumentace obviněného vystavěna na popření pachatelství daných trestných činů s tím, že do obydlí poškozeného vstoupil s jeho vědomím a souhlasem, přičemž za použití násilí či pohrůžky bezprostředního násilí se nezmocnil žádných věcí. Ve vazbě na to obviněný konstatuje, že soudy hodnotily provedené důkazy nesprávně a způsobem odporujícím ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř., dále vytýká odvolacímu soudu nedostatečné odůvodnění přebírající argumenty soudu prvního stupně, jakož i chybějící úvahy, jimiž by se vypořádal s námitkami obviněného, a v konečném důsledku pak dospívá k závěru, že skutková zjištění soudů nevyplývají z provedených důkazů.

14. Dovolání obviněného je vystavěno na doslovném opakování námitek směřujících proti závěru o jeho pachatelství, jež se prolínají více méně celým trestním řízením a s nimiž se oba soudy beze zbytku – a podle názoru státního zástupce také správně – vypořádaly. Státní zástupce připomenul závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. [5 Tdo 86/2002](#), a sdělil, že v odůvodnění rozsudků soudů obou stupňů lze nalézt sice stručné, ale po věcné stránce přesvědčivé odpovědi na výhrady vznesené obviněným. Rozhodně neplatí to, co je obsahem argumentace podaného dovolání, tedy že by reakce soudů na obhajobu obviněného byla zcela nedostatečná, či dokonce chyběla.

15. Námitky obviněného lze podle státního zástupce s jistou dávkou tolerance podřadit pod jím uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jsou však zjevně neopodstatněné. Soud prvního stupně realizoval komplexní a bezvadné dokazování, odvolací soud řádně přezkoumal podané odvolání, přičemž s uplatněnými námitkami se sice stručně, fakticky však způsobem vyčerpávajícím, vypořádal. Pokud jde o obviněným namítanou neúplnost dokazování, státní zástupce je přesvědčen, že dokazování provedené soudy bylo co do rozsahu řádné a úplné, žádný důkaz nezůstal stranou jejich pozornosti. Pokud nebylo vyhověno konkrétnímu návrhu na doplnění dokazování pro nadbytečnost, příslušný soud řádně uvedl důvody takového postupu. Rozhodně není povinností soudu akceptovat jakýkoli důkazní návrh. Odmítne-li nicméně provést navržený důkaz, musí toto své rozhodnutí přesvědčivě odůvodnit. Této povinnosti přitom – jak již bylo zmíněno – soudy dostály. Je tudíž namístě uzavřít, že rozhodnutí žádného ze soudů není zatíženo vadou opomenutého důkazu, neboť nadbytečnost důkazu je uznávaným důvodem pro zamítnutí důkazního návrhu. Jinak řečeno, neprovedení nadbytečných důkazů nemůže založit vadu opomenutých důkazů.

16. V projednávané trestní věci pak nelze spatřovat ani obviněným výslovně zmiňovaný nesoulad zásadních skutkových zjištění soudů a provedených důkazů, neboť postupem respektujícím klíčové zásady trestního řízení vyplývající především z ustanovení § 2 odst. 2, 5, 6, 11 a 12 tr. ř. soudy zformovaly takový průběh skutkového děje, který naprosto koresponduje s provedenými důkazy. Akcentovaly tedy v první řadě výpověď poškozeného T. Ch., který jednoznačně usvědčil obviněného ze spáchání trestných činů i v rámci provedené rekognice. Soudy si přitom byly vědomy problematické osoby poškozeného, a proto se také vcelku podrobně zabývaly hodnocením jeho věrohodnosti. V rámci svých rozhodnutí pak také rozvedly stručné důvody, pro které shledávají pravdivým právě popis děje poškozeným T. Ch., a nikoli nevěrohodnou a účelovou výpověď obviněného, která byla vedena zjevnou snahou zbavit se trestní odpovědnosti, a vyhnout se tak uložení trestu. V tomto ohledu nelze nezmínit, že s logickým a časově ukotveným popisem skutkového děje poškozeným (tedy s obsahem jeho výpovědi) naprosto korespondují i další důkazy, konkrétně stopa pneumatiky automobilu u jeho obydlí, nález nohy od stolu, zajištěná komunikace se svědkyní M. P. před činem a zejména po činu, jakož i listinný důkaz představovaný dokladem o odcizeném telefonu. Pokud by skutečně mělo jít o smyšlené a nepravdivé oznámení poškozeného, musel by si dopředu „připravit“ nohu od stolu, otisk stopy pneumatiky, doklad od mobilního telefonu i komunikaci s M. P., což je i z pohledu státního zástupce konstrukce zcela absurdní.

17. Podle státního zástupce nemohlo dojít ani k obviněným tvrzenému porušení pravidla *in dubio pro reo* a zásady presumpce neviny, a to i s ohledem na jím zmíněné závěry plynoucí z judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího soudu. K výhradě směřované vůči údajně chabému

a nedostatečnému odůvodnění rozsudku odvolacího soudu státní zástupce uvedl, že tím, kdo provádí a hodnotí důkazy, bývá zpravidla soud prvního stupně. Odvolací soud se s odvolacími námitkami obviněného sice stručně, současně však řádně a dostatečně vypořádal. Postupu, v jehož rámci neprováděl opětovné hodnocení důkazů a znovu podrobně neopakoval úvahy vyslovené soudem prvního stupně, s nimiž se ztotožnil, přitom nelze nic vytknout, a to i vzhledem ke zmíněné judikatuře Evropského soudu pro lidská práva.

18. S ohledem na uvedené skutečnosti státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné. Současně vyjádřil souhlas s tím, aby bylo o dovolání rozhodováno ve smyslu § 265r odst. 1 tr. ř. v neveřejném zasedání.

č. 3

19. Obviněný M. S. se k dovolání nejvyššího státního zástupce nevyjádřil.

III.

Přípustnost dovolání

20. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda v této trestní věci je dovolání přípustné, zda bylo podáno v zákonné lhůtě a na místě, kde lze takové podání učinit, a zda jej podala osoba oprávněná. Shledal přitom, že dovolání obviněného i nejvyššího státního zástupce jsou přípustná podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř. Dále zjistil, že dovolání byla podána osobami oprávněnými [§ 265d odst. 1 písm. a) tr. ř., § 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze tato podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), přičemž splňují i obsahové náležitosti dovolání (§ 265f tr. ř.).

IV.

Důvodnost dovolání

21. Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vyjádřených v § 265b tr. ř., Nejvyšší soud dále posuzoval, zda dovolateli vznesené námitky naplňují jimi uplatněné důvody dovolání.

K dovolání obviněného

22. Obviněný opřel své dovolání o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. ve všech jeho alternativách, z jeho dovolací argumentace je nicméně zřejmé, že uplatňuje toliko námitky, jež lze s větší mírou tolerance podřadit pouze pod první z nich (rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaku trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů) a třetí z nich (ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhané podstatné důkazy). Ve svém dovolání totiž neuplatňuje nic, co by mělo svědčit o závěru, že rozhodná skutková zjištění soudů nižších stupňů, jež jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech.

23. Jak plyne z obsahu tohoto dovolání, obviněný setrvává na svém stanovisku, že se vůči poškozenému nedopustil žádného jednání trestně právní povahy, a pokud skutková zjištění soudů vyznívají opačně, namítá, že jsou založena na – podle něj – nedostatečném důkazním základě, tj. prakticky toliko na výpovědi poškozeného, věrohodností jehož údajů se soudy podle jeho hodnocení prakticky nezabývaly. Obviněný namítá nedostatečnost a důkazní nepodloženost skutkových zjištění soudů, což má odůvodnit závěr, že tato rozhodná skutková

zjištění jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů. S připomenutím toho, že nebylo vyhověno jeho důkazním návrhům, se snaží přesvědčit dovolací soud o tom, že ve vztahu k uvedeným skutkovým zjištěním nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy.

24. Námitky obviněného však nelze posoudit jako věcně opodstatněné, tj. zakládající jím uplatněný důvod dovolání. Zakotvením dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nedošlo k žádné podstatné změně týkající se možnosti dovolacího soudu zasahovat do skutkových zjištění soudů nižších stupňů vyjádřených v rozhodnutích napadených dovoláním, neboť jeho první alternativa vyjadřuje prakticky to, co v judikatuře Ústavního soudu vymezil pojem tzv. extrémního nesouladu. Ve své podstatě to znamená, že ke kasačnímu zásahu může Nejvyšší soud přistoupit toliko tehdy, pokud na podkladě námitek dovolatele shledá, že skutková zjištění jsou do té míry vadná, že nelze trvat na nezměnitelnosti pravomocného rozhodnutí. Zjevný (očividný) rozpor musí být zřejmý, není však naplněn tím, že dovolatel vlastním hodnocením provedených důkazů dospívá k odlišným skutkovým zjištěním, než která vyjádřily soudy v jím napadených rozhodnutích. Podstatou dovolací argumentace obviněného není to, že obsah důkazů neumožňuje přijetí skutkových závěrů vyjádřených v tzv. skutkové větě odsuzujícího rozsudku, nýbrž polemika dovolatele s hodnocením důkazů nižšími soudy (zde zejména snaha zvrátit usvědčující výpověď poškozeného), resp. se způsobem vypořádání se těchto soudů s námitkami obhajoby. Jak však plyne z povahy trestního řízení, k hodnocení důkazů je povolán ten orgán, který je provádí, což v posuzovaném případě znamená, že tímto orgánem byl soud prvního stupně. Z odůvodnění jeho rozsudku lze přitom zjistit, proč přiznal věrohodnost výpovědi poškozeného a proč naopak nepřiznal důvodnost obhajobě obviněného. Stejně tak se vyjádřil i k výpovědi svědkyně M. P., již se obviněný dovolává. Z toho, co soud, byť stručnější formou, uvedl, je zřejmé, že k hodnocení důkazů (zde zejména výpovědi obviněného a svědeckých výpovědí) přistoupil na základě bezprostředního vjemu z prováděného dokazování. Obviněný nemůže očekávat, že dovolací soud na podkladě jeho námitek, jimiž není doložena nelogičnost hodnotících úvah soudu, přistoupí k jinému posouzení věci, neboť by tím popřel uplatňující se zásadu ústnosti a bezprostřednosti.

25. Obviněnému nelze přisvědčit v jeho tvrzení, že se odvolací soud nezabýval jeho odvolacími námitkami. To, že jim nepřiznal význam, který jim přikládá dovolatel, nezakládá porušení jeho práva na spravedlivý proces. Odvolací soud rovněž vyložil, proč nepřistoupil k provedení důkazu, který obviněný navrhl. Vzhledem ke skutečnostem, které ve svém rozhodnutí uvedl, nelze dospět k závěru, že by uvedený postup zakládal vadu spočívající v tom, že nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy mající vztah k rozhodným skutkovým zjištěním, jež jsou určující pro naplnění znaků trestného činu.

26. Není úkolem dovolacího soudu, aby podrobně reagoval na jednotlivé dílčí námitky dovolatele, neboť v rozhodnutí, jímž se dovolání odmítá, se může omezit na stručné uvedení důvodu odmítnutí poukazem na okolnosti vztahující se k zákonnému důvodu odmítnutí (§ 265i odst. 2 tr. ř.). Navíc lze přisvědčit posouzení dovolání obviněného státním zástupcem, který důvodně poukázal na to, že dovolací argumentace obviněného je vlastně opakováním námitek jím vznesených v předcházejících stádiích řízení, s nimiž se podle jeho mínění soudy v dostatečném rozsahu vypořádaly. Takové posouzení sdílí i dovolací soud. Nejvyšší soud proto uzavírá, že v dovolací argumentaci obviněného neshledal nic, co by svědčilo o naplnění

dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a tudíž odůvodňovalo obviněným požadovanou kasaci jím napadeného rozsudku odvolacího soudu.

K dovolání nejvyššího státního zástupce

27. Námitky tohoto dovolatele byly Nejvyšším soudem vyhodnoceny jako takové, které neumožňují, aby o jeho dovolání bylo rozhodnuto způsobem uvedeným v § 265i odst. 1 tr. ř., tedy jeho odmítnutím. Nejvyšší soud proto na jejich podkladě přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. napadený rozsudek odvolacího soudu a shledal, že toto dovolání je důvodné.

28. Skutečnosti uvedené nejvyšším státním zástupcem stran toho, pro jaké trestné činy byl obviněný uznán vinným a jaký trest mu (nepravomocně) uložil soud prvního stupně a posléze na podkladě odvolání obviněného odvolací soud, odpovídají skutečnosti. Lze konstatovat, že oba soudy správně zjistily, že trestné činy, ohledně nichž se vůči obviněnému vedlo trestní řízení před Okresním soudem Litoměřicích, tj. zločin loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku a přečin porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 3 tr. zákoníku, byly jím spáchány v reálném (vícečinném) souběhu s přečinem krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku, spáchaným dne 16. 12. 2019, jímž byl obviněný pravomocně uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Lounech ze dne 17. 8. 2020, sp. zn. 4 T 19/2020, a za který mu byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 1 roku. Soud prvního stupně proto nepochybil, pokud dospěl k právnímu závěru, že je namístě přistoupit k uložení souhrnného trestu podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku (vyměřeného v rámci trestní sazby stanovené v § 173 odst. 1 tr. zákoníku), a to jako právního následku zjištěné trestní odpovědnosti obviněného za všechny tři označené trestné činy.

29. Je nutno připustit, že na situaci, kdy soud rozhoduje (v dalším navazujícím řízení) o trestném činu (eventuálně trestných činech) spáchaném pachatelem v reálném souběhu s jinými trestnými činy, pro které již byl pravomocně odsouzen, může soud reagovat i použitím § 44 tr. zákoníku, tedy upuštěním od uložení souhrnného trestu. To však jen při splnění podmínky uvedené v tomto ustanovení, tj. má-li za to, že trest uložený dřívějším rozsudkem je dostatečným, a současném dodržení veškerých souvisejících ustanovení trestního zákoníku, které je při ukládání trestu nutno použít. Uvedená druhá podmínka, tj. soulad vydaného rozhodnutí s těmito dalšími ustanoveními trestního zákoníku, v případě rozsudku napadeného dovoláním nebyla splněna, neboť trest nebyl obviněnému vyměřen v rámci zákonné trestní sazby stanovené na nejzávažnější trestný čin (tedy v rámci trestní sazby podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku) a současně jeho výměrou (1 rok) v důsledku užití § 44 tr. zákoníku došlo k uložení trestu pod dolní hranicí zákonné trestní sazby (2 roky až 10 let), která měla být užita, a to aniž by nastaly podmínky pro zákonem odůvodněné uložení trestu pod dolní hranicí této trestní sazby.

30. Nejvyšší soud, jak správně připomenul ve svém dovolání nejvyšší státní zástupce, již ve svém dřívějším rozhodnutí, konkrétně v usnesení ze dne 25. 7. 2018, sp. zn. [5 Tdo 855/2018](#), publikovaném pod č. 6/2019 Sb. rozh. tr., vymezil podmínky, za kterých je nezbytné přistoupit k uložení souhrnného trestu podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku, resp. za nichž lze upustit od uložení souhrnného trestu podle § 44 tr. zákoníku. V odůvodnění citovaného rozhodnutí zejména zmínil to, co vcelku jednoznačně plyne ze zákonné úpravy, tedy, že výrok o upuštění od uložení souhrnného trestu podle § 44 tr. zákoníku je třeba považovat za výrok o trestu. Tímto výrokem se totiž konstatuje, že trest uložený dřívějším

rozsudkem, jímž byla odsouzena část sbíhající se trestné činnosti, je dostatečný i pro tu jinou část sbíhající se trestné činnosti, která byla projednána a o níž bylo rozhodnuto dodatečně dalším odsuzujícím rozsudkem, jímž by jinak byl ukládán souhrnný trest za celou trestnou činnost. Ustanovení § 43 odst. 2 tr. zákoníku výslovně uvádí, že souhrnný trest nesmí být mírnější než trest uložený rozsudkem dřívějším, takový trest však dokonce nesmí být ani zcela shodný, tedy stejně přísný, neboť v takovém případě by bylo namíste upustit od uložení souhrnného trestu. Jinými slovy souhrnný trest musí být vždy přísnější než trest uložený dřívějším rozsudkem. Souhrnný trest se přitom ukládá vždy podle takového ustanovení trestního zákoníku, které je ze všech v úvahu přicházejících nejpřísnější. Přísnost se přitom posuzuje tak, že se nejprve porovnají horní hranice trestu odnětí svobody stanovené trestním zákoníkem u jednotlivých ustanovení (nepřichází-li v úvahu u některého z nich výjimečný trest), jsou-li stejné, porovnají se i dolní hranice trestu odnětí svobody, jsou-li i ty stejné, jsou určující další druhy trestů, které lze za ten který trestný čin uložit. K porušení zákona pak dochází v situaci, kdy je v důsledku vadné aplikace § 44 tr. zákoníku pachateli uložen trest, jehož konkrétní výměra je mimo trestní sazbu (pod její dolní hranici) stanovenou na nejpřísněji trestný sbíhající se trestný čin. Výrok o upuštění od uložení souhrnného trestu je výrokem o trestu, jímž se konstatuje, že trest uložený dřívějším rozsudkem je dostatečný i vzhledem k později projednávané části sbíhající se trestné činnosti. Zásadně je porušením pravidel otrestání vícečinného souběhu, pokud dojde k upuštění od uložení souhrnného trestu podle § 44 tr. zákoníku, ačkoliv později projednávaná trestná činnost se posuzuje podle přísnějšího ustanovení trestního zákoníku a dříve uložený trest byl uložen podle mírnějšího ustanovení trestního zákoníku (§ 43 odst. 2 tr. zákoníku *a contrario*), šlo-li navíc o trest odnětí svobody, který byl vyměřen pod dolní hranici trestní sazby tohoto trestu stanovenou za těžší trestný čin, jímž byl pachatel uznán vinným v pozdějším trestním řízení, pokud současně nebyly splněny a zohledněny podmínky pro uložení tohoto trestu pod dolní hranici zákonné trestní sazby podle § 40 odst. 2 nebo § 58 tr. zákoníku.

31. Právní závěry citovaného judikatorního rozhodnutí zjevně nebyly zohledněny odvolacím soudem v nyní posuzované věci. Jak plyne z již výše uvedeného, dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu zatěžuje stejná vada, k níž se vyslovil Nejvyšší soud v odkazovaném rozhodnutí, neboť trest byl obviněnému uložen pod dolní hranici trestní sazby, aniž by odvolací soud dovedl splnění zákonných podmínek pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody (§ 58 tr. zákoníku) či podmínek umožňujících mu uložit trest pod dolní hranici trestní sazby při současném ukládání ochranného opatření v podobě ochranného léčení (§ 40 odst. 2 tr. zákoníku). V nyní posuzované věci došlo vadnou aplikací § 44 tr. zákoníku k uložení trestu odnětí svobody ve výměře 1 roku, ač se předmětem trestního postihu stalo i jednání obviněného, které naplnilo znaky (zvláště závažného) zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, jehož pachatel má být postižen (pokud nejsou shledány zákonné podmínky pro uložení trestu mimo zákonnou trestní sazbu) trestem ve výměře 2 roků až 10 let.

32. Nejvyšší státní zástupce správně poukázal na to, že nejen z výrokové části, ale ani z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu neplyne, že by uvedený soud na straně obviněného dovedl existenci okolností, které by odůvodnily splnění zákonných podmínek pro uložení trestu odnětí svobody mimo zákonnou trestní sazbu. Odvolací soud shledal právní kvalifikaci skutku zákonu odpovídající (ve vztahu k oběma trestným činům, ohledně nichž se řízení vedlo, i z hlediska konkrétní škodlivosti činů nacházející se v rámci škodlivosti typové) a ani z hlediska hodnocení závažnosti činu či osoby pachatele neshledal

důvod pro uložení trestu pod dolní hranicí trestní sazby. Pokud se uváží to, co v odůvodnění svého rozsudku uvedl (tj. že důvody pro uložení souhrnného trestu pod dolní hranicí zákonné trestní sazby zde jednoznačně samy o sobě dány nejsou, zváží-li se i osoba obviněného jako vychytralého recidivisty, přesto má krajský soud za to, že je možno se spokojit s délkou již uložených trestů a jejich nevykonanými zbytky, když se šestiletý trest a jednorroční trest, tedy celkem 7 let odnětí svobody, jeví jako tresty dostatečné plnící zde již čistě zábrannou funkci trestu), pak je zřejmé, že postup spočívající v upuštění od uložení souhrnného trestu podle § 44 tr. zákoníku založil odvolací soud zejména na použití ustanovení § 39 odst. 4 tr. zákoníku.

č. 3

33. Takový závěr ostatně vyplývá i z toho, co zmínil odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku, tj. že nyní platná právní úprava nezná institut upuštění od dalšího trestu, nicméně novelou trestního zákoníku provedenou zákonem č. 333/2020 Sb. bylo zavedeno ustanovení § 39 odst. 4 tr. zákoníku, podle něhož platí, že pokud soud neukládá souhrnný trest nebo společný trest za pokračování v trestném činu, při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlédne též k druhu a výměře trestů, které byly pachateli uloženy za jinou jeho trestnou činnost a dosud nebyly vykonány, tak, aby vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu a osobě pachatele nebyl uložen takový trest, který by spolu s dosud nevykonanými tresty vedl k nepřiměřenému postihu pachatele. Dopad tohoto ustanovení zde není bezprostřední, když zde je ukládán souhrnný trest, ale platí, že kromě tohoto ročního trestu je na obžalovaném vykonáván ještě šestiletý trest odnětí svobody za nesbíhající se (starší) trestnou činnost s vůdčí sazbou jako v této věci co do výše podle § 283 odst. 2 tr. zákoníku. Tento trest je velmi důrazný, byť tam došlo i k zápočtu vykonané části trestů, tak jde o mnohaleté tresty, respektive jejich zbytky. V návaznosti na něj krajský soud zvažoval i hledisko dopadu zpřísnění souhrnného trestu na obviněného i z hlediska § 39 odst. 4 tr. zákoníku, tedy dopadu na jeho osobu, když má za to, že s ohledem na shora uvedené charakteristiky činu by došlo k nepřiměřenému postihu pachatele, a zohlednil i tento "jiný vykonávaný trest, který není v souběhu s tímto trestem".

34. Odhlédne-li Nejvyšší soud od terminologické nesprávnosti („... jiný vykonávaný trest, který není v souběhu s tímto trestem ...“), musí na straně jedné přisvědčit odvolacímu soudu v tom, že důvodně vytkl soudu prvního stupně nedostatečnost odůvodnění výměry ukládaného trestu (tj. že je tam pouze uvedeno „Trest nebyl uložen v nejvyšší výměře s ohledem na to, že obžalovaný nyní vykonává dlouhodobý trest“, přičemž toho v zásadě není vůbec patrné, proč je ukládán takto důrazný trest) a že v uvedeném směru správně poukázal na nutnost přihlédnutí k § 39 odst. 4 tr. zákoníku. Na druhé straně je třeba upozornit na nesprávnost, která poznamenala použití tohoto ustanovení odvolacím soudem.

35. Ačkoli odvolací soud zmínil, že „došlo i k zápočtu vykonané části trestů“, při zvažování toho, jak promítnout obsah § 39 odst. 4 tr. zákoníku v úvahách o přiměřenosti nově ukládaného trestu vyšel z celkové výměry (6 let) dříve uloženého trestu („... když šestiletý trest a jednorroční trest, tedy celkem 7 let se jeví jako tresty dostatečné“). Takové zohlednění pokládá Nejvyšší soud za vadné, neboť soud má přihlédnout výhradně k nevykonanému trestu, jímž je (pokud již byl takový trest vykonáván) pouze trest v délce jeho nevykonané části. Jenom s ní (a nikoli snad i s délkou – někdy, např. při podmíněném propuštění z výkonu trestu, již před delší dobou vykonanou částí trestu) je třeba počítat při zohlednění požadovaném ustanovením § 39 odst. 4 tr. zákoníku. Pokud by odvolací soud takto postupoval, zjistil by,

že podstatnou část (více než polovinu) uvedeného trestu měl již obviněný v době jeho rozhodování (k datu 3. 3. 3022) vykonánu, neboť k ukončení jeho výkonu by mělo dojít (vi dovolacím soudem vyžádaná zpráva věznice v Plzni) ke dni 3. 9. 2023. Nadto je nutno konstatovat, že i kdyby platilo to, z čeho vyšel odvolací soud (tedy že má obviněný vykonat trest v trvání 6 let), nebylo by možno postupovat způsobem, který odvolací soud zvolil. K uložení trestu odnětí svobody pod dolní hranicí trestní sazby totiž může (fakultativně) či musí (obligatorně) soud přistoupit jen na podkladě zmocnění obsaženého v zákoně, tedy pokud příslušné ustanovení trestního zákoníku toto výslovně stanoví (§ 40 odst. 2, § 58 tr. zákoníku). V ustanovení § 39 odst. 4 tr. zákoníku není obsažena díkce, která by svědčila pro takovou možnost, z čehož je nutno dovodit (výkladem *a contrario*), že o toto ustanovení není možno opřít uložení trestu odnětí svobody pod dolní hranicí zákonné trestní sazby.

36. Uložení trestu pod dolní hranicí trestní sazby nelze odůvodnit odkazem na § 39 odst. 4 tr. zákoníku a v něm zakotvenou povinnost soudu přihlídnout při stanovení druhu trestu a jeho výměry též k druhu a výměře trestů, které byly pachateli uloženy za jinou trestnou činnost a nebyly dosud vykonány. Dosud nevykonanými tresty, k nimž je třeba přihlídnout, nejsou výměry trestů, jež byly pachateli pravomocně uloženy dřívějšími rozsudky, nýbrž jejich částí, které má vykonat ke dni rozhodování soudu o nově ukládaném trestu.

37. Výše uvedené poznatky a jejich zhodnocení svědčí závěru, že dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu je zatíženo vadou naplňující dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. v jeho druhé alternativě spočívající v tom, že obviněnému byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným.

V.

Způsob rozhodnutí

38. Z důvodů vyložených v bodech 22. až 26. tohoto usnesení dospěl Nejvyšší soud k závěru, že námitkám vzneseným obviněným v jeho dovolání nelze přiznat opodstatněnost. O jeho dovolání proto rozhodl způsobem uvedeným v § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř., podle něhož Nejvyšší soud dovolání odmítne, jde-li o dovolání zjevně neopodstatněné.

39. Dovolání nejvyššího státního zástupce naopak shledal Nejvyšší soud z důvodů vyložených v bodech 27. až 37. tohoto usnesení důvodným. Na jeho podkladě proto podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 3. 3. 2022, sp. zn. 7 To 227/2021, jakož i další rozhodnutí na něj obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jeho zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Ústí nad Labem, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Úkolem uvedeného soudu je při vázanosti právním názorem vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 265s odst. 1 tr. ř.) znovu rozhodnout o odvolání obviněného proti rozsudku soudu soudu prvního stupně.

40. Za podmínek § 265r odst. 1 písm. a), b) tr. ř. rozhodl Nejvyšší soud o podaných dovoláních v neveřejném zasedání.

Č. 4

I. Za úkon spočívající ve vznesení námitek proti osobě znalce a formulaci otázek obhájci přísluší odměna v poloviční výši podle § 11 odst. 2 písm. c), odst. 3 advokátního tarifu jako za úkon svým účelem a povahou nejbližší odvolání proti rozhodnutí, pokud nejde o rozhodnutí ve věci samé.

Č. 4

Advokátní tarif

§ 11 odst. 1, 2, 3 advokátního tarifu

II. Řízení před Ústavním soudem není součástí trestního řízení, a proto za úkony v něm provedené nelze obhájci přiznat odměnu a náhradu hotových výdajů podle § 151 odst. 2, 3 tr. ř.

Odměna a náhrada hotových výdajů obhájce, Ústavní soud

§ 151 odst. 2, 3 tr. ř., § 29, 30 a 31 zákona o Ústavním soudu

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 8. 2022, sp. zn. 1 Tmo 12/2022, ECLI:CZ:VSPH:2022:1.TMO.12.2022.1

Vrchní soud v Praze jako soud pro mládež zamítl stížnost obhájce proti usnesení Krajského soudu v Praze jako soudu pro mládež ze dne 19. 7. 2022, sp. zn. 4 Tm 3/2021.

I.

Rozhodnutí soudu prvního stupně

1. Napadeným usnesením Krajského soudu v Praze jako soudu pro mládež ze dne 19. 7. 2022, sp. zn. 4 Tm 3/2021, bylo rozhodnuto tak, že se obhájci Mgr. V. T. stanoví podle § 151 odst. 2, 6 tr. ř. za obhajobu mladistvého AAAAAA (pseudonym) odměna a náhrada hotových výdajů v celkové výši 126 953 Kč včetně daně z přidané hodnoty (dále též jen ve zkratce "DPH"). Ve zbytku uplatněného nároku ve výši 426 767, 20 Kč byl jeho návrh zamítnut.

II.

Stížnost

2. Proti tomuto usnesení podal obhájce v zákonné lhůtě stížnost, kterou zaměřil proti výroku, kterým byla zamítnuta zbývající část jeho návrhu na přiznání odměny a náhrady hotových výdajů. Brojil především proti neuznání jím navrženého dorovnání odměny za výkon obhajoby k odměně, jaká by v adhezním řízení příslušela zmocněnci poškozeného, v čemž shledával porušení svého práva na spravedlivou a srovnatelnou odměnu. Dále stěžovatel podrobně napadl postup krajského soudu ve vztahu k jednotlivým úkonům právní služby, za které mu krajský soud nepřiznal odměnu vůbec, případně neuznal jím uplatněné zvýšení odměny podle § 12 odst. 1 advokátního tarifu. Výslovně se stěžovatel naopak ztotožnil se snížením provedeným krajským soudem ohledně jím původně navrhované odměny za jeden úkon právní služby, a to jednak kvůli vývoji právní kvalifikace v trestním stíhání a dále pro užití 20% snížení podle § 12a odst. 1 advokátního tarifu, ve znění účinném v době provedení úkonů právní služby. Souhlasil taktéž se snížením počtu účtovaných úkonů v případě, kdy šlo o stejný typ úkonů právní služby, které probíhaly po sobě a přestávky mezi nimi nepřesáhly 2 hodiny.

č. 4

III.

Důvodnost stížnosti

3. Vrchní soud v Praze jako soud pro mládež přezkoumal z podnětu podané stížnosti podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo. Vzhledem k tomu, že byl vázán jak zákazem změny napadeného rozhodnutí v neprospěch stěžovatele (§ 150 odst. 1 tr. ř.), tak návrhovým charakterem rozhodování o odměně a náhradě hotových výdajů obhájce (§ 151 odst. 2, 3 tr. ř.), nepřezkoumával obhájcem ve stížnosti výslovně akceptovaná a krajským soudem provedená snížení jím účtované odměny a náhrady hotových výdajů. Zabýval se jen ostatními položkami, které nebyly obhájci přiznány v souladu s jeho návrhem. Zároveň podle § 145 odst. 2 tr. ř. zohlednil i nové skutečnosti a důkazy uplatněné stěžovatelem.

4. V řízení, které předcházelo napadenému usnesení, neshledal vrchní soud žádné vady, které by mohly mít vliv na správnost rozhodnutí. Stěžovatele zvolila matka mladistvého obviněného k jeho obhajobě udělením plné moci dne 14. 12. 2020 a převzetí této obhajoby, kterou od 21. 11. 2020 vykonával jiný, ustanovený obhájce, oznámil orgánům činným v trestním řízení dne 21. 12. 2020. Mladistvému byl dne 11. 1. 2021 přiznán nárok na bezplatnou obhajobu (viz opatření soudkyně Okresního soudu Praha-východ, jako soudu pro mládež, sp. zn. 0 Ntm 3014/2020). Trestní stíhání mladistvého skončilo rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 19. 5. 2021, sp. zn. 4 Tm 3/2021, kterým byla schválena dohoda o vině a trestu. Dne 19. 5. 2022 pak zaslal obhájce krajskému soudu návrh na stanovení odměny a náhrady hotových výdajů za obhajobu mladistvého, v němž specifikoval úkony, za které účtuje odměnu, a paušální náhradu hotových výdajů, jakož i čas, za nějž žádá náhradu promeškaného času v souvislosti s úkonem právní služby. Z uvedeného je zřejmé, že krajský soud vydal napadené usnesení podle § 151 odst. 3 tr. ř. na návrh oprávněné osoby podle § 151 odst. 2, 6 tr. ř., tj. zvoleného obhájce mladistvého, kterému byl přiznán nárok na bezplatnou obhajobu, přičemž návrh byl soudu zaslán v zákonné lhůtě pro jeho uplatnění podle § 151 odst. 2 tr. ř.

5. Co se týká věcného přezkumu, vrchní soud nejprve pro přehlednost (v tabulce) uvedl jednotlivé úkony právní služby, za které obhájce ve svém návrhu ze dne 19. 5. 2022 žádal stanovení odměny v jím určené výši, a porovnal je s tím, jaká odměna byla napadeným

usnesením krajským soudem obhájci přiznána. Obdobné platí i pro paušální náhradu hotových výdajů a náhradu času promeškaného cestou k jednotlivým úkonům a zpět. Zmíněna byla též skutečnost, že obhájce jako plátce daně z přidané hodnoty účtoval i náhradu odpovídající částky, což krajský soud ve svém rozhodnutí zohlednil, zatímco nevyhověl žádosti obhájce o dorovnání spravedlivé odměny za současně probíhající adhezní řízení.

6. Vzhledem k tomu, že se obhájce ve stížnosti výslovně ztotožnil jak s tím, že krajský soud zkrátí výši odměny oproti jeho návrhu u všech úkonů o 20 % s odkazem na ustanovení § 12a odst. 1 advokátního tarifu účinné v době provedení úkonů a u prvního úkonu i z důvodu právní kvalifikace skutku, pro který bylo v té době vedeno trestní stíhání mladistvého (pokus provinění těžkého ublížení na zdraví podle § 21 odst. 1, a § 145 odst. 1 tr. zákoníku), tak i s krajským soudem provedenou redukcí počtu úkonů ze dne 4. 1. 2021, vrchní soud se tímto odchýlením od původního návrhu stěžovatele s ohledem na již zmíněný návrhový charakter rozhodování o odměně a náhradě hotových výdajů obhájce blíže nezabýval.

č. 4

7. Ve vztahu ke všem úkonům, kde došlo k věcnému přezkumu vrchním soudem s ohledem na argumentaci stěžovatele, je vhodné úvodem připomenout, že stanovení výše odměny a náhrady hotových výdajů advokáta vystupujícího v trestním řízení jako obhájce (případně zmocněnec) podle § 151 odst. 2, 3 tr. ř. vychází z předpokladu, že bude-li obviněný, proti kterému bylo trestní stíhání vedeno, následně odsouzen, zásadně bude povinen uhradit stanovenou částku. Při určení odměny a náhrady hotových výdajů, a to na základě advokátního tarifu jako veřejnoprávního předpisu, tak nejde pouze o určení částky, kterou stát zaplatí obhájci za jeho činnost v trestním stíhání ze státního rozpočtu, ale ve svém důsledku jde o autoritativní určení částky, kterou je povinen za stanovených podmínek zaplatit následně odsouzený (viz přiměřeně např. rozhodnutí pod č. [43/1991](#) a č. [7/2012](#) Sb. rozh. tr.). V posuzovaném případě, v němž byl mladistvému přiznán nárok na bezplatnou obhajobu podle § 33 odst. 2 tr. ř., tomu tak sice nebude, ovšem výklad jednotlivých ustanovení advokátního tarifu rozhodných pro určení odměny obhájce (případně zmocněnce) podle § 151 odst. 2, 3 tr. ř. se musí stejně uplatnit v rozhodování o odměně jak advokáta, jehož náklady nese stát definitivně, tak v případě advokáta, jehož náklady budou následně uloženy k náhradě odsouzenému rozhodnutím podle § 155 odst. 1, případně i odst. 5 tr. ř.

8. Následně se vrchní soud vyjádřil ke konkrétním stížnostním námitkám.

9. K návrhu na přiznání odměny za úkony související s podáním ústavní stížnosti a řízením u Ústavního soudu vrchní soud předesílá, že za tyto úkony obhájci nepřísluší odměna vůbec. Řízení před Ústavním soudem není pokračováním trestního řízení a stěžovatel v něm nemá postavení obviněného (případně obžalovaného či odsouzeného). Standardní pravomoci obhájce dané jeho ustanovením nebo zvolením v trestním řízení nezakládají jeho oprávnění, aby zastupoval obviněného v řízení před Ústavním soudem [viz § 29, § 30 a § 31 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o Ústavním soudě)]. Povinná účast advokáta v řízení před Ústavním soudem na straně stěžovatele není obhajobou, nýbrž právním zastoupením osoby, která jako navrhovatel zahajuje řízení před Ústavním soudem podáním ústavní stížnosti (viz např. usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2012, sp. zn. [I. ÚS 1833/12](#), ze dne 6. 10. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 291/04](#), a ze dne 27. 11. 2009, sp. zn. [II. ÚS 2484/09](#)). Pokud tedy obhájce poskytuje obviněnému v souvislosti s trestním řízením i právní pomoc sice v téže věci,

ale nikoliv v řízení před orgány činnými v trestním stíhání, nýbrž v řízení před Ústavním soudem, nelze mu za takové úkony přiznat odměnu a náhradu hotových výdajů podle § 151 odst. 2, 3 tr. ř. Zákon o Ústavním soudu v § 83 obsahuje speciální právní úpravu, podle níž je zajištěno právo na bezplatnou právní pomoc v řízení před Ústavním soudem nemajetným osobám, přičemž o příslušném návrhu, nebyla-li ústavní stížnost odmítnuta, rozhoduje soudce zpravodaj. Náklady zastoupení pak hradí Ústavní soud ze svého rozpočtu.

10. Této právní úpravy si byl ostatně stěžovatel zjevně vědom, neboť odpovídající návrh uplatnil v této věci i u Ústavního soudu. Ústavní soud nevyhověl jeho návrhu (viz bod 40. odůvodnění nálezu Ústavního soudu ze dne 20. 7. 2021, sp. zn. [IV. ÚS 677/21](#), a bod 15. odůvodnění usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2021, sp. zn. [IV. ÚS 1853/21](#)).

11. Stěžovateli tedy při rozhodování podle § 151 odst. 2, 3 tr. ř. nepřísluší odměna a náhrada hotových výdajů za žádný z úkonů v řízení před Ústavním soudem, a již z tohoto důvodu nelze vyhovět jeho námitkám proti nepřiznání odměny za úkon obhajoby spočívající v sepsání doplnění ústavní stížnosti (položka č. 25 zmíněné tabulky) a za repliku k vyjádření Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 4 k ústavní stížnosti (položka č. 28 zmíněné tabulky).

12. Opodstatněnou neshledal vrchní soud ani námitku proti nepřiznání plné sazby odměny za úkon spočívající ve vznesení námitek proti osobě znalce a formulaci otázek znalci (položka č. 14 zmíněné tabulky). Ani takový úkon není výslovně uveden v § 11 advokátního tarifu. Obhájce požadoval za tento úkon odměnu v plné výši podle § 11 odst. 1 písm. k), odst. 3 advokátního tarifu jako za úkon, který je svou povahou a účelem nejbližší odvolání, dovolání, návrhu na obnovu řízení, žalobě pro zmatečnost, popřípadě stížnosti proti rozhodnutí o návrhu na obnovu řízení a vyjádřením k nim. Krajský soud mu přiznal za tento úkon odměnu v poloviční výši podle § 11 odst. 2 písm. c), odst. 3 advokátního tarifu jako za úkon svým účelem a povahou nejbližší odvolání proti rozhodnutí, pokud nejde o rozhodnutí ve věci samé, a vyjádření k takovému odvolání. Ve stížnosti obhájce bez bližšího odůvodnění uvedl toliko to, že s tímto závěrem krajského soudu nesouhlasí.

13. V obecné rovině lze připomenout, že novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. nahradila dřívější způsob rozhodování o přibrání znalce usnesením, proti kterému byla přípustná stížnost, úpravou, podle níž lze vznést proti osobě znalce, proti jeho odbornému zaměření nebo proti formulaci položených otázek znalci námitky, které nejsou omezeny žádnou lhůtou pro jejich uplatnění. Trestní řád v ustanovení § 105 odst. 3 nyní výslovně předpokládá možnost vznést námitky proti osobě znalce (z důvodů upravených zákonem č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech) a proti formulaci otázek položených znalci.

14. V tomto případě stavěl stěžovatel své námitky na tom, že přibrání znalci jsou vyloučeni, protože posuzovali mladistvého v jiném trestním stíhání vedeném proti němu dříve a on nesouhlasí s jejich tehdy zaujatými znaleckými závěry. Formulacím otázek vyčetl, že vycházejí z toho, že skutek, který je teprve předmětem trestního stíhání, se stal. Tyto námitky nebyly státním zástupcem Krajského státního zastupitelství v Praze shledány jako důvodné (viz jeho vyjádření ve spise).

č. 4

15. Vrchní soud vzhledem k uvedenému konstatuje, že nejde o úkon právní služby, na který advokátní tarif přímo pamatuje v § 11 odst. 1 nebo 2. Procesní nástroj obhajoby v podobě námitek proti osobě znalce, formulaci otázek apod. nelze připodobnit ani opravným prostředkům podávaným proti rozhodnutím ve věci samé, na které míří ustanovení § 11 odst. 1 písm. k) advokátního tarifu, jak o to žádá stěžovatel. Netýká se totiž otázky viny ani trestu, ale vztahuje se k dokazování. Formálně vzato nejde ani o opravný prostředek proti rozhodnutí a jeho vliv na probíhající trestní řízení není srovnatelný s jakýmkoliv jiným úkonem uvedeným v § 11 odst. 1 advokátního tarifu. Krajský soud ve svém odůvodnění správně odkázal na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 8. 2019, sp. zn. 1 Tmo 13/2019, ve kterém bylo k námitkám proti osobám znalců a formulacím otázek uzavřeno, že obhájce v projednávaném případě činil v zájmu svého klienta úkony, které trestně procesní předpisy výslovně předpokládají a které lze v dané situaci považovat za procesně vhodné, a je tedy na místě postupovat za použití § 11 odst. 3 advokátního tarifu podle § 11 odst. 2 písm. c) ve spojení s § 11 odst. 3 advokátního tarifu.

16. Vrchní soud se ve svém rozhodnutí dále velmi podrobně vyjádřil k návrhu obhájce na dorovnání odměny za účast v adhezním řízení, k návrhu na zvýšení odměny na dvojnásobek podle § 12 odst. 1 advokátního tarifu za některé úkony pro jejich mimořádnou obtížnost, k otázce odměny za podnět ke stížnosti pro porušení zákona, odměny za úkony právní služby spočívající v podnětech ve věci úpravy styku obviněného s rodinou v době výkonu vazby a odměny za návrh na doplnění vyšetřování, ke stanovení výše odměny za stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání, jakož i k nepřiznání odměny za druhý návrh na okamžité propuštění obviněného z vazby, za stížnost proti zamítnutí návrhů na propuštění obviněného z vazby a za další poradu s klientem. Námitky či argumenty obhájce shledal nedůvodnými. Dodal, že pochybení nezjistil ani v náhradách stanovených krajským soudem za promeškaný čas.

17. Proto vrchní soud zamítl stížnost obhájce jako nedůvodnou podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř.

č. 5

Dopravní nehoda způsobená řidičem autobusu převážejícího větší počet osob (nejméně 7), která byla zapříčiněna tím, že řidič autobusu jel nepřiměřenou rychlostí a nepřizpůsobil jízdu stavu a povaze vozovky a dalším okolnostem, a při níž sjel autobus do příkopu, narazil do stromu a převážené osoby utrpěly zranění, je obvykle charakterizovaná stavem obecného ohrožení, pro který je typické přiblížení k poruše (bezprostřední a konkrétní nebezpečí) a dále určitá živelnost a neovladatelnost průběhu události. Takové jednání řidiče autobusu vykazuje znaky přečinu obecného ohrožení z nedbalosti podle § 273 odst. 1 tr. zákoníku.

Obecné ohrožení z nedbalosti

§ 273 odst. 1 tr. zákoníku

č. 5

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2022, sp. zn. 5 Tdo 835/2022, ECLI:CZ:NS:2022:5.TDO.835.2022.1

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného L. B. podané proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 6. 4. 2022, sp. zn. 5 To 68/2022, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Jihlavě pod sp. zn. 1 T 159/2021.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Obviněný L. B. byl rozsudkem Okresního soudu v Jihlavě ze dne 9. 2. 2022, sp. zn. 1 T 159/2021, uznán vinným přečinem obecného ohrožení z nedbalosti podle § 273 odst. 1, odst. 2 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „tr. zákoník“), kterého se dopustil ve zkratce tím, že dne 4. 12. 2020 kolem 13:55 hodiny jako řidič linkového autobusu tov. zn. Karosa, reg. zn. XY, patřící obchodní společnosti A. J., převážel 28 nezletilých dětí a vychovatelku T. B., přičemž jel rychlostí nejméně 65 km/h po mokré a částečně rozbředlým sněhem pokryté silnici č. 4053 ve směru na obec P., tedy rychlostí nepřiměřenou stavu komunikace a nastalé situaci v silničním provozu, aniž by rychlost jízdy snížil, popřípadě zastavil. Při míjení se s nezjištěným protijedoucím osobním automobilem vjel na pravou krajnici a poté sjel s autobusem do pravého příkopu, kde se střetl horní částí autobusu se vzrostlým stromem, tedy porušil zejména ustanovení § 11 odst. 2 a § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „zákon o provozu na pozemních komunikacích“). V důsledku tohoto jednání obviněný způsobil vedle lehčích zranění nezletilých cestujících vyjmenovaných v popisu skutku též zranění cestující T. B., a to otřes mozku, tržnou ránu pravého kolena, tržné rány v obličeji, tržné rány levého lokte, levého předloktí, zlomeninu obou kostí levého předloktí s léčením a pracovní neschopností nejméně do 27. 10. 2021, cestující K. C. lehký otřes mozku, přechodně anizokorii, zlomeninu zevní části pravé klíční kosti s dislokací, drobnou tržnou ranku na boltci pravého

ucha s léčením do 19. 1. 2021 a cestující S. Č. trhlinu lební kosti v čelní krajině vlevo přecházející do očníce, zhmoždění očníce, zlomeninu nosu, tržnou ránu v čelní a spánkové krajině vlevo, tržnou ránu v dolní části pravé pažní kosti a otřes mozku s léčením do 18. 5. 2021.

2. Za tento trestný čin byl obviněný odsouzen podle § 273 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 1 roku a 6 měsíců, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu 1 roku. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku byl obviněnému uložen i trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel v trvání 1 roku.

3. Proti uvedenému rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, o němž rozhodl Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 6. 4. 2022, sp. zn. 5 To 68/2022, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. zrušil napadený rozsudek v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 písm. a), b) tr. ř. nově rozhodl tak, že obviněného uznal vinným přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku. Za to byl podle § 147 odst. 2 tr. zákoníku uložen obviněnému trest odnětí svobody v trvání 1 roku a 6 měsíců, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu 1 roku, a dále byl obviněnému uložen i trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu 1 roku.

č. 5

II.

Dovolání obviněného

4. Proti citovanému rozsudku odvolacího soudu podal obviněný L. B. prostřednictvím svého obhájce dovolání, v němž uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021, tedy že rozsudky soudů nižších stupňů spočívají na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

5. Obviněný především namítl, že ačkoliv odvolací soud dospěl ke správnému závěru o chybné kvalifikaci jeho jednání ze strany soudu prvního stupně jako přečinu obecného ohrožení z nedbalosti podle § 273 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, přesto obviněný nesouhlasí se změněnou právní kvalifikací posuzovaného skutku.

6. Podle názoru obviněného se soudy dostatečně nevypořádaly s tím, zda byla oprávněná a přiměřená reakce obviněného na vyjetí nezjištěného vozidla z protisměru do jízdní dráhy vozidla obviněného, a proto nelze s jistotou učinit závěr o porušení ustanovení § 4 písm. a), § 11 odst. 2 a § 18 odst. 1 zákona o provozu na pozemních komunikacích a o tom, že obviněný měl reagovat snížením rychlosti, případně zastavením autobusu.

7. Při rozhodování soudů nižších stupňů pak podle obviněného nebylo zohledněno, že řidič protijedoucího vozidla primárně a zcela zjevně porušil ustanovení § 11 odst. 1 zákona o provozu na pozemních komunikacích a že jednání obviněného bylo pouze reakcí na nastalou nepředvídatelnou situaci. Jak dále obviněný zdůraznil, z jeho karty řidiče vyplývá, že danou trasou jezdil za stejných podmínek takřka stejnou rychlostí opakovaně a bez problémů, což také nasvědčuje tomu, že jeho strnutí volantu byla pouze reakce na nečekanou překážku a snaha o odvrácení střetu. Proto se obviněný domnívá, že ačkoliv soudy nižších stupňů použily správné právní předpisy, nesprávně je vyložily, a to zejména v otázce stanovení jeho viny.

8. Ve svém dovolání obviněný shrnul, že závěry soudů nižších stupňů jsou v podstatě spekulacemi a nejsou důkazně dostatečně podloženy. Za velký nedostatek považuje obviněný to, že ačkoliv soudy nižších stupňů shodně tvrdí, že měl již před samotným vyjetím vozidla z protisměru snížit rychlost autobusu či zastavit jeho jízdu, ani v jednom z rozhodnutí není dostatečně odůvodněno, z jakého důvodu tak měl učinit. Proto obviněný nesouhlasí s konstatováním o porušení důležité povinnosti uložené mu podle zákona.

9. Obviněný tedy navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené rozsudky soudů nižších stupňů ve výrocích o jeho vině a trestu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal soudu prvního stupně, aby věc znovu projednal a rozhodl o ní.

III.

Vyjádření k dovolání

č. 5

10. Nejvyšší státní zástupce se vyjádřil k podanému dovolání obviněného L. B. prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství. Podle jeho názoru dovolatel nesprávně neuplatnil i dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. v jeho druhé alternativě, ačkoli je zřejmé, že nesprávné právní posouzení skutku vytýká soudu prvního stupně, přičemž vada napadeného rozhodnutí má zjevně spočívat v tom, že odvolací soud neodstranil tuto vadu a zamítl odvolání obviněného. Upozornil také na jeho chybné označení dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. v nyní již neplatném znění, podle něhož námitky proti učiněným skutkovým zjištěním neodpovídaly žádnému dovolacímu důvodu. Pokud obviněný nesouhlasí se závěry soudů, že rychlost jeho jízdy 65 km/h byla nepřiměřená, lze to považovat za hmotněprávní námitku odpovídající dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.

11. Podle názoru státního zástupce však obviněný v dovolání pouze opakuje svou obhajobu, kterou již uplatnil před soudem prvního stupně a shrnul ji i ve svém odvolání, přičemž soudy se s jeho námitkami dostatečně vypořádaly a státní zástupce se s jejich argumentací a závěry plně ztotožňuje.

12. Obviněný navíc konkrétně neoznačil žádný zjevný rozpor mezi provedenými důkazy a rozhodnými skutkovými zjištěními soudů, ale pouze trvá na tom, že jednal v důsledku toho, že do trajektorie jízdy autobusu vjel automobil v protisměru, avšak již nebere v úvahu skutečnost, že pokud silnice byla široká pouhých 4,7 m a autobus měl šířku 2,5 m, musel po celou dobu jízdy nutně zasahovat částečně do protisměru. Proto měl být při míjení se s protijedoucími vozidly nanejvýš opatrný, obzvláště s ohledem na to, že v autobusu převážel 28 dětí a že vozovka byla pokrytá rozbředlým sněhem. Přitom podle státního zástupce lze jen stěží uvěřit tvrzení obviněného, že protijedoucí nezjištěné vozidlo jelo uprostřed komunikace, protože je to v rozporu s údaji, které o nehodovém ději dříve obviněný uvedl. Do situace, která vyústila až v nehodu, se obviněný dostal sám svým zaviněním, konkrétně pak nepřiměřenou rychlostí jízdy vzhledem ke všem okolnostem.

13. Podle názoru státního zástupce jde v dovolání obviněného pouze o opakování námitek uplatněných již v řízení před soudy nižších stupňů, a tedy o dovolání zjevně neopodstatněné. Proto státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl podané dovolání.

IV.

Posouzení důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

14. Nejvyšší soud po zjištění, že byly splněny všechny formální a obsahové podmínky k podání dovolání, dospěl k následujícím závěrům.

15. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který na rozdíl od odvolání nelze podat z jakéhokoli důvodu, ale výhradně na základě některého z důvodů taxativně vymezených v § 265b odst. 1 písm. a) až m) tr. ř., resp. v § 265b odst. 2 tr. ř. Přitom nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl v dovolání označen, ale je třeba, aby konkrétní námitky dovolatele svým obsahem odpovídaly takovému důvodu. V opačném případě, tj. pokud obsahem dovolání je pouze formální odkaz na některý z vyjmenovaných dovolacích důvodů, aniž by bylo možné podřadit uplatněné výhrady pod takový důvod či důvody, Nejvyšší soud zpravidla odmítne dovolání podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2002, sp. zn. [5 Tdo 482/2002](#), uveřejněné pod č. T 420. ve svazku 17 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha; usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. [II. ÚS 279/03](#), nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 10. 2011, sp. zn. [II. ÚS 68/11](#)).

16. Obviněný ve svém dovolání podaném dne 11. 7. 2022 uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., přičemž namítal nesprávné právní posouzení skutku, kterým byl uznán vinným. Tyto dovolací námitky však od 1. 1. 2022 odpovídají dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., neboť novelou trestního řádu účinnou od 1. 1. 2022 bylo do zákona vloženo nové ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. s nově formulovaným dovolacím důvodem spočívajícím v tom, že rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Protože obviněný namítal nesprávné právní posouzení skutku, měl své dovolání opřít o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. Obviněný tedy označil jím uplatněný dovolací důvod nesprávně, nicméně tato skutečnost by sama o sobě nemohla vést k odmítnutí jeho dovolání.

17. Obecně lze připomenout, že dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je možno podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jde tedy o nesprávný výklad a použití norem trestního práva hmotného, případně na něj navazujících hmotněprávních norem jiných právních odvětví. Podstatou je vadné uplatnění příslušných ustanovení hmotného práva na skutkový stav zjištěný soudem prvního a druhého stupně. Citovaný dovolací důvod je dán zejména tehdy, jestliže skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Tento dovolací důvod ovšem nespočívá v případném procesním pochybení soudů nižších stupňů ani v tom, že se dovolatel sice domáhá použití norem hmotného práva, ale na takový skutek, k němuž dospěl vlastní interpretací provedených důkazů, které soudy prvního a druhého stupně vyhodnotily odlišně od názoru dovolatele. Dovolání s poukazem na citovaný důvod nemůže být založeno na námitkách proti tomu, jak soudy hodnotily důkazy, jaká skutková zjištění z nich vyvodily, jak postupovaly

při provádění důkazů, v jakém rozsahu provedly dokazování apod. Dovolání je koncipováno jako mimořádný opravný prostředek, a je tudíž určeno k nápravě pouze závažných právních vad pravomocných rozhodnutí.

b) K námitkám obviněného

18. Jak již bylo výše uvedeno, pod uplatněný dovolací důvod nelze podřadit námitky obviněného L. B. obsažené v jeho dovolání, které se týkají skutkových okolností zjištěných soudem prvního stupně a odvolacím soudem a jimi provedených důkazů a jejich hodnocení. Totéž se týká výhrad obviněného ve vztahu k tomu, jak se soudy nižších stupňů vypořádaly s jeho obhajobou. Přitom soudy nižších stupňů v nyní posuzované trestní věci ve svých rozhodnutích podrobně a v souladu s principy formální logiky vysvětlily, proč neuvěřily obhajobě obviněného a jeho tvrzením a z jakých důvodů dospěly k závěru o jeho vině. Nejvyšší soud proto odkazuje na své usnesení ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. [5 Tdo 86/2002](#) (uveřejněné pod č. T 408. ve svazku 17 Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha 2002), z něhož vyplývá, že v případě podání dovolání, v němž obviněný toliko opakuje námitky, které byly uplatněny již v řízení před soudem prvního či druhého stupně a s nimiž se tyto soudy dostatečně a správně vypořádaly, jde o dovolání zjevně neopodstatněné ve smyslu § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

č. 5

19. Pod uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. by mohla být podřaditelná námitka obviněného, že rychlost jeho jízdy 65 km/h nebyla nepřiměřená a že neporušil důležitou povinnost řidiče motorového vozidla uloženou mu zákonem. Pokud jde o nepřiměřenost rychlosti jím řízeného autobusu, odvolací soud se s touto otázkou vypořádal v zásadě dostatečně a velmi podrobně (viz zejména body 7. až 10. odůvodnění jeho rozsudku) a s jeho závěry Nejvyšší soud souhlasí a odkazuje na ně, byť v napadeném rozsudku učinil odvolací soud nesprávný právní závěr, že obviněný porušil důležitou povinnost řidiče motorového vozidla uloženou mu zákonem.

20. Nejvyšší soud se totiž neztotožnil s právním posouzením odvolacího soudu, pokud ten změnil právní kvalifikaci posuzovaného skutku na přečin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku, ačkoli soud prvního stupně v něm spatřoval přečin obecného ohrožení podle § 273 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Podle názoru Nejvyššího soudu bylo právní posouzení skutku spáchaného obviněným, k němuž dospěl soud prvního stupně, z důvodů vyložených níže správné a odvolací soud pochybil, jestliže u obviněného dovedl porušení důležité povinnosti uložené mu zákonem jako řidiči motorového vozidla. I přes tuto vadu v právním posouzení, která je ovšem ve prospěch obviněného, nemohl Nejvyšší soud rozhodnout o jeho dovolání jinak než odmítnutím dovolání jako zjevně neopodstatněného, a to s ohledem na zákaz *reformationis in peius*, konkretizovaný v ustanoveních § 265p odst. 1 a § 265s odst. 2 tr. ř., který nedovoluje, aby nové rozhodnutí bylo pro obviněného nepříznivější, než bylo původní rozhodnutí, tedy aby v jakémkoliv směru zhoršovalo jeho situaci. Správné právní posouzení skutku spáchaného obviněným jako přečinu obecného ohrožení podle § 273 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku by totiž bylo v jeho neprospěch, neboť při této právní kvalifikaci odpovídající zákonu by musel být uznán vinným trestným činem spojeným s přísnější trestní sazbou trestu odnětí svobody, než jaká hrozila obviněnému za přečin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku, jímž jej uznal vinným odvolací soud.

21. Nejvyšší soud v souvislosti s výše uvedeným považuje za vhodné především připomenout, že přečin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku se dopustí, kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona. Za tento trestný čin je zákonem stanovena trestní sazba trestu odnětí svobody v délce 6 měsíců až 4 roků.

22. Přečinu obecného ohrožení podle § 273 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo z nedbalosti způsobí obecné nebezpečí tím, že vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že zapříčiní požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání, a způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví. Objektivní stránka tohoto přečinu předpokládá vyvolání stavu obecného nebezpečí, jímž se rozumí stav nebo situace hrozící vznikem vážné poruchy, v důsledku níž jsou lidé vydáni v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví, anebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu. Z ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu pak vyplývá, že musí být tímto nebezpečím ohroženo nejméně 7 osob (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. [39/1982](#) Sb. rozh. tr.).

23. V obou případech jde o nedbalostní trestné činy s tím, že přečin obecného ohrožení z nedbalosti podle § 273 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku je ve vztahu speciality k přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku. Protože objektem přečinu obecného ohrožení z nedbalosti je mimo jiné i zájem společnosti na ochraně života a zdraví lidí, je vyloučen jeho jednočinný souběh s přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti.

24. Jak je z výše zmíněného popisu rozhodných skutkových okolností patrné, obviněný L. B. jako řidič autobusu, kterým převážel 29 cestujících, z nichž bylo 28 nezletilých dětí školního věku, nepřizpůsobil svou jízdu povětrnostním a dalším podmínkám, zejména pak omezené šíři vozovky a jejímu povrchu zčásti mokrému a zčásti pokrytému rozbředlým sněhem. V důsledku tohoto jednání došlo k vyjetí autobusu s cestujícími mimo vozovku do příkopu, k jeho částečnému převrácení na pravou stranu a k nárazu do stromu. Tím bylo způsobeno těžké ublížení na zdraví nejméně třem osobám a celkově bylo jednáním obviněného bezprostředně ohroženo všech 29 cestujících, z nichž 23 dětí utrpělo lehčí zranění. Proto se Nejvyšší soud neztotožnil se závěrem odvolacího soudu, že nebyla naplněna skutková podstata přečinu obecného ohrožení z nedbalosti podle § 273 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, jak správně kvalifikoval skutek soud prvního stupně, neboť obviněný potenciálně ohrozil život a zdraví celkem 29 osob. Dopravní nehoda způsobená řidičem autobusu převážejícího uvedený počet osob je totiž obvykle charakterizovaná stavem obecného ohrožení, pro který je typické přiblížení k poruše (bezprostřední a konkrétní nebezpečí) a dále určitá živelnost a neovladatelnost průběhu událostí, při nichž porucha často závisí na nahodilých, z vlivu pachatele se vymykajících okolnostech (viz např. rozbor a zhodnocení publikované pod č. [I/1966](#) Sb. rozh. tr., s. 7). Právě takový stav v nyní posuzované věci nastal, protože autobus řízený obviněným a obsazený výše konkretizovaným počtem osob v důsledku nepřiměřené rychlosti jízdy a jejího nepřizpůsobení stavu a povaze vozovky (§ 18 odst. 1 zákona o silničním provozu) vjel na krajnici a částečně do příkopu, kde se převrátil na pravou

stranu, přičemž bylo jen dílem náhody, do čeho narazí, kolik převážených osob se tím zraní a jak vážná budou jejich zranění.

25. Zároveň se Nejvyšší soud neztotožnil se závěrem odvolacího soudu ani v tom, že by obviněný naplnil znak kvalifikované skutkové podstaty přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 2 tr. zákoníku, tedy že by porušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona. Pro naplnění tohoto zákonného znaku musí dojít k významnějšímu porušení povinnosti uložené řidiči motorového vozidla zákonem, než jak tomu bylo v nyní posuzovaném případě, kde nedošlo k překročení maximální povolené rychlosti, přičemž překročení přiměřené rychlosti obviněným nebylo natolik výrazné, jak tomu bývá tam, kde je shledáno porušení důležité povinnosti řidiče, a nepřizpůsobení jeho jízdy povaze a stavu vozovky v dané věci sice bylo rozhodující příčinou dopravní nehody, ale nejde o projev nějaké významné řidičské nekázně obviněného. Zároveň zde bylo ve prospěch obviněného zohledněno jeho tvrzení, že se na vzniku dané dopravní nehody mohl spolupodílet i řidič nezjištěného protijedoucího vozidla.

č. 5

V.

Závěrečné shrnutí

26. Jak tedy vyplývá ze shora uvedeného, právní kvalifikace skutku, který spáchal obviněný L. B., použitá v napadeném rozsudku odvolacího soudu, sice není odpovídající a zcela výstižná, protože tento skutek vykazuje všechny znaky přečinu obecného ohrožení z nedbalosti podle § 273 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Toto správné právní posouzení by však znamenalo změnu rozhodnutí v neprospěch obviněného s ohledem na vyšší trestní sazbu trestu odnětí svobody stanovenou za zmíněný přečin (ve výměře 6 měsíců až 5 let oproti sazbě téhož trestu podle § 147 odst. 2 tr. zákoníku ve výměře 6 měsíců až 4 roky). Takové změně pak brání zákaz *reformationis in peius* (změny k horšímu), konkretizovaný pro dovolací řízení v ustanoveních § 265p odst. 1 a § 265s odst. 2 tr. ř., který nedovoluje, aby nové rozhodnutí bylo pro obviněného méně příznivé, než jaké bylo původní rozhodnutí.

27. Vzhledem k tomu námitky obviněného sice do jisté míry odpovídaly uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., avšak nebyly shledány opodstatněnými.

28. Proto Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné, takže nepřezkoumával zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí ani správnost řízení mu předcházejícího. Jde totiž o závěr, který lze učinit bez takové přezkumné činnosti pouze na podkladě spisu a obsahu dovolání, aniž by bylo třeba opatřovat další vyjádření dovolatele či ostatních stran trestního řízení nebo dokonce doplňovat řízení provedením důkazů podle § 265r odst. 7 tr. ř.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Č. 1

I. Otázku, zda mezi účastníky v řízeních, která nemají spornou povahu, dochází ke střetu zájmů (§ 21 odst. 4, resp. § 32 odst. 2 o. s. ř.), je nutné řešit s odkazem na povahu (hmotně)právního vztahu, který má být v řízení vypořádán.

II. Ke střetu zájmů (§ 21 odst. 4, resp. § 32 odst. 2 o. s. ř.) dochází v řízení o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce pouze ve vztahu mezi osobou, která má být vyloučena z výkonu funkce člena statutárního orgánu, a obchodní korporací, které se týká (tvrzený) důvod, pro nějž má být dotčená osoba vyloučena.

Č. 1

III. Jestliže nic nenasvědčuje tomu, že je stav, kdy právnická osoba nemůže vystupovat před soudem, přechodný a že bude v dohledné době odstraněn, je namístě dbát hospodárnosti řízení a právnické osobě ustanovit opatrovníka k ochraně jejích procesních práv.

Opatrovník procesně právní [Opatrovník], Opatrovník kolizní [Opatrovník]

§ 29 odst. 2 o. s. ř.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2022, sp. zn. 27 Cdo 2286/2021, ECLI:CZ:NS:2022:27.CDO.2286.2021.1

Nejvyšší soud změnil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 11. 2020, sp. zn. 14 Cmo 84/2020, ve znění usnesení téhož soudu ze dne 24. 3. 2021, sp. zn. 14 Cmo 284/2020, v části druhého výroku, již byla potvrzena část výroku I. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 8. 2020, sp. zn. 74 Cm 54/2020, kterou byla společnost A. I. ustanovena opatrovnice M. K., advokátka, se sídlem v P., tak, že část výroku I. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 8. 2020, sp. zn. 74 Cm 54/2020, kterou byla společnost A. I. ustanovena opatrovnice M. K., advokátka, se sídlem v P., se mění tak, že společnosti A. I. se opatrovník neustanovuje; současně dovolání společnosti B. B. zamítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Navrhovatel se svým návrhem doručeným Městskému soudu v Praze 10. 3. 2020 jako společník společnosti B. B. (dále také „první společnost“) domáhá vyloučení J. V. z funkce jednatele (dále také „vylučovaný jednatel“), resp. rozhodnutí o tom, že vylučovaný jednatel nesmí po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí o vyloučení vykonávat funkci člena statutárního orgánu jakékoli obchodní korporace. Odkazuje přitom na § 65 a násl. zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění účinném do 31. 12. 2020 (dále jen „z. o. k.“), a tvrdí, že vylučovaný jednatel od roku 2018 (tedy v posledních třech letech) opakovaně a závažně porušoval povinnost jednat při výkonu funkce jednatele první společnosti s péčí řádného hospodáře.

2. Vedle toho se navrhovatel domáhá zrušení první společnosti, nařízení její likvidace a jmenování likvidátora, a sice proto, že první společnost již podle navrhovatele nemůže vykonávat svou činnost pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky [§ 93 písm. c) z. o. k.].

3. Usnesením ze dne 11. 6. 2020, č. j. 74 Cm 54/2020-88, Městský soud v Praze vyloučil „řízení“ o zrušení první společnosti s likvidací, nařízení její likvidace a jmenování likvidátora k samostatnému řízení.

4. Usnesením ze dne 22. 7. 2020, č. j. 74 Cm 54/2020-109, Městský soud v Praze přibral do řízení jako účastníky společnosti: Č. r. (dále jen „druhá společnost“), A. I. (dále také „třetí společnost“) a „Y.“ (dále jen „čtvrtá společnost“), neboť vylučovaný jednatel je (vedle první společnosti) i členem jejich statutárních orgánů.

5. Usnesením ze dne 26. 8. 2020, č. j. 74 Cm 54/2020-123, Městský soud v Praze ustanovil první, druhé a třetí společnosti opatrovnici M. K. (dále jen „opatrovnice“) [výrok I.] a určil, že za čtvrtou společnost může v řízení jednat pouze její (druhý) společník M. V. (dále jen „druhý společník“) [výrok II.].

6. Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

1) Vylučovaný jednatel je jediným jednatelem první společnosti.

2) První společnost jednající vylučovaným jednatelem udělila Mgr. M. D., advokátovi, se sídlem v P., (dále jen „advokát“), procesní plnou moc pro celé řízení vedené v projednané věci, která je datována 21. 5. 2020 (č. I. 68) [dále jen „procesní plná moc“].

3) Vylučovaný jednatel je jediným členem představenstva druhé společnosti.

4) Vylučovaný jednatel je jediným jednatelem třetí společnosti.

5) Vylučovaný jednatel je jedním ze dvou společníků čtvrté společnosti.

7. Soud prvního stupně konstatoval, že vylučovaný jednatel je jedinou osobou, která může v řízení jednat jménem první společnosti. Na tom podle soudu nic nemění ani procesní plná moc. Je tomu tak proto, že advokát je povinen řídit se pokyny první společnosti, které by za společnost uděloval vylučovaný jednatel. K tomu soud prvního stupně odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. [29 Cdo 1593/2014](#) (uveřejněné pod číslem 44/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek; dále jen „R 44/2017“).

8. Soud dále konstatoval, že vylučovaný jednatel je jediným členem představenstva druhé společnosti, a tak není ani v této společnosti jediná osoba, která by za ni mohla v řízení jednat. Obdobný závěr učinil soud také ve vztahu ke třetí společnosti.

9. Ve čtvrté společnosti je vylučovaný jednatel jedním ze dvou společníků. Vzhledem k tomu, že za společnost může jednat (sám) každý ze společníků, soud určil, že za čtvrtou společnost může v řízení jednat pouze její druhý společník.

10. Proti usnesení soudu prvního stupně podaly první, druhá a třetí společnost odvolání. Jménem druhé společnosti podali odvolání vylučovaný jednatel a předseda dozorčí rady (č. l. 127). Za první a třetí společnost podal odvolání advokát s tím, že třetí společnost jednající vylučováním jednatelem udělila advokátovi generální plnou moc, která je datována 11. 6. 2019 a jež byla předložena až v průběhu odvolacího řízení 10. 9. 2020 (č. l. 133) [dále jen „generální plná moc“].

11. Vrchní soud v Praze:

1) usnesením ze dne 2. 11. 2020, č. j. 14 Cmo 284/2020-146, změnil část výroku I. usnesení soudu prvního stupně tak, že se druhé společnosti opatrovnice neustanovuje (první výrok), a

2) usnesením ze dne 24. 3. 2021, č. j. 14 Cmo 284/2020-159, potvrdil část výroku I. usnesení soudu prvního stupně, kterou byla jmenována opatrovnice první a třetí společnosti (druhý výrok).

12. Odvolací soud nejprve konstatoval, že za druhou společnost může v řízení jednat předseda dozorčí rady, a proto není dán důvod, pro nějž by této společnosti měla být ustanovena opatrovnice.

13. Ve vztahu k první a třetí společnosti soud uvedl, že usnesení soudu prvního stupně netrpí namítanou vadou spočívající v jeho nepřezkoumatelnosti (k čemuž odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2543/2011](#), uveřejněný pod číslem 100/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

14. Dále odkázal na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 9. 2016, sp. zn. [14 Cmo 360/2015](#) (uveřejněné pod číslem 1/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), a uvedl, že v řízení o vyloučení člena statuárního orgánu z výkonu funkce není z důvodu střetu zájmů připuštěno, aby byla obchodní korporace „zastoupena dotčeným členem“ jejího statutárního orgánu. Zájmy obchodní korporace a „dotčeného člena“ statutárního orgánu v řízení mohou být protichůdné a je nutné zachovat možnost jejich svobodného prosazování.

15. Podle odvolacího soudu je správný i závěr soudu prvního stupně, podle něhož není-li z důvodu střetu zájmů připuštěno, aby obchodní korporaci „zastupoval dotčený člen“ jejího statutárního orgánu, nelze z téhož důvodu akceptovat ani její zastoupení advokátem na základě plné moci udělené tímto členem statutárního orgánu. Proto byl odvolací soud názoru, že procesní plná moc a generální plná moc představují „nepřípustné jednání za dané obchodní korporace.“

II.

Dovolání a vyjádření k němu

16. Proti usnesení Vrchního soudu ze dne 24. 3. 2021, č. j. 14 Cmo 284/2020-159, podal za první a třetí společnost advokát dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), máje za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek procesního práva, „při jejichž řešení se odvolací soud

odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny“, a sice (posuzováno podle obsahu):

- 1) zda lze s odkazem na povahu řízení o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce „automaticky předpokládat“ střet zájmů vylučovaného člena statutárního orgánu a obchodní korporace,
- 2) zda může za obchodní korporaci v řízení o vyloučení člena statutárního orgánu jednat advokát, kterému udělil jménem obchodní korporace (před zahájením řízení) plnou moc vylučovaný člen statutárního orgánu, a
- 3) zda soud může s odkazem na povahu řízení o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce „předpokládat“, že je (vždy) dáno nebezpečí z prodlení.

č. 1

17. Posuzováno podle obsahu napadá první společnost pouze tu část výroku usnesení Vrchního soudu ze dne 24. 3. 2021, č. j. 14 Cmo 284/2020-159, již byla potvrzena část výroku I. usnesení soudu prvního stupně, kterou byla opatrovnice jmenována první společnosti. Třetí společnost pak napadá pouze tu část výroku usnesení Vrchního soudu ze dne 24. 3. 2021, č. j. 14 Cmo 284/2020-159, již byla potvrzena část výroku I. usnesení soudu prvního stupně, kterou byla opatrovnice jmenována třetí společnosti.

18. Advokát jménem dovolatelek namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a navrhuje, aby Nejvyšší soud zrušil dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu a ve vztahu k první a třetí společnosti i výrok I. rozhodnutí soudu prvního stupně a aby věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

19. Ve vztahu k první z otázek formulovaných v dovolání dovolatelky zpochybňují závěr odvolacího soudu, podle něhož řízení o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce nepřipouští, aby za obchodní korporaci v řízení jednal vylučovaný člen jejího statutárního orgánu. S odkazem na [R 44/2017](#) uvádějí, že k vyloučení osoby zástupce ze zastupování nestačí pouhá možnost střetu se zájmy zastoupeného. Rozpor zájmů musí podle dovolatelek existovat a musí být v řízení zjištěn (postaven najisto) s tím, že jej nelze „bez dalšího předpokládat s odkazem na povahu (...) řízení a povahu funkce statutárního orgánu ve společnosti.“

20. Ve vztahu k druhé z otázek formulovaných v dovolání dovolatelky zpochybňují závěr odvolacího soudu, podle něhož nelze přijmout procesní plnou moc a generální plnou moc, neboť je advokátovi jménem dovolatelek udělil vylučovaný jednatel. Uvádějí, že advokát je povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta, kterým jsou právě dovolatelky. Proto nelze rozpor zájmů advokáta se zájmy dovolatelek vyvozovat jen z toho, že advokátovi za dovolatelky udělil procesní plnou moc, resp. generální plnou moc vylučovaný jednatel. Dovolatelky nadto namítají, že třetí společnost udělila advokátovi generální plnou moc ještě před zahájením řízení v projednávané věci.

21. Ve vztahu ke třetí z otázek formulovaných v dovolání dovolatelky poukazují na to, že se odvolací soud nezabýval tím, zda je v projednávané věci dáno nebezpečí z prodlení, které je nezbytným předpokladem pro jmenování procesního opatrovníka právnické osoby.

Soudům nižších stupňů vytýkají také to, že je soudy před jmenováním opatrovníka nevyzvaly, aby se jednání jejich jménem „ujala jiná k tomu oprávněná osoba“.

22. Vylučovaný jednatel se ve vyjádření k dovolání (datovaném 16. 6. 2021) ztotožnil s důvody dovolání s tím, že napadené rozhodnutí bylo podle něj přijato „na podkladě formalistického přístupu.“

III.

Přípustnost dovolání

23. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

č. 1

24. Podle § 237 o. s. ř. je (není-li stanoveno jinak) dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

25. Nejvyšší soud předesílá, že se nezabýval otázkou, zda je advokát oprávněn podat jménem první a třetí společnosti dovolání, byl-li k jednání za tyto společnosti zmocněn vylučovaným jednatelem. Je tomu tak proto, že právě otázka právního postavení vylučovaného jednatele, resp. oprávnění advokáta jednat jménem první a třetí společnosti, byl-li k tomu zmocněn vylučovaným jednatelem, představuje důvod podaného dovolání (obdobně například usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. [II. ÚS 2502/15](#), ze dne 23. 10. 2018, sp. zn. [III. ÚS 1472/18](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2021, sp. zn. [27 Cdo 2099/2020](#)).

26. Dovolání je přípustné pro řešení otázek formulovaných v dovolání, neboť ty v rozhodovací praxi odvolacího soudu dosud nebyly vyřešeny.

IV.

Důvodnost dovolání

a) Použité právní předpisy

27. Podle § 21 odst. 4 o. s. ř. za právnickou osobu nemůže jednat ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy právnické osoby.

28. Podle § 29 odst. 2 o. s. ř. opatrovníka ustanoví předseda senátu též právnické osobě, která jako účastník řízení nemůže před soudem vystupovat proto, že tu není osoba oprávněná za ni jednat nebo že je sporné, kdo je osobou oprávněnou za ni jednat (§ 21), je-li tu nebezpečí z prodlení.

29. Podle § 32 odst. 2 o. s. ř. zástupcem účastníka nemůže být ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného.

b) K postavení účastníka, který má v řízení jednat za jiného účastníka řízení

30. Fyzická osoba, která je členem statutárního orgánu právnické osoby, nemá právo jednat jménem této právnické osoby ve sporu, který s ní vede. Nemá-li právnická osoba obsazen statutární orgán oprávněný jejím jménem jednat, soud jí může ustanovit opatrovníka pro řízení (v poměrech právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. [2 Cdon 680/97](#), uveřejněné pod číslem 37/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, aktuálně viz například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2018, sp. zn. [27 Cdo 3597/2018](#)).

31. Tento závěr vychází z premisy, že v řízeních, ve kterých účastníci vystupují v kontradiktorním postavení, je mezi opačnými stranami sporu přirozený střet zájmů, pro nějž je nepřípustné, aby v řízení jedna ze stran sporu jednala za opačnou stranu sporu (§ 21 odst. 4, resp. § 32 odst. 2 o. s. ř.).

č. 1

32. K tomu je ovšem třeba doplnit, že bez dalšího nelze vyloučit situaci, kdy bude za účastníka řízení vystupovat jiný účastník řízení, který stojí na stejné straně sporu. Možnost, že bude jménem účastníka jednat jiný účastník stojící na téže straně sporu, je obecně připuštěna a případný střet zájmů a z něj plynoucí následky (§ 21 odst. 4, resp. § 32 odst. 2 o. s. ř.) je namístě zkoumat vždy v závislosti na (konkrétních) skutečnostech, které vyšly (v daném řízení) najevo. Jinak řečeno, ke střetu zájmů v těchto případech nedochází automaticky jen kvůli procesnímu postavení účastníků (stran).

33. Tato obecná pravidla platí nejen pro řízení, v nichž strany vystupují v kontradiktorním postavení, ale použijí se přiměřeně i v řízeních, která nejsou založena na sporném postavení stran (v poměrech řízení o návrhu povinného na zastavení výkonu rozhodnutí srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2008, sp. zn. [20 Cdo 2765/2006](#)).

34. Ve zvláštních řízeních soudních je ovšem situace odlišná právě v tom, že účastníci těchto řízení nevystupují v kontradiktorním postavení. Proto zde na střet zájmů, který je přirozeně přítomný mezi stranami sporných řízení, nelze usuzovat jen s odkazem na procesní postavení účastníků. Otázku, zda mezi účastníky řízení, která nemají spornou povahu, dochází ke střetu zájmů, jenž je imanentní mezi účastníky řízení vystupujícími v kontradiktorním postavení, je nutné řešit s odkazem na povahu (hmotně)právního vztahu, který má být v řízení vypořádán.

35. V poměrech řízení o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce, je klíčové, jak je vymezen (tvrzený) důvod, pro který má být z výkonu funkce vyloučen.

36. Toto řízení totiž – v obecné poloze – směřuje k vyloučení dotčené osoby z výkonu funkce člena statutárního orgánu ve všech obchodních korporacích, v nichž tuto funkci vykonává (§ 66 odst. 1 z. o. k.). Z tohoto důvodu jsou účastnicemi řízení vedle navrhovatele a toho, kdo má být z funkce člena statutárního orgánu vyloučen, i všechny obchodní korporace, v nichž dotyčná osoba vykonává funkci člena statutárního orgánu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2018, sp. zn. [29 Cdo 2227/2016](#), uveřejněné pod číslem 53/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Důvod, kvůli kterému je řízení vedeno (například tvrzené opakované a závažné porušení péče řádného hospodáře), se ovšem může týkat jen některé z obchodních korporací, v nichž ten, kdo má být vyloučen, vykonává funkci člena statutárního orgánu.

37. Proto je namístě vycházet z toho, že ke střetu zájmů, jenž je přirozeně přítomný mezi účastníky řízení vystupujícími v kontradiktorním postavení, dochází v řízení o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce pouze ve vztahu mezi osobou, která má být vyloučena z výkonu funkce člena statutárního orgánu, a obchodní korporací, které se týká důvod, pro nějž má být dotčená osoba vyloučena. Za tuto obchodní korporaci proto v řízení o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce nesmí jednat ten, kdo má být z výkonu funkce jednatele vyloučen.

38. Naproti tomu u obchodní korporace, které se důvod, pro nějž má být dotčená osoba vyloučena z výkonu funkce člena statutárního orgánu, netýká, již tato překážka bez dalšího nenastupuje. Případný střet zájmů – a z něj plynoucí následky (§ 21 odst. 4, resp. § 32 odst. 2 o. s. ř.) – je u nich namístě zkoumat vždy v závislosti na (konkrétních) skutečnostech, které vyšly (v daném řízení) najevo (ke střetu zájmů nedochází automaticky).

39. V poměrech projednávané věci navrhovatel v návrhu tvrdí, že vylučovaný jednatel od roku 2018 opakovaně a závažně porušoval povinnost jednat při výkonu funkce jednatele první společnosti s péčí řádného hospodáře.

40. Vyšel-li tedy odvolací soud z toho, že vylučovaný jednatel nemůže v řízení již jen kvůli svému procesnímu postavení jednat za první společnost, a proto je namístě jí ustanovit opatrovníka, neboť zde není nikdo, kdo by byl oprávněn za první společnost jednat, je jeho právní posouzení této právní otázky správné. To platí i přesto, že první společnost jednající vylučovaným jednatelem udělila advokátovi po zahájení řízení v projednávané věci procesní plnou moc. Existuje-li totiž střet zájmů mezi účastníkem (právníckou osobou) a osobou za něj jednající, jsou procesní úkony, které jednající osoba za právníckou osobu činila, od počátku neúčinné a soud k nim nesmí přihlížet (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 2020, sp. zn. [20 Cdo 1453/2020](#)). Takovým procesním úkonem je přitom i udělení procesní plné moci.

41. Potvrdil-li však odvolací soud jako věcné správné rozhodnutí, kterým soud prvního stupně – a to opět s odkazem na procesní postavení vylučovaného jednatele – ustanovil procesního opatrovníka třetí společnosti, potom již jeho právní posouzení této právní otázky obstát nemůže. Důvody, pro které chce navrhovatel dosáhnout vyloučení vylučovaného jednatele z výkonu funkce statutárního orgánu, se totiž vztahují pouze k první společnosti; třetí společnosti se nijak nedotýkají. Proto nelze vycházet z toho, že mezi vylučovaným jednatelem a třetí společností je bez dalšího střet zájmů.

c) K nebezpečí z prodlení jako podmínce pro ustanovení procesního opatrovníka

42. Z ustálené rozhodovací praxe se podává, že:

1) Smyslem a účelem ustanovení (procesního) opatrovníka podle § 29 odst. 2 o. s. ř. je řádné hájení zájmů právnícké osoby, k ochraně jejichž práv byl opatrovník ustanoven, v občanském soudním řízení.

2) Není-li právnícké osobě, která před soudem jako účastník nemůže vystupovat, opatrovník ustanoven, je zasaženo její právo na spravedlivý proces a řízení trpí zmatečností vadou podle § 229 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

3) A naopak, opatrovník může být účastníku řízení (právnícké osobě) ustanoven jedinečně tehdy, když zájmy (práva) právnícké osoby nemůže hájit osoba oprávněná za ni jednat. Byl-li účastníku řízení ustanoven (procesní) opatrovník, ačkoli k tomu nebyly splněny podmínky formulované v § 29 odst. 2 o. s. ř., a uvedené mělo za následek, že soud nejednal s účastníkem, nebo s jiným jeho zástupcem (např. s jeho zákonným zástupcem nebo s kolizním opatrovníkem), jde o případ, kdy účastníku byla nesprávným postupem soudu v průběhu řízení odňata možnost jednat před soudem, a tak je i takové řízení zatíženo zmatečností vadou (§ 229 odst. 3 o. s. ř.).

43. Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2020, sp. zn. [27 Cdo 616/2019](#), a judikaturu v tomto rozhodnutí citovanou.

44. Bližším výkladem zákonného požadavku, aby byl procesní opatrovník právnícké osoby jmenován pouze, je-li tu nebezpečí z prodlení, se však Nejvyšší soud doposud nezabýval.

č. 1

45. Ustanovení procesního opatrovníka právnícké osoby přichází podle výslovné dikce zákona (§ 29 odst. 2 o. s. ř.) v úvahu ve dvou typových případech, ve kterých je právnícká osoba účastnicí civilního soudního řízení, aniž by mohla před soudem sama vystupovat. Jde jednak o případ, kdy právnícká osoba nemůže vystupovat před soudem proto, že tu není (chybí) osoba oprávněná za ni jednat, a jednak o případ, kdy právnícká osoba nemůže vystupovat před soudem proto, že je sporné, kdo je oprávněn za ni jednat. Ve vztahu k oběma těmito (jinak samostatným) skutkovým podstatám zákon stanoví, že ustanovení procesního opatrovníka právnícké osoby přichází v úvahu pouze, je-li tu nebezpečí z prodlení.

46. Účelem pravidla, které ustanovení procesního opatrovníka právnícké osoby podmiňuje nebezpečím z prodlení, je zmírnit nepřiměřenou tvrdost, k níž by docházelo (mohlo docházet), pokud by bylo ustanovení procesního opatrovníka právnícké osoby závislé jen na tom, zda je (ryze formálně) naplněna jedna ze dvou skutkových podstat popsanych v předchozím odstavci.

47. Ustanovení procesního opatrovníka je totiž citelným zásahem do vnitřních poměrů právnícké osoby, k němuž je na místě přikročit pouze tam, kde nelze docílit ochrany procesních zájmů právnícké osoby jiným, méně invazivním řešením. To se ostatně podává již ze skutečnosti, že byl-li právnícké osobě ustanoven procesní opatrovník, ačkoli nebyly splněny podmínky formulované v § 29 odst. 2 o. s. ř., a uvedené mělo za následek, že soud nejednal s účastníkem, nebo s jiným jeho zástupcem, jde o případ, kdy účastníku byla nesprávným postupem soudu v průběhu řízení odňata možnost jednat před soudem, a tak je takové řízení zatíženo zmatečností vadou (§ 229 odst. 3 o. s. ř.).

48. Opatřením soudu, které je méně invazivní, než ustanovení procesního opatrovníka právnícké osoby, přitom může být i možnost v řízení posečkat (ať již neformálně nebo jej přerušit), a to zejména nasvědčují-li skutečnosti, které vyšly za řízení najevo, tomu, že stav, kdy před soudem právnícká osoba nemůže vystupovat, je pouze přechodný. Přitom musí platit, že tento stav bude v dohledné době odstraněn, aniž by došlo k neúměrným průtahům v řízení, v jehož rámci je schopnost právnícké osoby vystupovat před soudem posuzována.

49. Jestliže naopak nic nenasvědčuje tomu, že stav, kdy právnícká osoba, která je účastníkem řízení, nemůže vystupovat před soudem (proto, že tu není osoba oprávněná za ni jednat nebo že je sporné, kdo je osobou oprávněnou za ni jednat), je přechodný a že bude v dohledné

době odstraněn, je namístě dbát hospodárnosti řízení a právnické osobě procesního opatrovníka (k ochraně jejích procesních práv) ustanovit. Odpadne-li přitom za řízení důvod, pro nějž byl procesní opatrovník ustanoven, funkce opatrovníka bez dalšího zaniká (srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [27 Cdo 616/2019](#)).

50. Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že nemůže-li první společnost vystupovat před soudem, protože tu není osoba oprávněná za ni jednat (viz výše), aniž by za řízení vyšlo najevo, že jde o přechodný stav, který bude v dohledné době odstraněn, bylo (byť implicitní) řešení otázky existence nebezpečí z prodlení ze strany odvolacího soudu správné.

č. 1

51. Ve vztahu ke třetí společnosti je řešení otázky nebezpečí z prodlení nadbytečné, neboť – jak již bylo řečeno – vzhledem ke (skutkovému) vymezení důvodu vyloučení v projednávané věci nelze ve vztahu k této společnosti bez dalšího vycházet z toho, že tu není osoba oprávněná za třetí společnost jednat (viz výše).

d) Shrnutí

52. Jelikož právní posouzení věci co do řešení otázky, zda dovolatelka A. I. nemůže vystupovat v řízení, protože tu není osoba oprávněná za ni jednat, je-li jejím jediným jednatelem společnosti J. V., není správné, a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem (přičemž dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout), Nejvyšší soud podle § 243d písm. b) o. s. ř. změnil rozhodnutí odvolacího soudu tak, že společnosti A. I. se procesní opatrovník neustanovuje.

53. Jelikož se dovolatelce B. B. (jednající J. V.) prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahového vymezení správnost rozhodnutí odvolacího soudu nepodařilo zpochybnit, Nejvyšší soud dovolání společnosti B. B. zamítl podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.

č. 2

Rozsudek, jehož nedílnou součástí je geometrický plán vyhotovený jako originál v listinné podobě, nelze doručit prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, neboť to jeho povaha neumožňuje.

Doručování, Datové schránky,

§ 45 odst. 2 o. s. ř., § 45 odst. 3 o. s. ř., § 17 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb., § 22 odst. 1 písm. a) zákona č. 300/2008 Sb., § 24 odst. 4 písm. b) zákona č. 300/2008 Sb., § 48 odst. 1 zákona č. 256/2013 Sb., § 48 odst. 2 zákona č. 256/2013 Sb., § 13 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1994 Sb., § 16 odst. 6 zákona č. 200/1994 Sb.

č. 2

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2022, sp. zn. 20 Cdo 588/2022, ECLI:CZ:NS:2022:20.CDO.588.2022.1

Nejvyšší soud k dovolání 4) žalovaného změnil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 10. 2021, sp. zn. 4 Co 200/2020, tak, že usnesení Městského soudu v Praze ze dne 24. 6. 2020, sp. zn. 11 Co 46/2015, se mění tak, že usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 20. 10. 2014, sp. zn. 13 C 271/2005, ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze ze dne 3. 7. 2015, sp. zn. 11 Co 46/2015, se ruší a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 6 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze usnesením ze dne 3. 7. 2015, č. j. 11 Co 46/2015-610, potvrdil usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 20. 10. 2014, č. j. 13 C 271/2005-582, jímž bylo odmítnuto jako opožděné odvolání 4) žalovaného proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 26. 2. 2014, č. j. 13 C 271/2005-467 (dále také jen „rozsudek“), a jímž bylo rozhodnuto, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení; zároveň rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu odvolacího řízení.

2. Proti tomuto usnesení podal 4) žalovaný z důvodu uvedeného v ustanovení § 229 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o. s. ř.“, žalobu pro zmatečnost. Uvedl, že mu rozsudek nebyl řádně doručen, když byl zaslán jeho tehdejšímu právnímu zástupci do datové schránky, ačkoliv součástí tohoto rozsudku byl geometrický plán, jehož povaha (originál v listinné podobě) neumožňovala doručení elektronickou formou (k tomu odkázal na usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 18. 2. 2018, sp. zn. 19 Co 12/2018). Odvolání proto podal včas, byť ještě nezačala běžet lhůta k odvolání (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1199/96, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. [29 Odo 202/2003](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 7. 2007, sp. zn. [20 Cdo 1374/2006](#)).

3. Městský soud v Praze usnesením ze dne 24. 6. 2020, č. j. 11 Co 46/2015-979, žalobu pro zmatečnost zamítl a o nákladech řízení rozhodl tak, že 4) žalovaný je povinen nahradit žalobcům náklady řízení ve výši 4 800 Kč a ve vztahu mezi ostatními účastníky (žalobci vůči ostatním žalovaným a žalovaní navzájem) nemá žádný z nich právo na náhradu nákladů řízení. Dospěl k závěru, že v tomto případě nebyl důvod zmatečnosti dán, neboť usnesením, jenž napadl 4) žalovaný, nebylo řízení skončeno.

4. K odvolání 4) žalovaného Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 7. 10. 2021, č. j. 4 Co 200/2020-1040, usnesení soudu prvního stupně ve výroku I. a III. potvrdil, ve výroku II. změnil výši náhrady nákladů řízení na 5 400 Kč, a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. V důvodech svého rozhodnutí odvolací soud uvedl, že rozsudek byl 4) žalovanému doručen do datové schránky jeho předchozího právního zástupce a pro posouzení včasnosti jím podaného odvolání je rozhodující, že byl rozsudek úplný ve výroku, odůvodnění i správném poučení o možnosti podat opravný prostředek proti němu. Naopak relevantní pro posouzení včasnosti odvolání není to, zda byl geometrický plán 4) žalovanému doručen v nečitelné podobě či v rozporu se zákonem č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konversi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o elektronických úkonech“. Takový nedostatek navíc mohl 4) žalovaný namítat bezprostředně po doručení rozsudku žádostí o jeho opětovné doručení, jakož i mohl podat blanketní odvolání, což ovšem neučinil, a ani následně nepožádal o prominutí zmeškání lhůty. Soud prvního stupně tedy správně žalobu pro zmatečnost zamítl, nicméně v souladu s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. [21 Cdo 1269/2006](#), se jednalo o žalobu přípustnou.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal 4) žalovaný dovolání. Namítl, že odvolací soud postupoval nesprávně při právním posouzení otázky, zdali bylo možné rozsudek doručovat do datové schránky účastníků řízení, a tedy zdali takovým doručením započala dovolateli běžet lhůta k podání odvolání proti rozsudku. Uvedl, že do datové schránky jeho tehdejšího právního zástupce byla dne 28. 5. 2014 doručena datová zpráva, která obsahovala text samotného rozsudku a prostý sken geometrického plánu. Tento geometrický plán byl přitom jako originál vyhotoven v listinné podobě a se skenem vytvořeným soudem se neshodoval (originál byl tvořen jednou stranou textu ve formátu A4 a dvěma stranami grafické části ve formátu A3, kdežto doručený sken se skládal ze šesti stran, z toho grafická část byla rozdělena na pět stran ve formátu A4, které na sebe logicky nenavazovaly). Dovolatel měl možnost plně se seznámit s geometrickým plánem až nahlédnutím do spisu, a to dne 3. září 2014, přičemž odvolání podal dva dny poté. Rozdíly mezi originálem a doručeným skenem geometrického plánu se odvolací soud v napadeném usnesení zabýval poměrně stroze, ačkoliv na ně dovolatel upozorňoval při jednání před odvolacím soudem, proto dovolatel z tohoto důvodu považuje rozhodnutí odvolacího soudu za nepřezkoumatelné. S ohledem na výše uvedené nedostatky skenu geometrického plánu, jenž byl součástí doručovaného stejnopisu rozsudku, nemohlo dojít k účinnému doručení a nezačala tak běžet lhůta k podání odvolání. Dovolatel tak v souvislosti s již vysloveným Nejvyššímu soudu předložil k vyřešení následující otázky, a to:

- „zda povaha dokumentu – rozhodnutí, jehož nedílnou součástí je listina vyhotovená oprávněnou osobou pouze v listinné podobě, kterou nelze platně konvertovat do elektronické podoby pro její specifičnost – umožňuje doručení prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky;
- zda stejnopis rozhodnutí, jehož nedílnou součástí je jiná listina, naplňuje formální požadavky na stejnopis, i pokud je bez této své nedílné součásti, příp. s příložením nedílné součásti neodpovídající originálu; jinými slovy zda se stále jedná o veřejnou listinu;
- zda doručení dokumentu – rozhodnutí, jehož nedílnou součástí je jiná listina – plní svou materiální funkci (tj. objektivní možnost seznámit se s rozhodnutím), i pokud je dokument doručen v neúplné, nečitelné a nekvalitní podobě (vzhledem k nedílnosti dokumentů), příp. se svou nedílnou součástí v podobě neodpovídající originálu;
- zda odmítnutí věcného projednání odvolání proti rozhodnutí, jehož nedílnou součástí je jiná listina a které bylo účastníkovi doručeno v neúplné podobě (vzhledem k nedílnosti dokumentů), nepředstavuje zásah do práva účastníka domoci se ochrany svých práv u soudu garantovaného čl. 36 Listiny základních práv a svobod;
- zda odvolání podané dovolatelem proti rozsudku vyvolává procesněprávní účinky včasného odvolání, a to i přes skutečnost, že lhůta k podání odvolání nezačala běžet s ohledem na neúčinné doručení rozsudku.“

při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

6. Dovolatel dále předložil Nejvyššímu soudu otázky, které dosud nebyly v rozhodování dovolacího soudu vyřešeny, a to konkrétně:

- „zdali je možné doručit stejnopis rozhodnutí – rozsudku, jehož nedílnou součástí je geometrický plán vyhotovený oprávněnou osobou a existující pouze v listinné podobě – prostřednictvím veřejné datové sítě;
- zdali vůči účastníku soudního řízení nastávají účinky doručení rozhodnutí (resp. jeho stejnopisu), pokud zároveň nedojde k řádnému doručení nedílné součásti stejnopisu rozhodnutí;
- zdali se jedná o řádný stejnopis rozhodnutí, jehož nedílnou součástí je jiný dokument, pokud tento stejnopis rozhodnutí neobsahuje také řádný stejnopis jeho nedílné součásti;
- zdali je soud oprávněn vytvořit vlastní „stejnopis“ geometrického plánu, jakožto výsledku zeměměřičské činnosti k tomu způsobilé osoby.“

7. Podle dovolatele je zde třeba vycházet z ustanovení § 45 o. s. ř. a ustanovení § 17 zákona o elektronických úkonech, z nichž vyplývá, že prostřednictvím datové schránky je možné doručovat pouze v případě, že to umožňuje povaha písemnosti (k tomu také např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. [20 Cdo 549/2019](#), stanovisko pléna

č. 2

Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. [Plsn 1/2015](#), uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 1, ročník 2017, str. 9, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2013, sp. zn. [21 Cdo 3489/2012](#)), přičemž právě geometrický plán pro svou specifčnost není možné nahradit konverzí (viz ustanovení § 24 odst. 4 písm. b/ zákona o elektronických úkonech), natož pouhým skenem. Proto rozsudek, jehož součástí je geometrický plán v listinné podobě, nelze doručovat v jeho elektronickém vyhotovení prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky adresáta (k tomu dovolatel odkázal na usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 2. 2018, sp. zn. 19 Co 12/2018, které se shoduje v podstatných znacích se zde projednávanou věcí a kde soud dospěl k totožnému právnímu závěru jako dovolatel). Přímo ve vztahu ke geometrickému plánu se podle dovolatele jedná o dovolacím soudem věc neřešenou a měla by být rozhodnuta stejně jako v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. [20 Cdo 549/2019](#), kde byla posuzována jiná písemnost, u níž není možné provést elektronickou konverzi. Navíc pokud doručený sken geometrického plánu neodpovídal jeho originálu, zejména z něj nebylo patrné, jaké konkrétní oddělené pozemky mají být vydány žalobcům, nemohl se dovolatel skutečně seznámit s obsahem předmětného rozhodnutí a kvalifikovaně zvážit svůj další procesní postup (k tomu dovolatel citoval nálezy Ústavního soudu ze dne 27. 8. 2009, sp. zn. [II. ÚS 264/09](#), v němž Ústavní soud dospěl k závěru, že doručení rozhodnutí v neúplné podobě je ze strany soudu zásahem do práv účastníka, a že pokud soud nezjedná nápravu, promítne se to do práva účastníka na spravedlivý proces). Takový stejnopis rozsudku (obsahující nedílnou součást, jež neodpovídá originálu) v souladu s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2013, sp. zn. [21 Cdo 2288/2012](#), není veřejnou listinou a nemůže vyvolat žádné právní následky. Podle dovolatele neřešenou otázkou je, zdali je soud oprávněn vytvořit stejnopis geometrického plánu, přičemž tato otázka má dokonce ústavní rozměr, neboť souvisí s principem dělby moci. Dovolatel se domnívá, že stejnopis geometrického plánu je oprávněna vytvořit pouze oprávněná osoba, které bylo uděleno úřední oprávnění pro ověřování výsledků zeměměřičských činností, když podle § 12 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1994 Sb., o zeměměřictví a o změně a doplnění některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o zeměměřictví“, výsledky zeměměřičských činností využívané pro správu a vedení katastru nemovitostí musí být ověřeny fyzickou osobou, které bylo uděleno úřední oprávnění pro ověřování výsledků zeměměřičských činností. Dovolatel dále poukázal na rozpor právního závěru odvolacího soudu se zákonem č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů, dále jen „katastrální zákon“, konkrétně zejména s ustanovením § 48, na základě něhož by doručovaný stejnopis rozsudku nebyl způsobilým podkladem pro zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí a v souladu s rozhodovací praxí nižších soudů by nebylo možné geometrický plán dodatečně po podání návrhu na vklad k věcné listině připojit (k tomu viz rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 7. 2000, sp. zn. 30 Co 162/99, rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 3. 1998, sp. zn. 33 Ca 27/97). S ohledem na výše uvedené dovolatel navrhl, aby dovolací soud napadené usnesení změnil tak, že se rozhodnutí soudu prvního stupně mění tak, že usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 7. 2015, č. j. 11 Co 46/2015-610, jakož i usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 20. 10. 2014, č. j. 13 C 271/2005-582, se ruší, případně aby dovolací soud napadené usnesení i usnesení soudu prvního stupně zrušil a vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

8. Žalovaný 3) považoval podané dovolání za nedůvodné a navrhl, aby bylo odmítnuto.

9. Žalobci ve svém vyjádření k dovolání uvedli, že není důvodné. Napadené rozhodnutí na právních otázkách, které dovolatel předložil Nejvyššímu soudu k řešení, nespočívá. Podstatné je, že dovolatel měl možnost se seznámit s obsahem rozsudku včetně geometrického plánu (v rozsahu dostačujícím pro podání odvolání) již dne 28. 5. 2014, kdy mu byla doručena datová zpráva. Její vady začal namítat až po podání zjevně opožděného odvolání. Navrhli proto, aby dovolací soud dovolání odmítl a přiznal žalobcům náhradu nákladů dovolacího řízení.

III.

Přípustnost dovolání

10. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 30. 9. 2017 (viz čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb.), a po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o usnesení, proti kterému je podle ustanovení § 237 o. s. ř. dovolání přípustné, neboť otázka, zda lze doručovat rozsudek, jehož nedílnou součástí je geometrický plán vyhotovený v listinné podobě, prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, nebyla dosud v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

č. 2

IV.

Důvodnost dovolání

11. Žalobou pro zmatečnost (§ 229 odst. 4 o. s. ř.) účastník může napadnout rovněž pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, jakož i pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost.

12. Důvodem žaloby pro zmatečnost podané je skutkově nebo právně chybný (v rozporu se zákonem učiněný) závěr o tom, že odvolání muselo být odmítnuto nebo že odvolací řízení muselo být zastaveno; žaloba pro zmatečnost není opodstatněná jen tehdy, jsou-li tyto závěry po skutkové a právní stránce v souladu se zákonem (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. [21 Cdo 489/2005](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2016, sp. zn. [21 Cdo 2918/2015](#), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. [27 Cdo 5184/2017](#)).

13. Podle ustanovení § 45 odst. 1, 3 o. s. ř. písemnost doručuje soud při jednání nebo jiném soudním úkonu. Podle odst. 2 téhož ustanovení, nedošlo-li k doručení písemnosti podle odstavce 1, doručí ji soud prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky. Není-li možné doručit písemnost prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, soud ji doručí na žádost adresáta na jinou adresu nebo na elektronickou adresu. Není-li možné doručit písemnost podle odstavce 2, předseda senátu nařídí doručit ji prostřednictvím a) doručujícího orgánu, nebo b) účastníka řízení či jeho zástupce.

14. Na základě ustanovení § 47 odst. 1 o. s. ř. se při doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky postupuje podle zvláštního právního předpisu.

15. Ustanovení § 17 odst. 1 věty druhé zákona o elektronických úkonech stanoví, že umožňuje-li to povaha dokumentu a má-li fyzická osoba, podnikající fyzická osoba nebo právnická osoba zpřístupněnu svou datovou schránku, orgán veřejné moci doručuje dokument této osobě prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje veřejnou vyhláškou nebo na místě.

16. Podle ustanovení § 22 odst. 1 písm. a) zákona o elektronických úkonech se konverzí rozumí úplné převedení dokumentu v listinné podobě do dokumentu obsaženého v datové zprávě nebo datovém souboru (dále jen „dokument obsažený v datové zprávě“) způsobem zajišťujícím shodu obsahu těchto dokumentů a připojení doložky o provedení konverze (dále jen „doložka“).

17. Konverze se neprovádí [§ 24 odst. 4 písm. b) zákona o elektronických úkonech], jde-li o dokument v listinné podobě, jehož jedinečnost nelze konverzí nahradit, zejména o občanský průkaz, cestovní doklad, zbrojní průkaz, řidičský průkaz, vojenskou knížku, služební průkaz, průkaz o povolení k pobytu cizince, rybářský lístek, lovecký lístek nebo jiný průkaz, vkladní knížku, šek, směnku nebo jiný cenný papír, los, sázenku, geometrický plán, rys nebo technickou kresbu.

18. Geometrický plán je neoddělitelnou součástí listiny (§ 48 odst. 1 katastrálního zákona), na podkladě kterého má být proveden zápis do katastru, je-li třeba předmět zápisu zobrazit do katastrální mapy, má-li být zpřesněno jeho geometrické a polohové určení nebo byl-li průběh hranice určen soudem. Podle odst. 2 téhož ustanovení musí být geometrický plán ověřen, že svými náležitostmi a přesností odpovídá platným právním předpisům, a opatřen souhlasem katastrálního úřadu s očíslováním parcel.

19. Úřední oprávnění se uděluje pro ověřování geometrického plánu, kopie geometrického plánu, upřesněného přidělového plánu, nového souboru geodetických informací katastru nemovitostí a dokumentace o vytyčení hranice pozemku [§ 13 odst. 1 písm. a) zákona o zeměměřictví].

20. Podle ustanovení § 16 odst. 6 zákona o zeměměřictví se ověření kopie geometrického plánu vyznačí textem: "Ověřuje se, že tato kopie souhlasí s geometrickým plánem.". K textu se připojí vlastnoruční podpis fyzické osoby, datum ověření kopie, číslo z evidence ověřených kopií a otisk razítka se státním znakem, jehož obsah je uveden v odstavci 4.

21. V souladu s výše citovaným lze dospět k závěru, že pokud nedošlo k doručení písemnosti (zde stejnopisu rozsudku včetně jeho nedílné součásti v podobě geometrického plánu vyhotoveného v listinné podobě) již při jednání či jiném soudním úkonu, jedinou možností, jak tuto písemnost účinně doručit, je využít služby doručujícího orgánu, nebo prostřednictvím účastníka řízení či jeho zástupce, neboť geometrický plán, který je součástí rozhodnutí a je vyhotoven jako originál v listinné podobě, nelze konvertovat do elektronické podoby, a to z důvodu nemožnosti dosáhnout shody ve smyslu ustanovení § 22 odst. 1 písm. a) zákona o elektronických úkonech. V takovém případě proto nelze uvažovat ani o uplatnění materiální

funkce doručení. Pokud tak soud 4) žalovanému doručil předmětný stejnopis rozsudku do datové schránky, nezačala 4) žalovanému běžet lhůta k podání odvolání.

22. Nadto jak správně uvedl dovolatel, nelze odhlédnout ani od skutečnosti, že kopie geometrického plánu, jež byla součástí doručovaného stejnopis rozsudku, nesplňovala náležitosti potřebné pro zápis práva do katastru nemovitostí.

23. Z uvedeného vyplývá, že napadené usnesení odvolacího soudu je nesprávné, a protože dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout, Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 243d písm. b) o. s. ř. změnil tak, že usnesení Městského soudu v Praze ze dne 24. 6. 2020, č. j. 11 Co 46/2015-979, se mění tak, že usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 20. 10. 2014, č. j. 13 C 271/2005-582, ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze ze dne 3. 7. 2015, č. j. 11 Co 46/2015-610, se zrušují (§ 235e odst. 2 věta první o. s. ř.) a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 6 k dalšímu řízení.

č. 2

24. V dalším řízení bude nutné opětovně doručit rozsudek včetně originálu (případně kopie ověřené osobou s úředním oprávněním obsahující náležitosti potřebné pro zápis do katastru nemovitostí) geometrického plánu, a to prostřednictvím doručujícího orgánu na adresu sídla právního zástupce 4) žalovaného. Poté nechť soud učiní úkony spojené s již podaným odvoláním podle ustanovení § 208 a násl. o. s. ř. (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1199/96, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. [29 Odo 202/2003](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 7. 2007, sp. zn. [20 Cdo 1374/2006](#)).

25. Právní názor vyslovený v tomto usnesení je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 235h odst. 2 o. s. ř.).

Č. 3

Podle bodu 22. článku IV. zákona č. 286/2021 Sb. uloží pověřený soudní exekutor v usnesení o zastavení exekuce státu, aby mu ve stanovené lhůtě zaplatil určenou částku paušálních nákladů exekuce; stát je osobou oprávněnou k podání odvolání proti takovému výroku.

Náklady exekuce, Stát

čl. IV bod 22 zákona č. 286/2021 Sb., § 28 zákona č. 120/2001 Sb., § 218 písm. b) o. s. ř.

Č. 3

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 4. 2022, sp. zn. 26 Co 97/2022, ECLI:CZ:KSHK:2022:26.CO.97.2022.1

Krajský soud v Hradci Králové změnil usnesení soudního exekutora ze dne 7. 3. 2022, sp. zn. 043 EX 1512/17, ve výroku III tak, že Česká republika je povinna prostřednictvím Okresního soudu v Náchodě zaplatit soudnímu exekutorovi náhradu nákladů za úkony spojené se zastavením exekuce 1 270,50 Kč do 3 měsíců od právní moci tohoto usnesení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Napadeným usnesením soudní exekutor podle části druhé článku IV bodu 18 zákona č. 286/2021 Sb. zastavil exekuci vedenou na majetek povinného (výrok I), oprávněně podle části druhé článku IV bodu 21 zákona č. 286/2021 Sb. přiznal formou slevy na dani z příjmu náhradu při zastavení exekuce ve výši 30 % z jistiny ve výši 675 Kč (výrok II), žádnému z účastníků nepřiznal nárok na náhradu nákladů řízení (výrok III) a České republice – Okresnímu soudu v Náchodě uložil podle části druhé článku IV bodu 22 zákona č. 286/2021 Sb. zaplatit soudnímu exekutorovi za úkony spojené se zastavením exekuce paušální náhradu nákladů exekuce 1 270,50 Kč do dvou měsíců od právní moci usnesení (výrok IV).

2. Soudní exekutor uzavřel, že na danou exekuci dopadá zákonná úprava vyplývající z ustanovení části druhé čl. IV bodu 18 až 24 zákona č. 286/2021 Sb. Oprávněný nesložil zálohu na náklady exekuce, proto exekutor exekuci zastavil a rozhodl o přiznání náhrady oprávněnému za zastavenou exekuci, o nákladech exekuce a náhradě nákladů účastníků řízení.

II.

Odvolání a vyjádření k němu

3. Proti usnesení podala odvolání Česká republika – Okresní soud v Náchodě, a to jen do jeho výroku IV. Namítla, že jí byla nesprávně uložena povinnost k plnění, výrok o přiznání paušální náhrady nákladů exekuce má mít pouze deklaratorní charakter a rozhodnutím soudního exekutora nelze okresnímu soudu ukládat povinnost k plnění formou exekučního titulu. Okresní soud není účastníkem řízení a představuje nadřízený orgán soudního exekutora. Navrhla, aby odvolací soud napadené usnesení ve výroku IV změnil tak, že soudnímu

exekutorovi se podle bodu 22. čl. IV zákona č. 286/2021 Sb. přiznává paušální náhrada nákladů exekuce 1 270,50 Kč.

4. Soudní exekutor ve vyjádření k podanému odvolání uvedl, že výrok rozhodnutí je určitý a srozumitelný, když je z něho jednoznačně patrné, jak bylo rozhodnuto i s ohledem na materiální vykonatelnost rozhodnutí. Nezbytnou náležitostí výroku musí být určitost ukládané povinnosti nebo určení právního vztahu či práva, aby z jeho znění bylo jednoznačně patrné, jak soudní exekutor rozhodl.

III.

Důvodnost odvolání

5. Krajský soud jako soud odvolací (§ 55c odst. 2 ex. ř.) po zjištění, že odvolání je přípustné (§ 55c odst. 1 ex. ř.), obsahuje všechny podstatné náležitosti (§ 205 o. s. ř.) a je podáno osobou oprávněnou a včas (§ 55c odst. 1 a 4 ex. ř.), projednal odvolání bez jednání (§ 214 odst. 2 písm. e/ a § 254 odst. 8 o. s. ř.). Přezkoumal napadené usnesení v mezích, ve kterých se odvolatel domáhal jeho přezkoumání (§ 212 o. s. ř.), a přihlížel i k důvodům, které nebyly v odvolání uplatněny (§ 212a odst. 1 o. s. ř.). Odvolání neshledal opodstatněným.

č. 3

6. Podle části druhé čl. IV bodu 22 zákona č. 286/2021 Sb., o změně občanského soudního řádu, exekučního řádu a některých dalších zákonů, za úkony spojené se zastavením exekuce podle bodů 18 až 21 náleží exekutorovi paušální náhrada nákladů ve výši 30 % paušálních hotových výdajů podle § 13 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., hrazená státem. Je-li exekutor plátcem daně z přidané hodnoty, náleží mu k náhradě nákladů podle věty první částka odpovídající této dani, kterou je exekutor povinen odvést podle zvláštního právního předpisu. Tuto náhradu vyplatí exekutorovi stát prostřednictvím exekučního soudu. O přiznání náhrady rozhodne exekutor v usnesení o zastavení exekuce. Další náklady exekuce není možné povinnému uložit.

7. Citované ustanovení přiznává soudnímu exekutorovi paušální náhradu nákladů ve stanovené výši v případě zvláštního, nově upraveného způsobu zastavení exekuce podle části druhé čl. IV bodu 18 zákona č. 286/2021 Sb., tedy při zastavení tzv. marných bagatelních exekucí, nedojde-li ke složení další zálohy oprávněným na její pokračování. Podle tohoto ustanovení o přiznání uvedené náhrady rozhoduje exekutor v rozhodnutí o zastavení exekuce s tím, že výslovně je zde uvedeno, že náhradu vyplatí exekutorovi stát prostřednictvím exekučního soudu.

8. Obecně platí, že soud nebo soudní exekutor musí při úplném zastavení exekuce vždy rozhodnout o nákladech mezi účastníky navzájem i o nákladech exekuce. Výše nákladů musí být v usnesení o zastavení exekuce konkrétně vyčíslena a odůvodněna a určena lhůta ke splnění povinnosti platit náklady exekuce, jakož i to, komu soud či soudní exekutor tuto povinnost ukládá. Lhůtu ke splnění povinnosti platit náklady exekuce soud či soudní exekutor určí v souladu s ust. § 160 odst. 1 o. s. ř. do tří dnů od právní moci usnesení, lze však určit lhůtu delší.

9. Ve smyslu ust. § 261a o. s. ř. výkon rozhodnutí lze nařídit jen tehdy, obsahuje-li rozhodnutí označení oprávněné a povinné osoby, vymezení rozsahu a obsahu povinností, k jejichž splnění byl výkon rozhodnutí navržen, a určení lhůty ke splnění povinnosti (odst. 1). Neobsahuje-li

rozhodnutí soudu určení lhůty ke splnění povinnosti, má se za to, že povinnosti uložené rozhodnutím je třeba splnit do tří dnů a, jde-li o vyklizení bytu, do patnácti dnů od právní moci rozhodnutí (odst. 2).

č. 3

10. Odvolacímu soudu je známo, že v odborné veřejnosti je diskutováno o tom, jak mají znít výroky usnesení při zastavení tzv. marných bagatelních exekucí a je mu rovněž znám názor uvedený v komentáři exekučního řádu (Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 1015 s.). Ačkoli z části druhé čl. IV bodu 18 zákona č. 286/2021 Sb. výslovně nevyplývá, jak má výrok znít, je odvolací soud přesvědčen, že smyslem a účelem dané úpravy bylo nikoli pouze výrokové určení výše náhrady, aniž by bylo ve výroku rozhodnutí uvedeno, kdo je povinen k jejímu zaplacení a v jaké lhůtě, tj. vytvoření formálně a materiálně nevykonatelného titulu. Odvolací soud má naopak za to, že procesně správným postupem (s ohledem na závěry uvedené výše) je rozhodnutí, kdy náhradovým výrokem je nejen určena výše náhrady, ale je i určeno, kdo má povinnost náhradu plnit a v jaké lhůtě. Tento jeho závěr vychází ze znění věty třetí bodu 22, dle které o přiznání náhrady (tj. nikoli pouze o její výši) rozhoduje exekutor v usnesení o zastavení exekuce, a z toho, že při výkladu právních norem je v právním státě dán požadavek, že každý může spoléhat na to, že bude realizován jeho subjektivní nárok. Nárok soudního exekutora na náhradu za úkony spojené se zastavením exekuce (jakož i nárok oprávněného na náhradu na slevu na dani z příjmů ve smyslu části druhé čl. IV bodu 21 zákona č. 286/2021 Sb.) vyplývá přímo z citované zákonné úpravy a v konkrétní věci se projeví právě ve výroku usnesení o přiznání náhrady, který musí být dostatečně určitý, a to nejen co do výše přiznané náhrady, ale též co do určení oprávněné i povinné osoby a lhůty k plnění s tím, že pokud by nebyla lhůta ke splnění povinnosti ve výroku usnesení stanovena, řídila by se úpravou ust. § 261a odst. 2 o. s. ř., tj. byla by třídní. V uvedeném rozsahu je stát – exekuční soud, kterému byla výrokem uložena povinnost plnění, účastníkem řízení a má právo se proti náhradovému výroku odvolat. V opačném případě by se role exekučního soudu omezila na pouhé platební místo, aniž by byla dána státu možnost domáhat se přezkoumání náhradového výroku usnesení o zastavení exekuce, a to nejen z hlediska výše přisouzené částky, ale i pokud jde o její důvodnost, a to i s ohledem na ustanovení části druhé čl. IV bodu 23 zákona č. 286/2021 Sb., dle něhož zastavil-li exekutor více exekucí proti témuž povinnému, náleží mu náhrada podle bodu 22 nejméně za 5 exekucí.

11. S přihlédnutím k výše vyložené speciální zákonné úpravě náhrady nákladů exekutora (bod 22) neshledal odvolací soud důvodnými ani ostatní námitky okresního soudu stran systémové podjatosti soudního exekutora.

12. Byť odvolání odvolací soud neshledal důvodným a obecná lhůta k plnění peněžité povinnosti činí tři dny (§ 160 odst. 1 o. s. ř.), s ohledem na specifikum věci a skutečnost, že soudní exekutor sám přistoupil k prodloužení lhůty k plnění (byť v kratším rozsahu), odvolací soud podle ust. § 220 o. s. ř. změnil napadené usnesení v odvoláním napadeném výroku III a České republice uložil povinnost prostřednictvím Okresního soudu v Náchodě zaplatit soudnímu exekutorovi na náhradě nákladů za úkony spojené se zastavením exekuce 1 270,50 Kč do 3 měsíců od právní moci tohoto usnesení.

Č. 4

Samostatná úprava vypořádání společného jmění manželů (§ 736 a násl. o. z.) a samostatná úprava zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví (§ 1140 a násl. o. z.) použití § 768 o. z. neumožňuje.

Společné jmění manželů, Spoluvlastnictví, Společný nájem bytu manžely
§ 768 o. z.

Č. 4

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2022, sp. zn. 26 Cdo 1040/2021, ECLI:CZ:NS:2022:26.CDO.1040.2021.3

Nejvyšší soud zamítl dovolání proti potvrzujícímu výroku rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 18. 2. 2021, sp. zn. 24 Co 226/2020, ve věci samé; jinak dovolání odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Mladé Boleslavi (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 12. 8. 2020, č. j. 16 C 76/2020-135, uložil žalované povinnost vyklidit nemovitosti – pozemek parc. č. st. 1, jehož součástí je stavba rodinného domu č. p. 2, pozemek parc. č. 3 a pozemek parc. č. 4, vše v k. ú. B., obec D. B. [dále též jen „předmětné nemovitosti“ nebo „nemovitosti“ - (výrok I.)], a zároveň rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II.).

2. K odvolání žalované Krajský soud v Praze (soud odvolací) rozsudkem ze dne 18. 2. 2021, č. j. 24 Co 226/2020-192, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok II.).

3. Odvolací soud (shodně se soudem prvního stupně) zjistil, že účastníci řízení jsou bývalí manželé, jejich bezdětné manželství bylo ke dni 5. 2. 2018 pravomocně rozvedeno rozsudkem Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 30. 1. 2018. Následně došlo k vypořádání jejich společného jmění manželů rozsudkem Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 8. 3. 2019, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 17. 10. 2019. Dovolání proti tomuto rozhodnutí bylo odmítnuto usnesením Nejvyššího soudu ze dne 13. 5. 2020, č. j. [22 Cdo 1130/2020-396](#). Rozsudky o vypořádání společného jmění nabyly právní moci dne 25. 11. 2019 a vyplývá z nich mimo jiné, že nemovitosti, které měli manželé ve společném jmění manželů a jejichž vyklizení je předmětem sporu v tomto řízení, byly soudem přikázány do výlučného vlastnictví žalobce. V souladu s pravidly vymezenými v § 742 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), byl žalobce zavázán zaplatit žalované na vyrovnání podílů částku 1.468.115 Kč do 1 měsíce od právní moci uvedeného rozsudku. K zaplacení této částky došlo dne 13. 2. 2020, žalovaná doposud předmětné nemovitosti nevyklidila.

4. Odvolací soud dospěl k závěru, že povinnost žalované nemovitosti vyklidit ve smyslu § 1040 o. z., který na věc aplikoval soud prvního stupně, je třeba doplnit o posouzení věci podle § 768 o. z., neboť jde o nemovitost (dům), ke které měli manželé společné právo a ve které se nacházela jejich rodinná domácnost. Jestliže vlastnili manželé nemovitost ve společném jmění a o dalším bydlení v ní se po rozvodu manželství nedohodli, je řízením, v němž má být tato otázka řešena (§ 768 odst. 1 o. z.), řízení o vypořádání společného jmění manželů. Je-li původně společná nemovitost přikázána do vlastnictví jednoho z manželů, je tím rozhodnuta dle § 768 o. z. i otázka bydlení po zániku manželství. Ustanovení § 768 odst. 2 o. z. vyložil tak, že zajištění náhradního bydlení přichází v úvahu pouze v případě, byla-li taková náhrada výslovně v řízení o vypořádání společného jmění manželů rozvedenému manželovi přiznána. V opačném případě právo rozvedeného manžela na bydlení v domě v místě dřívější rodinné domácnosti zaniká uplynutím jednoho roku od právní moci rozhodnutí o zrušení práva (vypořádání společného jmění).

5. Odvolací soud tedy uzavřel, že žalovaná měla právo v domě bydlet jeden rok od právní moci rozhodnutí o vypořádání společného jmění manželů, tj. do 25. 11. 2020, a poté již v domě bydlí bez právního důvodu a je povinna jej vyklidit, neboť neoprávněným užíváním nemovitosti zasahuje do vlastnického práva žalobce ve smyslu § 1040 o. z. Na závěr konstatoval, že žaloba sice byla podána předčasně, tj. ještě před skončením práva žalované v domě bydlet, avšak v době rozhodování odvolacího soudu již zákonem stanovená roční doba uplynula a žalovaná bydlela v domě bez právního důvodu, přičemž požadavek žalobce na vyklizení nemovitosti jí byl znám.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost opřela o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Uvedla, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které dosud nebyly v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešeny. K dovolacímu přezkumu předložila otázky, týkající se výkladu ochrany práva bydlení rozvedeného manžela zakotvené v § 768 o. z., tj. zda vypořádáním společného jmění manželů a přikázáním dříve společné nemovitosti do vlastnictví jednoho z manželů je zároveň rozhodnuto i o právu bydlení druhého z manželů, nebo zda o jeho právu bydlení je nutno vést samostatné řízení, po jakou dobu je rozvedený manžel, jehož vlastnictví zaniklo, oprávněn nemovitost užívat a od kdy začíná běžet doba jednoho roku stanovená v § 768 odst. 2 o. z. Jako procesní otázku „nedostatku podmínky řízení“ nastolila otázku předčasného podání žaloby na vyklizení nemovitosti před uplynutím doby jednoho roku a s tím související otázku náhrady nákladů řízení. Navrhla, aby dovolací soud rozsudky obou soudů zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud dovolání projednal a o něm rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů – dále opět jen „o. s. ř.“. Přitom shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) za splnění podmínky zastoupení advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.) a je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť směřuje proti rozhodnutí, jímž bylo odvolací řízení skončeno

a které závisí na řešení otázek hmotného práva, které nebyly v rozhodovací praxi dovolacího soudu doposud řešeny. Není však důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

8. Dovolatelkou nastolené právní otázky v souvislosti s nároky rozvedeného manžela podle § 768 o. z. dovolací soud v poměrech právní úpravy obsažené v ustanoveních zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník vyložil následujícím způsobem.

9. Podle § 768 odst. 1 o. z., zaniklo-li manželství rozvodem, a manželé měli k domu nebo bytu, v němž se nacházela jejich rodinná domácnost, stejné, nebo společné právo, a nedohodnou-li se, kdo bude v domě nebo bytě dále bydlet, zruší soud na návrh jednoho z nich podle okolností případu dosavadní právo toho z rozvedených manželů, na kterém lze spravedlivě žádat, aby dům nebo byt opustil, a popřípadě zároveň rozhodne o způsobu náhrady za ztrátu práva; přitom přihlédne zejména k tomu, kterému z rozvedených manželů byla svěřena péče o nezletilé dítě, které nenabýlo plné svéprávnosti a o které manželé pečovali, jakož i ke stanovisku pronajímatele, půjčitele nebo jiné osoby v obdobném postavení.

10. Podle § 768 odst. 2 o. z., rozvedený manžel, který má dům nebo byt opustit, má právo tam bydlet, dokud mu druhý manžel nezajistí náhradní bydlení, ledaže mu v řízení podle odstavce 1 náhrada nebyla přiznána; v tomto případě má právo v domě nebo bytě bydlet nejdéle jeden rok. Byla-li mu však svěřena péče o nezletilé dítě, které nenabýlo plné svéprávnosti a o které manželé pečovali za trvání manželství, nebo o dítě nezaopatřené, které s ním žije, může soud na návrh tohoto manžela založit v jeho prospěch právo bydlení; ustanovení § 767 odst. 2 platí obdobně.

11. Uvedené ustanovení řeší následky rozvodu manželství na společné nebo stejné právo manželů k domu nebo k bytu, v němž se nacházela jejich rodinná domácnost, a upravuje jejich bydlení po rozvodu manželství. Formulačně připomíná dřívější úpravu zrušení práva společného nájmu bytu manžely obsaženou v § 705 zákona č. 40/1964 Sb., ve znění do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“), přičemž zakotvuje možnost (kteréhokoliv) rozvedeného manžela domáhat se zrušení dosavadního práva a případně i náhrady za ztrátu tohoto práva, jestliže má dům nebo byt po zrušení společného práva opustit. Jako náhrada je výslovně zmíněna náhrada ve formě zajištění náhradního bydlení nebo založením práva bydlení a v zákonem předpokládaných případech dokonce ve formě práva odpovídajícího věcnému břemeni bydlení, ale může jít i o náhradu finanční (v penězích), jak naznačuje důvodová zpráva, což při současných ekonomických poměrech bude zřejmě forma nejčastější, a to i proto, že občanský zákoník bytové náhrady nyní neupravuje a blíže nespecifikuje. Zákon v tomto směru preferuje vypořádání vzájemných vztahů bývalých manželů dohodou, ale jestliže k ní nedojde, vypořádá jejich společné nebo stejné právo užívat byt po rozvodu manželství na návrh jednoho z nich soud.

12. Ze znění tohoto ustanovení plyne, že míří především na případy zrušení společného práva nájmu (§ 745 o. z.) či na jiné obligační tituly stejného nebo společného práva bydlení, čemuž nasvědčují hlediska uvedená v § 768 odst. 1 věta za středníkem o. z., ke kterým by měl soud přihlížet při rozhodování o tom, kterému z manželů dosavadní právo zruší a za jakou náhradu. Nelze vyloučit použití uvedeného ustanovení i na věcné právní tituly (např. společná

služebnost užívání bytu), nebude se však vztahovat na společné právo v bytě nebo domě ve společném jmění manželů či stejné právo v rámci podílového spoluvlastnictví manželů. I s přihlédnutím k závěrům naznačeným komentářovou literaturou [srov. např. Hulmák, Milan, In: Hrušáková, Milana, Králíčková, Zdeňka, Westphalová, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 461 – 469, m. č. 4., Melzer, F., Tégl, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975. Praha: Leges, 2016, s. 796 – 808, či Findejs, S., Juřátková, P., Zuklínová, M. a kolektiv autorů. Občanský zákoník - Komentář s judikaturou. Svazek VI - Manželství (§ 655-770). Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. ISBN 978-80-7624-000-1. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®] je dovolací soud toho názoru, že samostatná úprava vypořádání společného jmění manželů (§ 736 a násl. o. z.) a samostatná úprava zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví (§ 1140 a násl. o. z.) použití § 768 o. z. neumožňuje.

č. 4

13. Není totiž sporu o tom, že řízení o žalobě na zrušení stejného nebo společného práva bydlení je řízením sporným, které lze zahájit jen na návrh jednoho z bývalých manželů. Tento návrh nemůže být uplatněn v rámci řízení o vypořádání společného jmění nebo v rámci řízení o vypořádání podílového spoluvlastnictví a samostatně jej nelze uplatnit předem (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. [26 Cdo 4820/2016](#)) ani později, kdy jsou již vlastnické vztahy uspořádány jinak. V řízení by mělo být současně rozhodnuto o zrušení dosavadního práva a eventuálně o náhradě za jeho ztrátu. V případě společného jmění manželů však návrh na jeho zrušení nepřichází v úvahu, neboť trvalo-li společné jmění manželů v době (ke dni) rozvodu, zaniklo ze zákona rozvodem manželství a není tedy zřejmé, o zrušení jakého práva by měl soud ještě rozhodovat. Samostatně nelze podat ani návrh na zrušení podílového spoluvlastnictví, neboť zrušení podílového spoluvlastnictví je nedílně spjato s jeho vypořádáním (§ 1143 o. z.), přičemž možné způsoby vypořádání a jejich závazné pořadí stanoví zákon (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2015, sp. zn. [22 Cdo 1618/2015](#)). Ustanovení § 768 o. z. by tak mělo být aplikováno na případy, kdy společné nebo stejné právo bývalých manželů nejde zrušit a případně vypořádat jiným zákonným způsobem.

14. V projednávané věci vedli účastníci rodinnou domácnost v domě, který vlastnili ve společném jmění manželů. Jejich společné jmění manželů (a tím i jejich společné vlastnické právo, na základě něhož v domě bydleli) zaniklo rozvodem manželství. Protože mezi nimi nedošlo k dohodě, vypořádal jejich společné jmění soud, který přikázal předmětný dům do (výlučného) vlastnictví žalobce za finanční náhradu ve výši obvyklé ceny, přičemž žalobce rozhodnutím soudu stanovenou částku žalované vyplatil.

15. Shora uvedené závěry pro danou věc znamenají, že v proběhlém řízení o vypořádání společného jmění manželů návrh podle § 768 o. z. nemohl být (a také nebyl) podán. Vypořádáním společného jmění manželů byly vlastnické vztahy nastaveny nově, přičemž nové vlastnické uspořádání již neumožňuje obracet se nadále na soud s nároky dle § 768 o. z. Je-li nyní žalobce výlučným vlastníkem předmětných nemovitostí (od 26. 11. 2019), má právo domáhat se jejich vyklizení ve smyslu § 1040 odst. 1 o. z., neboť je žalovaná užívá neoprávněně.

16. Ohledně lhůty pro vyklizení domu či bytu po skončení společného práva bydlení v délce jednoho roku, kterou zmiňuje § 768 odst. 2 o. z., je třeba uvést, že tato lhůta se týká pouze

případů, kdy řízení podle § 768 o. z. proběhlo a kdy manžel, který má dům (byt) opustit, v něm nebyla přiznána žádná náhrada. Jestliže podle § 768 o. z. postupováno nebylo, nelze operovat s lhůtou v něm uvedenou. Lhůtu pro vyklizení nemovitostí tedy soud stanoví podle § 160 odst. 1 o. s. ř. Námitky žalované o předčasnosti podané žaloby jsou tak zjevně bezdůvodné.

17. Lze uzavřít, že odvolací soud sice pochybil při aplikaci § 768 o. z. na danou věc a při úvaze o stanovení lhůty k plnění v délce jednoho roku, v citovaném ustanovení zmíněnou, v konečném výsledku je však jeho rozhodnutí správné. Nejvyšší soud proto – aniž ve věci nařídil jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) – dovolání jako nedůvodné zamítl [§ 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.].

18. Směřuje-li dovolání rovněž do výroků o nákladech řízení, není podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. přípustné, proto je v této části dovolací soud podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

č. 5

Právnícké osobě může vzniknout nárok na zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou jí nezákonně zahájeným trestním stíháním.

Odpovědnost státu za nemajetkovou újmu [Odpovědnost státu za újmu], Zadostiučinění (satisfakce)

§ 7 odst. 1, § 31a odst. 1, § 31a odst. 2, zákona č. 82/1998 Sb.

č. 5

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2022, sp. zn. 30 Cdo 3274/2021, ECLI:CZ:NS:2022:30.CDO.3274.2021.1

Nejvyšší soud změnil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. 5. 2021, sp. zn. 72 Co 7/2021, pokud jím byl potvrzen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 1. 9. 2020, sp. zn. 21 C 22/2018, v zamítavém výroku o věci samé ohledně částky 5 081 648 Kč tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni další částku 1 754,50 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,5 % ročně z této částky za dobu od 15. 3. 2018 do zaplacení, jinak jej v tomto výroku ohledně částky 5 079 893,50 Kč s příslušenstvím potvrdil. Dále zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 5. 5. 2021, sp. zn. 72 Co 7/2021, pokud jím byl potvrzen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 1. 9. 2020, sp. zn. 21 C 22/2018-248, v zamítavém výroku o věci samé ohledně částky 4 950 000 Kč s příslušenstvím; ve zbývajícím rozsahu dovolání odmítá.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se podanou žalobou původně domáhala toho, aby jí žalovaná zaplatila náhradu škody a poskytla peněžité zadostiučinění za nemajetkovou újmu v celkové výši 14 301 357 Kč s příslušenstvím, které jí měly vzniknout v souvislosti s nezákonným trestním stíháním. Náhrada škody sestávala z vynaložených nákladů na právní zastoupení ve výši 951 958 Kč s příslušenstvím a z ušlého zisku za dobu od 1. 12. 2016 do 30. 6. 2017 ve výši 8 349 399 Kč s příslušenstvím. V žalované částce byl též obsažen požadavek na náhradu nemajetkové újmy ve výši 5 000 000 Kč s příslušenstvím. Žalobou uplatněný nárok byl odůvodněn tím, že dne 29. 11. 2016 vydal policejní orgán, konkrétně Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále jen „policejní orgán“) pod č. j. GI-TC-499-89/2015 usnesení, jímž bylo zahájeno trestní stíhání žalobkyně, a to pro zvláště závažný zločin podvodu dle § 209 odst. 1, odst. 5, písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „tr. zák.“), s trestní sazbou pro fyzickou osobu 5 až 10 let, přičemž žalobkyni, jako právnícké osobě, hrozil dle ustanovení § 15 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právníckých osob a řízení proti nim (dále jen „ZTOPO“) například peněžitý trest, trest zákazu činnosti, trest zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti na veřejných soutěžích či trest zákazu přijímání dotací a dále i trest propadnutí majetku. Proti usnesení o zahájení trestního stíhání podala žalobkyně stížnost, o níž bylo rozhodnuto usnesením Městského státního zastupitelství v Praze vydaným dne 28. 4. 2017

pod č. j. 2 KVZ 35/2016-165 tak, že stížnosti žalobkyně bylo vyhověno a usnesení o zahájení trestního řízení bylo zrušeno a policejnímu orgánu bylo uloženo, aby ve věci znovu jednal a rozhodl, přičemž toto rozhodnutí bylo žalobkyni doručeno dne 3. 5. 2017. Následně došlo k odložení věci. V souvislosti s výše uvedeným nezákonným trestním stíháním, které bylo proti žalobkyni vedeno, došlo k podstatné újmě na jejích právech, kdy bylo poškozeno její dobré jméno a vznikla jí i škoda, přičemž tyto zásahy do majetkové i nemajetkové sféry žalobkyně na ni měly značný dopad. Požadavek na náhradu škody spočívající ve vynaložených nákladech na právní zastoupení v trestním řízení byl odůvodněn tak, že s ohledem na složitost a závažnost kauzy byla žalobkyně nucena se nechat zastoupit vícero advokáty. V souvislosti s tím požadovala přiznat částku 951 958 Kč, jež zahrnovala jednak úhradu nákladů na dva advokáty, kteří ji jako obhájci zastupovali v trestním řízení, jednak uvedená částka zahrnovala i tzv. skutečnou škodu v souvislosti s úhradou právních služeb poskytovaných společností M., S., V. & spol., advokátní kancelář, s. r. o., dále společností K. L. advokátní kancelář s. r. o. a dále i JUDr. P. B., advokátem, s tím, že součástí takto vyčíslené náhrady škody jsou i náklady, které žalobkyně uhradila za právní zastoupení svého zaměstnance – výrobního náměstka J. P. – vůči němuž bylo taktéž předmětné trestní řízení vedeno. Vysvětlila, že bez jeho trestního stíhání by nebylo ani trestní stíhání žalobkyně, a to v důsledku koncepce přičitatelnosti právního jednání fyzické osoby osobě právnické. U požadavku na náhradu nemajetkové újmy za nezákonné trestní stíhání ve výši 5 000 000 Kč žalobkyně zdůraznila, že odpovídá konkrétním zásahům do její nemajetkové sféry, především v důsledku značně medializované a difamační kampaně směřované na její osobu. Rozšíření „informace o nezákonném trestním stíhání“ způsobilo žalobkyni zcela zásadní zásah do její dobré pověsti vedoucí následně ke ztrátě důvěry a ratingu bank, které poskytují žalobkyni úvěry a dále bylo poukazováno na negativní dopady i v oblasti návštěvnosti obchodů žalobkyně. Požadavek na náhradu ušlého zisku ve výši 8 349 399 Kč byl v průběhu řízení vzat zcela zpět a řízení v tomu odpovídajícím rozsahu zastaveno, což platí i ve vztahu k částce 25 168 Kč představující část původně požadovaných nákladů za právní zastoupení žalobkyně v trestním řízení, které žalovaná v průběhu řízení dobrovolně uhradila.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 1. 9. 2020, č. j. 21 C 22/2018-248, uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni zákonný úrok z prodlení ve výši 8,50% ročně z částky 25 168 Kč za dobu od 15. 3. 2018 do 27. 9. 2018, a to do 15 dnů od právní moci rozsudku (výrok I), uložil žalované dále povinnost zaplatit žalobkyni částku 55 566 Kč s příslušenstvím (výrok II), zamítl žalobu, aby žalovaná byla povinna zaplatit žalobkyni částku 5 871 224 Kč s příslušenstvím (výrok III) a uložil žalobkyni povinnost zaplatit žalované náhradu nákladů řízení ve výši 3 300 Kč (výrok IV).

3. Na základě provedeného dokazování učinil soud prvního stupně následující skutková zjištění. Žalovaná svým stanoviskem ze dne 21. 9. 2018 uznala částečně důvodným nárok žalobkyně na náhradu škody spočívající v nákladech vynaložených na právní zastoupení žalobkyně v trestním řízení, a to co do částky 25 168 Kč, kterou žalobkyni vyplatila na základě pokynu k úhradě z 26. 9. 2018. Současně přistoupila ke konstatování nezákonnosti trestního stíhání žalobkyně a poskytla jí omluvu. Ohledně průběhu trestního řízení bylo zjištěno, že usnesením policejního orgánu ze dne 29. 11. 2016 č. j. GI-TC-499-89/2015, bylo žalobkyni a čtyřem fyzickým osobám, mezi nimi i J. P., výrobnímu řediteli společnosti B. a. s., sděleno obvinění, přičemž ve vztahu k žalobkyni jí bylo kladeno za vinu spáchání zvláště závažného zločinu podvodu ve smyslu § 209 odst. 1, odst. 5, písm. a) tr. zák., kterého se měla dopustit

č. 5

v rámci veřejné zakázky, jejímž předmětem byla výroba bot pro Policii České republiky. Uvedené rozhodnutí bylo zrušeno usnesením Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 28. 4. 2017, č. j. 2 KZV 35/2016-155, s tím, že bylo policejnímu orgánu uloženo, aby ve věci znovu jednal a rozhodl. Usnesením policejního orgánu byla věc následně odložena s tím, že se nejedná o podezření ze spáchání zločinu. Žalobkyně udělila plnou moc k svému zastupování v trestním řízení advokátce Mgr. A. N. a posléze též i advokátu Mgr. L. T. Další stíhaný J. P. zmocnil k zastupování své osoby v trestním řízení advokáta JUDr. P. B. Žalobkyně a J. P. uzavřeli dne 7. 12. 2016 dohodu o tom, že žalobkyně za J. P. uhradí veškeré náklady obhajoby jím zvolenému právnímu zástupci. Dále soud prvního stupně popsal úkony právní pomoci, které při výkonu obhajoby oba advokáti (obhájci) učinili, mimo jiné šlo o stručnou stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání a následné její podrobné doplnění. Žalobkyně si s ohledem na zahájení svého trestního stíhání objednala služby společnosti P and P M. s. r. o., která poskytovala žalobkyni poradenské služby, konkrétně jakým způsobem s ohledem na medializaci zahájeného trestního stíhání reagovat na situaci, jak v médiích, tak dovnitř i vně společnosti, přičemž za tuto činnost pak byla vyfakturována částka 84 700 Kč. Žalobkyně zaplatila společnosti K. L. advokátní kancelář s. r. o. za poskytnuté právní služby na základě vystavených faktur částky ve výši 221 733 Kč, 111 117 Kč, 5 143 Kč, 29 343 Kč a 7 865 Kč. Advokátní kanceláři M., S., V. & spol. zaplatila žalobkyně za právní zastoupení ve věci sděleného obvinění na základě vystavených faktur částky ve výši 110 654,50 Kč, 137 698 Kč, 159 162,73 Kč a 107 531,49 Kč. Advokátovi JUDr. P. B. byla žalobkyní za poskytované právní služby zaplacená fakturovaná částka 61 710 Kč. Dále po zhodnocení výpovědi svědků soud prvního stupně vyložil, že námitky ohledně kvality obuvi dodávané Policii České republiky se v hromadných sdělovacích prostředcích objevovaly již před zahájením trestního stíhání. Soud prvního stupně rovněž neměl za prokázáno, že by v důsledku trestního stíhání došlo u žalobkyně k odlivu zákazníků. Žalobkyně se i v průběhu trestního řízení účastnila rozličných výběrových řízení, nebylo pak prokázáno, že by neúspěch v těchto tzv. tendrech byl odvislý od zahájení či průběhu trestního stíhání vedeného vůči ní.

4. Po právní stránce soud prvního stupně věc posoudil dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (dále jen „OdpŠk“ nebo „zákon č. 82/1998 Sb.“). Dospěl k závěru, že v daném případě bylo policejním orgánem vydáno nezákonné rozhodnutí, a to usnesení o zahájení trestního stíhání žalobkyně ze dne 29. 11. 2016, které bylo posléze usnesením Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 28. 4. 2017 zrušeno a následně došlo k odložení věci. Žalobkyni proto vznikl nárok požadovat za nezákonné trestní stíhání satisfakci. Při rozhodování o přiměřeném zadostiučinění k odškodnění nemajetkové újmy žalobkyně vyšel v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu zejména z povahy trestní věci, z délky trestního stíhání a z dopadů trestního stíhání do osobnostní sféry poškozené osoby s tím, že forma a případná výše zadostiučinění nesmí být v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti. Současně vzal v úvahu, že otázka výše zadostiučinění v penězích se vždy odvíjí od okolností konkrétního případu, přičemž přiznané odškodnění by mělo odpovídat výši odškodnění, které je přiznáváno v obdobných případech. Vzal v úvahu, že v projednávané věci je poškozenou osobou právnická osoba, neshledal nicméně důvod pro to, aby se výše zadostiučinění přiznaného k odškodnění právnické osoby odlišovala ve skutkově obdobných věcech od zadostiučinění poskytovaného fyzickým osobám. Při stanovení formy a případné výše zadostiučinění za nemajetkovou újmu žalobkyně tedy použil srovnání s rozhodnutími

ve věcech odškodnění fyzických osob za trestní řízení, která byla vůči těmto fyzickým osobám vedena pro trestné činy obdobného charakteru. Vzhledem k tomu, že odškodnění žalobkyně jako právnické osoby i odškodnění fyzických osob za nezákonné trestní stíhání je podřazeno pod speciální ustanovení zákona č. 82/1998 Sb., vyjádřil přesvědčení, že forma zadostiučinění i jeho případná výše by měla být souměřitelná a odpovídat hlediskům vyplývajícím z judikatury vztahující se k uvedenému zákonu. Neshledal přitom opodstatněným požadavek žalobkyně, aby se v otázce výše případně přiznaného finančního zadostiučinění vycházelo z judikatury dovolacího soudu vztahující se k ochraně dobré pověsti a jména právnické osoby či k oblasti nekalosoutěžního jednání. Při rozhodování o formě a výši zadostiučinění za nemajetkovou újmu v dané věci vzal soud prvního stupně dále v úvahu, že nezákonné trestní stíhání žalobkyně trvalo zhruba pět měsíců a nedostalo se ani do stádia podání obžaloby, či dokonce do fáze řízení před trestním soudem. Zohlednil, že žalobkyni bylo sděleno obvinění pro zvlášť závažný zločin podvodu podle § 209 odst. 1, 5 písm. a) tr. zák., za jehož spáchání by fyzické osobě mohl být uložen trest odnětí svobody v sazbě od 5 do 10 let. S poukazem na § 15 odst. 1 ZTOPO konstatoval, že žalobkyni potenciálně hrozil například trest peněžitý, trest zákazu činnosti, trest zákazu plnění veřejných zakázek, účasti na veřejných soutěžích, přijímání dotací či dokonce trest propadnutí majetku. Dále přihlédl k tomu, že v důsledku medializace, za kterou však stát není přímo odpovědný, se trestní stíhání žalobkyně dostalo do širokého povědomí veřejnosti a žalobkyně byla vystavena situaci, kdy musela svým obchodním partnerům, Komerční bance, a. s., či zaměstnancům poskytovat informace a ubezpečovat je o nedůvodnosti svého trestního stíhání. Poukázal rovněž na to, že vedoucí představitelé žalobkyně se v rámci své pracovní činnosti snažili intenzivně zamezit případným negativním dopadům trestního stíhání, přičemž žalobkyně v této souvislosti navázala spolupráci s PR poradci za účelem zvolení nejvhodnější strategie, jak čelit informacím o zahájeném trestním stíhání žalobkyně jak ve vztahu dovnitř, tak vně společnosti. Soud prvního stupně při hodnocení důkazů uzavřel, že z provedeného dokazování nevyplývalo, že by zákazníci odmítali u žalobkyně nakupovat jen z důvodu jejího trestního stíhání. Dospěl proto k závěru, že je namíste přiznat žalobkyni odškodnění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným trestním stíháním v celkové částce 50 000 Kč, jež ve výsledku odpovídá rozsahu prokázaných zásahů do práv žalobkyně a jeví se jako adekvátní i v porovnání s obdobnými srovnatelnými případy. V případě nároku na náhradu majetkové újmy pak shledal nedůvodným požadavek žalobkyně, aby jí byla nahrazena škoda spočívající v nákladech jejího právního zastoupení v trestním řízení v rozsahu smluvní odměny ve výši 951 958 Kč. S odkazem na § 31 OdpŠk konstatoval, že náhradu nákladů právního zastoupení lze důvodně požadovat pouze ve výši stanovené vyhláškou č. 177/1996 Sb., advokátní tarif. Žalovaná v průběhu řízení zaplatila žalobkyni na náhradu škody částku 25 168 Kč odpovídající nákladům na odměnu advokáta a na paušální náhradu hotových výdajů včetně daně z přidané hodnoty v souvislosti s konkrétně specifikovanými úkony právní služby realizovanými advokáty Mgr. A. N. a Mgr. L. T., zejména pokud šlo o stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání z 1. 12. 2016 ve spojení s pozdějším doplněním (posouzeno jako jeden celek ve výši ½ úkonu právní služby s navýšením na dvojnásobek z důvodu vyšší náročnosti). Nad rámec žalovanou poskytnutého plnění považoval za důvodné přiznat žalobkyni odškodnění v částce 5 566 Kč, odpovídající navýšení odměny za poradu s klientem ze dne 17. 1. 2017 na dvojnásobek u každého právního zástupce, neboť tato porada byla stěžejní k následně zpracovanému obsáhlému doplnění odůvodnění stížnosti do usnesení o zahájení trestního stíhání a účastnili se jí kromě žalobkyní zmocněných právních zástupců (obhájců) také jejich spolupracující advokáti. Další žalobkyní označené úkony právní služby, včetně nahlížení do spisu, nepovažoval soud prvního stupně

č. 5

za úkony právní služby ve smyslu ustanovení § 11 advokátního tarifu. Opodstatněným neshledal ani požadavek na náhradu nákladů na právní služby spočívající v účasti spolupracujících advokátů Mgr. J. S. a JUDr. P. S. na poradě dne 17. 1. 2017, když uvedené osoby nebyly žalobkyní přímo zmocněny k jejímu zastupování v trestním řízení a nadto jejich účast byla de facto zohledněna navýšením odměny Mgr. N. a Mgr. T. na dvojnásobek. Jako nedůvodný posoudil také požadavek žalobkyně na náhradu majetkové škody, která jí měla vzniknout tím, že uhradila náklady právního zastoupení svého zaměstnance J. P. Uzavřel, že uvedený úbytek v majetkové sféře žalobkyně nevznikl v přímé příčinné souvislosti s vedením trestního řízení a s jejím trestním stíháním, nýbrž výlučně v příčinné souvislosti s jejím samostatným rozhodnutím, kterým se dobrovolně k úhradě těchto nákladů zavázala. Dále soud prvního stupně učinil závěry k tomu, kdy u žalované nastalo prodlení s plněním dluhu. Ve zbývajícím rozsahu, tj. co do částky 5 871 224 Kč s příslušenstvím žalobu jako nedůvodnou zamítl. O náhradě nákladů řízení rozhodl dle § 142 odst. 3 ve spojení s § 146 odst. 2 o. s. ř. tak, že žalované, která byla v řízení neúspěšná jen v nepatrné části předmětu řízení, přiznal vůči žalobkyni plnou náhradu nákladů řízení.

5. Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) v záhlaví označeným rozhodnutím rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku III o věci samé ohledně částky 5 084 794 Kč s příslušenstvím změnil jen tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni 3 146 Kč s příslušenstvím, jinak jej v tomto výroku a ve vyhovujícím výroku o věci samé II, potvrdil (výrok I rozsudku odvolacího soudu). Dále rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalované náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně ve výši 3 300 Kč (výrok II rozsudku odvolacího soudu) a že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (výrok III rozsudku odvolacího soudu). Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, která považoval za správná a úplná, a rovněž přisvědčil (s drobnou výhradou) jeho navazujícím závěrům právním.

6. V rovině právního posouzení odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně dospěl k závěru o existenci tzv. odpovědnostního titulu. V příčinné souvislosti s trestním stíháním žalobkyně pro zvlášť závažný zločin podvodu došlo k významným zásahům do její právní sféry. Žalobkyni hrozilo uložení trestů (propadnutí majetku, zákaz činnosti, peněžitý trest apod.), které mohly nepochybně vážně ohrozit její majetkovou situaci, hospodaření i předmět činnosti. V počátcích trestního stíhání došlo k medializaci případu, jež vedla k tomu, že se informace o trestním stíhání žalobkyně dostaly do povědomí široké veřejnosti. Vedoucí pracovníci žalobkyně museli věnovat pozornost obhajobě a vyvíjet úsilí k vyvrácení důvodnosti zahájeného trestního stíhání. Na pracovníky žalobkyně pak byly kladeny zvýšené nároky při výkonu jejich pracovní činnosti v souvislosti s jednáním s obchodními partnery, bankami či zákazníky. Na druhé straně odvolací soud zohlednil, že trestní stíhání bylo proti žalobkyni vedeno pouze po dobu 5 měsíců a skončilo ve fázi přípravného řízení. Odvolací soud, opět ve shodě se soudem prvního stupně, měl za to, že nemajetkovou újmu žalobkyně nelze náležitě odškodnit jinou formou než poskytnutím zadostiučinění v penězích, a to v částce 50 000 Kč, která se mu jevila jako plně odpovídající okolnostem daného případu, povaze trestní věci, délce trestního stíhání a intenzitě zásahů do práv žalobkyně. Přiznaná relutární satisfakce podle odvolacího soudu odpovídala výši zadostiučinění přiznaného v případech, které se s projednávanou věcí v podstatných znacích shodují, a neodporuje ani obecně sdílené představě spravedlnosti. Odvolací soud neměl za opodstatněné výhrady obou účastnic k výši přiznaného zadostiučinění zejména v tom

směru, že soud prvního stupně měl na danou věc mechanicky aplikovat jinak ustálenou praxi týkající se odškodňování nezákonného trestního stíhání fyzických osob. Odvolací soud na dané téma zdůraznil, že soud prvního stupně provedl srovnání daného případu nejen s případy odškodnění fyzických osob, nýbrž také s jedním skutkově obdobným případem trestně stíhané právnické osoby. K porovnávání s případy odškodnění fyzických osob pak přistoupil s vědomím kvalitativních rozdílů v povaze dopadů trestního stíhání do osobnostní sféry fyzických osob a do poměrů právnické osoby. Podstatné společné a rozdílné znaky porovnávaných případů v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl a vysvětlil své úvahy, kterými se řídil, když tyto společné a rozdílné znaky promítl do výsledné výše stanoveného peněžitého zadostiučinění. Oproti tomu žalobkyně sama neuvedla přesvědčivé důvody a srovnání, na jejichž základě by bylo možné dovodit, že z hlediska spravedlnosti intenzitě její nemajetkové újmy odpovídá finanční zadostiučinění v požadované výši 5 000 000 Kč. Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně nepovažoval za příléhavé pro projednávanou věc žalobkyní nabízené srovnání s odškodňováním dobré pověsti a jména právnické osoby, respektive nekalosoutěžního jednání, neboť v těchto případech zadostiučinění plní jinou funkci a vychází z jiných principů, než odškodnění nemajetkové újmy dle zákona č. 82/1998 Sb.; odkázal přitom na odlišný charakter zadostiučinění v případech nekalosoutěžního jednání, které má rovněž sankční povahu a nárok na něj vzniká i tehdy, je-li právní postavení žalobce toliko ohroženo. Při odškodňování podle zákona č. 82/1998 Sb. musí být existence nemajetkové újmy naopak přesvědčivě prokázána a zadostiučinění plní funkci reparační. U nároku na náhradu škody spojené s úhradou nákladů právního zastoupení odvolací soud rovněž vycházel z částek stanovených v advokátním tarifu. Rovněž se zabýval povahou a účelností žalobkyní vyúčtovaných úkonů právní služby. Odvolací soud se v rozhodné otázce rozešel s úvahami soudu prvního stupně pouze v otázce nákladů právního zastoupení vzniklých v souvislosti se sepisem doplnění stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání žalobkyně. Byť obvykle soudní praxe posuzuje sepis písemného podání a sepis jeho doplnění jako jeden celek a jeden úkon právní služby, v daném případě s ohledem na specifické okolnosti dané věci považoval odvolací soud za opodstatněné hodnotit sepis obou podání jako dva samostatné úkony právní služby. Prvotní stížnost se základní argumentací byla sepsána v zájmu zachování lhůty pro její podání, doplnění této stížnosti pak bylo sepsáno druhým právním zástupcem žalobkyně Mgr. L. T., a to nikoliv za účelem odstranění vad původního podání, nýbrž za účelem doplnění a podstatného rozvinutí původní argumentace. Posouzení sepisu doplnění stížnosti jako samostatného úkonu právní služby se pak odvolacímu soudu jevilo jako logické i s ohledem na skutečnost, že byl uskutečněn v návaznosti na poradu žalobkyně s právními zástupci dne 17. 1. 2017, kterou soud prvního stupně posoudil z hlediska následného zpracování doplnění stížnosti a uplatněné argumentace jako stěžejní. Na základě uvedeného shledal tedy odvolací soud nad rámec žalovanou poskytnutého plnění 25 168 Kč a prvostupňovým soudem přiznané částky 5 566 Kč důvodným požadavek žalobkyně na náhradu škody též co do částky 3 146 Kč s příslušenstvím. Odvolací soud dodal, že počet úkonů právní služby zahrnutých do přiznané náhrady plně odpovídá průběhu trestního řízení, jejich povaze i účelnosti z hlediska procesní situace a postupu směřujícího k odklizení nezákonného rozhodnutí. V plné shodě se soudem prvního stupně rovněž odvolací soud neshledal důvod pro poskytnutí náhrady nákladů vynaložených na právní služby poskytované advokáty Mgr. J. S. a JUDr. P. S. při poradě dne 17. 1. 2017, neboť tito advokáti nebyli žalobkyní k zastupování v trestním řízení přímo zmocněni a na poskytování právních služeb se podíleli na základě spolupráce s právními zástupci žalobkyně Mgr. A. N. a Mgr. L. T. Odvolací soud rovněž souhlasil s důvody, pro které soud prvního stupně nepovažoval za samostatný úkon

č. 5

právní služby nahlížení do spisu. Byť z judikatury Ústavního soudu plyne, že s ohledem na okolnosti případu lze úkon nahlížení do spisu považovat za samostatný úkon právní služby, za který náleží náhrada dle § 11 odst. 3 ve spojení s § 11 odst. 1 písm. f) advokátního tarifu (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2021, sp. zn. [I. ÚS 3906/17](#)), v projednávané věci není takový postup opodstatněný. Z průběhu trestního řízení podle odvolacího soudu plyne, že nahlížení do spisu bylo realizováno právním zástupcem žalobkyně na počátku řízení v návaznosti na převzetí právního zastoupení. Okolnosti případu tak odůvodňují závěr, že svou povahou a účelem se jednalo o úkon, kterým se právní zástupce seznamoval s předmětnou trestní věcí a lze jej podřadit pod úkon převzetí a příprava obhajoby dle § 11 odst. 1 písm. a) o. s. ř. (správně šlo o advokátní tarif – poznámka Nejvyššího soudu), za který již byla žalobkyni ze strany žalované náhrada poskytnuta. Důvodným neshledal odvolací soud ani požadavek žalobkyně, aby veškeré odměny za nárokové úkony právní služby byly navýšeny na trojnásobek, neboť v trestním řízení realizované úkony právní služby lze sice považovat za náročné, nicméně nikoliv mimořádně náročné z časového hlediska či s ohledem na nutnost použití cizího práva nebo cizího jazyka (§ 12 odst. 1 advokátního tarifu). Ani odvolací soud pak, stejně jako soud prvního stupně, neshledal podmínky pro to, aby za sepsání stížnosti do usnesení o zahájení trestního stíhání žalobkyně, respektive za sepsání jejího doplnění byla přiznána odměna v plné, a nikoliv v poloviční výši, neboť se nejedná o úkony, které by bylo možno podřadit pod § 11 odst. 1 advokátního tarifu, nýbrž o úkony uvedené v § 11 odst. 2 písm. d) advokátního tarifu. Odvolací soud konečně shledal přiléhavým rovněž závěr soudu prvního stupně o neopodstatněnosti nároku žalobkyně na náhradu nákladů jí vynaložených na právní zastoupení J. P., a to pro absenci příčinné souvislosti s nezákonným trestním stíháním žalobkyně. V tomto ohledu je nerozhodná žalobkyní deklarovaná právní konstrukce trestní odpovědnosti právnické osoby; podstatné je, že majetková újma žalobkyně v podobě úhrady nákladů právního zastoupení P. nevznikla v přímé souvislosti s vydáním nezákonného rozhodnutí, nýbrž má svůj původ v dohodě o úhradě těchto nákladů, kterou žalobkyně s P. ze své vůle uzavřela. Odvolací soud závěrem odůvodnil výroky o nákladech řízení před soudy obou stupňů.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Rozsudek odvolacího soudu žalobkyně napadla v rozsahu výroku I o věci samé, pokud jím byl ohledně částky 5 084 794 Kč s příslušenstvím potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, včasným dovoláním. Přípustnost podrobněji zdůvodněného dovolání spojila žalobkyně s úvahou, že odvolací soud v napadeném rozhodnutí posuzoval otázky dovolacím soudem dosud neřešené, k jejichž řešení zaujala dovolatelka oponentní stanovisko. Konkrétně jde o následující otázky:

- 1) Podle jakých kritérií má soud postupovat při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným trestním stíháním právnické osoby a lze při stanovení výše aplikovat judikaturu týkající se nezákonného trestního stíhání fyzických osob?
- 2) Jaké okolnosti mají soudy zohlednit, pokud hodnotí dopady nezákonného trestního stíhání do osobní sféry právnické osoby?

- 3) Je stát přímo odpovědný za skutečnost, že informace o trestním stíhání se dostaly do širokého povědomí veřejnosti prostřednictvím vykonatele veřejné moci, případně policejních funkcionářů nebo složek Policie ČR odlišných od vyšetřujícího orgánu?
- 4) Spadá rozhodnutí soutěžitele neúčastnit se veřejných zakázek do podnikatelské činnosti právnické osoby a je rozhodnutí soutěžitele neúčastnit se veřejných zakázek v důsledku nezákonného trestního stíhání způsobilé zasáhnout do primární podnikatelské činnosti soutěžitele (právnické osoby)?
- 5) Lze unést důkazní břemeno při prokazování odlivu zákazníků v důsledku nezákonného trestního stíhání prostřednictvím teorie důkazu všeobecnou zkušeností?
- 6) Pokud stát zasahuje nezákonným trestním stíháním do hospodářské soutěže, jaké principy mají soudy brát v potaz při stanovení výše zadostiučinění za nemajetkovou újmu?
- 7) Je možné v takových případech vycházet z argumentace obsažené v judikatuře vztahující se k oblasti ochrany dobré pověsti a jména právnické osoby či judikatury vztahující se k nekalosoutěžnímu jednání, zejména při stanovení výše náhrady škody a přiznání přiměřeného zadostiučinění?
- 8) Lze poškozenému přiznat náhradu nákladů vynaložených na právní služby advokátům, jejichž plná moc nebyla založena do spisu, avšak kteří se podíleli na obhajobě?
- 9) Jaké jsou právní předpoklady pro přiznání odměny za úkony právní služby zvýšené na trojnásobek ve smyslu § 12 odst. 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif?
- 10) Lze přiznat právnické osobě nárok na náhradu škody za náklady obhajoby zaplacené za trestně stíhaného zaměstnance trestně stíhanou právnickou osobou za situace, kdy trestní odpovědnost právnické osoby je přímo odvozena od jednání trestně stíhaného zaměstnance, za něhož jsou náklady obhajoby hrazeny?
- 11) Odchýlil se odvolací soud od rozhodovací praxe Ústavního soudu, konkrétně postupoval v rozporu s jeho nálezem ze dne 1. 3. 2021, sp. zn. [I. ÚS 3906/17](#), když v rozporu s principy stanovenými Ústavním soudem nepovažoval nahlížení do spisu v projednávané věci za samostatný úkon právní služby?

8. K podanému dovolání se žalovaná nevyjádřila.

III.

Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, dále jen „o. s. ř.“, ve znění účinném od 1. 2. 2019 (viz čl. IV a XII zákona č. 287/2018 Sb.).

10. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení, za splnění podmínky § 241 o. s. ř.

11. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

12. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

č. 5

13. Podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. dovolání není přípustné proti rozsudkům a usnesením, vydaným v řízeních, jejichž předmětem bylo v době vydání rozhodnutí obsahujícího napadený výrok peněžité plnění nepřevyšující 50 000 Kč, včetně řízení o výkon rozhodnutí a exekučního řízení, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv a o pracovněprávní vztahy; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží.

14. V případě řízení, jehož předmětem je částka skládající se z několika samostatných nároků odvíjejících se od odlišného skutkového základu, má rozhodnutí o každém z těchto nároků charakter samostatného výroku a přípustnost dovolání je třeba zkoumat ve vztahu ke každému z těchto nároků samostatně, a to bez ohledu na to, zda tyto nároky byly uplatněny v jednom řízení a zda o nich bylo rozhodnuto jedním výrokem (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2003, sp. zn. [32 Odo 747/2002](#), proti němuž podanou ústavní stížnost Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 26. 5. 2004, sp. zn. [III. ÚS 537/03](#), a ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. [30 Cdo 3157/2009](#)). Tak je tomu i v posuzované věci, kdy odvolací soud rozhodoval o nároku na zaplacení částky 5 143 Kč podle faktury č. 601170411 ze dne 15. 4. 2017, částky 29 343 Kč podle faktury č. 601170699 ze dne 21. 6. 2017 a částky 7 865 Kč podle faktury č. 601170830 ze dne 21. 7. 2017, vystavené K. L., advokátní kancelář, s. r. o. V tomu odpovídajícímu rozsahu proto dovolání není přípustné, neboť dovoláním dotčeným výrokem nebylo rozhodnuto o peněžitém plnění převyšujícím 50 000 Kč a nejde o žádnou z taxativně u vedených výjimek, kdy je výše plnění nerozhodná.

15. Otázka poskytnutí zadostiučinění za zveřejnění informací o trestním stíhání žalobkyně v médiích nemůže založit přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř., když odvolací soud přihlédl k tomu, že okolnost medializace trestního stíhání byla již zohledněna při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění za nezákonné trestní stíhání žalobkyně (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. [30 Cdo 2813/2011](#), uveřejněný pod číslem 122/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

16. Skutečnosti předestírané dovolatelkou v otázce 4), že se soutěžitel (míněna žalobkyně) rozhodl neúčastnit se veřejných zakázek, a v otázce 6), že „stát nezákonným trestním stíháním zasáhl do hospodářské soutěže“ ze skutkových zjištění soudů nikterak neplynou. Odlišné právní posouzení věci je tak v dovolání vybudováno na jiném skutkovém zjištění, než ze kterého vycházel odvolací soud, a takto koncipovaná námitka proto přípustnost dovolání nemůže založit, neboť jde ve skutečnosti o námitku proti skutkovým zjištěním odvolacího soudu, nikoli proti jím učiněnému právnímu posouzení. Z prezkumné povahy

činnosti Nejvyššího soudu vyplývá, že dovolací soud je vázán skutkovým základem věci tak, jak byl zjištěn v důkazním řízení před soudem prvního stupně nebo před soudem odvolacím. V dovolacím řízení, v němž je jediným dovolacím důvodem nesprávné právní posouzení věci, se skutkovými otázkami zabývat nelze (§ 241a odst. 1 o. s. ř.). Dodává se, že soudy obou stupňů se možným zásahem do hospodářské soutěže ani tím, zda stát může být v souvislosti s probíhajícím trestním řízením vůbec považován za „soutěžitele“ ve smyslu § 2976 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též „o. z.“), výslovně nezabývaly. Ve vztahu k účasti žalobkyně na veřejných zakázkách naopak shodně vycházely z toho, že nebylo prokázáno, že by mělo probíhající trestní řízení vliv na účast a ani na úspěšnost žalobkyně ve veřejných zakázkách (srov. např. odst. 16 a 17 rozsudku soudu prvního stupně).

17. Právě zmíněné závěry přitom platí i pro otázku 5), neboť žaloba nebyla zamítnuta z důvodu neunesení důkazního břemene, nýbrž z důvodu, že soudy měly za prokázaný jiný skutkový stav (to je, že trestní stíhání vliv na možnost žalobkyně účastnit se veřejných zakázek nemělo). Proto se daná otázka vztahující se k aplikaci „teorie důkazu všeobecnou zkušeností“ zcela míjí s vlastním právním posouzením ze strany odvolacího soudu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. [2 Cdon 808/97](#), uveřejněné pod č. 27/2001 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek), což ji diskvalifikuje z možnosti jejím prostřednictvím založit přípustnost dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř.

18. Otázka 8), zda lze poškozenému přiznat náhradu nákladů vynaložených na právní služby advokátům, jejichž plná moc nebyla založena do spisu, avšak kteří se fakticky podíleli na obhajobě, nemůže založit přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř., neboť odvolací soud se při jejím řešení neodchýlil od judikatury dovolacího soudu, pokud vycházel z toho, že náhrada nákladů zastoupení podle zákona č. 82/1998 Sb. není založena na zásadě náhrady skutečné škody, ale na tom, že stát za stanovených podmínek hradí účelně či důvodně vynaložené náklady, za které jsou považovány ty, jež jsou stanoveny procesními předpisy nebo zvláštním právním předpisem o mimosmluvní odměně (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. [30 Cdo 181/2015](#), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. [30 Cdo 101/2013](#)). Odvolací soud tak postupoval v souladu s naznačeným závěrem, jestliže výši nároku žalobkyně na náhradu nákladů zastoupení posoudil důsledně podle advokátního tarifu. Současně se nezprotivil ani závěrům vtěleným do rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. [30 Cdo 2610/2015](#), který – rovněž ve sporu o náhradu škody, jež měla být vyvolána nezákonně zahájeným trestním stíháním – uzavřel, že úkon, který učinil vůči příslušnému orgánu účastník řízení, aniž by z daného úkonu bylo zjevné zastoupení účastníka řízení, nelze považovat za úkon právní služby ve smyslu § 11 odst. 1 písm. k) advokátního tarifu. Uvedený závěr přiměřeně dopadá i na situaci, kdy poškozený byl v trestním řízení zastoupen zvoleným obhájcem (obhájci) a na jeho zastoupení se měly podílet vedle obhájců i další osoby. Nejvyšší soud rovněž odkazuje na svůj rozsudek ze dne 28. 7. 2009, sp. zn. [4 Tz 41/2009](#), uveřejněný pod číslem 51/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (část trestní), podle jehož závěrů si obviněný může v trestním řízení podle § 33 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zvolit obhájce (také § 37 trestního řádu) tím, že s ním uzavře smlouvu o poskytování právních služeb podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii. Při zastoupení je tak třeba rozlišovat smlouvu, která je důvodem vzniku zastoupení, plnou moc a účinky zastoupení, které spočívají v tom, že právní úkony zástupce jsou přímo přičítány zastoupenému. Plná moc je jednostranný právní úkon, jímž zmocnitel projevuje vůli, aby zmocněnec činil jeho jménem

právní úkony. Touto plnou mocí se obhájce prokazuje v řízení. Projevy vůle spojené s udělením, odvoláním či vypovězením plné moci jsou pro orgány činné v trestním řízení právními úkony (nyní právním jednáním), které jsou určující pro závěr, zda obhájce může vykonávat v zastoupení obviněného procesní úkony, ke kterým byl zmocněn. Advokát, kterému nebyla udělena plná moc, jež by následně byla předložena orgánu činnému v probíhajícím trestním řízení, tak nemůže být považován za „obhájce“ a náklady takto vzniklé poškozenému nejsou (nemohou pojmově být) v příčinné souvislosti s nezákonně zahájeným trestním stíháním. Nejvyšší soud současně neshledal v obsahu vlastního dovolání potenciál k tomu, aby danou otázku vyřešil jinak.

č. 5

19. Otázka 9), jaké jsou právní předpoklady pro přiznání odměny za úkony právní služby zvýšené na trojnásobek ve smyslu § 12 odst. 1 advokátního tarifu přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. rovněž nezakládá, neboť ohledně ní nepředstavuje rozsudek odvolacího soudu jiné řešení, než jakého bylo dosaženo v judikatuře Nejvyššího soudu, pokud odvolací soud tacitně zohlednil závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2019, sp. zn. [30 Cdo 4016/2016](#), uveřejněného pod číslem 106/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, v němž vysvětlil, že řízení ve věcech trestních mívají často, a to v mnoha jejich aspektech, (do jisté míry) náročnou povahu, ať již z hlediska časového, skutkového či právního. Za takové situace by advokáti mohli požadovat zvýšení odměny za úkony právního zastoupení ve většině případů. Z tohoto důvodu proto ustanovení § 12 odst. 1 advokátního tarifu otevírá tuto možnost pouze pro ty případy, jež jsou buď mimořádně obtížné, nebo časově „nadlimitně“ náročné, kdy je pak odůvodněna jeho aplikace a navýšení ceny právních služeb tu má své opodstatnění (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. [28 Cdo 4184/2009](#)). Advokátní tarif v tomto ustanovení pouze demonstrativně uvádí, že o úkony právní služby mimořádně obtížné půjde zejména, je-li k nim třeba použití cizího práva nebo jazyka. Bližší specifikaci daných pojmů předmětné ustanovení neobsahuje, a bude tedy nutné posoudit, zda jsou v každém konkrétním případě podmínky pro zvýšení odměny splněny. Jde-li o úkony právní služby mimořádně obtížné, již z pouhé terminologie ustanovení § 12 odst. 1 advokátního tarifu je evidentní, že se nemůže jednat o běžnou obtížnost, nýbrž o obtížnost skutečně neobvyklou, tedy mimořádnou, vymykající se běžné praxi (k tomu srov. výše uvedený rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [28 Cdo 4184/2009](#), a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. [30 Cdo 2666/2014](#)). Odvolací soud se charakterem vykonaných úkonů zabýval a jejich mimořádnou náročností (až na výjimky) nezjistil. Dovolání navíc v rozporu s výše nastíněnou judikaturou zčásti pracuje s mimořádnou složitostí řízení samotného, ačkoliv složitost se poměřuje vždy k jednotlivému úkonu. Délka podání zpracovaného obhájcem ani rozsah usnesení o zahájení trestního stíhání samy o sobě bez dalšího nemohou indikovat složitost toho kterého úkonu právní pomoci.

20. Ani při řešení otázky 10), zda lze přiznat trestně stíhané právnické osobě nárok na náhradu škody za náklady obhajoby zaplacené za trestně stíhaného zaměstnance v situaci, kdy trestní odpovědnost právnické osoby je přímo odvozena od jednání trestně stíhaného zaměstnance, za něhož jsou náklady obhajoby hrazeny, nemůže být dovolání podle § 237 o. s. ř. přípustným, neboť i její řešení ze strany odvolacího soudu konvenuje ustálené judikatuře Nejvyššího soudu. Dovolací soud v rozsudku ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. [30 Cdo 1706/2015](#), vysvětlil, že ve své rozhodovací praxi v otázkách aktivní legitimace osob oprávněných k náhradě škody dle zákona č. 82/1998 Sb. rozlišuje aktivní legitimaci právnických osob a členů těchto právnických osob dle toho, kdo byl či měl být účastníkem řízení. V rozsudku Nejvyššího soudu

ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. [25 Cdo 1956/2004](#), uveřejněném pod číslem 81/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dovolací soud formuloval a odůvodnil závěr, že obchodní společnost nemá nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím, která jí vznikla v důsledku trestního stíhání jejího jednatele. Ze stejného důvodu Nejvyšší soud konstatoval, že obchodní společnost, která zaplatila náklady obhajoby svého společníka, není aktivně věcně legitimována ve sporu proti státu o náhradu škody způsobené jeho trestním stíháním (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 7. 2011, sp. zn. [28 Cdo 1143/2010](#)). Posledně uvedený závěr je nepochybně plně uplatnitelný i za situace, kdy žalující společnost o své vůli dobrovolně uhradila náklady obhajoby svého trestně stíhaného zaměstnance. V projednávané věci byl sice J. P. vedle žalobkyně také trestně stíhán, a proto mu svědčilo postavení účastníka trestního řízení, současně však platí, že je v rozsahu škody vzniklé jeho trestním stíháním výlučným a jediným nositelem práva na její náhradu. Tato úvaha plně odpovídá principu oddělení majetku korporace a jejích členů, jakož i ustálené judikatuře Nejvyššího soudu [srov. v tomto směru např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. [8 Tdo 124/2005](#), uveřejněné pod číslem 18/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2363/2011](#), uveřejněný pod číslem 75/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek]. Nemůže-li obchodní korporace s úspěchem požadovat náhradu nákladů, jež v trestním řízení uhradila svému členovi nebo statuárnímu orgánu, tím méně lze (pomocí argumentu logického výkladu *a maiori ad minus*) dovodit, že by jí takové právo svědčilo ve vztahu k pouhému zaměstnanci. Závěr odvolacího soudu o nedostatku příčinné souvislosti je proto s ustálenou judikaturou souladný.

21. Dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné ve vztahu ke vzájemně souvisejícím otázkám 1) a 2), a to podle jakých kritérií má soud postupovat při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným trestním stíháním právnické osoby a zda lze při stanovení výše aplikovat judikaturu týkající se nezákonného trestního stíhání fyzických osob a dále k otázce jaké okolnosti mají soudy zohlednit, pokud hodnotí dopady nezákonného trestního stíhání do osobní sféry právnické osoby. Dané otázky totiž nebyly doposud ve všech souvislostech v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešeny. Nejvyšší soud shledal dovolání současně přípustným pro námitku pod bodem 11), vytýkající odvolacímu soudu odchýlení se od rozhodovací praxe Ústavního soudu, když dle tvrzení žalobkyně postupoval v rozporu s jeho nálezem ze dne 1. 3. 2021, sp. zn. [I. ÚS 3906/17](#), a nepovažoval nahlížení do spisu v „projednávané“ (přesněji posuzované) věci za úkon právní služby.

IV.

Důvodnost dovolání

22. Dovolání je nejen přípustné, ale též částečně důvodné pro námitku pod bodem 11), tedy že se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe Ústavního soudu, konkrétně postupoval v rozporu s nálezem ze dne 1. 3. 2021, sp. zn. [I. ÚS 3906/17](#) (dále jen „nálezy“), když v poměrech posuzované věci nepovažoval nahlížení do spisu za samostatný (a honorovatelný) úkon právní služby, jehož vykonání by mělo být promítnuto do výše požadované škody.

23. Podle § 7 odst. 1 OdpŠk platí, že právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím mají účastníci řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí, z něhož jim vznikla škoda.

č. 5

24. V posledně označeném nálezu, jehož stěžejní důvody jsou pro obecné soudy při jejich rozhodovací činnosti závazné (čl. 89 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy), Ústavní soud v odstavci 16 a 17 odůvodnění vysvětlil, že „odůvodnění obecného soudu, podle něhož není možné stěžovateli náhradu za tento úkon (nahlížení do spisu – poznámka Nejvyššího soudu) přiznat proto, že úkon nahlížení do spisu v průběhu vyšetřování neodpovídá žádnému úkonu právní služby podle § 11 odst. 1 a odst. 2 advokátního tarifu, nelze přisvědčit. Trestní stíhání (tehdejšího) stěžovatele pro trestný čin účastenství na vraždě bylo zahájeno dne 14. 4. 2016. Proti usnesení o zahájení trestního stíhání se prostřednictvím svého obhájce bránil stížností. Stěžovateli v tu dobu reálně hrozil mnohaletý trest odnětí svobody. V době před vydáním rozhodnutí státním zástupcem o jeho stížnosti stěžovatelův obhájce využil možnosti nahlédnout do trestního spisu, aby zjistil aktuální stav vyšetřování a mohl připravit další taktiku obhajoby ve věci obvinění z takto závažné trestné činnosti. Do soudní fáze trestní stíhání poté nedospělo pro zásah státního zástupce vyvolaný obranou stěžovatele. V posuzované věci tak bylo s ohledem na okolnosti případu namístež úkon nahlížení do spisu považovat za samostatný úkon právní služby, za který náleží náhrada podle § 11 odst. 3 advokátního tarifu, neboť se svou povahou kvalitativně blíží úkonu podle § 11 odst. 1 písm. f) advokátního tarifu. Úkon nahlížení do spisu byl z hlediska povinného zastoupení při celkovém zohlednění průběhu trestního řízení účelný a stát by měl stěžovateli náklady, které na svou obhajobu za tento úkon vynaložil, nahradit“.

25. Na rozdíl od soudu prvního stupně, který nahlížení obhájce do trestního spisu v poměrech nyní posuzované věci a priori za úkon právní služby nepovažoval, odvolací soud zcela správně zvažoval, zda v případě nahlížení do spisu jde o úkon účelně směřující k odklizení následků nezákonného rozhodnutí. Na rozdíl od soudu odvolacího Nejvyšší soud při srovnání nyní posuzované věci se skutkovými okolnostmi, které byly určující ve věci rozhodované Ústavním soudem, dospěl k závěru, že je i z hlediska posuzovaného řízení namístež méně restriktivní výklad podmínek, za nichž je možno jako účelné považovat nahlížení do trestního spisu. Nelze především pominout, že o (ne)účelnosti úkonu právní služby nebude vždy svědčit jen případná blízká časová souvislost mezi nahlížením do spisu a okamžikem, kdy zvolený obhájce převzal zastoupení obviněného, jak na tuto okolnost především poukázal odvolací soud. Ostatně soud ochrany ústavnosti považoval za účelné nahlížení do spisu v trestním řízení, které probíhalo ve svém celku jen pouhý měsíc a kdy rovněž nahlížení do spisu bylo ze strany obhájce realizováno v krátké době po úkonu právní služby v podobě převzetí a přípravě zastoupení. Nejvyšší soud současně přihlédl k dalším objektivním okolnostem provázejícím specifika posuzované trestní věci, jak je zjistily soudy nižších stupňů. Zejména vzal na zřetel počet stíhaných osob, vyšší složitost danou zejména rozsahem jednání, jež bylo obviněným kladeno za vinu a zohlednil i fakt, že na základě podané stížnosti a jejího doplnění (jimž předcházelo právě nahlížení do spisu) žalobkyně coby obviněná dosáhla odklizení nezákonného rozhodnutí již v rámci přípravného řízení rozhodnutím státního zástupce. V souhrnu všech těchto okolností a s respektem k výše popsaným závěrům Ústavního soudu dospěl Nejvyšší soud k závěru, že žalobkyni měla být přiznána též náhrada škody ve výši odpovídající hodnotě úkonu právní pomoci podle § 11 odst. 1 písm. f) advokátního tarifu ve výši 1 150 Kč spolu s režijním paušálem ve výši 300 Kč a 21 % DPH, již byl nahlízející advokát

plátcem [co do konkrétnějšího výpočtu Nejvyšší soud odkazuje na odstavec 17 rozsudku odvolacího soudu a současně připomíná, že v tom odpovídajícím rozsahu bylo dovolání podáno ve vztahu k dílčímu nároku, který ve svém souhrnu přesahoval hranici pro přípustnost dovolání ve smyslu § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř.]. Protože jen v tomto rozsahu Nejvyšší soud nepovažoval rozhodnutí odvolacího soudu za správné a výsledky dosavadního řízení ukazovaly, že je možno ve věci rozhodnout, Nejvyšší soud postupem podle § 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu změnil jen tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni další částku 1 754,50 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,5 % ročně z této částky za dobu od 15. 3. 2018 do zaplacení, a to v mírně prodloužené pariční lhůtě (§ 160 odst. 1 o. s. ř.), to je do patnácti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

26. Nejvyšší soud se dále zabýval nárokem žalobkyně na náhradu nemajetkové újmy spojené s nezákonně zahájeným trestním stíháním a dospěl k závěru, že v této části dovolání důvodné není. Dosud neřešenou otázkou zakládající v dané věci přípustnost dovolání je, zda závěry již ustálené praxe se vedle osob fyzických uplatní i na osoby právnické.

č. 5

27. Podle § 2894 odst. 2 o. z. nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvlášť zákon. V takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučinění posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu.

28. Ve vztahu k právnickým osobám účinná právní úprava v občanském zákoníku nevylučuje (nepopírá) možnost vzniku nemajetkové újmy (resp. některých forem nemajetkové újmy) i na jejich straně. Zároveň z hlediska samotných podmínek vzniku závazku k odčinění vzniklé nemajetkové újmy nerozlišuje, zda byla nemajetková újma způsobena osobě fyzické či právnické. Proto i pro nemajetkovou újmu způsobenou právnické osobě platí, že podle § 2894 odst. 2 o. z. vzniká povinnost škůdce k jejímu odčinění pouze tehdy (nebylo-li výslovně ujednáno jinak), stanoví-li tak zvlášť zákon.

29. Podle čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod vyhlášené usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., jako součást ústavního pořádku České republiky (dále jen "Listina"), každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.

30. Ústavní soud při výkladu povahy ústavně zaručených základních práv a svobod zakotvených v Listině uplatňuje obecné východisko, podle kterého se tato práva a svobody vztahují též na osoby právnické za splnění předpokladu, že to povaha věci umožňuje. To platí i ve vztahu k ústavní garanci (dobré) pověsti právnické osoby. Jak uvedeno shora, ochrana (dobré) pověsti je chápána jako ústavní hodnota bez ohledu na to, zda jde o pověst osoby fyzické či právnické (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. [23 Cdo 5173/2017](#), či nálezy Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2001, sp. zn. [I. ÚS 201/01](#)).

31. Podle § 31a odst. 1 a 2 OdpŠk (jenž je oním zvláštním zákonem ve smyslu výše citovaného § 2894 odst. 2 o. z.) bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu (odst. 1). Zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění

se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo (odst. 2).

32. V rozhodování Ústavního soudu je sice patrný určitý příklon k majetkovému pojetí ochrany dobrého jména (rozuměj zejména pověsti) právnické osoby ve smyslu mezinárodně vžitého termínu „goodwill“ a jeho majetkové povahy (srov. nález Ústavního soudu ze dne 20. 2. 2018, sp. zn. [I. ÚS 3819/14](#)), soud ochrany ústavnosti však toto vymezení vztahuje výlučně jen k ústavní (mezinárodněprávní) ochraně takových práv, aniž by se tím jakkoliv vymezoval ke specifické vnitrostátní úpravě provedené na národní úrovni – v poměrech České republiky kupř. zákonem č. 82/1998 Sb.

č. 5

33. V rozsudku ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. [30 Cdo 2813/2011](#), uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 122/2012, Nejvyšší soud konstatoval, že zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou trestním stíháním, které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, se poskytuje podle § 31a odst. 2 OdpŠk, jenž je normou s relativně neurčitou hypotézou, která není stanovena přímo právním předpisem, a jenž tak přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností.

34. Soud je při úvaze o přiměřenosti výše finančního odškodnění povinen vycházet z úplně zjištěného skutkového stavu a opírat se o zcela konkrétní a přezkoumatelná hlediska, kterými jsou především závažnost nemajetkové újmy a ověřené okolnosti, za kterých k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. [30 Cdo 2290/2007](#)). Zvažovány budou zejména dopady nezákonného rozhodnutí do osobnostní sféry poškozeného, nepříznivost jejich vlivu na pověst poškozeného, jeho dosavadní způsob života apod. Otázka výše zadostiučinění v penězích se odvíjí od okolností každého konkrétního případu, a proto ji nelze vyřešit souhrnně pro všechna trestní řízení, která byla posléze zastavena. Výše zadostiučinění za trestní řízení, které bylo zastaveno, se vždy váže k jednomu konkrétnímu případu a její posouzení je úkolem nalézacích soudů.

35. Tyto závěry pak Nejvyšší soud doplnil v rozsudku ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. [30 Cdo 1747/2014](#), uveřejněným ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 67/2016, s tím, že pokud nelze nalézt případ, který by se v podstatných znacích shodoval s projednávanou věcí, je třeba provést srovnání s jinými případy náhrad nemajetkové újmy (např. z titulu odpovědnosti státu za nezákonné omezení osobní svobody, nepřiměřenou délku řízení, náhrady nemajetkové újmy na zdraví ve formě bolestného nebo ztížení společenského uplatnění, újmy na osobnostních právech v rámci ochrany osobnosti, újmy z titulu porušení zákazu diskriminace podle obecné úpravy i v pracovněprávních vztazích apod.). Soud přitom neopomene uvést podstatné společné a rozdílné znaky a v odůvodnění svého rozhodnutí vysvětlit, jakým způsobem se tyto společné a rozdílné znaky promítly do výše stanoveného zadostiučinění, tj. z jakého důvodu je přiznané zadostiučinění přiměřené ve srovnání s jiným zadostiučiněním přiznaným z jiného právního důvodu. Nebude-li možné postupovat ani podle jiného případu náhrady nemajetkové újmy, je třeba stanovit přiměřené zadostiučinění v takové výši, která bude odpovídat ekonomické realitě České republiky a tomu, co by obecně bylo vnímáno jako spravedlivé (např. s ohledem na cenovou úroveň nebo výši průměrné mzdy). V každém případě je primárně na žalobci, aby zvolil přesvědčivé srovnání,

podle kterého jeho újma z hlediska spravedlnosti není menší než újma jiná, za kterou se přiznává minimálně žalovaná částka.

36. Nejvyšší soud poté v rozsudku ze dne 21. 1. 2020, sp. zn. [30 Cdo 303/2019](#), upřesnil, že pokud žalobce (míněna fyzická osoba) neoznačí vhodná rozhodnutí ve srovnatelných věcech, pak uvedená skutečnost není důvodem pro zamítnutí žaloby, nýbrž je na soudu, aby provedl srovnání také s jinými obdobnými případy, které jsou mu známy z jeho činnosti a s nimiž účastníky řízení před vydáním rozhodnutí v rámci principu předvídatelnosti rozhodnutí seznámí. V této souvislosti dodal, že Ministerstvo spravedlnosti již uveřejnilo za účelem uvedeného srovnání databázi rozhodnutí odvolacích soudů, kterými bylo žalobcům přiznáno právo na peněžité zadostiučinění za újmu způsobenou trestním stíháním, členěnou dle charakteru trestné činnosti, jež byla stíhané osobě kladena za vinu a dle soudem zjištěných dopadů do osobnostních práv zvyšujících (nebo naopak snižujících) intenzitu nemajetkové újmy, která byla žalobci způsobena. Tuto databázi je možné nalézt na <https://www.justice.cz/web/msp/odskodnovani2?clanek=penezni-zadostiucineni-za-ujmu-zpusobenou-trestnim-stihanim>.

č. 5

37. Soudy při stanovení formy či výše zadostiučinění vychází zejména z povahy trestní věci, též z délky trestního stíhání, a především z dopadů trestního stíhání do osobnostní sféry poškozené osoby (tedy nikoli paušalizovaně). Forma a případná výše zadostiučinění nesmí být v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti, tj. její přiznání je nad rámec konstatování porušení práva namíste pouze tehdy, jestliže by se z hlediska obecné slušnosti poškozenému satisfakce skutečně mělo dostat. Ústavní soud v nálezu ze dne 13. 12. 2011, sp. zn. [III. ÚS 1976/09](#), výslovně zmiňuje jako možný důvod pro poskytnutí pouze a „jen“ morálního (nepeněžního) zadostiučinění délku trestního stíhání odbývajícího se pouze v řádu měsíců.

38. Dále bude – při posuzování možnosti poskytnout zadostiučinění za nemajetkovou újmu též právnické osobě – vysvětleno, že při jejím odškodnění představuje zák. č. 82/1998 Sb. *lex specialis*, který v rozsahu své věcné působnosti vylučuje poskytnutí ochrany dobré pověsti právnické osoby podle „obecného“ § 135 o. z., stejně jako zadostiučinění za nekalosoutěžní jednání. Přesto je možno – s ohledem na určitou podobu vzniklých újem – pro úplnost připomenout, že Nejvyšší soud ve svém rozhodování uplatňuje východisko, podle kterého ochrana (dříve dobré) pověsti právnické osoby představuje jedno z práv osobní povahy, jež jsou právnickým osobám zákonem přiznána. Jedná se o právo nezcižitelné, sleduje osud právnické osoby a přechází s podstatou právnické osoby na právního nástupce (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu, ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. [23 Cdo 5173/2017](#), ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. [23 Cdo 5145/2017](#), ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. [23 Cdo 3372/2018](#), ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. [30 Cdo 5111/2009](#), či ze dne 6. 9. 2011, sp. zn. [30 Cdo 149/2010](#)). Také důvodová zpráva k občanskému zákoníku vymezuje právo na ochranu pověsti právnické osoby (společně s právem na ochranu jejího názvu a soukromí) jako „práva spojená s právní osobností právnické osoby“, a to oproti „osobnostnímu právu“ člověka jako projevu „zákonné garancie všech přirozených práv člověka“. Pověst konkrétní právnické osoby je především vytvářena na základě zkušeností, které s tímto subjektem mají její obchodní partneři, zákazníci či jiné subjekty, kteří s ní přichází do kontaktu (srov. např. rozsudek ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. [30 Cdo 1385/2006](#)).

39. Otázka charakteru pověsti právnické osoby byla řešena i na mezinárodní úrovni. Ve vztahu k právní úpravě obsažené v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a jejímu výkladu provedenému Evropským soudem pro lidská práva (dále jen „ESLP“) bylo judikováno, že jde-li o pověst fyzické osoby, je její ochrana stanovena prostřednictvím čl. 8 Úmluvy jako součást práva na soukromí (srov. např. rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 7. 2. 2012 ve věci [39954/08](#), Axel Springer AG proti Německu a částečně též rozsudek ze dne 28. 4. 2005 ve věci [41604/98](#), Buck proti Německu nebo rozsudek ze dne 16. 10. 2007 ve věci [74336/01](#), Wieser a Bicos Beteiligungen GmbH proti Rakousku). Judikatura ESLP při výkladu čl. 10 odst. 2 Úmluvy zdůrazňuje, že povaha práva právnických osob na dobrou pověst a jeho rozsah jsou diskutabilní (srov. rozsudek ESLP ze dne 5. 12. 2017 ve věci [19657/12](#), Frisk a Jensen proti Dánsku) a že je rozdíl mezi dobrou pověstí právnické osoby a jednotlivce, přičemž u první jmenované nelze dovozovat vliv na její důstojnost, a tedy ani morální rozměr tohoto práva (srov. rozsudek ze dne 8. 10. 2019 ve věci [15449/09](#), Margulev proti Rusku). Členské státy však mají prostor pro (vlastní) uvážení, pokud jde o prostředky, které samy poskytují podle vnitrostátního práva, aby umožnily společností zpochybnit pravdivost a omezit škodlivé následky tvrzení, která jsou s to poškodit jejich pověst, přičemž je třeba vzít v úvahu, že existuje rozdíl mezi zájmy společnosti na komerční reputaci a pověstí jednotlivce týkající se jeho společenského postavení (srov. např. rozsudek ze dne 19. 7. 2011 ve věci [23954/10](#), Uj proti Maďarsku). Nejvyšší soud v té souvislosti opakuje, že onu vnitrostátní úpravou v poměrech České republiky představuje rovněž zákon č. 82/1998 Sb., který z hlediska osobní působnosti nečiní zásadní rozdíl mezi fyzickými a právnickými osobami.

40. Nejvyšší soud se již v minulosti specifiky odškodňování nemajetkové újmy způsobené právnické osobě zabýval, byť tak činil ve vztahu k odlišně konstruovanému nároku na poskytnutí zadostiučinění za újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení. S odkazem na stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. [Cpjn 206/2010](#), uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 58/2011, dále jen „Stanovisko“, tehdy vyložil, že výše přiměřeného zadostiučinění za porušení práva na přiměřenou délku řízení u právnických osob nemusí být vždy nižší, než je tomu u osob fyzických. Přiměřené zadostiučinění za nemateriální újmu se v zásadě poskytuje i právnickým osobám, a to i obchodním společností. I judikatura ESLP zastává stanovisko, že přiměřené zadostiučinění za imateriální újmu se v zásadě poskytuje také právnickým osobám [např. rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 8. 12. 1999 ve věci Freedom and Democracy Party (ÖZDEP) proti Turecku, stížnost č. [23885/94](#), či rozsudek ESLP ze dne 19. 12. 1994 ve věci Vereinigung demokratischer Soldaten Österreichs and Gubi proti Rakousku, stížnost č. [15153/89](#), kdy v uvedených věcech došlo k zásahu do jiného práva, než na přiměřenou délku řízení]. Z rozsudku velkého senátu ESLP ze dne 6. 4. 2000 ve věci Comingersoll S. A. proti Portugalsku, stížnost č. [35382/97](#), odst. 27 až 36, vyplývá, že v případech obchodních společností je při určování výše přiměřeného zadostiučinění třeba přihlížet i k jiným faktorům, jako je pověst společnosti (company's reputation), nejistota v plánování rozhodování (uncertainty in decision-planning), rozkol ve vedení společnosti (disruption in the management of the company) a konečně též, i když v menším stupni, úzkost a potíže způsobené členům vedení společnosti (the anxiety and inconvenience caused to the members of the management team). Nemateriální újma u právnických osob se zpravidla neprojevuje týmiž důsledky jako u osob fyzických, pro něž jsou příznačné pocity jako úzkost a duševní stres. Zohledňují se tak u ní kritéria, která se odvíjejí od jiných charakteristik než u osoby fyzické.

Podle Nejvyššího soudu však ESLP nezamýšlel automaticky rozlišovat mezi osobami fyzickými a právníckými při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění. V rozsudku ze dne 29. 12. 2010, sp. zn. [30 Cdo 3908/2009](#), proto Nejvyšší soud dovodil, že nemateriální újma vzniká nepřiměřenou délkou soudního řízení i právníckým osobám, jejichž vůle je vytvářena prostřednictvím osob fyzických. V rozsudku ze dne 29. 12. 2010, sp. zn. [30 Cdo 3908/2009](#), Nejvyšší soud vyložil, že u právníckých osob je vznik imateriální újmy specifický už z toho důvodu, že právnícké osoby jsou lidmi (fyzickými osobami) uměle vytvořené subjekty, kterým zákon přiznává postavení právníckých osob (tzv. teorie fikce). Pro právníckou osobu je mj. charakteristické, že svoji vůli nevytváří sama o sobě, ale jen prostřednictvím fyzických osob, a to těch, které jsou k tomu podle práva povolány. Je tedy nepochybné, že mezi právníckou osobou a fyzickými osobami, které se podílejí na její činnosti mnohou vznikají vzájemné vztahy, které nemusí být jen vztahy právními. Zejména fyzické osoby, které jsou povinny vytvářet vůli právnícké osoby, mají s touto právníckou osobou blízké zájmové vazby a poměry právnícké osoby se jich podstatným způsobem dotýkají (srov. přiměřeně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 3. 2002, sp. zn. [21 Cdo 530/2001](#)). Z toho vyplývá, že mezi základní prvky imateriální újmy právnícké osoby patří skutečnosti vázající se k právnícké osobě jako samostatnému právnímu celku. Nelze však zcela pominout ani nepříjemnosti projevující se ve vnitřních poměrech společnosti a zohlednit je při odškodnění právnícké osoby, byť v omezené míře.

41. Z uvedeného plyne závěr, že spojuje-li již dlouhodobě ustálená judikatura s nepřiměřenou délkou řízení závěr o vzniku nemajetkové újmy na straně právnícké osoby, je třeba *a minori ad maius* dovodit, že tato nemajetková újma může právnícké osobě vzniknout i v důsledku jiného projevu nesprávného úředního postupu, resp. v důsledku nezákonného rozhodnutí, kdy nepříznivé následky s tím pro právníckou osobu spojené budou zpravidla ještě závažnější. Dovolací soud zde za mnohé odkazuje na svůj rozsudek ze dne 8. 9. 2011, sp. zn. [30 Cdo 1076/2009](#), vydaný v řízení, v němž předmětem zadostiučinění za nemajetkovou újmu bylo nezákonné rozhodnutí ministra financí. Nedávalo by pak rozumný smysl, aby takové zadostiučinění bylo právníckým osobám přiznáváno z titulu nezákonného rozhodnutí správního orgánu a naopak byly pominuty případy, kdy újma měla vzniknout v důsledku nezákonného rozhodnutí o zahájení trestního stíhání. Lze proto učinit dílčí závěr, že rovněž právnícké osobě může vzniknout nárok na zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou jí nezákonně zahájeným trestním stíháním.

42. Při posuzování rozsahu nemajetkové újmy vzniklé nezákonně zahájeným trestním stíháním (hrozbou trestu nebo dokonce jeho výkonem) je vedle konkrétních (prokázaných) následků rovněž významná diferenciací trestů, které lze uložit fyzické osobě [to je ve smyslu § 52 odst. 1 tr. zák., odnětí svobody až na doživotí, domácí vězení, obecně prospěšné práce, propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci, zákaz činnosti, zákaz držení a chovu zvířat, zákaz pobytu, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání, ztrátu vojenské hodnosti nebo vyhoštění] na straně jedné od trestů, jež naopak hrozí za trestnou činnost osobě právnícké [podle § 15 odst. 1 ZTOPO jde o trest zrušení právnícké osoby (s potřebou její následné likvidace), propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci, zákaz činnosti, zákaz držení a chovu zvířat, zákaz plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži, zákaz přijímání dotací a subvencí nebo uveřejnění rozsudku]. Porovnáním v úvahu přicházejících sankcí je zřejmé, že právnícká osoba sama o sobě nemůže být pojmově postižena trestem odnětí svobody, kdy právě omezení osobní

č. 5

svobody je tradičně vnímáno ve vztahu k odsouzenému pachateli jako nejprísnejší a porovnáním s ostatními tresty jako nejvíce omezující. K pravidelným následkům nezákonně zahájeného trestního stíhání fyzické osoby patří zejména porušení práva na zachování lidské důstojnosti, na osobní čest, na dobrou pověst, na ochranu jména a na ochranu soukromí, vznik újmy na zdraví, omezení osobní svobody či narušení partnerského života (srov. k tomu např. nálezy Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. [IV. ÚS 3183/15](#)). U právnické osoby bude přicházet naproti tomu v úvahu následek spíše v podobě porušení práva na ochranu názvu, její dobré pověsti a soukromí (narušení goodwillu), v nejistotě při rozhodování, v zásahu do řízení společnosti apod. (viz rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. [30 Cdo 1684/2010](#), nebo ze dne 30. 12. 2021, sp. zn. [30 Cdo 2116/2021](#)). Poškozeným prokázané nepříznivé následky bude možno reparovat přiznáním zadostiučinění za nemajetkovou újmu právě a jen v tom rozsahu, v němž se neprojeví současně zmenšením jmění poškozeného subjektu, tedy v podobě samostatně odčinitelné škody. Existuje-li u právnických a fyzických osob odlišná struktura v úvahu přicházejících trestů a jsou-li diametrálně odlišné i možné následky nezákonně zahájeného trestního stíhání v nemajetkové sféře dotčených osob, musí mít uvedené skutečnosti rovněž podstatný vliv na existenci (rozdílných) nároků na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu těchto osob a následně i na jejich výši (srov. též již zmiňovaný rozsudek ESLP ze dne 6. 4. 2000 ve věci *Comingersoll S.A. proti Portugalsku*, stížnost č. [35382/97](#)). U právnické osoby lze proto obecně očekávat vznik spíše nižší nemajetkové újmy, než v případě újmy vzniklé za obdobné situace osobě fyzické. Bude však vždy nutno vycházet z prokázaných okolností každého jednotlivého případu a vyvarovat se mechanické aplikaci práva s touhou po dosažení matematicky přesného výsledku. Určujícím pro výši poskytovaného zadostiučinění za prokázanou nemajetkovou újmu bude především povaha dané trestní věci, délka trestního řízení (nepůjde-li o případ, kdy poškozený uplatní nárok na náhradu za nepřiměřenou délku trestního řízení samostatně), rozsah zásahu do sféry právnické osoby a následky jím vyvolané. Rovněž bude třeba zohlednit povahu (strukturu) právnické osoby, její dosavadní pověst, délku její činnosti, zda a jak se promítlo vedení trestního řízení do činnosti statutárních orgánů (s výjimkou situace, kdy takové osoby budou rovněž trestně stíhány, a budou tak přímými nositeli práva na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu). Je třeba mít současně na paměti, že předmětem zadostiučinění právnických osob za nemajetkovou újmu naopak nemohou být skutečnosti vedoucí k újmě majetkové (tedy ke škodě nebo ušlému zisku).

43. Nejvyšší soud se ve své judikatuře zabýval také otázkou, ve kterých případech a jakým způsobem se nemajetková újma prokazuje, a kdy ji naopak prokazovat není třeba a její vznik se předpokládá. V případě porušení práva na přiměřenou délku řízení se vychází z vyvratitelné domněnky vzniku nemajetkové újmy (srov. Stanovisko). Mimo oblast újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení (včetně sporů o náhradu nemajetkové újmy způsobené nezákonným rozhodnutím o zahájení trestního stíhání) není třeba vznik nemajetkové újmy dokazovat jen v situacích, kdy je zjevné, že by stejnou újmu utrpěla jakákoliv osoba, která by byla danou skutečností postižena, a šlo by tedy o *notorietu*, kterou dokazovat netřeba (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2012, sp. zn. [30 Cdo 2555/2010](#)). Uvedené se aplikuje v situacích, kdy je *prima facie* zřejmé, že jakékoliv osobě ve stejném postavení by za stejných okolností újma rovněž vznikla.

44. Kromě výše uvedených výjimek tak musí poškozený vznik újmy nejen tvrdit, ale i prokázat. Primární procesní povinností poškozeného je, aby vznik jím tvrzené nemajetkové újmy v řízení tvrdil, a to způsobem, z něhož bude zřejmé pojmenování a vysvětlení této újmy. Nepostačuje přitom pouhá obecná právní kvalifikace, že došlo k zásahu do práva na dobré jméno a pověst, neboť tento zásah představuje pouze možnou příčinu vzniku újmy, nikoliv však újmu samotnou. Současně ale platí, že ze samotné povahy nemajetkové újmy, která je dána vnitřními prožitky člověka (včetně orgánů nebo členů právnické osoby), plyne, že je vznik nemajetkové újmy prokazatelný jen obtížně. Vznik nemajetkové újmy se proto zpravidla dovodí tehdy, jestliže by jakákoliv osoba ve stejném postavení jako poškozený mohla výkon veřejné moci (nebo jeho absenci) a jeho následky vnímat úkorně. Jinými slovy řečeno, je třeba zvážit, zda vzhledem ke konkrétním okolnostem případu by se i jiná osoba v obdobném postavení mohla cítit dotčena ve složkách tvořících ve svém souhrnu její nemajetkovou sféru. Zřetelněji vyplývá tato potřeba při využití jiné terminologie, kterou zmiňuje i důvodová zpráva k zákonu č. 160/2006 Sb. – totiž, že nemajetková újma se jinak nazývá újmou morální. Jedná se tedy o utrpění na těch nehmotných hodnotách, které se dotýkají morální integrity poškozené osoby (k tomu srov. přiměřeně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. [30 Cdo 3731/2011](#)).

45. Namítala-li žalobkyně, že vypořádání zásahu do práva na její dobrou pověst a jeho následků by mělo být reparováno přiměřeně s odkazem na judikaturu soudů týkající se nároků plynoucích ze zásahů do dobré pověsti právnických osob, nelze této námitce přisvědčit.

46. Zákonná úprava náhrady škody způsobené při výkonu veřejné moci, již se dovolává čl. 36 odst. 3 a 4 Listiny, je obsažena v zákoně č. 82/1998 Sb., jenž v ustanovení § 1 odst. 1 a § 3 odst. 1 písm. a) definuje odpovědnost státu tak, že stát odpovídá za podmínek stanovených tímto zákonem za škodu nebo nemajetkovou újmu, která byla způsobena při výkonu státní (veřejné) moci. Účelem dovětku „při výkonu veřejné moci“ je odlišit od sebe situace, kdy by stát za způsobenou újmu odpovídal podle obecné úpravy deliktního práva, neboť by ji způsobil jako subjekt soukromoprávní, a kdy odpovídá za újmu způsobenou při výkonu (nebo v důsledku absence výkonu) veřejné moci, tj. kdy újmu způsobil jako subjekt veřejného práva vykonávající veřejnoprávní pravomoc.

47. Možno proto – k dovoláním zpochybňované výši zadostiučinění – odkázat na judikaturu Nejvyššího soudu, který u jednání orgánů státu v postavení správního orgánu (potažmo tedy i orgánu činného v trestním řízení) představujících výkon státní moci (resp. součást tohoto výkonu) dovozuje, že případný nesprávný úřední postup (v poměrech posuzované věci by šlo o dovoláním akcentovanou medializaci trestního stíhání žalobkyně) při výkonu této moci zakládá výlučně odpovědnost státu za škodu či újmu v důsledku zásahu do pověsti právnické osoby ve smyslu speciální úpravy provedené v § 13 odst. 1 a § 31a zákona č. 82/1998 Sb., a nikoli, jak se tohoto dožaduje dovolatelka, podle „obecné“ soukromoprávní úpravy zakotvující ochranu před neoprávněným zásahem do pověsti právnické osoby provedené zejména v § 135 odst. 2 o. z. (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2021, sp. zn. [23 Cdo 1420/2020](#)). Nelze proto (i z důvodů uvedených soudy obou stupňů) při satisfakci vycházet z obecných ustanovení občanského zákoníku. Uvedený závěr je přitom v posledně označeném rozsudku výslovně vztažen i k možným nárokům odvíjeným od tvrzeného nekalosoutěžního jednání. Již proto je bez významu se zabývat tím, zda stát vůbec může mít při výkonu veřejné moci postavení soutěžitele.

č. 5

48. Rovněž odpověď na navazující otázku týkající se hierarchie forem přiměřeného zadostiučinění plyne přímo z § 31a odst. 2 OdpŠk, který respektuje obecně vnímanou představu o způsobech odčinění nemajetkových újem. Dovolací soud již dříve v usnesení ze dne 15. 5. 2018, sp. zn. [30 Cdo 4525/2017](#), proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2018, sp. zn. [IV. ÚS 2486/18](#) vysvětlil, že vedení trestního stíhání negativně ovlivňuje sféru stíhané osoby, vnáší do jejího života nejistotu a způsobuje pocity frustrace. Na stranu druhou, spravedlivé postihování činů nebezpečných pro společnost je jedním z klíčových úkolů právního státu a jedním z *raison d'être* státu jako takového vůbec (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. [Pl. ÚS 13/12](#)). Rovněž dodal, že přístup, kdy je zahájení trestního stíhání, jež neskončilo odsuzujícím rozsudkem, pokládáno na roveň nezákonného rozhodnutí, je přístupem velmi velkorysým, k němuž dospěl dovolací soud rozšiřujícím výkladem zákona, přičemž ani Úmluva na něco takového vůbec nepamatuje (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2015, sp. zn. [30 Cdo 1711/2015](#), popř. Vojtek, P. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 6). Byť tedy stát v zásadě odpovídá osobám, které trestně stíhal a vůči nimž trestní stíhání neskončilo odsuzujícím rozsudkem (právnícké osoby nevyjímaje), nelze uzavřít, že by rovněž každou takovou osobu v každém případě musel zásadně odškodnit penězi. K odčinění určité míry nejistoty, frustrace a jiných negativ vnesených do života prostřednictvím trestního stíhání, které probíhalo přiměřenou dobu v souladu s právními předpisy, zásadně postačují jiné, než peněžní formy odškodnění.

49. Dovolací soud nemůže přisvědčit námitkám žalobkyně, dle nichž soudy ve věci rozhodovaly co do posuzování následků vedeného trestního řízení do poměrů poškozené bez náležitého odůvodnění a bez vážení konkrétních okolností případu. Odůvodnění rozsudků soudů obou stupňů obsahuje naopak poměrně důkladný popis zjištění ohledně okolností a následků, které toto řízení mělo ve sféře žalobkyně jakožto poškozené. Dovolací soud shledává rovněž logickými a srozumitelnými základní úvahy, jež soudy obou stupňů činily při stanovení výše konkrétního zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu. Odvolací soud přihlédl – v poměrech projednací zásady – ke všem zjištěným relevantním okolnostem vztahujícím se k trestnímu stíhání žalobkyně, přičemž na základě jejich komplexního vzájemného zhodnocení dospěl k závěru o přiměřené formě, tj. relutární satisfakci ve výši 50 000 Kč.

50. K námitce nepřiměřené (nízké) výše přiznaného zadostiučinění Nejvyšší soud setrval judikuje, že stanovení formy nebo výše přiměřeného zadostiučinění je především úkolem soudu prvního stupně a přezkum úvah tohoto soudu úkolem soudu odvolacího. Dovolací soud při přezkumu výše přiznaného zadostiučinění v zásadě posuzuje právní otázky spojené s výkladem podmínek a kritérií obsažených v § 31a OdpŠk, přičemž výslednou částkou se zabývá až tehdy, byla-li by vzhledem k aplikaci tohoto ustanovení na konkrétní případ zcela zjevně nepřiměřená (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. [30 Cdo 4462/2009](#)). Přihlédne-li se k tomu, že v řízení bylo na základě zjištěného skutkového stavu (jež potud nepodléhá dovolacímu přezkumu, srov. § 241a odst. 1, věta první o. s. ř.) vyvráceno tvrzení žalobkyně o poklesu jejích příjmů (projevujících se nadto jako majetková škoda, která předmětem tohoto rozhodování není), neboť nebylo prokázáno, že by došlo k závažnému zásahu do její podnikatelské reputace, dále k tomu, že trestní řízení trvalo pět měsíců a nedosáhlo do fáze po podání obžaloby, přičemž i v průběhu trestního řízení se žalobkyně bez omezení účastnila výběrových řízení, dále k tomu, že trestní stíhání

se netýkalo jejích statutárních orgánů, a k tomu, že negativní zprávy o činnosti žalobkyně byly ve sdělovacích prostředcích zveřejňovány i před zahájením jejího trestního stíhání, pak s ohledem na takto zjištěné skutečnosti naopak spojované na straně druhé s hrozbou vyššího trestu, který žalobkyni převážně v její majetkové sféře hrozil, není přiznaná satisfakce ve výši 50 000 Kč zcela zjevně excesivní. Nejvyšší soud zde opakovaně připomíná bod 24 odůvodnění nálezu Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2011, sp. zn. [III. ÚS 1976/09](#), který u trestních stíhání trvajících jen krátkou dobu (jako tomu bylo i v případě žalobkyně) připouští i zadostiučinění ve formě nemateriální.

51. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud existenci zmatečnostních vad nebo jiných vad řízení, jež by mohly mít vliv na věcnou správnost napadeného rozsudku, neshledal; ostatně žalobkyně žádnou takovou vadu v dovolání ani neohlašovala.

52. Z uvedeného je zřejmé, že v hranicích otázek vymezených v dovolání se žalobkyni nepodařilo zpochybnit správnost právního posouzení, z něhož ve vztahu k nároku na náhradu nemajetkové újmy vycházel odvolací soud. Protože nejsou dány důvody ani pro změnu, ani pro zrušení napadeného rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud s odkazem na § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. podané dovolání v této části uplatněného nároku jako nedůvodné zamítl. Změnil jej naopak v části výroku o náhradě škody (srov. zejm. odst. 25 odůvodnění rozsudku) a ve zbývajícím rozsahu jej jako nepřípustné podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

č. 6

Regresní nárok pojistitele podle § 10 odst. 1 písm. h) zákona č. 168/1999 Sb. vzniká i v případě porušení zákazu řídit motorové vozidlo po dobu zadržení řidičského průkazu.

Pojištění odpovědnosti za škodu

§ 10 odst. 1 písm. h) zákona č. 168/1999 Sb.

č. 6

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2022, sp. zn. 23 Cdo 1861/2021, ECLI:CZ:NS:2022:23.CDO.1861.2021.1

Nejvyšší soud zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. 2. 2021, sp. zn. 35 Co 412/2020, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 9. 2. 2021, č. j. 35 Co 412/2020-96, výrokem I změnil vyhovující rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 (dále jen „soud prvního stupně“) ze dne 29. 7. 2020, č. j. 5 C 368/2018-61, tak, že žaloba se zamítá; výrokem II rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

2. Odvolací soud se neztotožnil s právním závěrem soudu prvního stupně, podle něhož je žalovaný povinen zaplatit žalobkyni požadovanou částku představující pojistné plnění zaplacené poškozeným, kterým vznikla škoda při dopravní nehodě způsobené žalovaným. Odvolací soud nesdílel závěr soudu prvního stupně, že tzv. postižní (regresní) právo ve smyslu ustanovení § 10 odst. 1 písm. g) a h) zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 168/1999 Sb.“), bylo uplatněno oprávněně. Odvolací soud vycházel při právním posouzení věci z následujícího skutkového stavu zjištěného v řízení před soudem prvního stupně. Žalobkyně uzavřela se žalovaným dne 21. 6. 2017 pojistnou smlouvu o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla. Dne 8. 7. 2017 byl žalovanému zadržen řidičský průkaz. Následně dne 30. 8. 2017 došlo k dopravní nehodě, za níž byl shledán odpovědný žalovaný, který při jízdě s motorovým vozidlem nedodržel dostatečnou vzdálenost od před ním jedoucího vozidla, ze zadu do něj narazil a v důsledku toho došlo k řetězovému poškození dalšího vozidla. Rozhodnutím správního orgánu ze dne 15. 1. 2018 byl žalovaný shledán odpovědným za spáchání přestupku – výše popsané dopravní nehody. Následně dne 11. 9. 2017 nabyl právní moci trestní příkaz Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 24. 7. 2017, č. j. 6 T 159/2017-32, kterým byl žalovanému uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu. Do uvedeného trestu uloženého v rozsahu 18 měsíců trestní soud započel dobu zadržení řidičského průkazu od 8. 7. 2017 do 11. 9. 2017.

3. Žalobkyně postupně poškozeným z dopravní nehody zaplatila celkem částku 148 927 Kč jako pojistné plnění z předmětné pojistné smlouvy uzavřené s žalovaným. Odvolací soud sice konstatoval, že žalobkyní uplatněný nárok neodporuje zamýšlenému účelu § 10 zákona č. 168/1999 Sb., neboť z provedených důkazů vyplývá, že žalovaný porušil zákaz řízení motorového vozidla po zadržení řidičského průkazu stanovený v § 118b odst. 2 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon č. 361/2000 Sb.“), ovšem z doslovného znění zákona dovodil, že ustanovení § 10 odst. 1 písm. g) a h) zákona č. 168/1999 Sb. lze aplikovat pouze v případě, že se prokáže absence řidičského oprávnění u pojištěného, či pokud se prokáže řízení v rozporu s uloženým zákazem činnosti řídit vozidlo, což v řešené věci nebylo naplněno. Žalovaný totiž v době dopravní nehody (30. 8. 2017) ještě řidičské oprávnění měl, pozbyl ho až dne 11. 9. 2017, kdy nabylo právní moci rozhodnutí, kterým mu byl uložen trest zakazu řízení motorových vozidel. Na žalovaného sice po zadržení řidičského průkazu dopadal zákaz řízení stanovený v § 118b odst. 2 zákona č. 361/2000 Sb., ale podle odvolacího soudu nelze dovodit, že tím žalovaný pozbyl řidičské oprávnění ve smyslu § 10 odst. 1 písm. g) zákona č. 168/1999 Sb.

4. Odvolací soud rovněž uzavřel, že vznik postěžního práva nelze dovodit ani z § 10 odst. 1 písm. h) zákona č. 168/1999 Sb., neboť nebylo prokázáno, že by žalovaný řídil vozidlo v době, kdy mu byl uložen zákaz činnosti řídit vozidlo [ve smyslu ustanovení § 52 odst. 1 písm. g) a § 73 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „trestní zákoník“)], jak je výslovně uvedeno v ustanovení § 10 odst. 1 písm. h) zákona č. 168/1999 Sb. Odvolací soud proto změnil vyhovující rozhodnutí soudu prvního stupně a žalobu zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost spatřovala v tom, že v rozhodovací praxi dovolacího soudu nebyla dosud řešena otázka, zda má pojišťovna postěžní právo podle § 10 zákona č. 168/1999 Sb. v případě, že řidič způsobí dopravní nehodu v době, kdy je mu zadržen řidičský průkaz. Zatímco soud prvního stupně dospěl k závěru, že v takovém případě je postěžní právo pojišťovny dáno, odvolací soud dospěl k opačnému závěru. Žalobkyně je přesvědčena, že právní posouzení odvolacího soudu odporuje smyslu a účelu aplikované právní normy, neboť bylo-li prokázáno, že žalovaný porušil svou zákonnou povinnost tím, že vozidlo řídil v době po zadržení řidičského průkazu, je spravedlivé požadovat, aby i po dobu, kdy je řidičský průkaz „pouze“ zadržen, trvaly všechny důsledky následně uloženého zakazu činnosti řídit motorové vozidlo a žádat, aby v takovém případě řidič nesl finanční zátěž svého protiprávního jednání. Dovolatelka poukázala i na to, že pojištění odpovědnosti za škodu plní společensky žádoucí ochranu zájmů poškozených. Navrhla, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil nebo změnil tak, že rozsudek soudu prvního stupně se potvrzuje.

6. Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

7. Nejvyšší soud, jako soud dovolací [§ 10a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění (dále jen „o. s. ř.“)], po zjištění, že dovolání bylo podáno včas osobou

oprávněnou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), která je řádně zastoupena advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), se zabýval přípustností dovolání.

8. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

III.

Přípustnost dovolání

č. 6

9. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je přípustné, neboť otázka, zda má pojišťovna postižní právo podle § 10 zákona č. 168/1999 Sb. v případě, že řidič řídí po zadržení řidičského průkazu v rozporu se zákazem stanoveným v § 118b odst. 2 zákona č. 361/2000 Sb. a způsobí dopravní nehodu, nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu dosud vyřešena.

10. Nejvyšší soud se proto zabýval důvodností dovolání podle § 241a odst. 1 o. s. ř.

IV.

Důvodnost dovolání

11. Podle § 10 odst. 1 písm. g) zákona č. 168/1999 Sb. má pojistitel proti pojištěnému právo na náhradu toho, co za něho plnil, jestliže prokáže, že pojištěný řídil vozidlo a nebyl držitelem příslušného řidičského oprávnění, s výjimkou řízení vozidla osobou, která se učí vozidlo řídit nebo skládá zkoušku z řízení vozidla, a to vždy pouze pod dohledem oprávněného učitele nebo řidiče cvičitele individuálního výcviku.

12. Podle § 10 odst. 1 písm. h) zákona č. 168/1999 Sb. má pojistitel proti pojištěnému právo na náhradu toho, co za něho plnil, jestliže prokáže, že pojištěný řídil vozidlo v době, kdy mu byl uložen zákaz činnosti řídit vozidlo.

13. Podle § 118b odst. 2 zákona č. 361/2000 Sb. po dobu zadržení řidičského průkazu nesmí držitel řidičského oprávnění řídit motorové vozidlo.

14. Odvolací soud při právním posouzení věci vycházel z doslovného znění § 10 odst. 1 písm. g) a h) zákona č. 168/1999 Sb. V době, kdy žalovaný způsobil dopravní nehodu, byl stále držitelem řidičského oprávnění (řidičský průkaz mu byl v té době „pouze“ zadržen), a zároveň mu nebyl dosud uložen zákaz činnosti řídit vozidlo ve smyslu § 52 odst. 1 písm. g) a § 73 trestního zákoníku. S ohledem na doslovné znění § 10 zákona č. 168/1999 Sb. tak odvolací soud dospěl k tomu, že zákonné předpoklady pro vznik regresního práva pojistitele nebyly naplněny.

15. Při interpretaci a aplikaci práva ovšem nelze vycházet pouze z doslovného znění zákona a spoléhat se pouze na jazykovou metodu výkladu. K nutnosti neomezit se při interpretaci a aplikaci práva pouze na jazykový výklad se Ústavní soud vyjádřil v řadě svých nálezů, resp. stanovisek. Lze odkázat např. na stanovisko Ústavního soudu ze dne 8. 10. 2015, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 42/15](#), nebo na náleží Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997,

sp. zn. [Pl. ÚS 33/97](#). V nich Ústavní soud zdůraznil, že neudržitelným momentem používání práva je jeho aplikace vycházející pouze z jazykového výkladu; jazykový výklad představuje toliko prvotní přiblížení se k aplikované právní normě, je východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu (k čemuž slouží i řada dalších postupů, jako logický a systematický výklad, výklad *e ratione legis* atd.).

16. Ústavní soud ve své rozhodovací praxi rovněž opakovaně zdůrazňuje, že „soud není absolutně vázán doslovným zněním zákonného ustanovení, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit v případě, kdy to vyžaduje ze závažných důvodů účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku. Je nutno se přitom vyvarovat libovůle; rozhodnutí soudu se musí zakládat na racionální argumentaci.“ K tomu viz nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. [Pl. ÚS 21/96](#) (a další na něj navazující, např. nálezy ze dne 2. 11. 2009, sp. zn. [II. ÚS 2048/09](#), či nálezy ze dne 7. 9. 2010, sp. zn. [Pl. ÚS 34/09](#), anebo nálezy ze dne 15. 11. 2021, sp. zn. [II. ÚS 2925/20](#)), z něhož ve své rozhodovací praxi vychází i Nejvyšší soud (srov. např. rozsudek velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 2020, sp. zn. [31 Cdo 475/2020](#)).

č. 6

17. Výše uvedená východiska shrnutá v judikatuře Ústavního soudu i Nejvyššího soudu je třeba reflektovat i při řešení dovolatelkou předestřené otázky. V řešeném případě nelze vycházet pouze z jazykového výkladu doslovného znění ustanovení § 10 zákona č. 168/1999 Sb. a opomenout jeho účel. Smyslem a účelem § 10 zákona č. 168/1999 Sb. je chránit nejen poškozené, ale i pojistitele v situaci, kdy pojištěný významně porušuje povinnosti stanovené zákonem o provozu na pozemních komunikacích. Jak se zákazem činnosti řídit vozidlo uloženým v rozhodnutí, tak se zadržením řidičského průkazu, se pojí pro řidiče tentýž důsledek – zákaz řídit vozidlo; v prvním případě je zákaz řízení uložen konkrétním rozhodnutím (správního orgánu v řízení o přestupku či soudu v trestním řízení), v případě zadržení řidičského průkazu je pak zákaz řízení stanoven přímo zákonem v § 118b odst. 2 zákona č. 361/2000 Sb. Ustanovení § 10 odst. 1 písm. h) zákona č. 168/1999 Sb. výslovně pamatuje pouze na porušení uloženého zákazu činnosti řídit vozidlo. Z hlediska účelu předmětného ustanovení ovšem nedává smysl, aby se ustanovení o regresním právu pojilo pouze s porušením zákazu řízení uloženého rozhodnutím, a nikoli s porušením zákazu řízení stanoveného přímo zákonem (§ 118b odst. 2 zákona č. 361/2000 Sb.). Ustanovení § 10 odst. 1 písm. h) zákona č. 168/1999 Sb. je tudíž třeba vyložit extenzivně tak, že regresní nárok pojistitele vzniká i v případě porušení zákazu řízení stanoveného v § 118b odst. 2 zákona č. 361/2000 Sb. Z hlediska teleologického by nedávalo smysl dovodit vznik postěžního práva pouze v případě porušení rozhodnutím uloženého zákazu činnosti v trestním řízení (§ 52 odst. 1 písm. g) a § 73 trestního zákoníku) či v řízení o přestupku (§ 35 písm. c) a § 47 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů], a nikoli v případě porušení zákonného zákazu řízení (§ 118b odst. 2 zákona č. 361/2000 Sb.), když v obou případech řidič porušuje zákaz řízení, byť v jednom případě jde o zákaz řízení uložený rozhodnutím a v případě druhém o zákaz řízení stanovený přímo zákonem.

18. Nad rámec výše uvedeného nelze opomenout, že doba zadržení řidičského průkazu se podle § 118c odst. 3 zákona č. 361/2000 Sb., započítává do doby výkonu správního trestu nebo trestu zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel, pokud byl tento

správní trest nebo trest řidiči uložen za skutek, za který mu byl zadržen řidičský průkaz. Nedávalo by tedy smysl, aby se doba od zadržení řidičského průkazu do rozhodnutí o zákazu činnosti započítávala do uložené doby zákazu činnosti, aniž by se s obdobím od zadržení řidičského průkazu do rozhodnutí o zákazu činnosti pojily shodné důsledky pro pojištěného.

č. 6

19. S ohledem na výše uvedené je třeba uzavřít, že při řešení otázky vzniku regresního práva pojistitele v případě, že řidič řídí i přes zákonný zákaz řízení po zadržení řidičského průkazu a způsobí dopravní nehodu, nelze vycházet pouze z doslovného znění § 10 zákona č. 168/1999 Sb., nýbrž je třeba jej vyložit i z hlediska teleologického. Závěr odvolacího soudu, který vycházel pouze z doslovného znění ustanovení o postížením právu, neodpovídal účelu předmětné normy, tj. upravit regresní právo pojistitele pro případy, kdy pojištěný porušil svoji zákonnou povinnost. Odvolací soud vzal správně v úvahu, že po dobu zadržení řidičského průkazu nesmí držitel řidičského oprávnění řídit motorové vozidlo, jak je stanoveno v § 118b odst. 2 zákona č. 361/2000 Sb., nezohlednil však dostatečně účel ustanovení § 10 zákona č. 168/1999 Sb. Vzal za rozhodující pouze skutečnost, že trestní příkaz o uložení trestu zákazu činnosti žalovanému, spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu, nabyl právní moci až 11. 9. 2017, a že v době dopravní nehody neměl žalovaný zákaz činnosti řídit motorové vozidlo ve smyslu § 52 odst. 1 písm. g) a § 73 trestního zákoníku. Ustanovení § 10 odst. 1 písm. h) zák. č. 168/1999 Sb. je ovšem třeba vyložit z hlediska účelu celého ustanovení extenzivně, a vztáhnout tak následek v podobě vzniku regresního práva pojistitele i na porušení zákazu řízení stanoveného v § 118b odst. 2 zákona č. 361/2000 Sb., neboť důsledky zadržení řidičského průkazu jsou obdobné zákazu činnosti řídit motorové vozidlo. Tento závěr je podpořen rovněž tím, že doba zadržení řidičského průkazu se započítává do rozhodnutím uložené doby zákazu činnosti (§ 118c odst. 3 zákona č. 361/2000 Sb.); nedávalo by smysl, aby se s tímto obdobím pojily odlišné následky pro pojištěného.

20. Odvolací soud tedy predestřenou právní otázku nesprávně posoudil, neboť dovodil, že žalobkyně, jako pojistitelka, nemá proti žalovanému, jakožto pojištěnému, podle § 10 odst. 1 písm. h) zákona č. 168/1999 Sb., právo na náhradu toho, co za něho plnila poškozeným při dopravní nehodě způsobené žalovaným, ačkoli bylo prokázáno, že žalovaný vědomě řídil motorové vozidlo i poté, co mu byl zadržen řidičský průkaz, čímž porušil zákaz stanovený v § 118b odst. 2 zákona č. 361/2000 Sb. Není přitom rozhodující výsledek řízení navazujícího na zadržení řidičského průkazu, neboť zrušení rozhodnutí o zadržení řidičského průkazu nemůže založit zpětnou účinnost tohoto rozhodnutí již k okamžiku zadržení řidičského průkazu.

21. Nejvyšší soud proto napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.). Odvolací soud bude v dalším řízení vázán právním názorem dovolacího soudu (§ 243g odst. 1, věta za středníkem o. s. ř.); v konečném rozhodnutí bude rozhodnuto také o nákladech řízení včetně řízení dovolacího (§ 243g odst. 1, věta druhá o. s. ř.).

č. 7

Při stanovení výše náhrady za bolest je výklad § 2958 o. z. založený na posouzení podle Metodiky k náhradě nemajetkové újmy na zdraví způsobilým a vhodným přístupem k naplnění zákonného principu slušnosti (§ 2958 věta druhá o. z.) i požadavku legitimního očekávání (§ 13 o. z.).

Soud k objektivizaci bolestného zpravidla na základě posudku znalce z oboru zdravotnictví, odvětví hodnocení míry bolesti a funkčních schopností při újmách na zdraví, zjistí bodové hodnocení bolesti stanovené podle části B této metodiky. Pro určení výše náhrady výsledný bodový součet vynásobí částkou odpovídající hodnotě jednoho bodu, která činí jedno procento hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž vznikl nárok (vznikla bolest). Tím soud vyčíslí základní náhradu, kterou do výsledné podoby zpravidla upraví zvýšením či snížením (modifikací) podle konkrétních okolností případu s využitím zákonem stanovených (§ 2957 o. z.) a soudní praxí dovozených hledisek.

č. 7

Bolestné, Nemajetková újma (o. z.)

§ 2958 o. z.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2207/2020, ECLI:CZ:NS:2022:25.CDO.2207.2020.1

Nejvyšší soud zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 1. 2020, sp. zn. 23 Co 420/2019, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 10. 4. 2019, sp. zn. 31 C 54/2018, a usnesení téhož soudu ze dne 27. 5. 2019, sp. zn. 31 C 54/2018, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 10. 4. 2019, č. j. 31 C 54/2018-29, ve znění opravného usnesení ze dne 27. 5. 2019, č. j. 31 C 54/2018-38, zamítl žalobu, jíž se žalobce domáhal zaplacení částky 110 000 Kč s příslušenstvím, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel z následujících skutkových zjištění. Žalobce se dne 9. 10. 2015 stal účastníkem dopravní nehody zaviněné řidičkou, jejíž vozidlo bylo pro případ újmy způsobené provozem vozidla pojištěno u žalované. Proto mohl nároky z újmy na zdraví způsobené následkem dopravní nehody uplatnit přímo vůči ní podle § 9 zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla. Žalobce utrpěl zranění pravé dolní končetiny ohodnocené znaleckým posudkem na 85 bodů podle Metodiky k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (uveřejněné pod číslem [63/2014](#) Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), dále jen „Metodika“. Na jeho základě uhradila žalovaná žalobci bolestné ve výši 21 833 Kč. Žalobce nepovažoval vyplacené pojistné plnění za vyvažující vytrpěné bolesti a odpovídající

zásadě slušnosti vyjádřené v § 2958 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, (dále jen „o. z.“) a nad jeho rámec se domáhal zaplacení dalších 110 000 Kč. Podle soudu prvního stupně bolestné odčítuje jak bolest fyzickou, tak i určitou oblast bolesti psychické, čili duševní strádání vzniklé v souvislosti se zásahem do zdraví. Zohledňuje určitou míru nepohodlí souvisejícího s pobytem ve zdravotnickém zařízení a nutností podrobit se omezením plynoucím z léčby. Soud prvního stupně považoval bolestné za adekvátně stanovené a zohledňující omezení žalobce v obvyklém způsobu života. Jako bolestné nelze odčinit obavu ze ztráty života či vážného poškození zdraví, nemožnosti pracovat na původní pracovní pozici či nepříjemné pocity vyvolané nutností požádat o pomoc bývalou manželku, neboť tyto nároky spadají do další nemajetkové újmy. Žalobce přes výzvu podle § 118a o. s. ř. nedoplnil svá nedostatečná tvrzení ohledně vzniku další nemajetkové újmy, a proto soud žalobu v celém rozsahu zamítl.

č. 7

2. K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 29. 1. 2020, č. j. 23 Co 420/2019-53, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se i s jeho hodnocením právním. Metodika sice není právně závazná, ale jejím využíváním se naplňuje zásada slušnosti ve smyslu § 2958 o. z. i požadavky na předvídatelnost soudního rozhodování vyžadované § 13 o. z. Přes její doporučující charakter je na místě z ní vycházet při určení přiměřeného odškodnění. Bolestným se vedle samotného bolestivého stavu odškodňuje i určitá míra nepohodlí, stresu či obtíží spojených s utrpenou zdravotní újmou (srov. též obavu ze ztráty života či vážného poškození zdraví ve smyslu § 2957 věty třetí o. z.), a to v rozsahu, v němž tyto zásahy do osobnostní sféry poškozeného z povahy věci souvisí s bolestí obvykle doprovázející stavy popsané v jednotlivých položkách (tzv. bolest v širším smyslu). Případné další obtíže, jejichž míra je excesivní tím, že překračuje obvyklou zátěž poškozeného při podrobení se omezením plynoucím z léčby (nad rámec komplikací ocenitelných procentním zvýšením), představují další nemajetkovou újmu podle § 2958 o. z.; pro určení výše náhrady v těchto výjimečných případech nelze pro různorodost situací vytvořit předem vodítko a Metodika zde proto využitelná není. Znalkyně ve svém posudku neuvádí žádnou komplikaci, která by stav žalobce jakkoliv odlišovala od jiných obdobných případů, ani nevyužila možnost procentního navýšení bodového ohodnocení vyplývajícího přímo z Metodiky. Žalobcem zmiňované okolnosti léčby předmětného úrazu (tj. jak konzervativní způsob léčby bez použití osteosyntetické dlahy, tak i její trvání včetně doby přetrvávání bolesti, omezení došlapu a následné svalové atrofie) nelze bez dalšího považovat za okolnosti, jež by se obvyklému průběhu daného úrazu a jeho léčby vymykaly. Ani žalobcem předkládaný posudek nic takového nezmiňuje. Totéž platí o jím tvrzených obavách z možných trvalých následků zahrnujících též pochybnosti o tom, zda bude fyzicky schopen pracovat na dosavadní pozici. Takové obavy jsou – zejména u úrazů končetin a pohybového aparátu vůbec – obvyklé a žalobce netvrdil žádnou konkrétní okolnost, která by je činila excesivními. Ve vztahu k tvrzení žalobce o tom, že byl nucen využít v době léčení úrazu pomoci své bývalé manželky, pak i v tomto případě platí, že potřeba alespoň dílčí pomoci dalších osob je při léčení obdobných úrazů obvyklá a je věcí žalobce, koho o tuto pomoc požádal. Srovnání výše poskytnutého bolestného s cenou jeho poškozeného ojetého automobilu, s náhradami poskytovanými cestujícím v letecké dopravě, odškodněním za nezákonnou vazbu ani nepřiměřenou délku řízení nejsou přiléhavé. Odvolací soud uzavřel, že závěr soudu prvního stupně o přiměřenosti již poskytnutého bolestného považuje za věcně správný.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu v celém jeho rozsahu napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v tom, že se Nejvyšší soud dosud výslovně nezabýval výkladem peněžité náhrady vyvažující plně vytrpěné bolesti ve smyslu § 2958 o. z. ani meritorně nestanovil kritéria, podle kterých mají soudy postupovat při vyčíslování nároků poškozených na bolestné, a proto se jedná o otázku v rozhodování odvolacího soudu dosud nevyřešenou ve smyslu § 237 o. s. ř. Dovolací soud se k bolestnému vyjádřil pouze okrajově v rozsudku ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. [25 Cdo 2245/2017](#). Jako dovolací důvod dovolatel uvádí nesprávné právní posouzení věci. Namítá, že nebyl léčen standardní metodou ale konzervativně, čímž se prodloužila nejen doba léčení ale i doba, po kterou pociťoval fyzickou bolest. V důsledku zranění byl prakticky šest měsíců omezen v obvyklém způsobu svého života. Nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, který při stanovení výše bolestného vyšel pouze z paušálního bodového ohodnocení vypočteného podle Metodiky a nezohlednil konkrétní průběh jeho léčení. Samotné vyčíslení bolestného podle Metodiky nesnímá ze soudu povinnost zabývat se tím, zda takto stanovená částka plně vyvažuje bolesti poškozeného a zda je v souladu se zásadou slušnosti. Z Metodiky není navíc vůbec patrné, z jakého důvodu je konkrétní zranění ohodnoceno určitým počtem bodů. Soudy prvního i druhého stupně bez dalšího vycházely z Metodiky, aniž by se zabývaly konkrétními okolnostmi případu (srov. nález Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2016, sp. zn. [IV. ÚS 3122/15](#)). Bolestné vyčíslené podle Metodiky je v projednávaném případě nepřiměřené a nevyvažuje plně vytrpěné bolesti, což vyplývá i z porovnání jeho výše s náhradami poskytovanými cestujícím v letecké dopravě v případě zrušení letu (až 600 eur), s odškodněním za nezákonnou vazbu (500 až 1 000 Kč/den), za rok nepřiměřeně dlouhého řízení (15 až 20 tisíc Kč/rok) nebo s hodnotou jeho 20 let starého osobního vozidla zničeného při nehodě. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek společně s rozsudkem soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

4. Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že se odvolací soud neodchýlil od judikatury odvolacího soudu a že bolestné vyčíslené podle Metodiky představuje přiměřenou náhradu. Navrhuje, aby dovolací soud dovolání zamítl a rozhodl o náhradě nákladů dovolacího řízení.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (viz čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

6. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., a proto se zabýval jeho přípustností.

7. Dovolání směřující proti rozhodnutí o náhradě nákladů řízení není přípustné vzhledem k ustanovení § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

8. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení otázky stanovení výše bolestného podle § 2958 o. z., jež dosud nebyla v rozhodovací praxi občanskoprávního a obchodního kolegia dovolacího soudu v dovoláním vymezených souvislostech vyřešena. Dovolání je důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

9. Podle § 2958 o. z. při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.

č. 7

10. Smyslem náhrady za bolest je vedle samotného bolestivého stavu odškodnit i určitou míru nepohodlí, stresu či obtíží spojených s utrpěnou zdravotní újmou (srov. Též obavu ze ztráty života či vážného poškození zdraví ve smyslu § 2957 věty třetí o. z.), a to v rozsahu, v němž tyto zásahy do osobnostní sféry poškozeného z povahy věci souvisí s bolestí obvykle doprovázející stavy popsané v jednotlivých položkách (tzv. bolest v širším smyslu). Výkladem § 2958 o. z. nelze dovodit, že nyní má být pojem bolest chápán toliko jako fyzická bolest bez souvislosti s duševními aspekty bolestivých stavů. Nárokem na odškodnění bolesti je myšleno odškodnění bolesti v tzv. širším smyslu, tedy jak bolesti fyzické, tak i duševního strádání (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. [25 Cdo 2245/2017](#), uveřejněné pod č. 7/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dále jen „Sb. rozh. obč.“). Opačný výklad by znamenal, že za účinnosti původní úpravy zákonem č. 40/1964 Sb. a vyhláškou č. 440/2001 Sb., jež pojem další nemajetkové újmy neznaly, nebyly vůbec duševní obtíže spojené s léčením odškodnitelné. Tak tomu však prokazatelně nebylo, neboť duševní útrapy byly odškodňovány v rámci bolestného, a pokud překročily obvyklou zátěž a staly se trvalými, byly odškodňovány v rámci náhrady za ztížení společenského uplatnění (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. [25 Cdo 3228/2014](#), uveřejněný pod č. 7/2017 Sb. rozh. obč.). Nemožnost vykonávat práci a věnovat se svým zálibám, vedlejší účinky léků, strach z léčebných zákroků, obavy z dalšího vývoje zdravotního stavu, nesamostatnost či závislost na péči třetích osob, sdílení nemocničního pokoje s dalšími pacienty, odloučení od rodiny a přátel a obdobné nepříjemné a omezující okolnosti jsou pravidelně spojené s léčením, případně s hospitalizací ve zdravotnickém zařízení pro každého pacienta. Nespadají tudíž do kategorie tzv. další nemajetkové újmy ve smyslu § 2958 o. z. Nelze také oddělit vnímání fyzické bolesti poškozeným od negativního vnímání nepohodlí spojeného s léčením. Míru takových obtíží je třeba zohlednit při stanovení výše bolestného, neboť bodové hodnocení lékaře (znalce) je pouze východiskem, na jehož základě soud určuje konečnou výši náhrady s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem každého případu, jejichž demonstrativní výčet obsahuje § 2957 o. z. (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. [7 Tdo 1485/2019](#), uveřejněný pod číslem 51/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní, dále „Sb. rozh. tr.“).

11. S účinností od 1. 1. 2014 občanský zákoník neobsahuje zmocnění k vydání prováděcího předpisu obdobné tomu, jaké obsahovalo ustanovení § 444 odst. 2 obč. zák., účinné před tímto datem, tedy se již nepočítá s podzákonným právním předpisem, který by obsahoval pravidla, podle nichž má být výše náhrady stanovena, a určení výše náhrady se plně ponechává na úvaze soudu. Body 237 a 238 závěrečných ustanovení § 3080 o. z. byla též zrušena vyhláška

č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, a to se zjevným úmyslem zákonodárce (vyjádřeným v důvodové zprávě) odstranit systém náhrad založený na bodovém hodnocení zdravotních obtíží stanoveném podle podzákoného předpisu, slovy důvodové zprávy s cílem oprostít soudní praxi od vlivu moci výkonné, která právě prostřednictvím pravidel obsažených ve vyhlášce nepřipustně limitovala soudy v možnosti přiznat spravedlivou a dostatečnou náhradu zejména za závažné trvalé zdravotní následky. Zákon nyní stojí na požadavku, aby vytrpěné zdravotní újmy byly plně vyváženy peněžitou náhradou, avšak zjištění finančního ekvivalentu za poškození tak cenné hodnoty jako lidské zdraví je diskutabilní, neboť přesná kvantifikace nemajetkových újem je navýsost složitá, ne-li nemožná. Zřejmě i proto zákon doplňuje, že nelze-li výši náhrady určit cestou plné kompenzace, má se náhrada stanovit podle zásad slušnosti. Ani tyto zásady však nejsou nikterak definovány a jejich vágnost je zcela srovnatelná s nezřetelným požadavkem plné náhrady. I v odborné literatuře je konstatováno, že požadavek „plného vyvážení“ bolesti je „spíše ideální, v praxi nedosažitelný cíl“, neboť „peníze nejsou nikdy dokonalým ekvivalentem bolesti“ (viz Holčapek, T. in Šustek, P. Holčapek, T. a kol. Zdravotnické právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 324), že velkorysá formulace zákona přehlíží, že zdraví je natolik výjimečnou a cennou hodnotou, že plná peněžitá náhrada za jeho poškození je diskutabilní, případně stojí mimo reálné finanční možnosti většinového vzorku společnosti“ a že „tento maximalistický princip pomíjí, že přesná kvantifikace nemajetkových újem je navýsost složitá, ne-li nemožná“ (viz Vojtek, P. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek V, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 1108-1109), že „peněžitá náhrada reálně odpovídající vzniklé újmě je pojmově vyloučena“ (viz Doležal, T. a Melzer, F. in Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. Praha: Leges, 2018, s. 993) a že „nemajetková újma vzniklá porušením osobnostních práv se v obecném slova smyslu nedá odškodnit (kompenzovat) a rozsah vzniklé nemajetkové újmy nelze exaktně kvantifikovat“ (viz Ryška, M. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 3114; shodně nálezy Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2844/14, bod 47).

12. Je proto úlohou soudu, aby tuto právní úpravu naplnil svou úvahou. Ta však nemůže být nepodložená a libovolná, nýbrž musí být odůvodněna tak, aby bylo zřejmé, z jakých východisek soud vyšel a jaká kritéria použil. Jen tak lze vyhovět požadavku legitimního očekávání účastníků a předvídatelnosti soudních rozhodnutí, jak jej formuluje ustanovení § 13 o. z. a ve své ustálené judikatuře dovozuje Ústavní soud [viz např. nálezy ze dne 10. 12. 2019, sp. zn. [IV. ÚS 3500/18](#), body 19–22, nálezy ze dne 17. 8. 2018, sp. zn. [II. ÚS 387/18](#), (N 138/90 SbNU 259), bod 19, nálezy ze dne 13. 12. 2011, sp. zn. [II. ÚS 727/11](#), (N 209/63 SbNU 431), nálezy ze dne 17. 3. 2010, sp. zn. [I. ÚS 947/09](#), (N 56/56 SbNU 593)].

13. Za tímto účelem soudní praxe od roku 2014 využívá jako jednu z možností výkladu § 2958 o. z. nezávaznou pomůcku, označenou jako Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví, jejíž základní zásady byly publikovány pod č. [63/2014](#) Sb. rozh. obč. Ostatně i důvodová zpráva k § 2958 o. z. připouští, aby si soudní praxe vytvořila vlastní podrobnější pravidla, kterými eliminuje dopady odstranění relativně exaktního podzákoného předpisu. Metodika pro oblast odčinění bolestí zavádí určitou podobu bodového hodnocení. Zčásti využívá dosavadní etiologicky pojatý systém plynoucí z vyhlášky č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, zejména pro podrobně rozpracovanou klasifikaci bolestivých stavů podle postižení jednotlivých orgánů či částí těla

č. 7

a vyjadřující míru bolesti jako tělesného a duševního strádání v souvislosti se zásahy do zdraví (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. [8 Tdo 190/2017](#), uveřejněné pod č. 39/2018 Sb. rozh. tr.). Podkladem pro stanovení výše náhrady za bolest je zpravidla posudek znalce z oboru zdravotnictví, odvětví hodnocení míry bolesti a funkčních schopností při újmách na zdraví; pouze v jednoduchých případech se lze spokojit s odborným vyjádřením. Účelem posudku znalce, který disponuje příslušnou specializací, osvědčil k tomu potřebné znalosti a byl pro uvedený obor zapsán do seznamu znalců, je vytvořit pro soud dostatečně podrobný, strukturovaný a pochopitelný skutkový podklad, obsahující příslušný odborný lékařský závěr (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. [8 Tdo 190/2017](#), publikované pod č. 39/2018 Sb. rozh. tr.). Přehled bolesti je obsahem části B Metodiky. Skládá se z jednotlivých položek, jimž jsou přiřazeny bodové hodnoty vyjadřující vzájemné proporce mezi těmito položkami. Pro určení výše náhrady je třeba výsledný bodový součet vynásobit částkou odpovídající hodnotě jednoho bodu. Doporučuje se hodnotu bodu odvozovat od jednoho procenta hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž vznikl nárok / vznikla bolest. Zaokrouhlení alespoň na celé koruny se provede ve vztahu k výsledné částce, nikoliv k hodnotě jednoho bodu. Znalci nepřísluší, aby sám stanovil a určil výši bolestného, neboť je to soud, kdo ji stanoví.

14. K tomu lze doplnit, že z povahy věci není soudce povinen použít právě tuto metodu výkladu. Může zvolit a odůvodnit jinou, nicméně rozhodne-li se postupovat podle Metodiky, měl by jí doporučená pravidla respektovat (případně odůvodnit, v čem a proč se od ní odchyluje), aby tato pomůcka neztratila svůj význam pro sjednocování soudní i mimosoudní praxe, neboť výstupy z jednotlivých řízení, v nichž by s Metodikou bylo nakládáno odlišně, by nebyly vzájemně porovnatelné. Tento přístup je již arobován i judikaturou trestních senátů Nejvyššího soudu v rámci tzv. adhezního řízení. Například podle usnesení ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. [6 Tdo 1791/2016](#), publikovaného v časopise Trestněprávní revue č. 2/2018, byl tento systém vypracován za účelem objektivizace a medicínské klasifikace vytrpěných újem na zdraví. Postup popsany v Metodice má plnit zákonný princip slušnosti (§ 2958 věta druhá o. z.) i požadavek legitimního očekávání (§ 13 o. z.). Není důvod se od této judikatury odchylovat, vždyť v občanskoprávních sporech jde o výklad téhož ustanovení občanského zákoníku jako v adhezním řízení před trestními soudy (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2021, sp. zn. [25 Cdo 1361/2021](#)).

15. Oba soudy opřely svou úvahu o Metodiku k § 2958 o. z., nevyužily ovšem plně její možnosti. Znalkyně vycházela z lékařské dokumentace předložené dovolatelem, která představovala dostatečný podklad pro bodové hodnocení bolesti. Na jejím základě ohodnotila podle Metodiky bolest 85 body. Protože bolest vznikla v roce 2015, činila hodnota jednoho bodu 256,86 Kč. Součin obou uvedených hodnot činí částku 21 833 Kč, kterou žalovaná dovolateli dobrovolně mimosoudně uhradila. Žalobce se domáhá zaplacení dalších 110 000 Kč s odůvodněním, že nebyl léčen standardní metodou, ale konzervativně, čímž se prodloužila nejen doba léčení, ale i doba, po kterou pociťoval fyzickou bolest. Dále trpěl svalovou atrofií, obával se možných trvalých následků zahrnujících též pochybnosti o tom, zda bude fyzicky schopen pracovat na dosavadní pozici. Jako úkorné vnímal, že byl nucen využít v době léčení úrazu pomoci své bývalé manželky.

16. S oběma soudy lze souhlasit, že všechny dovolatelem uváděné okolnosti spadají pod výše definovanou bolest v širším smyslu, až na následující výjimku. Dovolatel v řízení namítal, že v jeho případě byla vyloučena standardní léčba, protože trpí nemocí erysipel (tzv. růže), která u něj recidivuje právě na zraněné pravé dolní končetině. Tato okolnost měla podle jeho tvrzení vést k prodloužení léčby a vzniku další bolesti v porovnání se standardním průběhem léčby totožného zranění u osoby, která tzv. růží netrpí. Odvolací soud uvedl, že znalkyně ve svém posudku neuvádí žádnou komplikaci, která by stav žalobce jakkoliv odlišovala od jiných obdobných případů, ani nevyužila možnost procentního navýšení bodového ohodnocení vyplývajícího přímo z Metodiky. Z této informace však nelze bez dalšího dovodit, že žalobcem uváděné tvrzení není pravdivé. Soud prvního stupně, případně soud odvolací, měl dovolatele postupem podle § 118a o. s. ř. vyzvat, aby k prokázání svého tvrzení navrhl důkazy. Neučinily-li tak, zatížily řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a ke které dovolací podle § 242 odst. 3 o. s. ř. v případě přípustného dovolání přihlédne z úřední povinnosti. Jinou vadu řízení [ani vadu uvedenou v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř.] dovolací soud neshledal.

17. Pokud by se tvrzení dovolatele ukázalo jako pravdivé, byla by oprávněná jeho výtky, že soudy při stanovení výše bolestného nezohlednily konkrétní průběh jeho léčení. Metodika totiž ohodnocuje bolestivé stavy v případě standardního průběhu léčby. Vyskytly-li se na straně dovolatele mimořádné okolnosti (byť způsobené jeho zdravotními predispozicemi), které vedly k prodloužení léčby a zvýšily bolestivost zranění nebo jeho léčby, musí je soud ve svém konečném rozhodnutí vzít na zřetel (například navýšení v rozsahu 5 až 20 % v případě komplikací upravuje preambule Metodiky, bod VI. Hodnocení bolesti). Není přípustné, aby soud bez dalšího přebíral do svého rozhodnutí obsah znaleckého posudku o určení výše náhrady nemajetkové újmy na zdraví dle Metodiky, ať již jde o bolestné, nebo o náhradu za ztížení společenského uplatnění (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2021, sp. zn. [25 Cdo 2843/2020](#)). Nedávalo by totiž dost dobrý smysl, aby se osobám s totožným zraněním dostalo stejného odškodnění, ačkoli jedna z nich by se například léčila standardním postupem a k jejímu uzdravení by došlo po čtyřech týdnech, zatímco druhá by musela podstoupit konzervativní léčbu, která by trvala déle a byla bolestivější.

18. Naopak za nepřiléhavé považuje dovolací soud výtky dovolatele, podle kterých má nepřiměřenost bolestného v posuzovaném případě vyplývat z porovnání výše náhrad poskytovaných cestujícím v letecké dopravě v případě zrušení letu (až 600 eur), odškodnění za nezákonnou vazbu (500 až 1 000 Kč/den), za rok nepřiměřeně dlouhého řízení (15 až 20 tis. Kč/rok) nebo s hodnotou jeho 20 let starého osobního vozidla zničeného při nehodě. Obecně lze souhlasit, že judikatura Ústavního soudu vyžaduje srovnatelnost náhrad za různé újmy (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. [I. ÚS 2844/14](#), body 56 a 57). Vzhledem k rozdílné povaze újem a mnohosti faktorů ovlivňujících výši náhrady směřující k jejich odčinění je sice žádoucí orientační zařazení dotčeného práva do hierarchie chráněných hodnot, avšak nelze z něj vyvodit zjednodušující závěr, že by náhrada přiznaná v konkrétním případě byla bez dalšího, jen s ohledem na to, že je vyšší nebo nižší než náhrada přiznaná ve skutkově zcela odlišných případech jiných nemajetkových újem, nepřiměřená. Srovnání s odškodněním v případě zrušeného letu není možné už z toho důvodu, že se jedná o náhradu paušální. Bolestné poskytované podle § 2958 o. z. však musí zohledňovat okolnosti jednotlivého případu. Výši náhrady rovněž nelze vztahovat k hodnotě vozu zničeného v posuzovaném případě při dopravní nehodě. Porovnávat majetkovou a nemajetkovou újmu

č. 7

je již z povahy věci nemožné. Bolest utrpěná v důsledku škodní události rozhodně nezávisí na výši majetkové škody, která současně poškozenému vzniká. Ani srovnání s odškodněním za nezákonnou vazbu nebo nepřiměřeně dlouhé řízení nelze považovat v projednávané věci za vhodné. V těchto případech se odškodňuje zcela jiná nemajetková újma než bolest, jde o zásah do jiného druhu osobnostních práv (omezení osobní svobody nebo dlouhodobá nejistota spojená s výsledkem řízení). Zároveň se k jejímu stanovení využívají jiné mechanismy a zohledňují se i jiné okolnosti. Metodika je vystavěna na principech a metodách, které byly v době od listopadu 2012 do března 2014 diskutovány širší právníkou a lékařskou veřejností, a jejím odborným podkladem je komplexní medicínsky pojatá systematika zdravotních újem, vystihující vzájemné proporce v rámci náhrady za bolest a za ztížení společenského uplatnění. Byť není závazná a lze do budoucna předpokládat její vývoj a s ním spojené změny, představuje v současné době nejvhodnější způsob pro stanovení výchozí částky, ze které má soud vyjít při stanovování bolestného. Z těchto důvodů nelze bez dalšího srovnávat dovolatelem uváděné případy s výší bolestného v jeho individuálním případě újmy na zdraví. Na závěr lze zdůraznit, že Metodika právě zaručuje srovnatelnost poskytnuté náhrady za bolest mezi různými zraněními navzájem. Zároveň odráží ekonomický vývoj ve společnosti, neboť výši základní hodnoty bodu odvozuje od hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství a tím zajišťuje průběžnou valorizaci přiznávaných náhrad.

19. Z výše vyložených důvodů považoval dovolací soud rozsudek odvolacího soudu za nesprávný, a proto jej podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí také na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud podle § 243e odst. 2 o. s. ř. také tento rozsudek a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

20. Soudy jsou ve smyslu § 243g odst. 1 části první věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. vázány právními názory dovolacího soudu v tomto rozhodnutí vyslovenými.

Č. 8

Vlastník ochranné známky je oprávněn zakázat podle § 11 odst. 3 zákona o ochranných známkách (ve znění účinném do 31. 12. 2018) uvádění výrobku dovezeného z členského státu Evropské unie (popř. státu tvořícího Evropský hospodářský prostor), v němž byl tento výrobek uveden na trh vlastníkem ochranné známky či s jeho souhlasem, na trh v České republice s pozměněným obalem nesoucím ochrannou známku i tehdy, nesdělí-li dovozci v přiměřené lhůtě po oznámení záměru dovozce uvádět takový výrobek na trh v České republice (resp. po poskytnutí vzorku takového výrobku na vyžádání vlastníka ochranné známky) námitky proti tomuto záměru, pokud výkon práv vlastníka ochranné známky nepředstavuje zastřené omezení obchodu mezi členskými státy Evropské unie (popř. státy tvořícími Evropský hospodářský prostor). To nevylučuje výjimečné zamítnutí žaloby podané z tohoto důvodu pro zjevné zneužití práva ve smyslu § 8 o. z.

Č. 8

Je-li takovým dovezeným výrobkem léčivý přípravek, jenž je uváděn na trh v České republice vlastníkem ochranné známky či s jeho souhlasem v baleních o různých velikostech, přičemž jedna z velikostí těchto balení je v důsledku omezení vyplývajících z předpisů veřejného práva o nakládání s léčivými přípravky či v důsledku obvyklého výkonu práv a povinností podle těchto předpisů nezbytná pro skutečný přístup tohoto léčivého přípravku na trh v České republice, není vlastník ochranné známky oprávněn zakázat uvádění tohoto dovezeného léčivého přípravku na trh v České republice pouze proto, že byl tento léčivý přípravek před jeho uvedením na trh v České republice přebalen do balení o této velikosti.

Ochranné známky

§ 11 odst. 3 zákon č. 441/2003 Sb. ve znění do 31. 12. 2018, čl. 7 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/95/ES, čl. 15 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/2436

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. 23 Cdo 397/2020, ECLI:CZ:NS:2020:23.CDO.397.2020.1

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. 3 Cmo 150/2015, v rozsahu, v němž byly potvrzeny výroky I, III, IV a V rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 10 Cm 13/2010, zamítl dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. 3 Cmo 150/2015, v rozsahu, v němž byl potvrzen výrok II rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 10 Cm 13/2010, ve vztahu mezi žalobcem a) a žalovanou o uložení povinnosti žalované uveřejnit omluvu za porušování práv k ochranné známce M, a zároveň zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. 3 Cmo 150/2015, v rozsahu, v němž byl potvrzen výrok II ve vztahu mezi žalobcem b) a žalovanou o uložení povinnosti žalované uveřejnit omluvu za porušování práv k ochranné známce D a potvrzen výrok V ve vztahu mezi žalobcem b) a žalovanou rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 10 Cm 13/2010, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 3. 2018,

sp. zn. 10 Cm 13/2010, ve výroku II ve vztahu mezi žalobcem b) a žalovanou o uložení povinnosti žalované uveřejnit omluvu za porušování práv k ochranné známce D, a ve výroku V ve vztahu mezi žalobcem b) a žalovanou a věc vrátil v tomto rozsahu Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

č. 8

1. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 21. 3. 2018, č. j. 10 Cm 13/2010-528, zamítl žalobu, aby žalované byla uložena povinnost ukončit přebalování výrobku M a výrobku D (výrok I), uložil žalované povinnost uveřejnit do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku ve Zdravotnických novinách v rozsahu jedné čtvrtiny celostrany omluvu tohoto znění: „Společnost P. s.r.o. se omlouvá společností B. S. P. OY a B. S. P. AG za porušování práv k jejich ochranným známkám M a D“ (výrok II), zamítl žalobu o uložení povinnosti žalované uveřejnit v celostátním vydání deníku Mladá Fronta Dnes v příloze E. omluvu tohoto znění: „Společnost P. s. r. o. se omlouvá společností B. S. P. OY a B. S. P. AG za porušování práv k jejich ochranným známkám M a D“ (výrok III), nepřiznal žalobcům právo uveřejnit v celostátním vydání deníku Mladá Fronta Dnes v příloze E. a ve Zdravotnických novinách výrok I tohoto rozsudku (výrok IV) a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky (výrok V).

2. Vrchní soud v Praze dovoláním napadeným rozsudkem k odvolání žalobců a žalované v prvním odstavci svého výroku rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a ve druhém odstavci svého výroku rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení mezi účastníky.

3. Soudy tak rozhodly o žalobě, kterou se žalobci domáhali ochrany svých ochranných známek a ochrany proti jednání v nekalé soutěži, kterým žalovaná bez souhlasu žalobců uvádí na trh dovezené výrobky žalobců M a D po přebalení do jiného obalu nesoucího ochranné známky žalobců. Žalovaná na svoji obranu uvedla, že možnost přebalování dovezených výrobků je řešena unijní judikaturou. Přebalení výrobků je dle žalované nutné z důvodu odporu spotřebitelů k přelepeným farmaceutickým výrobkům a u výrobku D rovněž velikostí balení, neboť dovážena jsou balení po 21 tabletách, zatímco zvyklostí v České republice je prodej balení po 63 tabletách.

4. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, jež v odvolacím řízení nedoznala změn, podle kterých žalobce a) je výrobcem léčivého přípravku M a vlastníkem specifikovaných slovních a obrazových ochranných známek na obalu tohoto výrobku. Žalobce b) byl výrobcem léčivého přípravku D a vlastníkem specifikovaných slovních ochranných známek použitých na obalu tohoto výrobku. Žalobce b) v průběhu řízení převedl předmětné ochranné známky na žalobce c) a tento vstoupil do řízení na straně žalující.

5. Žalovaná je dle zjištění soudů zapsána v registru autorizovaných distributorů léčiv u Státního ústavu pro kontrolu léčiv a mezi její činnosti patří distribuce léčiv a zdravotnických přípravků, včetně jejich souběžného dovozu do České republiky ze zemí Evropské unie. Žalované byl povolen rozhodnutím Státního ústavu pro kontrolu léčiv souběžný dovoz léčivého přípravku M z Portugalska na lékařský předpis a léčivého přípravku D o velikosti 3 x 21 obalených tablet z Portugalska na lékařský předpis s tím, že na obalu bude žalovaná uvedena jako souběžný dovozce. Žalovaná písemně oznámila žalobcům svůj záměr dovážet léčivé přípravky M a D a uvádět je v přebalené podobě na zdejší trh s připojením vnějšího obalu předmětných

výrobků. Žalobci sdělili žalované písemně svůj nesouhlas s jejím záměrem. V době podání žaloby dovážela žalovaná předmětné výrobky z Portugalska a přebalovala je do nových obalů s českým textem. V době rozhodnutí odvolacího soudu již tak žalovaná nečinila.

6. Soudy dále dospěly ke zjištění, že uživatelky hormonální antikoncepce, gynekologové i lékárníci preferují z důvodu důvěryhodnosti léčivé přípravky v kompletní české krabičce, přičemž u pacientek byl zjištěn silný odpor ke krabičkám s přelepku. Pokud by pacientky měly možnost volby, vybraly by si lék v české krabičce, ovšem jednalo-li by se o lék na recept v cizojazyčné krabičce opatřené samolepkou v českém jazyce, měla by uživatelka v lék totožnou důvěru a užívala by jej i za takové situace, přičemž ochota užívat lék by se u ní nijak nesnížila a léčbu by zcela jistě nezastavila. Uživatelkám tedy lék na recept v cizojazyčné podobě s přelepku v českém jazyce nevadí. Prodejnost předmětných výrobků žalované se kontinuálně zvyšovala i v období, kdy byla v roce 2013 žalované uložena povinnost uvádět na trh pouze přeticketované (nikoli přebalené) výrobky. Vedle originálního výrobku bylo na českém trhu v průběhu řízení zjištěno celkem šest paralelně dovážených variant výrobku M ze zemí Evropské unie.

č. 8

7. Po právní stránce se odvolací soud ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že projednávaná věc patří do pravomoci tuzemských soudů podle § 11 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), a čl. 2, 59 a 60 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, a to na základě sídla žalované. Dle odvolacího soudu zatěžuje žalovanou v projednávané věci důkazní břemeno ohledně podmínek bránících majiteli ochranné známky legitimně zakázat podle § 8 odst. 1 a 2 a § 11 zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochranných známkách), ve znění účinném do 31. 12. 2018, další uvádění dovezených léčivých přípravků, na něž byla opětovně umístěna ochranná známka, na trh, jak byly tyto podmínky vymezeny v rozhodovací praxi Soudního dvora Evropské unie (dále též jen „Soudní dvůr“), zejména v rozsudku ze dne 26. 4. 2007 ve věci [C-348/04](#), Boehringer Ingelheim KG a další proti Swingward Ltd a Dowelhurst Ltd.

8. Dle odvolacího soudu není v tomto smyslu pro možnost žalované přebalovat výrobky žalobců dostatečné, že zákaznice preferují určitý výrobek (antikoncepční preparát s obalem v českém jazyce) před výrobkem jiným, bylo-li zároveň zjištěno, že v případě léku na recept by uživatelky měly stejnou důvěru k výrobkům opatřeným samolepkou v českém jazyce. Navíc na tuzemský trh dovážejí výrobek M i jiní soutěžitelé a k zásadnímu propadu výrobků žalované nedošlo ani poté, kdy byla žalované původně uložena povinnost zdržet se přebalování předmětných výrobků. Tvzení žalované o odporu uživatelek k takovýmto výrobkům nebylo odvolacím soudem shledáno opodstatněným a nedošlo tak ke splnění podmínky vymezené rozhodovací praxí Soudního dvora, že by výkon práva žalobců k jejich ochranným známkám přispíval k umělému rozdělení trhu mezi členskými státy.

9. Důvodným neshledal odvolací soud ani tvrzení žalované o nutnosti přebalení léčivého přípravku D z důvodu prodeje balení v zemi vývozu po 21 tabletách. Na území České republiky jsou registrovány tři varianty prodeje tohoto produktu, a to 1 x 21 tablet, 3 x 21 tablet a 6 x 21

tablet. Nakupuje-li žalovaná výrobek v Portugalsku v balení 1 x 21 tablet, pak jej může na území České republiky dovážet a uvádět na trh. Má-li zákaznice zájem o balení na více měsíců, může si pak zakoupit 3 balení (krabičky) po 21 tabletách. Proto ani tato skutečnost není dle odvolacího soudu důvodem opravňujícím žalovanou výrobky přebalovat, neboť je pouze obchodní strategií žalované, jakou z variant si za účelem vstupu na trh zvolí.

č. 8

10. Odvolací soud proto shledal důvodným nárok žalobců na uveřejnění omluvy za porušení práva k jejich ochranným známkám, a to ve znění uvedeném ve výroku rozsudku soudu prvního stupně ve Zdravotnických novinách v rozsahu jedné čtvrtiny celostrany, což odvolací soud shledal za dostačující s ohledem na délku trvání jednání žalované. Naopak nedůvodným shledal odvolací soud jednak nárok žalobců na uložení povinnosti žalované zdržet se předmětného jednání, neboť žalovaná ke dni rozhodnutí odvolacího soudu toto své jednání již ukončila a jeho opakování nehrozí, jednak nárok na uložení povinnosti žalované uveřejnit omluvu v celostátním deníku Mladá fronta DNES z důvodu nepřiměřenosti takového nároku vůči závažnosti zásahu do práv žalobců a rovněž nárok na uveřejnění výroku I. rozsudku soudu prvního stupně podle § 155 odst. 4 o. s. ř. a § 4 odst. 5 zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a ochraně obchodního tajemství, neboť žalobcům nebylo v řízení zcela vyhověno.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

11. Rozsudek odvolacího soudu „v prvním jeho výroku“ napadla žalovaná dovoláním, které považuje za přípustné podle § 237 o. s. ř. pro posouzení dvou otázek hmotného práva, které nebyly dle žalované dosud v rozhodování odvolacího soudu vyřešeny.

12. Svojí první otázkou předkládá žalovaná dovolacímu soudu k řešení, zda vlastník ochranné známky může bránit přebalování souběžně dovážených léčivých přípravků do České republiky z důvodu změny velikosti balení.

13. Nesprávné právní posouzení této otázky odvolacím soudem spatřuje žalovaná v tom, že odvolací soud ve smyslu čl. 19 Smlouvy o Evropské unii nerespektoval závěry rozhodovací praxe Soudního dvora vyjádřené v rozsudcích ze dne 11. 7. 1996 ve spojených věcech [C-427/93](#), [C-429/3](#) a [C-436/93](#), Bristol-Myers Squibb a další proti Paranova A/S, ze dne 12. 10. 1999 ve věci [C-379/97](#), Pharmacia & Upjohn SA proti Paranova A/S, a ze dne 19. 9. 2002 ve věci [C-433/00](#), Aventis Pharma Deutschland GmbH proti Kohlpharma GmbH a MTK Pharma Vertriebs-GmbH.

14. Jednou z podmínek, které dle žalované stanovil Soudní dvůr ve své judikatuře pro přípustnost přebalení výrobků dovezených z jiného členského státu Evropské unie je, že vlastník ochranné známky se spoléhá na práva vyplývající z ní, aby zabránil prodeji přebaleného výrobku, což by přispělo k umělému rozdělení trhů mezi členskými státy. K tomu dochází zejména tehdy, pokud vlastník ochranné známky uvede na trh několika členských států totožný léčivý přípravek v různých formách balení a takový výrobek nemůže být ve stavu, v němž je prodáván vlastníkem známky v jednom členském státě, dovezen a uveden na trh v jiném členském státě souběžným dovozcem. Přebalení musí být objektivně nutné k tomu, aby souběžný dovozce mohl výrobek umístit na trh ve státě dovozu. Podmínka nutnosti přebalení je splněna, pokud právní předpisy nebo praxe v členském státě dovozu brání tomu,

aby uvedené výrobky byly uváděny na trhu tohoto členského státu v totožném balení, jako je balení, ve kterém jsou tyto výrobky uváděny na trh v členském státě vývozu.

15. Dle žalované bylo přebalení léčivého přípravku D nutné nejen z důvodu silného odporu vůči cizojazyčným krabičkám s přelepky, ale v neposlední řadě z důvodu změny velikosti balení, neboť žalovaná dovážela balení po 21 tabletách, avšak povolení od Státního ústavu pro kontrolu léčiv měla žalovaná pouze pro balení po 63 tabletách. Spojování jednotlivých balení léčivých přípravků je dle žalované nepřípustné z důvodu možného klamání spotřebitelů a ochrany veřejného zdraví a takový souběžný dovoz by ani nebyl Státním ústavem pro kontrolu léčiv povolen. Dle žalované nebylo ve státě vývozu v rozhodném období k dispozici balení po 63 tabletách, nicméně i kdyby bylo, nevylučuje to nutnost jeho přebalování.

16. Dle žalované by dělení trhu existovalo i tehdy, jestliže by souběžný dovozce mohl prodávat své výrobky pouze na části svého trhu. Přitom 95 % balení léčivého přípravku D se v České republice prodává po 63 tabletách, což je dáno zavedenou praxí lékařů při předepisování tohoto léku.

17. Nemůže tak obstát závěr odvolacího soudu, že bylo pouze obchodní strategií žalované, jakou z variant si pro vstup na český trh zvolí. Přebalení předmětného léčivého přípravku do nové krabičky s textem v českém jazyce bylo objektivně nutné. Vzhledem k tomu, že tento závěr podporuje dle žalované i právní praxe v Polsku, žalovaná navrhl, aby dovolací soud v případě pochybností položil v rámci jednotného výkladu unijního práva v tomto smyslu předběžnou otázku Soudnímu dvoru.

18. Svoji druhou otázkou hmotného práva se žalovaná táže, jaké jsou následky v případě, kdy souběžný dovozce vůči vlastníkovu ochranné známky splní svoji oznamovací povinnost o dovozu přebalených výrobků, avšak vlastník ochranné známky nevznesl v přiměřené lhůtě námitky.

19. Nesprávnost právního posouzení věci spatřuje žalovaná v tom, že odvolací soud nikterak nezohlednil zjištění, že ze strany žalobců nedošlo v přiměřené lhůtě k vyjádření negativní reakce na oznámení záměru žalované dovážet předmětné výrobky. Žalovaná má za to, že vlastník ochranné známky po uplynutí této lhůty již nemůže z titulu práv z ochranné známky bránit konkrétnímu souběžnému dovozci v uvádění paralelně dovážených výrobků na trh členského státu dovozu, a to ani tehdy, pokud by nedošlo ke splnění ostatních podmínek vymezených rozhodovací praxí Soudního dvora. Dle žalované je vlastník ochranné známky v takovém případě omezen zásadou „*vigilantibus iura*“ a dovozci naopak svědčí důvodné očekávání možnosti provádět souběžný dovoz. Opačný přístup by dle žalované vedl k narušení volného pohybu zboží jako jedné ze čtyř základních svobod Evropské unie a byl by zneužitím práva vlastníka ochranné známky ve smyslu čl. 11 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a § 8 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též „o. z.“). Vzhledem k tomu, že tento závěr podporuje dle žalované i právní praxe ve Finsku, žalovaná navrhl, aby dovolací soud v případě pochybností položil v rámci jednotného výkladu unijního práva v tomto smyslu předběžnou otázku Soudnímu dvoru.

20. Kromě toho žalovaná vytýká rozsudku odvolacího soudu jeho nepřezkoumatelnost, neboť odvolací soud se nevypořádal se stěžejními odvolacími důvody, které žalovaná ve svém odvolání uplatnila.

21. Konečně pak má žalovaná za to, že ve vztahu ke zjištění soudů, že neexistuje silný odpor spotřebitelů vůči nepřebaleným dováženým léčivým přípravkům, je dán extrémní nesoulad mezi právními závěry soudů a jejich skutkovými zjištěními, čímž dle žalované došlo k porušení jejího práva na spravedlivý proces podle čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

22. Žalovaná navrhl, aby dovolací soud změnil napadený rozsudek odvolacího soudu tak, že se žaloba zamítá a žalobci jsou povinni žalované nahradit náklady řízení, popř. aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu a rovněž rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

23. Žalobci se k dovolání žalované vyjádřili v tom smyslu, že žalovaná nespecifikuje, v čem odvolací soud v napadeném rozsudku nerespektoval judikaturu Soudního dvora. Žalovaná spíše nesouhlasí s aplikací této judikatury na konkrétní skutkové okolnosti projednávané věci. Objektivní důvody pro omezení práv vlastníka ochranné známky nesmí mít obchodní povahu a musí být zcela zásadní překážkou pro vstup na trh a setrvání na něm, což v projednávané věci žalovaná neprokázala. Změna velikosti balení byla dána pouze komerčními důvody na straně žalované a žalované nic nebránilo uvádět původní velikost balení na tuzemský trh. Efektivní přístup na trh neznamena dle žalobců přístup naprosto optimální. Ve vztahu k otázce týkající se tvrzené opožděné reakce žalobců na záměr žalované mají žalobci za to, že se jedná o otázku skutkovou, neboť ve skutečnosti žalovaná nesplnila řádně svoji povinnost informovat žalobce o svém záměru souběžného dovozu, když žalobcům zaslala jiný vzorek výrobku, než který nakonec žalovaná uvedla na trh. Názor žalované je navíc nesprávný proto, že práva k ochranné známce jsou právy absolutními a jejich dlouhodobé porušování nemůže způsobit oprávněnost takového jednání. Žalobci navrhli, aby dovolací soud dovolání žalované odmítl, popř. zamítl, a přiznal žalobcům náhradu nákladů dovolacího řízení.

III.

Přípustnost dovolání

24. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou řádně zastoupenou advokátem (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 o. s. ř.), nejprve posoudil, zda dovolání bylo podáno osobou oprávněnou.

25. Žalovaná napadá rozsudek odvolacího soudu „v prvním jeho výroku“ a navrhuje, aby dovolací soud změnil napadený rozsudek odvolacího soudu tak, že „žaloba se zamítá“, nebo aby dovolací soud rozsudky odvolacího soudu a soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Žalovaná tedy brojí i proti té části rozsudku odvolacího soudu, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu, jímž byla žaloba částečně zamítnuta.

26. K podání dovolání je však oprávněn (subjektivně legitimován) jen ten z účastníků řízení, jemuž byla rozhodnutím odvolacího soudu způsobena újma na právech a tuto újmu lze napravit tím, že dovolací soud rozsudek odvolacího soudu změní či zruší (srov. např. usnesení

Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 1999, sp. zn. 20 Cdo 1760/98, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. [29 Odo 198/2003](#)).

27. Jelikož žalovaná byla v odvolacím řízení v rozsahu, v němž bylo odvolacím soudem potvrzeno částečné zamítnutí žaloby soudem prvního stupně, procesně úspěšná, nebyla žalované napadeným rozsudkem odvolacího soudu v této části způsobena žádná újma na právech, kterou by bylo možno v dovolacím řízení napravit.

28. Proto dovolací soud postupoval podle § 243c odst. 3 o. s. ř. ve spojení s § 218 písm. b) o. s. ř. a dovolání směřující proti této části napadeného rozsudku odvolacího soudu jako subjektivně nepřipustné odmítl.

29. V rozsahu, v jakém dovolání směřuje proti části rozsudku odvolacího soudu, ve které bylo potvrzeno částečné vyhovění žalobě soudem prvního stupně a rozhodnuto o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně, dovolací soud shledal, že dovolání bylo podáno osobou k tomu oprávněnou. Proto posoudil, zda je dovolání v této části (objektivně) přípustné.

č. 8

30. Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

31. Podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. dovolání podle § 237 není přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení.

32. Proto v části, ve které žalovaná svým dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu i v části, v níž byl potvrzen nákladový výrok rozsudku soudu prvního stupně, dovolání být přípustné podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. nemůže. Dovolací soud tudíž v této části dovolání žalované podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

33. Ohledně zbývajících rozsahu dovolání vyšel dovolací soud při posouzení jeho přípustnosti z ustanovení § 237 o. s. ř., podle kterého není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

34. Podle § 241a odst. 1 až 3 o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odst. 1). V dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh) [odst. 2]. Důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení (odst. 3).

35. Námitka žalované týkající se nedostatečnosti odůvodnění napadeného rozsudku odvolacího soudu přípustnost jejího dovolání založit nemůže. Žalovaná touto svojí námitkou

nepředkládá žádnou právní otázku, na jejímž vyřešení napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí, nýbrž tvrdí tím jinou vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, k níž může dovolací soud přihlédnout pouze tehdy, je-li dovolání přípustné (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.). Podle § 237 o. s. ř. přípustnost dovolání může založit jen skutečnost, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, tedy otázek právních, kterými nejsou námitky dovolatelky ke konkrétnímu procesnímu postupu soudu. Vada řízení sama o sobě přípustnost dovolání nezakládá (srov. též např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2014, sp. zn. [23 Cdo 1453/2014](#), či ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. [23 Cdo 4905/2014](#)).

36. Ve vztahu k dovolatelkou namítanému zjištění odvolacího soudu o neexistenci silného odporu spotřebitelů vůči nepřebaleným dovezeným léčivým přípravkům, je nutno uvést, že samotná otázka, zda tato tvrzená rozhodující skutečnost existuje či nikoli, je otázkou skutkovou, nikoli právní, která přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. založit nemůže. Samotnou správnost skutkových zjištění soudů (srov. § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř.), stejně jako hodnocení důkazů odvolacím soudem opírající se o zásadu volného hodnocení důkazů zakotvenou v ustanovení § 132 o. s. ř., nelze podle současné právní úpravy dovolání úspěšně napadnout žádným dovolacím důvodem (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2394/2013](#), uveřejněné pod číslem 4/2014 Sb. rozh. obč.).

37. Kromě toho je nutno uvést, že rozhodnutí odvolacího soudu ve vztahu ke zjištění o neexistenci této rozhodující skutečnosti neobsahuje žádný extrémní nesoulad mezi právními závěry a skutkovými zjištěními odvolacího soudu, neboť právní posouzení věci odvolacím soudem se v této otázce odvíjí od výsledku hodnocení provedených důkazů a nejedná se tak o projev svévole či excesu na poli dokazování a právního posouzení věci, jímž by mohlo být porušeno právo dovolatelky na spravedlivý proces podle čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

38. Dovolací soud nicméně shledává dovolání přípustným pro posouzení obou dovolatelkou predestřených otázek hmotného práva, neboť se jedná o otázky, jež nebyly v rozhodování odvolacího soudu dosud vyřešeny.

IV.

Důvodnost dovolání

Zásah do obalu dovezeného výrobku nesoucího ochrannou známku

39. Právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) je činnost soudu spočívající v podřazení zjištěného skutkového stavu pod hypotézu (skutkovou podstatu) vyhledané právní normy, jež vede k učinění závěru, zda a komu soud právo či povinnost přizná, či nikoliv.

40. Nesprávným právním posouzením věci je obecně omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav (skutková zjištění), tj. jestliže věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

41. Podle § 8 odst. 1 věta první zákona o ochranných známkách (vždy ve znění účinném do 31. 12. 2018) vlastník ochranné známky má výlučné právo užívat ochrannou známku ve spojení s výrobky nebo službami, pro něž je chráněna.

42. Podle § 8 odst. 2 zákona o ochranných známkách nestanoví-li tento zákon jinak (§ 10 a 11), nikdo nesmí v obchodním styku bez souhlasu vlastníka ochranné známky užívat a) označení shodné s ochrannou známkou pro výrobky nebo služby, které jsou shodné s těmi, pro které je ochranná známka zapsána, b) označení, u něhož z důvodu jeho shodnosti nebo podobnosti s ochrannou známkou a shodnosti nebo podobnosti výrobků nebo služeb označených ochrannou známkou a označením existuje pravděpodobnost záměny na straně veřejnosti, včetně pravděpodobnosti asociace mezi označením a ochrannou známkou, c) označení shodné s ochrannou známkou nebo jí podobné pro výrobky nebo služby, které sice nejsou podobné těm, pro které je ochranná známka zapsána, avšak jde o ochrannou známku, která má dobré jméno v České republice, a jeho užívání by nepoctivě těžilo z rozlišovací způsobilosti nebo dobrého jména ochranné známky nebo jim bylo na újmu.

43. Podle § 8 odst. 3 zákona o ochranných známkách pro potřeby odstavce 2 se za užívání v obchodním styku považuje zejména a) umístování označení na výrobky nebo jejich obaly, b) nabídka výrobků pod tímto označením, jejich uvádění na trh nebo skladování za tímto účelem anebo nabídka či poskytování služeb pod tímto označením, c) dovoz nebo vývoz výrobků pod tímto označením, d) užívání označení v obchodních listinách a v reklamě.

44. Podle § 11 odst. 2 a 3 zákona o ochranných známkách vlastník ochranné známky není oprávněn zakázat její užívání na výrobcích, které byly s touto ochrannou známkou uvedeny na trh v členském státě Evropských společenství nebo jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor tímto vlastníkem nebo s jeho souhlasem (odst. 2). Ustanovení předchozích odstavců se nepoužije, pokud vlastník ochranné známky má oprávněné důvody zakázat pozdější obchodní využití výrobků, zejména pokud se stav, popřípadě povaha výrobků po jejich uvedení na trh změnily nebo zhoršily (odst. 3).

Mezinárodní souvislosti zásahu do obalu dovezeného výrobku nesoucího ochrannou známku

45. Citovaná ustanovení zákona o ochranných známkách jsou odrazem právní úpravy obsažené v mezinárodních smlouvách tvořících tzv. primární právo Evropské unie, a to jednak v čl. 6 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii (ve znění Lisabonské smlouvy ze dne 13. 12. 2007 pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, vyhlášené sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 111/2009 Sb. m. s.) ve spojení s čl. 17 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie, podle nichž duševní vlastnictví je chráněno, jednak v čl. 26 odst. 2, čl. 34 a čl. 36 Smlouvy o fungování Evropské unie (ve znění Lisabonské smlouvy ze dne 13. 12. 2007 pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, vyhlášené sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 111/2009 Sb. m. s.), podle nichž vnitřní trh zahrnuje prostor bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn (mimo jiné) volný pohyb zboží v souladu s ustanoveními Smluv a v němž jsou omezení dovozu a obdobná opatření mezi členskými státy zakázána, přičemž volný pohyb zboží může být omezen (mimo jiné) ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví, aniž by však toto omezení sloužilo jako prostředek svévolné diskriminace nebo zastřeného omezování obchodu mezi členskými státy.

46. Samotný původ citovaných ustanovení zákona o ochranných známkách vyplývá z tzv. sekundárního unijního práva [srov. původně první směrnici Rady 89/104/EHS ze dne 21. prosince 1988, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách, v pozdějších zněních kodifikovaných ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/95/ES ze dne 22. října 2008, v současnosti pak srov. směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2436 ze dne 16. prosince 2015, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách].

47. Na prvním místě je nutno předznamenat, že v řízení není mezi stranami spor ohledně samotné přípustnosti dovozu výrobků umístěných na trh žalobci jako vlastníky ochranných známek či s jejich souhlasem v jiném členském státě Evropské unie (popř. státě tvořícím Evropský hospodářský prostor) žalovanou do České republiky na základě vyčerpání práv z ochranné známky podle § 11 odst. 2 zákona o ochranných známkách (ve znění účinném do 31. 12. 2018), jímž se provádí požadavky plynoucí z unijního práva ve smyslu čl. 7 odst. 1 směrnice 2008/95/ES (v současnosti pak ve smyslu čl. 15 odst. 1 směrnice 2015/2436).

48. Spor mezi účastníky se týká posouzení rozsahu souvisejícího omezení absolutních práv žalobců jako vlastníků ochranných známek stanovených § 8 zákona o ochranných známkách, resp. na úrovni unijního práva podle čl. 5 směrnice 2008/95/ES (v současnosti podle čl. 10 směrnice 2015/2436). A to konkrétně za situace, kdy se tak děje při dovozu výrobků umístěných na trh vlastníkem ochranné známky či s jeho souhlasem v jiném členském státě Evropské unie (popř. státě tvořícím Evropský hospodářský prostor) do České republiky jako státu dovozu, přičemž dovozce zároveň tvrdí, že za účelem tohoto (jinak nezakázaného) dovozu je vzhledem ke konkrétním okolnostem nezbytné výrobky označené ochrannou známkou žalobců přebalit (tzv. reboxing).

49. Z obchodního hlediska se toto omezení absolutních práv vlastníka ochranné známky týká především možnosti dovozce odstranit původní obal opatřený ochrannou známkou a umístit tuto ochrannou známku na nový obal (popř. možnosti do integrity původního obalu jinak zasáhnout, zejm. obal otevřít a pozměnit jeho obsah apod.). Toto omezení absolutních práv vlastníka ochranné známky je specifické tím, že není zákonem (tj. zákonem o ochranných známkách ani zákonem jiným) výslovně upraveno (a obdobně tomu není ani v právu unijním), nýbrž vyplývá z výkladu (resp. poměřování) shora uvedených, vzájemně se v střetávajících, ustanovení unijního práva, jak byl tento výklad zformulován v rozhodovací praxi Soudního dvora.

50. Praktickým důsledkem nesplnění podmínek stanovených rozhodovací praxí Soudního dvora pro předmětný zásah dovozce do absolutních práv vlastníka ochranné známky je (především) omezení základního režimu vyčerpání práv z ochranné známky podle § 11 odst. 2 zákona o ochranných známkách (ve znění účinném do 31. 12. 2018) a s tím související možnost vlastníka ochranné známky zakázat uvedení dovezených výrobků na trh v České republice jako státě dovozu podle § 11 odst. 3 zákona o ochranných známkách (ve znění účinném do 31. 12. 2018), resp. ve smyslu čl. 7 odst. 2 směrnice 2008/95/ES (v současnosti pak ve smyslu čl. 15 odst. 2 směrnice 2015/2436). [V případě související právní úpravy ochranné známky Evropské unie (původně ochranné známky Společenství) srov. obdobně čl. 15 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1001 ze dne 14. června 2017 o ochranné známce Evropské unie (původně čl. 13 odst. 2 nařízení Rady (ES)

č. 40/94 ze dne 20. prosince 1993 o ochranné známce Společenství, později ve znění kodifikovaném v nařízení Rady (ES) č. 207/2009.)]

Rozhodovací praxe Soudního dvora Evropské unie

51. Soudní dvůr ve své rozhodovací praxi týkající se podmínek tzv. přebalování výrobků opatřených ochrannou známkou (resp. dovozu těchto výrobků z jiného členského státu Evropské unie, resp. státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, bez souhlasu vlastníka ochranné známky podle čl. 15 směrnice 2015/2436, dříve podle čl. 7 směrnice 2008/95/ES) ustáleně vychází ze zvláštního účelu právní úpravy ochranných známek, jenž sleduje zajištění záruky zákazníkům co do původu výrobku označeného ochrannou známkou a umožnění zákazníkům odlišit tento výrobek bez možnosti záměny od výrobku jiného původu. Tím, co v tomto směru ovlivňuje zvláštní účel právní úpravy ochranných známek, je dle Soudního dvora samotné přebalení výrobku označeného ochrannou známkou jako takové, aniž by bylo na místě v tomto kontextu zkoumat, jaké jsou konkrétní účinky přebalení (srov. zejm. rozsudky Soudního dvora ze dne 23. 5. 1978 ve věci [C-102/77](#), Hoffmann-La Roche & Co. AG proti Centrafarm Vertriebsgesellschaft Pharmazeutischer Erzeugnisse mbH, a ze dne 23. 4. 2002 ve věci [C-143/00](#) Boehringer Ingelheim KG a další proti Swingward Ltd a Dowelhurst Ltd).

č. 8

52. Jakákoli změna, která zahrnuje nový obal nebo nové označení výrobku označeného ochrannou známkou, vytváří dle Soudního dvora ze své povahy skutečnou nebezpečí pro záruku původu, kterou má ochranná známka zajistit. Práva z ochranné známky nicméně nelze dle Soudního dvora uplatnit proti zásahu do původního obalu výrobku tehdy, pokud by jejich výkon představoval odchylku od volného pohybu zboží a byl by zastřeným omezením obchodu mezi členskými státy, resp. pokud by přispíval k umělému rozdělování trhů mezi členskými státy (srov. zejm. rozsudky Soudního dvora ze dne 11. 7. 1996 ve spojených věcech [C-427/93](#), [C-429/3](#) a [C-436/93](#), Bristol-Myers Squibb a další proti Paranova A/S, a ze dne 26. 4. 2007 ve věci [C-348/04](#), Boehringer Ingelheim KG a další proti Swingward Ltd a Dowelhurst Ltd).

53. K umělému rozdělování trhů mezi členskými státy dochází dle Soudního dvora obecně vzato tehdy, uplatňuje-li vlastník ochranné známky svá práva proti zásahu do obalu výrobku, ačkoli je takový zásah nezbytný pro to, aby dovezený výrobek mohl být uveden na trh ve státě dovozu, a zároveň jsou zachovány legitimní zájmy vlastníka ochranné známky, zejména ve vztahu k zachování původního stavu výrobku a dobrého jména ochranné známky a jejího vlastníka (srov. zejm. rozsudek Soudního dvora ze dne 23. 5. 1978 ve věci [C-102/77](#), Hoffmann-La Roche & Co. AG proti Centrafarm Vertriebsgesellschaft Pharmazeutischer Erzeugnisse mbH).

54. Konkrétně pak Soudní dvůr zformuloval tyto podmínky, při jejichž kumulativním splnění nemůže vlastník ochranné známky uplatnit svá práva z ochranné známky vůči osobě, jež dováží výrobky umístěné na trh vlastníkem ochranné známky či s jeho souhlasem v jiném členském státě Evropské unie (popř. státě tvořícím Evropský hospodářský prostor) a jež v souvislosti s tímto dovozem výrobky přebalí a umístí na nový obal ochrannou známkou

- výkon práv z ochranné známky by přispěl k umělému rozdělení trhů mezi členskými státy,

- přebalení nemůže ovlivnit původní stav výrobku obsaženého v obalu,
- na novém obalu byl zřetelně uveden původce přebalení výrobku a jeho výrobce,
- vzhled přebaleného výrobku není takový, že by mohl poškodit dobré jméno ochranné známky a jejího vlastníka, obal tak nesmí být zejména vadný, nízké kvality nebo neúhledný, a zároveň
- dovozce oznámil vlastníku ochranné známky záměr uvést přebalený výrobek na trh a poskytl mu na jeho žádost vzorek přebaleného výrobku

č. 8

(srov. zejm. rozsudky Soudního dvora ze dne 11. 7. 1996 ve spojených věcech [C-427/93, C-429/3 a C-436/93](#), Bristol-Myers Squibb a další proti Paranova A/S, a ze dne 26. 4. 2007 ve věci [C-348/04](#), Boehringer Ingelheim KG a další proti Swingward Ltd a Dowelhurst Ltd).

55. Mezi případy umělého rozdělení trhů mezi členskými státy v důsledku výkonu práv z ochranné známky patří dle Soudního dvora zejména situace, kdy vlastník ochranné známky umístil na trh v různých členských státech totožný výrobek v různých obalech, přičemž přebalení provedené dovozcem je nezbytné pro uvedení výrobku na trh v členském státě dovozu (srov. zejm. rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 7. 1996 ve spojených věcech [C-427/93, C-429/3 a C-436/93](#), Bristol-Myers Squibb a další proti Paranova A/S). Oproti tomu o umělé rozdělení trhů nejde tehdy, pokud vlastník ochranné známky uplatňuje svá práva z ochranné známky způsobem opodstatněným zvláštním účelem právní úpravy ochranných známek, jímž je záruka původu výrobku ve vztahu k zákazníkům a zřetelné odlišení jej od výrobků pocházejících od jiných osob (srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 7. 1996 ve věci [C-232/94](#), MPA Pharma GmbH proti Rhône-Poulenc Pharma GmbH).

56. Nezbytnost postupu dovozce je nutno posoudit s ohledem na okolnosti panující v okamžiku uvedení výrobku na trh ve státě dovozu, přičemž tato nezbytnost je dána tehdy, pokud by výkon práv vlastníka ochranné známky představoval omezení skutečného přístupu (srov. franc. „accès effectif“, angl. „effective access“, něm. „tatsächlicher Zugang“) dováženého výrobku na trh ve státě dovozu. Naopak nezbytnost daného postupu není dána tehdy, jestliže přebalení výrobku lze vysvětlit výlučně snahou dovozce získat obchodní výhodu (srov. např. rozsudky Soudního dvora ze dne 11. 7. 1996 ve spojených věcech [C-427/93, C-429/3 a C-436/93](#), Bristol-Myers Squibb a další proti Paranova A/S, a ze dne 12. 10. 1999 ve věci [C-379/97](#), Pharmacia & Upjohn SA proti Paranova A/S).

57. Nezbytnost zásahu dovozce do práv z ochranné známky nevyplývá sama o sobě z pouhého zjištění, že existuje mezi spotřebiteli nedůvěra k určitému způsobu balení výrobků. Avšak za situace, kdy na trhu nebo jeho podstatné části existuje u významné části zákazníků silný odpor k určitému typu balení výrobků, včetně léčivých přípravků dodatečně opatřených novým štítkem či etiketou, musí být taková situace považována za překážku pro skutečný přístup dováženého výrobku na trh a nikoli pouze za snahu souběžného dovozce získat obchodní výhodu (srov. např. rozsudky Soudního dvora ze dne 23. 4. 2002 ve věci [C-443/99](#), Merck, Sharp & Dohme GmbH proti Paranova Pharmazeutika Handels GmbH, a ze dne 23. 4. 2002 ve věci [C-143/00](#) Boehringer Ingelheim KG a další proti Swingward Ltd a Dowelhurst Ltd).

58. Obdobně je pak nezbytnost tohoto postupu dovozce dána z důvodu právní úpravy či vnitrostátní praxe ve státě dovozu, včetně právní úpravy povolující pouze balení určité velikosti, pravidel v oblasti zdravotního pojištění, která podmiňují velikostí balení vrácení zdravotních nákladů, nebo z důvodu ustálené praxe předepisování léčivých přípravků založené mimo jiné na rozměrových normách doporučovaných profesními sdruženími a institucemi zdravotního pojištění (srov. např. rozsudky Soudního dvora ze dne 11. 7. 1996 ve spojených věcech [C-427/93](#), [C-429/3](#) a [C-436/93](#), Bristol-Myers Squibb a další proti Paranova A/S, ze dne 11. 7. 1996 ve věci [C-232/94](#), MPA Pharma GmbH proti Rhône-Poulenc Pharma GmbH, ze dne 12. 10. 1999 ve věci [C-379/97](#), Pharmacia & Upjohn SA proti Paranova A/S, a ze dne 23. 4. 2002 ve věci [C-143/00](#), Boehringer Ingelheim KG a další proti Swingward Ltd a Dowelhurst Ltd).

59. Pokud v souladu s pravidly a praxí platnými ve státě dovozu vlastník ochranné známky v tomto státě používá několik různých velikostí balení výrobku, pak samo zjištění, že jedna z těchto velikostí je rovněž uváděna na trh ve vývozním státě, neumožňuje dle Soudního dvora učinit závěr, že přebalení výrobku není nezbytné. K rozdělení trhů by totiž došlo, kdyby dovozce mohl výrobek uvádět na trh pouze na omezené části trhu takového státu (srov. zejm. rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 7. 1996 ve spojených věcech [C-427/93](#), [C-429/3](#) a [C-436/93](#), Bristol-Myers Squibb a další proti Paranova A/S).

60. Avšak za situace, kdy výrobek je vlastníkem ochranné známky uváděn ve státě vývozu i státě dovozu v totožných velikostech balení, nemůže vlastník ochranné známky uplatnit svá práva proti přebalení výrobku opatřeného ochrannou známkou pouze tehdy, pokud dovozce prokáže, že dovážený výrobek může být bez přebalení uváděn na trh pouze na omezené části trhu státu dovozu (srov. zejm. rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 11. 2016 ve věci [C-297/15](#), Ferring Lcgemidler A/S, agissant pour Ferring BV proti Orifarm A/S).

61. Za nezbytná pro uvedení výrobku na trh ve státě dovozu je možno považovat pouze taková opatření, která budou co nejméně, jak je to jen možné, na újmu zvláštnímu účelu právní úpravy ochranných známek. Proto kupříkladu za situace, kdy je možné k výrobku připojit (přilepit) dodatečnou nezbytnou informaci, není dovozce oprávněn odstranit a nahradit původní etiketu. Obdobně pak vlastník ochranné známky může uplatnit svá práva z ochranné známky vůči přebalení svého výrobku tehdy, pokud dovozce může umístit dovážený výrobek na trh při jiné dostatečné úpravě balení výrobku, např. nalepením nového štítku v jazyce státu dovozu nebo vložením příbalového letáku či návodu k použití v jazyce státu dovozu, či jinak znovu použít původní obal výrobku [srov. např. rozsudky Soudního dvora ze dne 11. 7. 1996 ve věci [C-232/94](#), MPA Pharma GmbH proti Rhône-Poulenc Pharma GmbH, ze dne 11. 11. 1997 ve věci [C-349/95](#), Frits Loendersloot (F. Loendersloot Internationale Expeditie) proti George Ballantine & Son Ltd a dalším, a ze dne 23. 4. 2002 ve věci [C-443/99](#), Merck, Sharp & Dohme GmbH proti Paranova Pharmazeutika Handels].

62. Na druhou stranu podmínka nezbytnosti zásahu do obalu výrobku se vztahuje pouze k míře, v jaké je do obalu výrobku zasaženo, nikoli však ke způsobu nebo stylu, kterým je zásah proveden. Nový vzhled obalu může být posuzován pouze vzhledem k podmínce, podle které nesmí být tento vzhled takový, že by mohl poškodit dobré jméno ochranné známky a jejího vlastníka (srov. zejm. rozsudky Soudního dvora ze dne 26. 4. 2007 ve věci [C-348/04](#), Boehringer Ingelheim KG a další proti Swingward Ltd a Dowelhurst Ltd, a ze dne

22. 12. 2008 ve věci [C-276/05](#), The Wellcome Foundation Ltd proti Paranova Pharmazeutika Handels GmbH).

č. 8

63. Konečně dle závěrů Soudního dvora přísluší dovozci prokázat existenci podmínek bránících vlastníkovu ochranné známky uplatnit při takovém dovozu jeho práva. Je potom na soudu členského státu, aby podle konkrétních okolností věci na základě shora uvedených právních závěrů Soudního dvora posoudil, zda pro dovozce bylo za účelem umístění výrobku na trh ve státě dovozu objektivně nezbytné zasáhnout do práv vlastníka ochranné známky. V to spadá i případné posouzení, zda balení výrobku o určité velikosti představuje pouze omezenou část trhu státu dovozu nebo nikoli (srov. např. rozsudky Soudního dvora ze dne 11. 7. 1996 ve spojených věcech [C-427/93](#), [C-429/3](#) a [C-436/93](#), Bristol-Myers Squibb a další proti Paranova A/S, ze dne 26. 4. 2007 ve věci [C-384/04](#), Boehringer Ingelheim KG a další proti Swingward Ltd a Dowelhurst Ltd., a ze dne 10. 11. 2016 ve věci [C-297/15](#), Ferring Lcgemidler A/S, agissant pour Ferring BV proti Orifarm A/S).

64. Ve vztahu k podmínce, že dovozce je povinen oznámit vlastníku ochranné známky záměr uvést přebalený výrobek na trh a poskytnout mu na jeho žádost vzorek pozměněného výrobku, Soudní dvůr uvedl, že účelem této podmínky je umožnit vlastníkovu ochranné známky provést kontrolu zamýšleného zásahu do obalu jím uvedeného výrobku na trh za účelem posouzení, zda tento zásah přímo či nepřímo ovlivňuje stav výrobku a zda je způsobilý snížit dobré jméno ochranné známky, a rovněž za účelem posílení postavení vlastníka ochranné známky při obraně proti činnosti padělatelů (srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 7. 1996 ve věci [C-232/94](#), MPA Pharma GmbH proti Rhône-Poulenc Pharma GmbH).

65. Oznámení vlastníkovu ochranné známky o záměru dovozce nemá pouze informační povahu, nýbrž je jednou z podmínek, bez jejichž splnění nemůže dovozce započít s uváděním výrobku s pozměněným obalem na trh, aniž by neporušoval práva vlastníka ochranné známky. Uvést takový výrobek na trh je navíc možno až po uplynutí přiměřené lhůty pro vyjádření stanoviska vlastníka ochranné známky k záměru dovozce. Přiměřenost této lhůty je nutno posuzovat vzhledem ke konkrétním okolnostem, nicméně lhůtu 15 dnů od oznámení záměru a předložení vzorku pozměněného obalu výrobku je možno obvykle považovat za dostačující (srov. zejm. rozsudek Soudního dvora ze dne 23. 4. 2002 ve věci [C-143/00](#) Boehringer Ingelheim KG a další proti Swingward Ltd a Dowelhurst Ltd).

66. Soudní dvůr dále dovodil, že oznámení dovozce o jeho záměru musí obsahovat nezbytné a dostatečné informace za účelem umožnění vlastníkovu ochranné známky ověřit, zda zásah do obalu výrobku s jeho ochrannou známkou je nezbytný pro uvádění výrobku na trh členského státu dovozu. Konkrétní povaha těchto informací závisí na okolnostech každého případu. Ve výjimečných případech může zahrnovat i uvedení členského státu vývozu, pokud by neposkytnutí takové informace bránilo vlastníkovu ochranné známky v posouzení nezbytnosti přebalení, a to i v případě, kdy se prokáže, že poskytnuté informace jsou vlastníkem ochranné známky používány za účelem odhalení nedostatků v jeho organizaci prodeje (srov. zejm. rozsudek Soudního dvora ze dne 22. 12. 2008 ve věci [C-276/05](#), The Wellcome Foundation Ltd proti Paranova Pharmazeutika Handels GmbH).

K položení předběžné otázky Soudnímu dvoru Evropské unie

67. Vzhledem k unijnímu původu dotčených ustanovení zákona o ochranných známkách a rovněž s ohledem na související návrh dovolatelky je nutno posoudit, zda jsou v projednávané věci splněny podmínky pro položení předběžné otázky Soudnímu dvoru o výkladu aktů orgánů Evropské unie ve smyslu čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie.

68. V případě unijních směrnic vzniká právo vnitrostátního soudu, a jde-li o soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, též povinnost, předložit předběžnou otázku Soudnímu dvoru, vyvstane-li v řízení před ním otázka výkladu unijní směrnice (a to i v rámci jejího tzv. nepřímého účinku), ledaže vyvstálá otázka není relevantní, tj. odpověď na tuto otázku, ať již může být jakákoli, není v žádném směru způsobilá ovlivnit rozhodnutí ve věci, nebo že k dotčenému ustanovení unijního práva byl již výklad Soudním dvorem podán, resp. posuzovaná výkladová otázka je věcně shodná s otázkou již dříve Soudním dvorem zodpovězenou (tzv. výjimka *acte éclairée*), nebo že řádné používání unijního práva je tak zřejmé, že není ponechán prostor pro žádné rozumné pochybnosti (tzv. výjimka *acte clair*). (K tomu srov. zejm. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 7. 2010 ve věci sp. zn. [31 Cdo 2325/2008](#); k výkladu unijnímu srov. zejm. rozsudky Soudního dvora ze dne 6. 10. 1982 ve věci [283/81](#), Srl CILFIT a další a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanità, a ze dne 15. 9. 2005 ve věci [C-495/03](#), Intermodal Transports BV proti Staatssecretaris van Financiën.)

č. 8

69. Z uvedeného shrnutí rozhodovací praxe Soudního dvora k problematice zásahu do práv vlastníka ochranné známky při pozměnění obalu výrobku označeného jeho ochrannou známkou za účelem dovozu výrobku umístěného jím či s jeho souhlasem na trh v členském státě Evropské unie (popř. státě tvořícím Evropský hospodářský prostor) do jiného členského státu (popř. státu tvořícího Evropský hospodářský prostor) na základě čl. 15 směrnice 2015/2436 (resp. dříve na základě čl. 7 odst. 2 směrnice 2008/95/ES) vyplývá, že pro posouzení otázek vymezených dovolatelkou v jejím dovolání na základě skutkových okolností projednávané věci byl již výklad dotčených ustanovení směrnic unijního práva Soudním dvorem v minulosti v dostatečném rozsahu podán (tzv. výjimka *acte éclairée*), jak je v podrobnostech též odůvodněno níže ve vztahu k posouzení jednotlivých otázek dovolatelky. Pro posouzení správnosti napadeného rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu dovolacích důvodů uplatněných dovolatelkou se proto nenabízí žádná další relevantní otázka výkladu unijního práva, bez jejíhož zodpovězení, jak rovněž odůvodněno níže, by nebylo možno o dovolání rozhodnout.

70. Lze tak uzavřít, že v poměrech projednávané věci zde není povinnost odvolacího soudu obrátit se s předběžnou otázkou, jež by byla rozhodující pro posouzení předmětu projednávané věci a jejíž výklad by nebyl Soudním dvorem již podán, na Soudní dvůr ve smyslu čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Absence námitek vlastníka ochranné známky vůči záměru dovozce

71. Z povahy druhé otázky dovolatelky, jíž se dovolatelka táže, jaké jsou důsledky pro možnost vlastníka ochranné známky zakázat další uvádění dovezeného výroku na trh podle § 11 odst. 3 zákona o ochranných známkách (ve znění účinném do 31. 12. 2018) v případě, kdy dovozce vůči vlastníkovi ochranné známky řádně splní svoji oznamovací povinnost o záměru přebalit

výrobky označené jeho ochrannou známkou a takto je uvést na trh v České republice, avšak vlastník ochranné známky v přiměřené lhůtě nevznese proti přebalení výrobků námitky, vyplývá, že zodpovězení této otázky musí být provedeno na prvním místě. V případě zodpovězení této otázky způsobem navrhovaným dovolatelkou by posuzování její první otázky bylo v projednávané věci nadbytečné.

č. 8

72. Soudní dvůr dospěl na základě právní úpravy v čl. 15 směrnice 2015/2436 (resp. dříve na základě čl. 7 odst. 2 směrnice 2008/95/ES) ve své rozhodovací praxi při výkladu podmínek, za nichž není vlastník ochranné známky oprávněn zakázat dovoz výrobku označeného ochrannou známkou umístěného jím či s jeho souhlasem na trh v členském státě Evropské unie (popř. státě tvořícím Evropský hospodářský prostor), jehož obal byl pozměněn za účelem dovozu tohoto výrobku do jiného členského státu (popř. státu tvořícího Evropský hospodářský prostor), k závěru, že možnost dovozce zasáhnout do obalu takového výrobku není nikterak závislá na souhlasu či jakémkoli jiném stanovisku vlastníka ochranné známky, neboť se jedná o důsledek zákazu zastřené omezení volného obchodu mezi členskými státy Evropské unie, resp. státy tvořícími Evropský hospodářský prostor (srov. zejm. rozsudek Soudního dvora ze dne 23. 5. 1978 ve věci [C-102/77](#), Hoffmann-La Roche & Co. AG proti Centrafarm Vertriebsgesellschaft Pharmazeutischer Erzeugnisse mbH).

73. Na základě tohoto východiska zformuloval Soudní dvůr podmínky, jež musí být kumulativně splněny, za kterých nelze práva z ochranné známky proti zásahu do obalu výrobku a jeho uvedení na trh ve státě dovozu uplatnit, a to včetně oznámení záměru dovozce vlastníkovu ochranné známky uvést výrobek na trh a případně též poskytnutí vzorku přebaleného výrobku (srov. zejm. rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 7. 1996 ve spojených věcech [C-427/93](#), [C-429/3](#) a [C-436/93](#), Bristol-Myers Squibb a další proti Paranova A/S, a další rozhodnutí Soudního dvora citovaná shora v odst. 54 a násl., jež tyto podmínky dále rozvádějí).

74. Soudní dvůr v tomto směru výslovně uvedl, že nesplnění byť jedné z jím vymezených podmínek ze strany dovozce postačí pro to, aby majitel ochranné známky mohl legitimně podat námitky proti dalšímu uvádění jeho výrobku na trh (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 26. 4. 2007 ve věci [C-384/04](#), Boehringer Ingelheim KG a další proti Swingward Ltd a Dowelhurst Ltd.).

75. Zároveň Soudní dvůr dovodil, že účelem podmínky spočívající v oznámení záměru dovozce uvést takový výrobek na trh je umožnit vlastníkovu ochranné známky provést kontrolu zásahu do obalu jím uvedeného výrobku na trh za účelem posouzení, zda tento zásah přímo či nepřímo ovlivňuje stav výrobku a zda je způsobilý snížit dobré jméno ochranné známky a jejího vlastníka, a rovněž za účelem posílení postavení vlastníka ochranné známky při obraně proti činnosti padělatelů (srov. zejm. rozsudky Soudního dvora ze dne 11. 7. 1996 ve věci [C-232/94](#), MPA Pharma GmbH proti Rhône-Poulenc Pharma GmbH, a ze dne 23. 4. 2002 ve věci [C-143/00](#) Boehringer Ingelheim KG a další proti Swingward Ltd a Dowelhurst Ltd). Toto oznámení nemá pouze informační povahu, nýbrž je jednou z podmínek, bez jejíhož splnění nemůže dovozce započít s uváděním výrobku na trh, resp. vlastník ochranné známky je oprávněn v takovém případě další uvádění takového výrobku na trh zakázat (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. [23 Cdo 2683/2017](#)).

76. Na základě této rozhodovací praxe Soudního dvora má dovolací soud za to, že pro zodpovězení dovolatelkou předložené otázky byl již v dostatečném rozsahu výklad

Soudním dvorem podán, resp. se nenabízí žádná další relevantní otázka výkladu unijního práva, bez jejíhož zodpovězení by nebylo možno o dovolání rozhodnout.

77. Především názor dovolatelky v konečném důsledku popírá výslovný závěr Soudního dvora, že všechny jím vymezené podmínky pro zásah dovozce do obalu výrobku opatřeného ochrannou známkou bez souhlasu vlastníka ochranné známky musí být splněny kumulativně (srov. výslovně zejm. rozsudek Soudního dvora ze dne 26. 4. 2007 ve věci [C-384/04](#), Boehringer Ingelheim KG a další proti Swingward Ltd a Dowelhurst Ltd.). Proto závisela-li by možnost takového postupu dovozce pouze na zjištění o neexistenci námitek vlastníka ochranné známky v přiměřené lhůtě, nebylo by nutno ostatní podmínky vymezené Soudním dvorem nadále posuzovat, což je zcela zjevně v rozporu s požadavky vymezenými Soudním dvorem v jeho rozhodovací praxi vyžadující po dovozci splnění všech předepsaných podmínek.

č. 8

78. Kromě toho názor dovolatelky není v souladu ani s účelem této podmínky formulovaným Soudním dvorem, jenž sleduje ochranu zájmů vlastníka ochranné známky ve vztahu ke kvalitě výrobků uváděných pod jeho ochrannou známkou a rovněž k zachování dobrého jména ochranné známky a jejího vlastníka, resp. posílení jeho postavení při obraně proti činnosti padělatelů, a nikoli ochranu zájmů dovozce na uvádění výrobků na trh v rozporu se zvláštním účelem právní úpravy ochranných známek (srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 7. 1996 ve věci [C-232/94](#), MPA Pharma GmbH proti Rhône-Poulenc Pharma GmbH). Na takto vymezeném účelu předmětné unijní úpravy nic nemůže změnit ani předpoklad, vyjádřený Soudním dvorem v jeho rozsudku ze dne 23. 4. 2002 ve věci [C-143/00](#) Boehringer Ingelheim KG a další proti Swingward Ltd a Dowelhurst Ltd, že správné fungování systému oznamování záměru dovozu je podmíněno tím, že dotčené osoby vyvinou upřímnou snahu vzájemně respektovat oprávněné zájmy druhé strany, včetně zájmu dovozce na uvedení výrobku na trh co nejdříve po splnění předepsaných podmínek.

79. Výklad zastávaný dovolatelkou neodpovídá ani celkovému cíli unijního práva v oblasti ochranných známek zdůrazněnému rozhodovací praxí Soudního dvora, jímž je dosažení stejné míry ochrany podle právních předpisů o ochranných známkách ve všech členských státech, a tudíž ani povinnosti výkladu vnitrostátního práva v co největším možném rozsahu ve světle znění a účelu relevantních unijních směrnic, aby bylo dosaženo výsledku, který směrnice sledují, ve smyslu čl. 288 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie (srov. zejm. rozsudky Soudního dvora ze dne 11. 7. 1996 ve spojených věcech [C-71/94](#), [C-72/94](#) a [C-73/94](#), Eurim-Pharm Arzneimittel GmbH proti Beiersdorf AG a dalším, ze dne 11. 7. 1996 ve věci [C-232/94](#), MPA Pharma GmbH proti Rhône-Poulenc Pharma GmbH, ze dne 20. 3. 1997 ve věci [C-352/95](#), Phytheron International SA proti Jean Bourdon SA, a ze dne 23. 4. 2002 ve věci [C-143/00](#), Boehringer Ingelheim KG a další proti Swingward Ltd a Dowelhurst Ltd).

80. V neposlední řadě pak názor dovolatelky vylučuje samotnou podstatu řešení dané problematiky Soudním dvorem, jež spočívá v možnosti zásahu do obalu předmětných výrobků a jejich dovozu bez ohledu na stanovisko vlastníka ochranné známky, tedy po způsobu bezesmluvního užití ochranné známky v důsledku volného pohybu zboží mezi členskými státy (srov. zejm. rozsudek Soudního dvora ze dne 23. 5. 1978 ve věci [C-102/77](#), Hoffmann-La Roche & Co. AG proti Centrafarm Vertriebsgesellschaft Pharmazeutischer Erzeugnisse mbH). Oproti tomu názor dovolatelky je ve své podstatě založen na vzniku svolení (smluvní licence) k výkonu

práv vlastníka ochranné známky v důsledku právní fikce, popř. nevyvratitelné domněnky, souhlasu vlastníka ochranné známky při jeho nečinnosti v přiměřené lhůtě.

81. Proto lze uzavřít, že názor dovolatelky, že v případě nevznesení námitek vlastníkem ochranné známky v přiměřené lhůtě po oznámení záměru dovozce uvést výrobek s pozměněným obalem na trh (resp. po poskytnutí vzorku takového výrobku), by měl být dovozce oprávněn bez dalšího uvést tento výrobek ve státě dovozu na trh, je zjevně v rozporu se shora uvedenou rozhodovací praxí Soudního dvora.

82. Pouze pro úplnost lze uvést, že shora uvedenou aplikaci unijního práva v poměrech projednávané věci nikterak nevylučuje ani dovolatelkou v řízení zmiňovaná zahraniční právní praxe, což platí i ve vztahu k rozsudku německého Spolkového soudního dvora ze dne 12. 7. 2007, sp. zn. I ZR 147/04 (dostupnému na www.bundesgerichtshof.de). Ten své rozhodnutí o zamítnutí žaloby vlastníka ochranné známky v dané věci nezaložil na porušení povinností vlastníka ochranné známky vyplývajících z výkladu unijního práva (resp. na zániku jeho práv vyplývajících z unijní úpravy), nýbrž na aplikaci obecné soukromoprávní úpravy podle tamního občanského zákoníku o ochraně dobré víry při výkonu soukromých práv a povinností v mezích ponechaných unijním právem k úpravě jednotlivým členským státům na základě konkrétních okolností dané věci. Z dovolatelkou zmiňovaného časopiseckého zdroje o právní praxi ve Finsku nelze pro jeho stručnost a obecnost činit žádné relevantní závěry o konkrétních důvodech a okolnostech, resp. přesvědčivosti, této praxe, jež by mohly oproti shora uvedeným závěrům vyvolat pochybnosti o důsledcích výkladu unijního práva v poměrech projednávané věci. Leda s výjimkou zjištění, že tento soud žádnou předběžnou otázku k Soudnímu dvoru nepoložil.

83. Lze tak uzavřít, že vlastník ochranné známky je oprávněn zakázat uvádění výrobku dovezeného z členského státu Evropské unie (popř. státu tvořícího Evropský hospodářský prostor), v němž byl tento výrobek uveden na trh vlastníkem ochranné známky či s jeho souhlasem, na trh v České republice s pozměněným obalem nesoucím ochrannou známku i tehdy, nesdělí-li dovozci v přiměřené lhůtě po oznámení záměru uvádět takový výrobek na trh v České republice (resp. po poskytnutí vzorku takového výrobku na vyžádání vlastníka ochranné známky) námitky proti tomuto záměru, pokud výkon práv vlastníka ochranné známky nepředstavuje zastřené omezení obchodu mezi členskými státy Evropské unie (popř. státy tvořícími Evropský hospodářský prostor).

84. Dovolatelce lze přisvědčit pouze do té míry, že výkon absolutních práv vlastníka ochranné známky, včetně jeho práva zakázat další uvádění dovážených výrobků na trh v České republice ve smyslu § 11 odst. 3 zákona o ochranných známkách (ve znění účinném do 31. 12. 2008), může podle konkrétních okolností věci představovat, stejně jako v případě výkonu jiných soukromých práv, zjevné zneužití práva ve smyslu § 8 o. z. (resp. výkon práv zasahující bez právního důvodu do práv a oprávněných zájmů jiných ve smyslu § 3 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku).

85. Dovolací soud přitom ve vztahu k zásadě zákazu zneužití soukromých práv podle § 8 o. z. dospěl ve své rozhodovací praxi k závěru, že jde o institut ztělesňující korigující funkci principu poctivosti. Slouží k tomu, aby pomocí něj byla odepřena právní ochrana takovému výkonu práva, který sice formálně odpovídá zákonu či obsahu existujícího právního vztahu, avšak jenž je vzhledem k okolnostem případu nepřijatelný. Za zneužití práva lze považovat

zejména výkon práva v rozporu s jeho účelem, kdy je právo vykonáno, ačkoliv nositel tohoto práva nemá žádný skutečný nebo jen nepatrný zájem na jeho výkonu, resp. se projevující jako rozpor mezi užitkem oprávněného, k němuž výkon práva skutečně směřuje, a užitkem oprávněného, pro nějž je právo poskytnuto (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. [22 Cdo 5159/2014](#), uveřejněný pod číslem 101/2016 Sb. rozh. obč.).

Změna velikosti balení dováženého léčivého přípravku

86. Vzhledem ke shora uvedenému zodpovězení druhé otázky dovolatelky je nutno posoudit její první otázku, jež je otázkou hmotného práva, v níž se dovolatelka táže, zda vlastník ochranné známky může bránit přebalování souběžně dovážených léčivých přípravků do České republiky z důvodu změny velikosti balení.

87. Jak uvedeno shora, Soudní dvůr ve své rozhodovací praxi vymezil podmínky, při jejichž kumulativním splnění je dovozce výrobku, jenž byl vlastníkem ochranné známky či s jeho souhlasem uveden na trh v členském státě Evropské unie (popř. státě tvořícím Evropský hospodářský prostor), oprávněn uvést tento výrobek na trh v jiném členském státě Evropské unie (popř. státě tvořícím Evropský hospodářský prostor).

88. Jednou z těchto podmínek je, že výkon práv z ochranné známky by přispěl k umělému rozdělení trhů mezi členskými státy, což nastává v případě, kdy vlastník ochranné známky uvedl na trh v různých členských státech totožný výrobek v různých velikostech balení, přičemž jeho přebalení je objektivně nezbytné pro uvedení výrobku na trh v členském státě dovozu.

89. Nezbytnost přebalení výrobku je dána tehdy, pokud by výkon práv vlastníka ochranné známky představoval omezení skutečného přístupu dováženého výrobku na trh, což platí i tehdy, mohl-li by dovozce výrobek uvádět pouze na omezené části trhu státu dovozu. Přitom sama skutečnost, že vlastník ochranné známky používá ve státě dovozu několik různých velikostí balení, přičemž jedna z těchto velikostí je rovněž uváděna na trh ve vývozním státě, nevylučuje nutnost přebalení výrobku při jeho dovozu.

90. Zároveň Soudní dvůr dovodil, že v případě léčivého přípravku může nezbytnost přebalení dováženého výrobku vyplývat z právní úpravy či vnitrostátní praxe ve státě dovozu, včetně právní úpravy povolující pouze balení určité velikosti, pravidel v oblasti zdravotního pojištění, která podmiňují velikostí balení vrácení zdravotních nákladů, nebo z důvodu ustálené praxe předepisování léčivých přípravků založené mimo jiné na rozměrových normách doporučených profesními sdruženími a institucemi zdravotního pojištění (srov. rozhodnutí Soudního dvora citovaná shora v odst. 54 a násl.).

91. Podle § 25 odst. 1 písm. a) zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), humánní léčivý přípravek nesmí být (zásadně) uveden na trh v České republice, pokud mu nebyla udělena registrace Státním ústavem pro kontrolu léčiv.

92. Podle § 39 odst. 1 zákona o léčivech, ve znění účinném do 1. 4. 2013, v rámci registračního řízení Ústav stanoví, zda léčivý přípravek musí být vydáván pouze na lékařský předpis,

bez lékařského předpisu s omezením nebo zda léčivý přípravek lze vydávat bez lékařského předpisu.

93. Podle § 45 odst. 1 zákona o léčivech, ve znění účinném do 1. 3. 2019, souběžným dovozem se rozumí distribuce léčivého přípravku z jiného členského státu do České republiky, pokud tomuto léčivému přípravku byla udělena registrace v České republice a v členském státě a distribuce není zajišťována držitelem rozhodnutí o registraci léčivého přípravku v České republice nebo v součinnosti s ním. Uskutečnit souběžný dovoz léčivého přípravku lze jen na základě povolení pro souběžný dovoz léčivého přípravku. Za souběžný dovoz se nepovažuje distribuce z jiného členského státu do České republiky, jde-li o léčivý přípravek registrovaný podle § 25 odst. 1 písm. b).

č. 8

94. Podle § 45 odst. 2 zákona o léčivech, ve znění účinném do 1. 3. 2019, souběžný dovoz se povolí pouze držiteli povolení k distribuci léčivých přípravků, a to tehdy, jestliže a) souběžně dováženému léčivému přípravku byla udělena registrace v členském státě, a tato registrace nebyla zrušena z důvodu ochrany veřejného zdraví, b) souběžně dovážený léčivý přípravek bude distribuován v České republice s kvalitativně i kvantitativně shodným složením, pokud jde o léčivé látky, a ve shodné lékové formě jako léčivý přípravek, kterému byla udělena registrace v České republice (dále jen „referenční přípravek pro souběžný dovoz“), a tato registrace nebyla zrušena z důvodu ochrany veřejného zdraví, a c) souběžně dovážený léčivý přípravek má stejné léčebné účinky jako referenční přípravek pro souběžný dovoz, nepředstavuje riziko pro veřejné zdraví a je používán za podmínek rozhodnutí o registraci referenčního přípravku pro souběžný dovoz.

95. Podle § 4 písm. a) ve spojení s přílohou č. 1 vyhlášky č. 228/2008 Sb., o registraci léčivých přípravků, součástí dokumentace k samostatné žádosti o registraci humánního léčivého přípravku je též identifikace léčivého přípravku prostřednictvím jeho konečné úpravy včetně balení. Předložené chemické, farmaceutické a biologické údaje o léčivém přípravku obsahujícím chemické a/nebo biologické látky musí obsahovat veškeré důležité informace o léčivé látce nebo léčivých látkách a o konečném přípravku, včetně druhu obalu a velikosti balení konečného přípravku.

96. Z citovaných ustanovení zákona o léčivech a jeho prováděcí vyhlášky plyne, že uvádění léčivých přípravků na trh v České republice je v podstatném rozsahu podmíněno splněním náležitostí stanovených předpisy veřejného práva, což platí též pro souběžný dovoz léčivých přípravků z jiného členského státu Evropské unie a prodej těchto léčivých přípravků koncovým zákazníkům, zejména jde-li o léčivé přípravky vydávané pouze na lékařský předpis. Bez splnění podmínek stanovených těmito právními předpisy je souběžný dovoz léčivých přípravků a jejich prodej koncovým zákazníkům zakázán. Mezi náležitosti významné pro splnění podmínek vyplývajících z těchto právních předpisů spadá též konečná úprava léčivého přípravku, včetně druhu obalu a velikosti balení konečného přípravku.

97. Proto podle konkrétních okolností věci může být i velikost balení určitého léčivého přípravku součástí podmínek vyplývajících z předpisů veřejného práva nebo z obvyklého způsobu výkonu práv a povinností podle těchto předpisů pro možnost skutečného přístupu tohoto léčivého přípravku na trh v České republice (tj. nikoli pouze na omezenou část tohoto trhu).

98. Lze tak uzavřít, že je-li v České republice uváděn na trh vlastníkem ochranné známky či s jeho souhlasem léčivý přípravek v baleních o různých velikostech, přičemž jedna z velikostí těchto balení je v důsledku omezení vyplývajících z předpisů veřejného práva o nakládání s léčivými přípravky či v důsledku obvyklého výkonu práv a povinností podle těchto předpisů nezbytná pro skutečný přístup tohoto léčivého přípravku na trh v České republice, není vlastníkem ochranné známky oprávněn zakázat dovozci, jenž dováží do České republiky tento léčivý přípravek z členského státu Evropské unie (popř. státu tvořícího Evropský hospodářský prostor), ve kterém byl tento léčivý přípravek uveden na trh vlastníkem ochranné známky či s jeho souhlasem, uvádění tohoto léčivého přípravku na trh v České republice pouze proto, že dovozce tento léčivý přípravek před jeho uvedením na trh v České republice přebalil do balení o této velikosti.

Řešení předložených otázek v poměrech projednávané věci

č. 8

99. V poměrech projednávané věci lze uzavřít, že ve vztahu ke druhé otázce formulované dovolatelkou dovolání důvodné není, neboť odvolací soud věc posoudil podle správně určené právní normy, kterou správně vyložil a na daný skutkový stav ji správně aplikoval.

100. Zde je nutno předznamenat, že dovolací soud je vázán skutkovým zjištěním odvolacího soudu (srov. § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř.), že žalovaná svůj záměr přebalit výrobky označené ochrannými známkami žalobců za účelem jejich dovozu do České republiky žalobcům oznámila a poskytla jim na jejich výzvu vzorek přebalených výrobků.

101. Napadené rozhodnutí odvolacího soudu je správné proto, že pro právní posouzení projednávané věci není bez dalšího nikterak rozhodující, zda a případně jakým způsobem žalobci reagovali na oznámení záměru žalované dovážet přebalené výrobky do České republiky (resp. na poskytnutí vzorku přebalených výrobků). Absence námitek žalobců jako vlastníků ochranných známek vůči oznámenému záměru žalované nikterak nevylučuje při dovozu výrobků do České republiky nutnost splnění ostatních podmínek spjatých se zákazem zastřené omezení obchodu mezi členskými státy, jak byly tyto podmínky vymezeny v rozhodovací praxi Soudního dvora.

102. Ve vztahu k případnému výjimečnému nepřiznání právní ochrany subjektivním právům žalobců pro zjevné zneužití těchto práv dospěly soudy v projednávané věci ke zjištění, že mezi stranami byl od samého počátku spor ohledně existence podmínek pro dovoz předmětných výrobků žalovanou do České republiky, jenž následně vyústil v podání žaloby, přičemž žalovaná v uvádění těchto výrobků na trh v nezanedbatelném tržním rozsahu pokračovala ještě téměř další tři roky od podání žaloby, než jí povinnost zdržet se uvádění předmětných výrobků na trh byla pravomocně uložena (později zrušeným) rozsudkem odvolacího soudu ze dne 5. 12. 2012, sp. zn. 3 Cmo 226/2012. Proto lze považovat za správný (zřejmý) názor odvolacího soudu (být nikoli výslovně vyjádřený v odůvodnění napadeného rozsudku odvolacího soudu), že výkon práv žalobců jako vlastníků ochranných známek v podobě uplatněného nároku na poskytnutí omluvy za tvrzené závadné jednání žalované nepředstavuje vzhledem k okolnostem věci zjevné zneužití těchto práv, neboť nelze uzavřít, že by jejich výkon byl nepřijatelný, popř. že by postrádal své opodstatnění v rozporu s účelem těchto práv a nebyl by na výkonu těchto práv ze strany žalobců skutečný zájem (resp. že by šlo o výkon zákeřný či malicherný).

103. Oproti tomu ve vztahu k první otázce dovolatelky shledává dovolací soud dovolání důvodné, neboť rozhodnutí odvolacího soudu spočívá při vyřešení této otázky na nesprávném právním posouzení věci, když odvolací soud správně určenou právní normu nesprávně vyložil.

104. Jak zdůvodněno shora, podmínky stanovené předpisy veřejného práva či obvyklý výkon práv a povinností podle těchto předpisů mohou podle konkrétních okolností věci vyvolávat objektivní nezbytnost přebalení dováženého léčivého přípravku, uváděného vlastníkem ochranné známky či s jeho souhlasem v jednotlivých státech v baleních o různých velikostech, za účelem dosažení skutečného přístupu tohoto léčivého přípravku na trh v České republice (tj. nikoli pouze na omezenou část trhu).

č. 8

105. Úvahy odvolacího soudu vyjádřené v odůvodnění napadeného rozhodnutí však postrádají jak skutkové, tak i právní posouzení tvrzení žalované (jež bylo ze strany žalované uplatněno na její obranu již v jejích vyjádřeních k žalobě ze dne 30. 5. 2010 a 21. 10. 2010 a poté opakovaně i v dalším průběhu řízení), podle kterého nezbytnost přebalení léčivého přípravku D při jeho dovozu žalovanou do České republiky do vnějšího balení po 63 tabletách je dána jednak obsahem povolení Státního ústavu pro kontrolu léčiv vydaného žalované pro souběžný dovoz tohoto léčivého přípravku, tak i lékařskou praxí při předepisování tohoto léčivého přípravku (jenž je léčivý přípravek vydávaným pouze na lékařský předpis), v důsledku čehož podstatnou část (95 %) trhu tohoto léčivého přípravku v České republice představují právě balení po 63 tabletách, přičemž podle podmínek stanovených předpisy veřejného práva není jiný méně závažný způsob zásahu do vnějšího obalu tohoto dováženého léčivého přípravku (např. spojení několika menších balení) přípustný.

106. Žalovaná tudíž tvrdí rozhodující skutečnost, jež je součástí hypotézy použité právní normy a je tudíž (není-li zde odlišné skutkové zjištění) významná pro právní posouzení věci.

107. Oproti tomu zjištění odvolacího soudu, že léčivý přípravek D je jak v Portugalsku jako státě vývozu, tak v České republice jako státě dovozu, registrován v balení po 21 tabletách, není pro posouzení věci rozhodující, neboť, jak zdůvodněno shora, skutečnost, že vlastník ochranné známky používá ve státě dovozu několik různých velikostí balení, přičemž jedna z těchto velikostí je rovněž uváděna na trh ve vývozním státě, nevylučuje nutnost přebalení výrobku při jeho dovozu za účelem skutečného přístupu tohoto léčivého přípravku na trh ve státě dovozu (tj. nikoli pouze na omezenou část tohoto trhu) a nejedná se tak bez dalšího pouze o obchodní strategii dovozce.

108. V tomto směru nemá samo o sobě žádný význam ani zjištění odvolacího soudu, že při ukončení přebalování předmětných výrobků žalovanou v minulosti nedošlo k zásadnímu propadu prodejnosti jí uváděných výrobků na trh. Jak připomenul Soudní dvůr, tím, co ovlivňuje zvláštní účel sledovaný právní úpravou ochranných známek, je přebalení výrobku označeného ochrannou známkou jako takové, aniž by bylo namístě v tomto kontextu zkoumat, jaké jsou konkrétní účinky přebalení. Rozhodující je proto pouze zjištění o objektivních skutečnostech zakládajících nezbytnost přebalení výrobku pro skutečný přístup tohoto výrobku na trh v České republice, resp. zjištění, že výkon práv z ochranné známky by v takovém případě představoval zastřené omezení obchodu mezi členskými státy Evropské unie (resp. státy tvořícími Evropský hospodářský prostor), a nikoli zjištění o subjektivním úspěchu žalované či jiných dovozců při uvádění výrobku na trh v různých obdobích.

109. Proto je nutno považovat právní posouzení věci odvolacím soudem ve vztahu k první otázce dovolatelky za neúplné, a tudíž nesprávné.

Posouzení existence vad řízení

110. Vzhledem k přípustnosti dovolání přezkoumal dovolací soud podle § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř., zda řízení nebylo postiženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a shledal, že řízení před soudy obou stupňů takovými vadami netrpí.

111. Ve vztahu k dovolatelkou namítané nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku odvolacího soudu je nutno uvést, že otázka, za jakých okolností je možno považovat rozhodnutí odvolacího soudu za nepřezkoumatelné, byla v rozhodování dovolacího soudu již vyřešena a rozhodovací praxe dovolacího soudu se ustálila v závěru, že měřítkem toho, zda lze v dovolacím řízení považovat rozhodnutí odvolacího za přezkoumatelné, je především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě využít dovolání jako opravného prostředku proti tomuto rozhodnutí. I když rozhodnutí odvolacího soudu nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nejsou podle obsahu dovolání na újmu práv účastníků řízení. Rozhodnutí odvolacího soudu je nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů tehdy, když vůči němu nemůže účastník, který s rozhodnutím nesouhlasí, náležitě formulovat důvody dovolání, a ani soud rozhodující o tomto opravném prostředku nemá náležité podmínky pro zaujetí názoru na věc. Nelze pokládat za nepřezkoumatelné takové rozhodnutí, u něhož je všem účastníkům nepochybné, jak a proč bylo rozhodnuto (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2543/2011](#), uveřejněný pod číslem 100/2013 Sb. rozh. obč., či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. [22 Cdo 3814/2015](#)).

112. Kromě toho Ústavní soud opakovaně vysvětlil, že není porušením práva na spravedlivý proces, jestliže soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. [III. ÚS 989/08](#), a usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2012, sp. zn. [III. ÚS 3122/09](#)).

113. Dovolací soud ve své rozhodovací praxi dále dospěl k závěru, že je věcí individuálního posouzení, zda o nepřezkoumatelné rozhodnutí skutečně jde. Odvolací soud může v odůvodnění svého rozhodnutí odkázat na rozhodnutí soudu prvního stupně jako věcně správné, jestliže je odůvodněno natolik, že k uvedené argumentaci není potřeba v rozhodnutí odvolacího soudu nic dalšího uvádět (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. [22 Cdo 1353/2016](#), či ze dne 28. 2. 2019, sp. zn. [27 Cdo 1052/2018](#), a obdobně pak srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. [33 Odo 428/2003](#), a ze dne 17. 10. 2008, sp. zn. [22 Cdo 2437/2008](#)).

114. Z obsahu dovolacích důvodů formulovaných dovolatelkou vyplývá, že jí bylo zřejmé, že odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně neposoudil postup žalobců při výkonu jejich práv jako umělé rozdělání trhů mezi členskými státy Evropské unie, když nutnost

přebalování předmětných výrobků žalovanou nevyplývá ani z existence silného odporu spotřebitelů vůči nepřebaleným výrobkům, jenž žalovaná v řízení neprokázala, ani z odlišné velikosti dovážení balení, a postup dovolatelky tak dle odvolacího soudu představuje pouze její obchodní strategii.

115. Byť tedy dovolatelka ve svém dovolání namítá nepřezkoumatelnost dovoláním napadeného rozsudku odvolacího soudu, přesto je z obsahu jejího dovolání zřejmé, že věděla, jak odvolací soud rozhodl a z jakého důvodu. Protože ani případné nedostatky odůvodnění rozsudku odvolacího soudu nemohly být na újmu práv dovolatelky, není možné úspěšně dovozovat, že by rozhodnutí odvolacího soudu bylo nepřezkoumatelné (srov. obdobně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2014, sp. zn. [21 Cdo 3466/2013](#)).

č. 8

116. Lze tak uzavřít, že odůvodnění napadeného rozhodnutí odvolacího soudu je v tomto smyslu srozumitelné a dostatečné, a řízení v projednávané věci touto vytýkanou vadou, ani vadami jinými, netrpí.

117. Dovolací soud s ohledem na výše uvedené důvody dospěl k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu ve vztahu k uložení povinnosti žalované uveřejnit omluvu za porušování práv k ochranné známce M ob stojí, neboť druhá otázka dovolatelky, na jejímž vyřešení rozhodnutí odvolacího soudu v této části závisí, byla odvolacím soudem posouzena správně. Proto dovolací soud dovolání v této části, tedy ve vztahu mezi žalobcem a), jenž je dle skutkových zjištění vlastníkem předmětné ochranné známky, a žalovanou podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

118. Oproti tomu ve vztahu k uložení povinnosti žalované uveřejnit omluvu za porušování práv k ochranné známce D rozhodnutí odvolacího soudu správné není, neboť první otázka dovolatelky, na jejímž vyřešení rozhodnutí odvolacího soudu v této části (rovněž) závisí, byla odvolacím soudem posouzena nesprávně.

119. Jelikož vzhledem k dosavadním výsledkům řízení není možné v dovolacím řízení o věci v této části rozhodnout [§ 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř.], dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu, v rozsahu, v jakém je dovolání žalované přípustné a důvodné, tedy ve vztahu k části potvrzujícího výroku rozsudku odvolacího soudu týkající se povinnosti žalované uveřejnit omluvu žalobci b) za porušení práv k ochranné známce D, a rovněž v závislé části tohoto výroku týkající se náhrady nákladů řízení před soudem prvního stupně ve vztahu mezi žalobcem b) a žalovanou, a též v závislém výroku rozsudku odvolacího soudu o nákladech odvolacího řízení ve vztahu mezi žalobcem b) a žalovanou [§ 242 odst. 2 písm. a) o. s. ř.], ze shora uvedených důvodů podle § 243e odst. 1 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) zrušil.

120. Protože důvody, pro které byl částečně zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud v příslušné části i rozsudek soudu prvního stupně a věc mu v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

121. Pro úplnost je vhodné uvést, že tímto rozhodnutím dovolacího soudu zůstaly nedotčené nákladové výroky soudů obou stupňů ve vztahu mezi žalobci a) a c) a žalovanou. Každý ze žalobců a) a c) tedy má právo na přiznanou náhradu nákladů řízení před soudem

prvního stupně v rozsahu rovného dílu, jenž na ně z celkové výše náhrady přiznané původně všem žalobcům připadá (§ 1723 odst. 2 o. z. ve spojení s § 1868 a § 1122 odst. 3 o. z.).

122. V dalším řízení soudy posoudí po skutkové i právní stránce tvrzení žalované, podle nichž stav předpisů veřejného práva či obvyklý způsob výkonu práv a povinností podle těchto předpisů v období, za něž je omluva za porušení práv k ochranné známce D požadována, vyvolával objektivně nezbytnost přebalení tohoto léčivého přípravku dováženého žalovanou pro dosažení skutečného přístupu tohoto léčivého přípravku na trh v České republice (tj. nikoli pouze na omezenou část trhu), resp. že výkon práv žalobce b) z této ochranné známky v tomto směru představoval zastřené omezení obchodu mezi členskými státy Evropské unie (resp. státy tvořícími Evropský hospodářský prostor) ve smyslu shora uvedených závěrů rozhodovací praxe Soudního dvora.

123. Právní názor dovolacího soudu je pro odvolací soud i soud prvního stupně závazný (§ 243g odst. 1 věta první o. s. ř.). O náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi žalobcem b) a žalovanou včetně tohoto dovolacího řízení rozhodne soud v novém rozhodnutí o věci.

č. 8

č. 9

Dojde-li ke změně v osobě věřitele postupem podle ustanovení § 18 insolvenčního zákona [lhostejno, že uplatnitelného (jen) přiměřeně k návrhu osoby k tomu legitimované dle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona], nemá tato změna žádný vliv na stav přezkoumání pohledávky. Byla-li pohledávka původního věřitele popřena co do pravosti, výše nebo pořadí a stav jejího zjišťování dosud není ukončen, platí tento stav i pro osobu, která se stala „novým“ věřitelem postupem podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona ve spojení s § 18 insolvenčního zákona.

č. 9

Jestliže v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka již byla zjištěna pravost, výše i pořadí přihlášené pohledávky, nelze pohledávku znovu přezkoumat (a případně ji popřít) jen proto, že na základě rozhodnutí insolvenčního soudu vydaného podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona ve spojení s § 18 insolvenčního zákona vstoupila do insolvenčního řízení na místo původního (přihlášeného) věřitele osoba, od které mohl věřitel požadovat plnění podle § 183 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona a která uspokojila jeho pohledávku za dlužníkem. Řečené platí nejen pro zjištěnou pravost a výši pohledávky, nýbrž i pro zjištěné pořadí pohledávky.

Insolvenční řízení, Ručení

§ 18 IZ, § 19 IZ, § 183 IZ. ve znění do 31. 12. 2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2022, sen. zn. 29 ICdo 7/2020, ECLI:CZ:NS:2022:29.ICDO.7.2020.1

Nejvyšší soud změnil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 8. 2019 tak, že se mění rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 12. 2018, sp. zn. 42 ICm 1121/2018, tak, že žaloba, kterou se žalobce domáhá určení pořadí své pohledávky ve výši 19.266.666 Kč, se zamítá.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Hradci Králové (dále jen „insolvenční soud“) rozsudkem ze dne 3. 12. 2018, č. j. 42 ICm 1121/2018-33, určil, že pohledávka žalobce (Národní rozvojové banky, a. s.; dříve Českomoravské záruční a rozvojové banky, a. s.) za dlužníkem (P. s. r. o.) ve výši 19.266.666 Kč je pohledávkou zajištěnou zástavním právem k nemovitým věcem (v rozsudku blíže specifikovaným) [dále jen „nemovitosti“], a to na základě smlouvy o zřízení zástavního práva č. 2010-4163-N1 ze dne 30. 9. 2010 uzavřené mezi žalobcem (jako záruční bankou) a dlužníkem (jako zástavcem) [bod I. výroku]. Dále rozhodl o náhradě nákladů řízení (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel zejména z následujících skutečností:

[1] Vyhlášku, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka, zveřejnil insolvenční soud v insolvenčním rejstříku dne 21. 2. 2012 v 9:38 hodin.

[2] Usnesením ze dne 27. 3. 2012, č. j. KSHK 42 INS 4019/2012-A-9, insolvenční soud (mimo jiné) zjistil úpadek dlužníka a prohlásil konkurs na jeho majetek.

[3] Do insolvenčního řízení dlužníka přihlásil žalobce pohledávku ve výši 19.266.666 Kč z důvodu poskytnutí bankovní záruky dlužníku a vystavené záruční listiny pro Oberbank AG, a to jako podmíněnou a zajištěnou zástavním právem k nemovitostem na základě zástavní smlouvy ze dne 30. 9. 2010 (s právními účinky vkladu ke dni 1. 10. 2010).

[4] Do insolvenčního řízení dlužníka přihlásil věřitel Oberbank AG pohledávku ve výši 33.811.467,96 Kč z důvodu nesplacení účelového úvěru poskytnutého dlužníku, a to jako zajištěnou zástavním právem k nemovitostem na základě zástavní smlouvy č. 11/10/500 ze dne 30. 4. 2010 (s právními účinky vkladu ke dni 16. 6. 2010). V přihlášce pohledávky věřitel též uvedl, že dalším zajištěním pohledávky je garance vystavená žalobcem ve výši 20 mil. Kč.

[5] Při přezkumném jednání konaném dne 31. 5. 2012 žalovaný (s., v. o. s., jako insolvenční správce dlužníka) popřel pohledávku žalobce s odkazem na § 183 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) [ve znění účinném do 31. 12. 2013]. Pohledávka věřitele Oberbank AG za dlužníkem byla zjištěna co do důvodu, výše i pořadí.

[6] Usnesením ze dne 23. 11. 2012, č. j. KSHK 42 INS 4019/2012-P30-3, insolvenční soud pohledávku žalobce dle § 185 a § 197 odst. 2 insolvenčního zákona odmítl, s tím, že žalobce nepodal žalobu na určení své popřené pohledávky.

[7] Podáním ze dne 7. 9. 2017 vzal věřitel Oberbank AG přihlášku své pohledávky ve výši 19.266.666 Kč zpět pro úhradu této části pohledávky žalobcem dne 1. 12. 2016.

[8] Dne 13. 10. 2017 navrhl žalobce svůj vstup do řízení na místo věřitele Oberbank AG v rozsahu částky 19.266.666 Kč s tím, že v této výši plnil věřiteli Oberbank AG z bankovní záruky. Pohledávku za dlužníkem uplatnil žalobce jako zajištěnou s odkazem na zástavní právo věřitele Oberbank AG a zástavní právo zřízené přímo jemu.

[9] Usnesením ze dne 16. 11. 2017, č. j. KSHK 42 INS 4019/2012-P42-4, vyhověl insolvenční soud návrhu žalobce na vstup do řízení na místo původního věřitele a uvedl, že žalobce bude mít postavení zajištěného věřitele.

[10] Odvolání věřitelů (Oberbank AG a G. s. r. o.) proti usnesení insolvenčního soudu ze dne 16. 11. 2017 odmítl Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 20. 12. 2017, č. j. KSHK 42 INS 4019/2012, 3 VSPH 2145/2017-P42-9 (pro absenci legitimace k podání odvolání), dodávaje závěrem, že pohledávka žalobce vznikla z jiného právního důvodu než pohledávka věřitele Oberbank AG a není zde žádného důvodu, proč by pohledávka žalobce neměla podléhat přezkumu.

[11] Na zvláštním přezkumném jednání konaném dne 19. 3. 2018 byla pohledávka žalobce co do důvodu a výše zjištěna; co do pořadí ji žalovaný popřel.

[12] Žalobce podal dne 16. 4. 2018 včasnou žalobu na určení pořadí pohledávky.

3. S ohledem na uvedené a vycházejí ze závěrů formulovaných Nejvyšším soudem v rozsudku ze dne 9. 6. 2005, sp. zn. [29 Odo 563/2003](#), uveřejněném pod číslem 18/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, insolvenční soud uzavřel, že pohledávka žalobce za dlužníkem z titulu toho, že žalobce plnil věřiteli Oberbank AG z bankovní záruky dne 1. 12. 2016, není zajištěna zástavním právem na základě zástavní smlouvy č. 11/10/500 (uzavřené mezi věřitelem Oberbank AG a dlužníkem) ze dne 30. 4. 2010, nicméně je zajištěna zástavním právem na základě zástavní smlouvy (uzavřené mezi žalobcem a dlužníkem) ze dne 30. 9. 2010, kterou shledal platnou.

č. 9

4. K otázce, zda může být pohledávka žalobce uspokojena jako zajištěná rovněž v rámci insolvenčního řízení dlužníka, insolvenční soud uvedl, že se nepřidrží závěru formulovaného Nejvyšším soudem v rozsudku ze dne 26. 8. 2014, sp. zn. [29 Cdo 4340/2011](#), uveřejněném pod číslem 26/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 26/2015“), a to proto, že v projednávané věci je aplikován insolvenční zákon, nikoli zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, a je třeba přihlídnout též k novele § 167 odst. 1 insolvenčního zákona účinné k 1. 7. 2017, jež dle insolvenčního soudu odstraňuje existující mezeru v (insolvenčním) zákoně a připouští, aby zajištěnými věřiteli byli i věřitelé podmíněných nebo budoucích pohledávek, kteří do té doby (dle insolvenčního zákona ve znění účinném do 30. 6. 2017) nemohli být (dle insolvenčního soudu nesprávně) zástavními věřiteli.

5. Jinak řečeno, pro insolvenční soud není akceptovatelné, aby záruční banka, která si svá práva (v době před zahájením insolvenčního řízení na dlužníka) platně zajistila, byla za situace, kdy z bankovní záruky plní za dlužníka, který se nachází v insolvenčním řízení, zbavena svého práva na uplatnění nároku ze zajištění výkladem *mutatis mutandis* dle [R 26/2015](#).

6. Vrchní soud v Praze k odvolání žalovaného v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

7. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem insolvenčního soudu, že pohledávka žalobce za dlužníkem je zajištěna zástavním právem k nemovitostem na základě zástavní smlouvy ze dne 30. 9. 2010, a k námitce, že žalobce neuplatnil právo ze zajištění (zástavní smlouvy) řádně a včas, dodal, že žalobce tak mohl učinit (nejdříve) v okamžiku, kdy plnil věřiteli Oberbank AG z titulu bankovní záruky (odkazuje na § 183 odst. 3 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, které podle obsahu směřuje proti prvnímu výroku (o věci samé). Přípustnost dovolání vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadený rozsudek závisí jednak na vyřešení právních otázek, při jejichž řešení se odvolací

soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, jednak na vyřešení právních otázek v rozhodování dovolacího soudu doposud neřešených. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil v tom duchu, že pohledávka žalobce za dlužníkem ve výši 19.266.666 Kč je pohledávkou nezajištěnou.

9. Dovolatel namítá, že odvolací soud se (ve shodě s insolvenčním soudem) odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (formulované např. v [R 26/2015](#) nebo v rozsudku ze dne 30. 11. 2017, sp. zn. [29 Cdo 4746/2015](#)), podle které plnila-li záruční banka z titulu bankovní záruky po podání návrhu na prohlášení konkursu (dle insolvenčního zákona po zahájení insolvenčního řízení), nemůže být záruční banka věřitelem s právem na oddělené uspokojení (dle insolvenčního zákona zajištěným věřitelem), a to i přesto, že zástavní smlouva, již bylo plnění z bankovní záruky zajištěno, byla uzavřena v období dvou měsíců před podáním návrhu na prohlášení konkursu (dle insolvenčního zákona v době před zahájením insolvenčního řízení), a to aniž by uvedl argumentaci odůvodňující „nesdílení“ této judikatury.

č. 9

10. Dovolatel má za to, že žalobce měl nárok ze zajištění přihlásit do insolvenčního řízení dlužníka v propadné lhůtě určené pro přihlašování pohledávek.

11. Dovolatel dále uvádí, že dle přechodných ustanovení zákona č. 64/2017 Sb., kterým se mění insolvenční zákon a některé další zákony, nelze aplikovat na projednávanou věc § 167 odst. 1 insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 7. 2017; potud jde dle dovolatele o právní otázku dovolacím soudem beze zbytku neřešenou.

12. Závěrem dovolatel namítá, že nemovitosti zpeněžil 20. 9. 2017 (s právními účinky vkladu ke dni 11. 10. 2017); při rozhodování věci soudy nižších stupňů tudíž zajištění žalobce již neexistovalo.

13. Žalobce považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné a dovolání za zjevně nedůvodné.

III.

Přípustnost dovolání

14. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

15. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., jelikož napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek Nejvyšším soudem dosud beze zbytku nezodpovězených.

IV.

Důvodnost dovolání

16. Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval především tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

17. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

18. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

19. Pro posouzení věci jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013, pro věc rozhodném:

§ 18

č. 9

(1) Nastane-li v průběhu insolvenčního řízení skutečnost, se kterou právní předpisy spojují převod nebo přechod přihlášené pohledávky z původního věřitele na nabyvatele pohledávky, aniž původní věřitel ztrácí způsobilost být účastníkem řízení, insolvenční soud rozhodne, že místo tohoto věřitele vstupuje do insolvenčního řízení nabyvatel jeho pohledávky. Učiní tak na základě návrhu věřitele a po písemném souhlasu nabyvatele jeho pohledávky. Převod nebo přechod pohledávky, který nevyplývá přímo z právního předpisu, je nutné doložit veřejnou listinou nebo listinou, na které je úředně ověřena pravost podpisů osob, které ji podepsaly.

(2) O návrhu podle odstavce 1 rozhodne insolvenční soud do konce pracovního dne nejbližší následujícího po dni, kdy mu takový návrh došel; nestane-li se tak, má se po uplynutí této lhůty za to, že insolvenční soud vydal rozhodnutí, jímž návrhu vyhověl.

(3) Rozhodnutí podle odstavce 1 vydá insolvenční soud také tehdy, učiní-li věřitel a nabyvatel jeho pohledávky do protokolu u tohoto soudu společné prohlášení o tom, že nastala skutečnost uvedená v odstavci 1; odstavec 2 platí obdobně.

(4) Rozhodnutí podle odstavců 1 a 3 se doručuje věřiteli, nabyvateli jeho pohledávky, dlužníku a insolvenčnímu správci; těmto osobám se doručuje zvlášť. Odvolání proti němu není přípustné, insolvenční soud však tímto rozhodnutím není vázán.

§ 19

Nabyvatel pohledávky se stává účastníkem insolvenčního řízení, jakmile insolvenční soud podle § 18 rozhodne o jeho vstupu do insolvenčního řízení, a platí pro něj stav insolvenčního řízení v době, kdy se stal jeho účastníkem. Nabyvatel takto vstupuje na místo původního věřitele i do incidenčních sporů, které se týkají jím nabyté pohledávky.

§ 183

(1) Přihláškou pohledávky, kterou zajišťují věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty třetích osob, není dotčeno právo věřitele domáhat se uspokojení pohledávky z tohoto zajištění.

(2) Přihláškou pohledávky není dotčeno ani právo věřitele domáhat se uspokojení pohledávky po kterékoli z osob odpovídajících mu společně a nerozdílně s dlužníkem; o právu věřitele požadovat plnění od dlužníkovra ručitele, včetně bankovní záruky a zvláštních případů ručení, to platí obdobně.

(3) Osoby, od kterých může věřitel požadovat plnění podle odstavců 1 a 2, mohou pohledávku, která by jim proti dlužníku vznikla uspokojením věřitele, přihlásit jako pohledávku podmíněnou, pokud ji nepřihlásí věřitel. Jestliže však věřitel takovou pohledávku přihlásí, mohou se jí tyto osoby v rozsahu, v němž pohledávku uspokojí, v insolvenčním řízení domáhat místo něj s tím, že pro jejich vstup do řízení platí přiměřeně § 18; návrh podle tohoto ustanovení mohou podat samy.

20. Úprava obsažená v ustanoveních § 17 a násl. insolvenčního zákona řeší v poměrech insolvenčního řízení procesní nástupnictví ve formě singulární sukcese na straně přihlášeného věřitele.

21. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu insolvenčního zákona (který projednávala Poslanecká Sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 4. volebním období 2002 - 2006 jako tisk č. 1120), k tomu ve své zvláštní části (K § 17 až 19) uvádí:

„Tato ustanovení upravují situace, v nichž z titulu procesního nástupnictví formou singulární sukcese dochází ke změnám věcné legitimace v průběhu insolvenčního řízení (např. v důsledku postoupení pohledávky). Jelikož úprava obsažená v občanském soudním řádu je z tohoto pohledu pro insolvenční řízení, jež se vyznačuje vysokým počtem účastníků, značně těžkopádná, osnova její použití vylučuje (§ 17) a zavádí (v § 18) zjednodušený postup rozhodování insolvenčního soudu (bez opravných prostředků).

K posílení právní jistoty o tom, že v průběhu insolvenčního řízení vskutku nastala skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod přihlášené pohledávky z původního dlužníkovra věřitele na nabyvatele pohledávky, má přispět požadavek, aby taková skutečnost byla doložena (neplyne-li přímo z právního předpisu) veřejnou listinou nebo alespoň listinou, na které budou úředně ověřeny podpisy osob, jež ji podepsaly (§ 18 odst. 1), případně, aby byla uvedená skutečnost učiněna ‚nespornou‘ souhlasným prohlášením dlužníkovra věřitele a nabyvatele jeho pohledávky učiněným do protokolu u insolvenčního soudu (§ 18 odst. 3). Možná chybná rozhodnutí jsou eliminována úpravou, podle které insolvenční soud není rozhodnutím vázán (vyjde-li v průběhu řízení najevo, že tomu je se změnou v osobě účastníků jinak, vydá nové rozhodnutí). Jinak řečeno, osnova přiznává uvedenému rozhodnutí v zájmu ochrany věřitele stejnou závaznost jako usnesení, kterým se upravuje vedení řízení (srov. § 170 odst. 2 o. s. ř.).

Se zřetelem k tomu, že ani podle úpravy obsažené v § 107a o. s. ř. se (podle výkladu podávaného právní teorií i soudní praxí) nerozhoduje o tom, zda právo či povinnost skutečně přešla (to se posuzuje až při rozhodování o uspokojení nároku), nedochází touto úpravou k zásahu do hmotněprávního vztahu dlužníka a jeho věřitele“.

22. K tomu, co zmiňuje důvodová zpráva, budiž dodáno, že při výkladu zákona o konkursu a vyrovnání dospěla judikatura k závěru o nutnosti přiměřené aplikace § 107a o. s. ř. i v konkursním a vyrovnacím řízení (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2003, sp. zn. [29 Odo 708/2002](#), uveřejněné pod číslem 37/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Zřejmá nevýhoda takového řešení v konkursních poměrech tkvěla v tom, že při pravidelném chodu věcí předurčoval počet přihlášených věřitelů ve spojení s délkou řízení soud k častému rozhodování o procesním nástupnictví a vzhledem k systému opravných prostředků (odvolání, dovolání) tím docházelo k výrazným časovým prodlevám. Po vyhodnocení těchto negativních zkušeností se insolvenční zákon cíleně rozešel s koncepcí přiměřené aplikace § 107a o. s. ř. pro oblast insolvenčního práva (úpravou obsaženou v § 17 a násl. možnost přiměřené aplikace § 107a o. s. ř. zcela vyloučil) a založil novou (pružnější) podobu rozhodování o těchto otázkách na koncepci, jež má blíže k tomu, jak část soudní praxe a odborné veřejnosti řešila (ve prospěch závěru, že procesní nástupnictví formou singulární sukcese možné je) věc před 1. lednem 2001. Současně byly ovšem zpřísněny formální podmínky, za nichž může být uvedená otázka v insolvenčním řízení zkoumána.

23. K předpokladům, za nichž může insolvenční soud rozhodnout o procesním nástupnictví na straně dlužníka věřitele ve formě singulární sukcese [tam, kde při převodu nebo přechodu přihlášené pohledávky na nového (či nové) věřitele neztrácí původní věřitel způsobilost být účastníkem řízení], patří:

- návrh původního věřitele na vydání rozhodnutí podle § 18 insolvenčního zákona,
- souhlas nabyvatele pohledávky a
- doložení převodu nebo přechodu pohledávky.

24. Rozhodnutí podle § 18 odst. 1 insolvenčního zákona nesmí insolvenční soud vydat z úřední povinnosti (bez návrhu původního přihlášeného věřitele), i kdyby skutečnosti rozhodné pro závěr, že došlo k procesnímu nástupnictví formou singulární sukcese, vyšly najevo v průběhu insolvenčního řízení a i kdyby byly dostatečně osvědčeny. Stav vzniklý tím, že původní věřitel, který pohledávku pozbyl, nepodal návrh na vydání rozhodnutí podle § 18 insolvenčního zákona (a v rovině hmotného práva tak přestal být dlužníkovým věřitelem, ačkoli jeho pohledávka byla v insolvenčním řízení již řádně přezkoumána a zjištěna), je řešitelný postupem podle § 186 odst. 1 insolvenčního zákona. Označené ustanovení upravuje možnost insolvenčního soudu ukončit účast přihlášeného věřitele v insolvenčním řízení na základě zjištění, že pohledávka přihlášeného věřitele byla v průběhu insolvenčního řízení uspokojena nebo zanikla jiným způsobem a přihlášený věřitel nevzal přihlášku bez zbytečného odkladu zpět. Spojení „pohledávka přihlášeného věřitele (...) zanikla jiným způsobem“, lze vyložit i tak, že postihuje nejen situace, kdy došlo k tzv. absolutnímu zániku přihlášené pohledávky (např. započtením), nýbrž i v případě, že došlo jen k tzv. relativnímu zániku přihlášené pohledávky (nastala-li skutečnost, na základě které se věřitelem této pohledávky stala jiná osoba). K obraně původního věřitele proti takovému rozhodnutí insolvenčního soudu srov. § 186 odst. 2 insolvenčního zákona.

25. Až na výjimku založenou ustanovením § 183 odst. 3 insolvenčního zákona nenáleží právo navrhnout vydání rozhodnutí podle § 18 insolvenčního zákona jiné osobě než původnímu věřiteli. Při procesním nástupnictví formou singulární sukcese má převod nebo přechod

pohledávky původ ve smlouvě nebo jiném právním úkonu (jednání) dohodnutém mezi původním věřitelem a nabyvatelem pohledávky, takže je věcí nabyvatele pohledávky smluvně si zajistit, aby původní věřitel příslušný procesní návrh podal (v tomto ohledu se úprava obsažená v insolvenčním zákonu nikterak neliší od úpravy zakotvené v § 107a o. s. ř.). K výše řečenému (v odstavcích 20. až 25.) srov. shodně důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2021, sen. zn. [29 NSČR 91/2019](#) (ve spojení s usnesením Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2022, sp. zn. [I. ÚS 3453/21](#)).

26. Ustanovení § 183 odst. 3 insolvenčního zákona pak legitimuje (ve větě druhé části věty za středníkem) k podání návrhu dle § 18 insolvenčního zákona též osoby, od kterých může věřitel požadovat plnění podle § 183 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona, tedy:

- 1/ osoby, které svým majetkem zajišťují věřitelovu pohledávku za dlužníkem, nebo
- 2/ osoby, které věřiteli odpovídají za splnění dluhu společně a nerozdílně s dlužníkem, anebo
- 3/ osoby, které ručí za splnění dluhu dlužníkem,

a to vždy za předpokladu, že v průběhu insolvenčního řízení splnily (zcela nebo zčásti uspokojily) pohledávku přihlášeného věřitele, bez zřetele k tomu, zda samy předtím přihlášily pohledávku z titulu takového (předpokládaného) plnění do insolvenčního řízení jako podmíněnou.

27. Tato pozitivně a výslovně formulovaná odchylka od režimu nastaveného ustanovením § 18 insolvenčního zákona je dále doplněna (v § 183 odst. 3 insolvenčního zákona, větě druhé části věty před středníkem in fine) formulací, podle které pro vstup těchto osob do řízení platí § 18 (insolvenčního zákona) „přiměřeně“. Již v nálezu ze dne 5. 11. 2002, sp. zn. [II. ÚS 179/01](#), uveřejněném pod číslem 139/2002 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, Ústavní soud ozřejmil, že poukaz na „přiměřenou“ aplikaci příslušné právní normy, nedává soudu prostor pro libovůli v dotčeném směru, povinností soudu je v takovém případě právní normu, o jejíž přiměřenou použitelnost jde, aplikovat (nemůže vyloučit její užití). Až v rámci aplikace takové právní normy může soud zvažovat, zda s přihlédnutím k povaze institutu, na nějž má být použita, ji lze aplikovat (zcela nebo zčásti) jen „přiměřeně“. Tomu ostatně odpovídá i způsob, jakým má být podle teorie tvorby právních norem, slovo „přiměřeně“ používáno v právních předpisech; totiž tak, že slovo „přiměřeně“ ve spojení s odkazem na jiné ustanovení téhož nebo jiného právního předpisu lze použít výjimečně a vyjadřuje volnější vztah mezi tímto ustanovením a vymezenými právními vztahy (oproti užití slova „obdobně“).

28. Vzhledem k tomu, že ustanovení § 183 odst. 3 věty druhé části věty za středníkem insolvenčního zákona legitimuje k podání návrhu dle § 18 insolvenčního zákona osobu, která zjednodušeně řečeno tvrdí, že dosavadnímu věřiteli zaplatila dlužníkův dluh (nebo jeho část), aniž by tato legitimace měla být podmíněna současným (souladným) návrhem věřitele o tomtéž (srov. § 18 odst. 1 insolvenčního zákona), je odtud zjevné, že jen přiměřené užití § 18 insolvenčního zákona se předpokládá právě u předpokladů formulovaných v § 18 odst. 1 insolvenčního zákona [bez součinnosti dosavadního věřitele lze stěží očekávat, že navrhovatel podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona doloží přechod pohledávky v důsledku její úhrady věřiteli veřejnou listinou nebo listinou, na které je úředně ověřena pravost podpisů osob,

kteří ji podepsaly (srov. opět § 18 odst. 1 insolvenčního zákona)]. Potenciální spornost skutečnosti, pro kterou může osoba uvedená v § 183 odst. 3 věty druhé části věty za středníkem insolvenčního zákona podat sama návrh podle § 18 insolvenčního zákona (tvrzená úhrada dluhu nebo jeho části za dlužníka), pak opodstatňuje závěr, že z ustanovení § 18 odst. 2 insolvenčního zákona se přiměřeně uplatní pravidlo, že insolvenční soud je povinen rozhodnout o návrhu do 3 dnů, leč nikoli již nevyvratitelná domněnka, že po marném uplynutí této lhůty se má za to, že insolvenční soud vydal rozhodnutí, jímž návrhu vyhověl (ta byla nastavena pro skutečnosti, o které nemůže být veden spor, vzhledem k povaze listin, jimiž se dokládají).

č. 9

29. Oproti tomu se z ustanovení § 183 insolvenčního zákona (ani z jiných ustanovení insolvenčního zákona) nepodává, proč by pro osoby oprávněné k podání návrhu podle § 18 insolvenčního zákona mělo být ustanovením § 183 odst. 3 věty druhé části věty za středníkem insolvenčního zákona vyloučeno použití pravidel vyjádřených v § 18 odst. 3 a 4 insolvenčního zákona, včetně pravidla, podle kterého odvolání proti rozhodnutí o takovém návrhu sice není přípustné, insolvenční soud však tímto rozhodnutím není vázán (§ 18 odst. 4 druhá věta insolvenčního zákona). K závěrům shrnutým v odstavcích 26. až 29. srov. dále (již) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2018, sen. zn. [29 NSČR 103/2018](#).

30. Z toho, co bylo řečeno výše v odstavci 28., především plyne, že tam, kde soud rozhoduje podle § 18 insolvenčního zákona na návrh osoby uvedené v ustanovení § 183 odst. 3 insolvenčního zákona, je předpokladem vyhovění takovému návrhu prokázání (doložení) skutečnosti, že tato osoba uhradila pohledávku dosavadnímu (přihlášenému) věřiteli.

31. To, že insolvenční soud rozhodl podle § 18 insolvenčního zákona tak, že vyhověl návrhu osoby k tomu legitimované podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona, však nic nemění na skutečnosti, že jde stále o rozhodnutí o procesním nástupnictví v insolvenčním řízení. Tomuto závěru odpovídá i znění § 19 věty druhé insolvenčního zákona, podle kterého (v případě nástupnictví u popřené pohledávky, o které probíhá odporový incidenční spor) vstupuje nabyvatel pohledávky na místo původního věřitele též v incidenčním sporu, který se týká předmětné pohledávky.

32. Z řečeného plyne, že dojde-li ke změně v osobě věřitele postupem podle ustanovení § 18 insolvenčního zákona [lhostejno, že uplatnitelného (jen) přiměřeně k návrhu osoby k tomu legitimované dle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona], nemá tato změna žádný vliv na stav přezkoumání pohledávky. Byla-li pohledávka původního věřitele popřena co do pravosti, výše nebo pořadí a stav jejího zjišťování dosud není ukončen, platí tento stav i pro osobu, která se stala „novým“ věřitelem postupem podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona ve spojení s § 18 insolvenčního zákona; srov. § 19 větu první insolvenčního zákona a pro tu fázi zjišťování (pravosti, výše nebo pořadí) pohledávky, ve které původní věřitel již vedl incidenční spor, srov. opět § 19 větu druhou insolvenčního zákona.

33. V témže duchu je nutné řešit stav vyvolaný tím, že pohledávka původního věřitele byla v předchozích fázích insolvenčního řízení (před vydáním rozhodnutí o procesním nástupnictví podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona ve spojení s § 18 insolvenčního zákona) již zjištěna (co do pravosti, výše i pořadí). Jinak řečeno, jestliže v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka již byla zjištěna pravost, výše i pořadí přihlášené pohledávky, nelze pohledávku znovu přezkoumat (a případně ji popřít) jen proto, že na základě rozhodnutí insolvenčního soudu

vydaného podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona ve spojení s § 18 insolvenčního zákona vstoupila do insolvenčního řízení na místo původního (přihlášeného) věřitele osoba, od které mohl věřitel požadovat plnění podle § 183 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona a která uspokojila jeho pohledávku za dlužníkem. Řečené platí nejen pro zjištěnou pravost a výši pohledávky, nýbrž i pro zjištěné pořadí pohledávky, včetně práva na uspokojení pohledávky ze zajištění (nepůjde-li o situaci, kdy právo na uspokojení pohledávky ze zajištění zaniklo v souladu se zákonem mimo insolvenční řízení po zjištění pohledávky; srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2013, sen. zn. [29 NSČR 63/2011](#), uveřejněného pod číslem 34/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

34. V projednávané věci tato situace nastala. Plně zjištěnou (co do pravosti, výše i pořadí) pohledávku původního věřitele tedy nebylo možné znovu přezkoumat jen proto, že postupem podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona ve spojení s § 18 insolvenčního zákona vstoupil do insolvenčního řízení na jeho místo (jako procesní nástupce) žalobce (který zjištěnou pohledávku uhradil z titulu bankovní záruky). Popěrný úkon, jímž žalovaný při (nesprávně nařízeném) zvláštním přezkumném jednání konaném dne 19. 3. 2018 popřel pořadí pohledávky, tedy nevyvolal (nemohl vyvolat) žádné právní účinky a žaloba podaná pro určení pořadí pohledávky je v situaci, kdy pořadí pohledávky již bylo dříve zjištěno, nedůvodná (pro zjištěnou pohledávku nelze vést incidenční spor o určení její pravosti, výše nebo pořadí).

35. Právní posouzení věci oběma soudy (jež nesprávně vycházely z toho, že nejde o zjištěnou pohledávku) tudíž není správné. Vzhledem k tomu, že v důsledku výše řečeného nemá smysl řešit otázky dovolatelem položené (ty by měly význam jen při účinně popřené pořadí pohledávky) a že dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout (§ 243d odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), změnil rozsudek odvolacího soudu v tom duchu, že žaloba se zamítá.

36. Pro úplnost (a v zájmu odstranění možných pochybností pro další průběh insolvenčního řízení) Nejvyšší soud dodává, že pohledávka žalobce (zjištěná co do pravosti a výše 19.266.666 Kč) by měla být v insolvenčním řízení uspokojena jako pohledávka zajištěná zástavním právem zřízeným zástavní smlouvou ze dne 30. 4. 2010.

37. Výroky o náhradě nákladů řízení jsou odůvodněny ustanoveními § 243c odst. 3, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 150 o. s. ř. Žalovaný sice ve věci formálně uspěl (včetně procesního úspěchu v dovolacím řízení), žalobce však podal žalobu (jen) proto, že žalovaný (chybně) popřel jeho zjištěnou pohledávku. V této okolnosti spatřuje Nejvyšší soud důvod hodný zvláštního zřetele pro nepřiznání náhrady nákladů řízení žalovanému.

č. 10

Podle ustanovení § 298 odst. 7 insolvenčního zákona je dlužník oprávněn podat odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli bez ohledu na to, zda předtím vznesl námitky proti takovému návrhu.

Insolvenční řízení, Žaloba pro zmatečnost

§ 298 odst. 2 IZ, § 298 odst. 3 IZ, § 298 odst. 7 IZ, § 229 odst. 4 o. s. ř.

č. 10

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2022, sen. zn. 29 ICdo 108/2021, ECLI:CZ:NS:2022:29.ICDO.108.2021.1

Nejvyšší soud změnil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 6. 2021, tak, že se mění usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 23. 2. 2021, tak, že usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 8. 2020, se zrušuje.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 23. 2. 2021, Krajský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Zamítl žalobu pro zmatečnost, kterou se dlužník (R. S.) domáhal zrušení usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 8. 2020, (bod I. výroku).

[2] Rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] Vyhláškou ze dne 28. 4. 2020, zveřejněnou v insolvenčním rejstříku dne 29. 4. 2020, vyrozuměl insolvenční soud dlužníka a věřitele o tom, že mohou podat námitky proti návrhu insolvenčního správce dlužníka (JUDr. M. A.), datovanému dne 16. 3. 2020 a zveřejněnému v insolvenčním rejstříku dne 18. 3. 2020 (B-29), na vydání výtěžku zpeněžení (blíže specifikovaných) nemovitostí dlužníka zajištěnému věřiteli (F., SE) ve výši 2 838 047,86 Kč.

[2] Lhůta k podání námitek proti návrhu na vydání výtěžku zpeněžení uplynula dne 6. 5. 2020.

[3] Usnesením ze dne 11. 6. 2020, zveřejněným v insolvenčním rejstříku dne 12. 6. 2020, vyslovil insolvenční soud souhlas s vydáním výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli; přitom nepřihlížel k podání dlužníka, které je podle obsahu „pravděpodobně“

námitkami proti návrhu na vydání výtěžku zpeněžení (B-50), neboť dlužník podání „odevzdal na poštu“ až dne 26. 5. 2020.

[4] Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 19. 8. 2020, zveřejněným v insolvenčním rejstříku dne 20. 8. 2020, odmítl odvolání dlužníka proti usnesení insolvenčního soudu ze dne 1. 6. 2020, s tím, že dlužník není podle § 298 odst. 7 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), osobou oprávněnou k podání odvolání.

[5] Dlužník podal dne 19. 11. 2020 žalobu pro zmatečnost (C1-1) proti usnesení odvolacího soudu ze dne 19. 8. 2020, přičemž „přípustnost žaloby a důvody pro její podání“ dovozoval z ustanovení § 229 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), a argumentoval zejména tím, že v „důsledku právní úpravy“ doručování v insolvenčním řízení byl zbaven možnosti seznámit se s vyhláškou insolvenčního soudu ze dne 28. 4. 2020.

č. 10

3. Na výše uvedeném základě insolvenční soud – vycházejí z ustanovení § 14 odst. 1 a § 298 insolvenčního zákona a z ustanovení § 201 o. s. ř. a odkazuje na judikaturu Vrchního soudu v Praze, Nejvyššího soudu a Ústavního soudu – dospěl k následujícímu závěru:

4. „Legitimaci k podání odvolání“ proti usnesení o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli mají jen ti účastníci insolvenčního řízení, kteří proti návrhu na vydání výtěžku zpeněžení „včas brojili“ svými námitkami. Opačný výklad by byl v rozporu se zásadami insolvenčního řízení, jež musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárního a co nejvyššího uspokojení věřitelů.

5. K odvolání dlužníka Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným usnesením potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodu I. výroku a zrušil ho v bodu II. výroku.

6. Odvolací soud – vycházejí z ustanovení § 7, § 71, § 74 odst. 1, § 83 a § 298 odst. 3 insolvenčního zákona a z ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. a odkazuje na judikaturu Nejvyššího soudu – přitakal závěru insolvenčního soudu o nedůvodnosti žaloby pro zmatečnost a dále dospěl k následujícím závěrům:

7. Dlužník nepodal proti návrhu na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli námitky v zákonné lhůtě; i kdyby jeho podání ze dne 26. 5. 2020 bylo „po stránce obsahové“ námitkami, šlo by o námitky opožděné. Návrh insolvenčního správce i usnesení insolvenčního soudu o vydání výtěžku zpeněžení ze dne 11. 6. 2020 byly dlužníku doručeny v souladu s úpravou doručování písemnosti podle insolvenčního zákona. Tvzení o diskriminaci dlužníka (který nemá zařízení s přístupem k insolvenčnímu rejstříku a jehož situace byla ztížena pandemií onemocnění Covid 19) je účelové a „navíc nerozhodné“, neboť prominutí zmeškání lhůty není v insolvenčním řízení přípustné.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, které podle svého obsahu směřuje proti té části výroku, již odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodu I. výroku, a jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Odvolacímu soudu vytýká nesprávné právní posouzení věci (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud „napadené rozhodnutí zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení, případně aby sám rozhodl a napadené usnesení změnil tak, že podané žalobě vyhověl“.

č. 10

9. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel zpochybňuje závěr, že odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli mohou (ve smyslu ustanovení § 298 odst. 7 insolvenčního zákona) podat pouze věřitelé a dlužník, jejichž námitkám proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení nebylo vyhověno; dovozuje, že „povinnost podat předchozí námitky“ se týká toliko věřitelů.

10. Dovolatel dále uvádí, že přišel v důsledku doručování písemností v insolvenčním řízení (pouze) jejich zveřejněním v insolvenčním rejstříku o možnost seznámit se s návrhem insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení; zdůrazňuje, že je nemajetný a nemá přístup k internetu. Způsob doručování písemností upravený v insolvenčním zákoně považuje za diskriminační vůči osobám nemajetným a osobám vyššího věku a navrhuje, aby Nejvyšší soud podal k Ústavnímu soudu návrh na zrušení ustanovení § 71 odst. 1, 2 a § 298 odst. 3 insolvenčního zákona.

III.

Přípustnost dovolání

11. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

12. Dovolání v dané věci je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení dovoláním predestinované právní otázky procesního práva (zda odvolání proti usnesení insolvenčního soudu o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli může ve smyslu ustanovení § 298 odst. 7 insolvenčního zákona podat pouze dlužník, jehož námitkám proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení nebylo vyhověno) jde o věc dovolacím soudem dosud neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

13. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají. Nejvyšší soud

se proto zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správnosti právního posouzení věci odvolacím soudem.

14. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

15. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

16. Pro další úvahy Nejvyššího soudu je rozhodné následující ustanovení insolvenčního zákona.

§ 298

č. 10

(...)

(2) Výtěžek zpeněžení po odečtení nákladů spojených se správou a zpeněžením podle odstavce 4, nestanoví-li insolvenční soud jinak, a po odečtení částky připadající na odměnu insolvenčního správce a částky připadající na uspokojení osoby podle odstavce 8 vydá insolvenční správce se souhlasem insolvenčního soudu zajištěnému věřiteli.

(3) Proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle odstavce 2 mohou ostatní věřitelé a dlužník podat námitky do 7 dnů ode dne zveřejnění návrhu v insolvenčním rejstříku; k později podaným námitkám se nepřihlíží. K projednání včas podaných námitek nařídí insolvenční soud do 30 dnů jednání, při kterém rozhodne o tom, zda návrhu insolvenčního správce vyhoví.

(...)

(7) Rozhodnutí o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle odstavce 2 se doručuje zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci, zajištěnému věřiteli, jemuž má být výtěžek vydán, a věřitelům, kteří proti němu podali námitky; jen tyto osoby mohou proti rozhodnutí podat odvolání.

(...)

Rozhodné znění shora citovaného ustanovení insolvenčního zákona (od 1. 12. 2017 do 31. 5. 2019) se podává z čl. II, části první zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále jen „zákon č. 31/2019 Sb.“).

17. Pro úplnost insolvenční soud dodává, že změna ustanovení § 298 odst. 7 insolvenčního zákona provedená s účinností od 1. 6. 2019 zákonem č. 31/2019 Sb. (a spočívající ve vypuštění úpravy doručování usnesení o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení zvláště osobám tam vypočteným) nemá žádného vlivu na závěry níže formulované, které se tak uplatní i v poměrech insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 6. 2019 (okruh osob oprávněných podat odvolání proti uvedenému rozhodnutí zůstal novelizací nedotčen).

18. Jestliže insolvenční soud rozhoduje o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli podle § 298 insolvenčního zákona, zabývá se účelností (a rozsahem) nákladů spojených se správou a zpeněžením předmětu zajištění (jež se spolu se zálohou na odměnu insolvenčního správce v souladu s ustanovením § 298 odst. 2 insolvenčního zákona odečítají od dosaženého výtěžku zpeněžení pro účely určení tzv. „čistého výtěžku zpeněžení zajištění“) v usnesení, jímž onen čistý výtěžek zpeněžení zajištění vydává zajištěnému věřiteli. Proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle ustanovení § 298 odst. 2 insolvenčního zákona mohou ostatní věřitelé a dlužník vznášet v určené lhůtě námitky, k jejichž projednání nařizuje insolvenční soud jednání (§ 298 odst. 3 insolvenčního zákona) a osoby uvedené v § 298 odst. 7 insolvenčního zákona pak mohou podat proti rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle § 298 odst. 2 insolvenčního zákona odvolání. Pro zkoumání účelnosti a rozsahu odečítaných nákladů slouží námitkové řízení podle § 298 odst. 3 insolvenčního zákona; námitky vznesené proti účelnosti a rozsahu takových nákladů poté, co usnesení insolvenčního soudu podle § 298 insolvenčního zákona nabylo právní moci, již nemají být znovu věcně zkoumány. To plyne z dikce § 298 odst. 3 části věty za středníkem insolvenčního zákona, jež určuje, že k později (než do 7 dnů ode dne zveřejnění návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle § 298 odst. 2 insolvenčního zákona v insolvenčním rejstříku) podaným námitkám se nepřihlíží [srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2021, sen. zn. [29 NSČR 103/2020](#), uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „Sb. rozh. obč.“) pod číslem 10/2022 (dále jen „R 10/2022“), a judikaturu uvedenou v důvodech tohoto usnesení].

19. S dovolatelem lze souhlasit v tom, že ustanovení § 298 odst. 7 insolvenčního zákona rozlišuje mezi osobami, které mohou podat odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení pouze tehdy, jestliže (předtím) podaly proti návrhu insolvenčního správce včasné námitky (k prověření jejich důvodnosti slouží shora uvedené námitkové řízení před insolvenčním soudem), a osobami, které mohou podat odvolání proti takovému rozhodnutí insolvenčního soudu bez uvedené podmínky.

20. Na jedné straně tak věřitelé (odlišní od zajištěného věřitele, jemuž má být výtěžek vydán) musí své námitky proti věcné správnosti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podat ve lhůtě uvedené v § 298 odst. 3 insolvenčního zákona a pouze v takovém případě mohou v odvolání požadovat, aby odvolací soud přezkoumal závěry insolvenčního soudu o rozsahu a účelnosti nákladů spojených se správou a zpeněžením a dalších částkách odečítaných od výtěžku zpeněžení ve smyslu § 298 odst. 2 insolvenčního zákona. Oproti tomu dlužník, insolvenční správce a zajištěný věřitel, jemuž má být výtěžek vydán, jsou oprávněni podat odvolání proti rozhodnutí o vydání výtěžku zpeněžení „bez dalšího“.

21. Jinak řečeno, ustanovení § 298 odst. 3 insolvenčního zákona sice umožňuje dlužníku podat proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení námitky, avšak dlužník je

oprávněn podat odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení bez ohledu na to, zda tyto námitky skutečně podal. Je tomu tak (již) proto, že zpeněžení majetku sloužícího k zajištění a vydání dosaženého čistého výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli představuje důležitý a zásadně nevratný zásah do majetkové sféry dlužníka (takže z pohledu dlužníka jde více než „pouze“ o to, aby od výtěžku zpeněžení byly odečteny částky uvedené v § 298 odst. 2 insolvenčního zákona ve správné výši). I pro dlužníka pak platí, že k případným námitkám ohledně věcné správnosti rozhodnutí o vydání výtěžku zpeněžení zajištění vzneseným v dalším průběhu insolvenčního řízení (typicky při projednání a schválení konečné zprávy) již insolvenční soud nepřihlíží (srov. [R 10/2022](#)).

č. 10

22. Z dikce § 298 odst. 3 insolvenčního zákona nepochybně plyne, že sedmidenní lhůta k podání námitek proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli, omezuje i dlužníka (platí i pro něj). Její význam tkví nicméně především v tom, že tam, kde dlužník neuplatnil námitky proti takovému návrhu vůbec, nebo je neuplatnil včas, nebude moci účinně odůvodnit případné odvolání proti rozhodnutí o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli těmito námitkami „skutkově novými“. Současně platí, že insolvenční soud při posuzování návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli a při rozhodování o tomto návrhu není vázán pouze obsahem včasných námitek věřitelů a dlužníka, ale přihlíží ke všem skutečnostem vyšším (podle obsahu spisu) najevo v dosavadním průběhu insolvenčního řízení (do uplynutí lhůty k podání námitek). Jinými slovy, i tehdy, nejsou-li žádnou z oprávněných osob podány námitky proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli, insolvenční soud takovému návrhu nevyhoví, jde-li s ohledem na dosavadní obsah insolvenčního spisu o návrh nesprávný. Ve stejných mezích jako jsou ty, kterými se řídí (má řídit) insolvenční soud, může podaným odvoláním brojit proti rozhodnutí o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli též dlužník, který neuplatnil námitky proti takovému návrhu vůbec, nebo je neuplatnil včas.

23. Závěr odvolacího soudu, že odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení může dlužník podat jen tehdy, jestliže předtím podal námitky proti návrhu insolvenčního správce, tak není správný. V konečném důsledku to znamená, že pravomocné usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 8. 2020, se zakládá na právně chybném (v rozporu se zákonem učiněném) závěru o tom, že odvolání dlužníka muselo být odmítnuto podle § 218 písm. b) o. s. ř. jako podané osobou neoprávněnou; důvod žaloby pro zmatečnost podle § 229 odst. 4 o. s. ř. tak je naplněn (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2013, sp. zn. [21 Cdo 4119/2011](#), uveřejněného pod číslem 52/2013 Sb. rozh. obč.).

24. Nejvyšší soud proto, maje za splněné předpoklady určené ustanovením § 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř., rozhodnutí odvolacího soudu změnil v tom duchu, že žalobou pro zmatečnost napadené usnesení zrušil (§ 235e odst. 2 věta první o. s. ř.).

25. Vzhledem k tomu, že napadené rozhodnutí neobstálo již v rovině výkladu ustanovení § 298 odst. 7 insolvenčního zákona, nezabýval se Nejvyšší soud (pro nadbytečnost) další dovolací argumentací.